

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Київський національний лінгвістичний університет

На правах рукопису

ПАЛІЙЧУК ЕЛІНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 81'44:811.111

ЛІНГВОКОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВТІЛЕННЯ
СИТУАЦІЇ "ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ"
У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

10.02.04 – германські мови

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Науковий керівник
Чеснокова Ганна Вадимівна
кандидат філологічних наук, доцент

Київ – 2011

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ З ПИТАНЬ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	15
1.1. Комплексна ситуація <i>торгівля людьми</i> в медійному дискурсі	15
1.2. Традиційні та новітні ракурси вивчення медійного дискурсу	18
1.2.1. Англомовний медійний дискурс із питань <i>торгівлі людьми</i> в аспекті формування суспільної думки	20
1.2.2. Англомовний медійний дискурс: лінгвокогнітивний підхід	26
1.2.3. Англомовний медійний дискурс із питань <i>торгівлі людьми</i> у прагматико-аксіологічному аспекті	29
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА КОМПЛЕКСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ З ПИТАНЬ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	36
2.1. Фреймовий аналіз ситуації <i>торгівля людьми</i>	37
2.2. Іконічний аналіз та метафоричне моделювання ситуації <i>торгівля людьми</i>	42
2.3. Методологічні засади емпіричної розвідки вербальних засобів втілення ситуації <i>торгівлі людьми</i> в англомовних медійних повідомленнях	46
Висновки до розділу 2	56
РОЗДІЛ 3. КОНЦЕПТУАЛЬНА СИТУАЦІЯ <i>ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ</i>:	58
3.1. Концептуальна модель ситуації <i>торгівля людьми</i>	58
3.2. Концептуальне поле актанта ЖЕРТВА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	65
3.2.1. Нелегальний мігрант як <i>жертва торгівлі людьми</i>	65
3.2.2. Жінка як <i>жертва торгівлі людьми</i>	71
3.2.3. Дитина як <i>жертва торгівлі людьми</i>	76

3.2.4. <i>Жертва</i> торгівлі органами	84
3.3. Група ключових актантів ситуації <i>торгівля людьми</i>	90
3.3.1. Актант ТОРГОВЕЦЬ ЛЮДЬМИ	91
3.3.2. Актант КЛІЄНТ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	99
3.3.3. Актант ЧЛЕНИ СІМ'Ї ЖЕРТВИ	104
3.4. Група актантів у протидії ситуації <i>торгівля людьми</i>	109
3.4.1. Актант ПРАВОЗАХИСНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	110
3.4.2. Актант МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	116
3.4.3. Актант ПРЕДСТАВНИКИ ВЛАДИ	121
3.5. Міжфреймові зв'язки актантів ситуації <i>торгівля людьми</i>	127
Висновки до розділу 3	130
РОЗДІЛ 4. МЕТАФОРИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СИТУАЦІЇ ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	133
4.1. Мегаметафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – ПАВУТИННЯ	134
4.1.1. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – ЗАМКНЕНЕ КОЛО	137
4.1.2. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – ПОДОРОЖ ЖЕРТВИ	140
4.1.3. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – МЕХАНІЗМ	143
4.1.4. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – ХВОРОБА	146
4.2. Модифікації мегаметафори ПАВУТИННЯ	149
4.2.1. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – НЕВИДИМИЙ СВІТ	150
4.2.2. Метонімічна та метафорична проєкції ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – РИНОК – ПАВУТИННЯ	152
4.2.3. Емоційний і фізичний стан <i>жертви торгівлі людьми</i> : особливості метафоризації	157
4.3. Реакція читацької аудиторії на стилістичні засоби реалізації метафоричних проєкцій ситуації <i>торгівля людьми</i>	160
Висновки до розділу 4	170
ВИСНОВКИ	173
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	178

	4
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	213
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	214
ДОДАТКИ	238
Додаток А. Міжфреймові семантичні ролі актантів	239
Додаток Б. Фрагменти типових англомовних медійних повідомлень про ситуацію <i>торгівля людьми</i>	247
Додаток В. Метафоричні проєкції ситуації <i>торгівля людьми</i>	253
Додаток Г. Анкети-опитування для групи I і II	257
Додаток Д. Опис процедур та інтерпретація результатів емпіричного дослідження читацької реакції на мовні засоби реалізації метафоричних проєкцій ситуації <i>торгівля людьми</i>	269

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМД	англомовний медійний дискурс
ЗМК	засоби масової комунікації
КМ	концептуальна модель
ТЛ	торгівля людьми
BBC	British Broadcasting Corporation
CNN	Cable News Network
DT	The Daily Telegraph
E	The Economist
ЕСРАТ	End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes
FT	The Financial Times
G	The Guardian
I	The Independent
IHT	The International Herald Tribune
NR	The National Review
NYT	The New York Times
O	The Observer
T	The Times
UNICEF	United Nations Children's Fund
WP	The Washington Post
WST	The Wall Street Journal

ВСТУП

Дисертація присвячена встановленню лінгвоконцептуальних особливостей ситуації *торгівля людьми* (ТЛ), що втілюється в корпусі англomовних медійних повідомлень, які розглядаються в аспекті формування масової думки щодо актуальних питань суспільного життя.

Еволюція підходів у вивченні механізмів репрезентації соціальних явищ потребує переосмислення деяких традиційних поглядів та розвитку інноваційних рішень у світлі інтеграційної парадигми [55; 90; 104] наукового знання. Моделювання суспільних уявлень усе більше розглядають як реальний лінгвокультурний процес у сукупності його комунікативних [37; 89; 124; 140], соціологічних [272; 283], психологічних [57; 68; 107; 108], когнітивних [18; 29; 30; 42] та інших ознак, властивих дискурсу [63; 148], який на сьогодні вчені характеризують як структуру соціальної взаємодії [115; 121; 315; 318].

У зв'язку із цим більш поширеними стають наукові пошуки, спрямовані на вивчення лінгвокогнітивних аспектів дискурсу засобів масової комунікації (ЗМК) [134; 135; 162], у якому відбувається конструювання моделей соціального [285] й культурного [114; 130; 190; 303] світів та формування громадської думки про них [138; 169; 207].

Останні розробки вітчизняної науки [6; 7; 14; 21] свідчать про потенціал лінгвокогнітивних досліджень в аналізі публіцистичного [8], економічного [52], політичного [120], екологічного [56], медичного [21], художнього дискурсів [53; 265], спрямованих на з'ясування особливостей вербалізації культурних явищ у текстах різних жанрів. Проте недостатньо вивченим на сьогодні є коло питань, пов'язаних із лінгвоконцептуальними механізмами формування суспільної думки через мовні засоби про найактуальніші соціальні ситуації, зокрема й ситуації ТЛ.

У різноманітному висвітленні соціально значуща ситуація ТЛ постає одним зі складників сучасного англomовного медійного дискурсу (АМД). У нашій роботі *ситуація ТЛ* розглядається як дискурсивне явище, що є результатом вербалізації інформації про референтні ситуації в медійних текстах крізь призму концептуальних моделей, які зумовлюють сприйняття, та інтерпретацію фрагментів соціальної реальності.

Актуальність роботи визначається спрямуванням лінгвістичних студій на інтеграційну епістему сучасного наукового знання, у тому числі на встановлення особливостей репрезентації соціальних ситуацій, утілених у різних типах дискурсу. Зосередженість проведеного дослідження на виявленні концептуальних структур та лінгвокогнітивних особливостей формування суспільних уявлень про фрагменти соціальної дійсності є актуальною для подальших розробок у галузі когнітивної дискурсології та когнітивної стилістики.

Зв'язок роботи з науковими темами. Дисертацію виконано в межах держбюджетної наукової теми Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 0106U002115 "Функціональні моделі тексту та дискурсу в синхронії та діахронії: когнітивний, комунікативний та емотивний аспекти" (тему затверджено вченою радою Київського національного лінгвістичного університету, протокол № 6 від 30 січня 2005 року) та колективної теми кафедри лексикології і стилістики англійської мови імені професора О.М. Мороховського "Текст і дискурс у когнітивно-семіотичному висвітленні" (протокол № 7 від 23 лютого 2007 року).

Гіпотеза цього дослідження ґрунтується на припущенні, що втілена в АМД ситуація ТЛ є концептуальним конструктом, елементи якого впорядковані у конфігурації фреймових структур, які задають контури інтерпретації соціального явища. Передумовою формування суспільної думки слугує вербальна реалізація в медійних текстах системи метафоричних проєкцій, що виникають у результаті суположення концептуального референта та концептуальних корелятивів на основі комплексу схемних образів.

Метою дисертаційної роботи є з'ясування лінгвоконцептуальних особливостей утілення референтної ситуації ТЛ в АМД шляхом реконструкції її концептуального простору та аналізу метафоричних проєкцій на основі вербальних засобів їхньої актуалізації.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- визначити зміст поняття "ситуація ТЛ" у ракурсі соціокультурних та лінгвокогнітивних аспектів висвітлення цього явища в АМД;
- окреслити лінгвістичні підходи до аналізу медійного дискурсу й сформулювати робоче визначення АМД з питань ТЛ;
- з'ясувати способи формування суспільної думки у ЗМК як програмування читацької реакції на англомовні медійні тексти, об'єднані тематикою ТЛ;
- побудувати концептуальну модель (КМ) ситуації ТЛ та розкрити варіативність репрезентації актантів;
- проаналізувати міжфреймові зв'язки актантів ситуації ТЛ і виявити сфокусовані ділянки міжфреймової мережі ТЛ, визначальні у формуванні контурів концептуальної ситуації ТЛ;
- змодельювати метафоричні проєкції ситуації ТЛ на основі аналізу комплексу схемних образів і розкрити особливості їхньої мовної реалізації;
- встановити ступінь емоційної реакції респондентів на стилістичні засоби реалізації метафоричних проєкцій у медійних повідомленнях про ТЛ.

Об'єктом дослідження є ситуація ТЛ, утілена за допомогою вербальних засобів в АМД.

Предметом дослідження обрано лінгвоконцептуальні особливості втілення ситуації ТЛ в сучасному АМД.

Матеріалом дослідження слугували 3000 фрагментів електронних медійних текстів, вилучених із корпусу 585 медійних джерел (*BBC, CNN, ECPAT, UNICEF, The Guardian, The Observer, The New York Times, The Wall Street Journal, The International Herald Tribune, The Economist, The Independent, The Daily Telegraph, The National Review, The Financial Times, The Times, The Washington Post*) з 2000 по 2011 роки, у яких висвітлено проблематику ТЛ.

Поставлена мета та завдання зумовили застосування комплексної **методики концептуального аналізу** шляхом проведення *фреймового моделювання* і *метафоричного моделювання* для вивчення лінгвокогнітивного аспекту ситуації ТЛ в АМД. Для з'ясування особливостей вербальної репрезентації соціальної ситуації *торгівля людьми* залучено *лінгвостилістичний* та *інтерпретативний* аналіз у поєднанні з *методами емпіричних досліджень*, а саме *опитуванням* та *кількісною обробкою* даних за допомогою комп'ютерної програми СПСС для Windows, версія 11, що дозволило встановити статистично значущі тенденції у впливі лінгвостилістичних засобів репрезентації ситуації ТЛ на реакцію респондентів.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена встановленням особливостей репрезентації соціальних явищ у межах когнітивно-дискурсивної парадигми, що є внеском у розробку фреймової семантики, теорії іконізму та теорії концептуальної метафори у вивченні англомовного медійного дискурсу.

Розкрито особливості концептуальної ситуації ТЛ: по-перше, виявлено *паутиноподібний* конструкт ситуації ТЛ, що виникає в результаті профілювання і фокусування семантичних ролей *агенс – афектив* і *реципієнт – помічник – бенефактив* в акціональних структурах актантів, по-друге, встановлено, що іконічний конструкт *торгівля людьми* співвідноситься з метафоричними проєкціями ТЛ – ЗАМКНЕНЕ КОЛО, ТЛ – МЕХАНІЗМ, ТЛ – ПОДОРОЖ ЖЕРТВИ, ТЛ – ХВОРОБА та їхніми модифікаціями ТЛ – НЕВИДИМИЙ СВІТ, ТЛ – РИНОК – ПАВУТИННЯ, ТІЛО ЖЕРТВИ – КОНТЕЙНЕР ЕМОЦІЙ, що виникають на основі комплексного поєднання схемних образів у процесі суположення концептуальної моделі *торгівля людьми* та концептуальних корелятивів.

Визначені особливості вербальної репрезентації ситуації ТЛ в англомовному медійному дискурсі полягають у реалізації метафоричних проєкцій за допомогою вербальних засобів різних рівнів: у конвергенції мікрометафор з іншими стилістичними засобами (метафора, алюзія, антономазія, хіазм, паралельні конструкції, риторичні речення, парцеляція

тощо), а також у розгорнутих оцінних висловлюваннях (завдяки вживанню лексичних одиниць з оцінною конотацією), а також у стилістично нейтральних мовних одиницях (граматико-синтаксичних мовних одиницях), актуалізація яких сприяє відтворенню іконічного конструкту *павутиння* на концептуальному рівні й формуванню суспільної думки.

Новим у вітчизняних лінгвокогнітивних дослідженнях є встановлення чутливості читацької аудиторії щодо мовних засобів утілення *павутиноподібного* конструкту й сумісної з ним системи метафоричних проєкцій. Ступінь емоційної реакції на насиченість медійних текстів метафорами в конвергенції з іншими стилістичними засобами є в 2,5 рази вищим порівняно з нейтральними медійними повідомленнями. Доведено, що спрямування способів осмислення ситуації ТЛ здійснюється за допомогою ефекту передумання, який виявляється в посиленні стилістичного навантаження мовних одиниць на фоні стилістично нейтральних вербальних засобів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що його висновки є внеском у розбудову фреймової семантики, теорії іконізму, теорії концептуальної метафори у площині когнітивної лінгвістики. Встановлення особливостей міжфреймових відношень розширює аналіз концептуальних структур і когнітивних моделей репрезентації соціальних ситуацій у різних типах дискурсу. Виявлення системи метафоричних проєкцій, підпорядкованих *павутиноподібному* конструкту ситуації ТЛ, доповнює напрацювання в теорії концептуальної метафори і теорії іконізму. Висновки, отримані на основі результатів емпіричної розвідки, поглиблюють розуміння механізмів формування суспільної думки, досліджуваних у галузі сучасної дискурсології.

Значущість роботи зумовлена можливістю застосування одержаних результатів і висновків у теоретичних курсах із філологічних дисциплін, зокрема лексикології (у розділі "Концептуальна семантика"), стилістики англійської мови (у розділах "Стилістика тексту", "Інтерпретація тексту"),

на семінарських і практичних заняттях з інтерпретації медійного дискурсу, у розробці курсів за вибором зі стилістики англomовного медійного дискурсу, а також для написання курсових, дипломних і магістерських робіт з англійської філології. Результати дослідження підтверджується даними емпіричної розвідки, що дозволяють застосування його висновків у таких галузях науки, як медіалінгвістика, журналістика та соціологія.

Апробація основних положень та результатів роботи проводилася на 24 конференціях, серед них 17 міжнародних: VI Міжнародна конференція "Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: проблеми і перспективи" (Київ, 24–26 березня 2004 року), міжнародний семінар "*Cultural Research: Challenges for the third millennium*" (Київ, 30 квітня – 7 травня 2004 року), XIII Міжнародна наукова конференція "Мова та культура" ім. проф. С. Бураго (Київ, 28 червня – 2 липня 2004 року), міжнародний семінар "*Identification in Literature*" (Мюнхен, 14–17 січня 2005 року), міжнародний семінар "*Cultural Research: Challenges for the 3rd Millenium II*" (Київ, 2–6 травня 2005 року), міжнародна науково-практична конференція "Когнітивні та дискурсивні структури германських мов у соціокультурному просторі комунікації" (Київ, 8 квітня 2005 року), міжнародна науково-практична конференція "Мовна освіта в контексті Болонських реалій" (Київ, 24–25 лютого 2005 року), міжнародна наукова конференція "Мова, культура і соціум у гуманітарній парадигмі" (Кам'янець-Подільський, 20–21 квітня 2005 року), міжнародна науково-практична конференція "Языковые коммуникации в системе социально-культурной деятельности" (Самара, 16–17 травня 2005 року), міжнародна конференція "*The Third Ukrainian Society for the Study of English Symposium*" (Київ, 6–8 жовтня 2005 року), міжнародний семінар "The Third International Seminar "*Cultural Research: Challenges for the 3rd Millennium*" (Київ, 7–9 квітня 2006 року), міжнародна конференція "III Международные Бодуэновские чтения "И. А. Бодуэн де Куртенэ и современные проблемы теоретического и прикладного языкознания"

(Казань, 23–25 травня 2006 року); міжнародний семінар "The Fifth International Seminar *"Cultural Research: Challenges for the 3rd Millennium"*" (Київ, 8–12 квітня 2009 року); міжнародний семінар "The Sixth International Seminar *"Cultural Research: Challenges for the 3rd Millennium"*" (Київ, 12–15 квітня 2010 року); міжнародна конференція "12th Bienial IGEL Conference *"In Action. Audiences Experiences and Effects"*" (Утрехт, 7–11 липня 2010 року); міжнародна наукова конференція "Слово й текст у просторі культури" присв. 80-річчю з дня народження О. М. Мороховського (Київ, 26–27 листопада 2010 року); міжнародна науково-практична конференція *"Україна і світ: діалог мов та культур"* (Київ, 30 березня – 1 квітня 2011) та 7 всеукраїнських науково-практичних конференцій: науково-практична конференція *"Мова, освіта, культура у контексті Болонського процесу"* (Київ, 6–9 квітня 2004 року), науково-практичній конференція *"Лінгвістична наука і освіта у європейському вимірі"* (Київ, 6–8 квітня 2005 року), VI Всеукраїнська науково-практичній конференція *"Гуманітарна освіта в профільних вищих навчальних закладах: проблеми і перспективи"* (Київ, 16–18 березня 2005 року), конференція *"The 10th Annual TESOL–Ukraine Convention: Communication in This Global Age: Celebrating Ten Years of Development and Success"* (Київ, 3–5 березня 2005 року), всеукраїнська наукова конференція *"Актуальні проблеми філології та перекладознавства"* (Хмельницький, 11–14 травня 2005 року), науково-практична конференція *"Актуальні проблеми лінгвістики та лінгводидактики у контексті євроінтеграції"* (Київ, 4–6 квітня 2006 року), Всеукраїнська наукова конференція *"Проблеми галузевої комунікації та перекладу"* (Харків, 2 квітня 2009 року).

Публікації. Основний зміст дисертації відображено у 5 одноосібних статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України (1,49 др. арк.), 2 статтях апробаційного характеру (0,71 др. арк.) та в тезах 8 наукових конференцій (0,58 др. арк.). Загальний обсяг публікацій – 2,78 др. арк.

Структура роботи. Дисертація загальним обсягом 284 сторінки (з них 177 сторінок тексту) складається з переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, списків використаної літератури (331 позицій, з яких 200 – іноземними мовами), джерел ілюстративного матеріалу та 5 додатків. Робота містить 9 таблиць і 56 рисунків.

У **переліку умовних скорочень** наведено вжиті у дисертації скорочення. У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, пояснено актуальність проблематики, поставлено мету та завдання, визначено об'єкт, предмет та методи дослідження, розкрито новизну, теоретичну та практичну значущість одержаних результатів, а також подано інформацію про апробацію основних положень роботи.

У **першому** розділі окреслено теоретичні положення дослідження та підходи до аналізу АМД з питань ТЛ. У **другому** розділі описано етапи комплексної методики аналізу лінгвоконцептуальних особливостей втілення ситуації ТЛ в АМД та мовних засобів формування суспільних уявлень.

У **третьому** розділі запропоновано моделювання концептуального простору ситуації ТЛ на основі розгляду конфігурації пропозиційних схем та зіставлення концептуальних полів актантів для виявлення сфокусованих ділянок концептуальної моделі ТЛ та проаналізовано мовні одиниці актуалізації фреймових позицій, що зумовлюють варіативність репрезентації учасників ситуації ТЛ.

У **четвертому** розділі запропоновано аналіз метафоричних проєкцій ситуації ТЛ і стилістичних засобів їхньої актуалізації в англomовних медійних повідомленнях, а також з'ясовано рівень емоційної реакції читача на вербальні засоби реалізації метафоричних проєкцій.

У **висновках** викладено теоретичні та практичні результати проведеного дослідження та висвітлено перспективи подальших розробок у галузі вивчення інших дискурсивних явищ у площині фреймової семантики, теорії

концептуальної метафори, теорії іконізму, а також окреслено нові можливості застосування методів емпіричних студій для встановлення закономірностей впливу мови ЗМК на сприйняття інформації аудиторією.

У **додатках** наведено рисунки, на яких унаочнено моделі концептуального простору ситуації ТЛ, та кількісний підрахунок міжфреймових зв'язків актантів, продемонстровано примірники анкет, що застосовувалися під час проведення емпіричного дослідження, результати дослідження читацької реакції на фрагменти медійних повідомлень про ситуацію ТЛ, а також наведено приклади типових медійних повідомлень, що утворюють дискурс з питань ТЛ.

Список використаних джерел включає перелік бібліографічних джерел, які є теоретичною базою цього дослідження, і містить 331 найменування робіт вітчизняних і зарубіжних авторів. Рубриками виділений список довідкових джерел, і окремо наводиться список джерел ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЧЕННЯ АНГЛОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ З ПИТАНЬ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

1.1. Комплексна ситуація *торгівля людьми* в медійному дискурсі

Визнання надзвичайно значущої ролі ЗМК у формуванні суспільного світогляду на реалії життя [34—37] стало однією з передумов встановлення вербальних особливостей медійного дискурсу. Аналіз мови ЗМК [35, с. 9] у межах різноманітних напрямів (у площині соціолінгвістики, функціональної стилістики, теорії дискурсу, контент-аналізу, когнітивної лінгвістики, риторичної критики [35, с. 10] тощо), дозволяє дослідникам виявити потужний семантико-когнітивний потенціал медійних текстів, зокрема вплив останніх на громадську думку щодо соціальних ситуацій.

У сучасному англomовному середовищі все більш глобального значення набуває питання *торгівлі людьми*, що знаходить своє відбиття у пресі, на телебаченні, мережі Інтернет, художній літературі та інших видах дискурсу, викликаючи зацікавленість суспільства у його обговоренні.

Висвітлення цього явища в англomовних джерелах увібрало в себе культурні [283], історичні [295], політичні та економічні [194], правові [289], релігійні [276; 283], расові [134; 286] та інші реалії, що слугують чинниками [125, с. 91] формування дискурсу у розумінні зв'язної ланки між мовою та суспільством [176, с. 88], що користується нею.

Вивчення соціальних явищ у межах лінгвістичної науки є достатньо новітнім напрямом, що розробляється сучасними дослідниками [6; 7]. Зокрема, соціальну ситуацію тлумачать як сукупність суперечливих умов суспільного життя, на основі яких виникає і вирішується суспільна проблема [327, с. 59], що утворює референтну ситуацію, яка відбивається у концептуальній ситуації [310, с. 68-69], та за допомогою мовних засобів втілюється у текстову ситуацію [7, с. 18-19]. Однак, динамічне розгортання

ситуації ТЛ у корпусі англомовних медійних повідомлень свідчить про необхідність її дослідження на рівні вербальної репрезентації у ракурсі дискурсивної ситуації. На відміну від текстової, під *дискурсивною* ситуацією маємо на увазі відбиток знань про фрагменти соціально значущих явищ, репрезентованих не лише в окремому тексті, а в комплексі медійних повідомлень, кожне з яких розширює й доповнює структури інформації, спрямовані на формування суспільних уявлень.

Втілена в АМД крізь призму концептуальних моделей ситуація ТЛ співвідноситься з референтною ситуацією у контексті соціокультурних реалій. Безліч визначень та тлумачень, запропонованих у різноманітних джерелах [94; 329; 330; 297], свідчить про її складний та багатосторонній характер. При цьому різні формулювання об'єднує визнання злочинного складника ТЛ [234]: *criminal activities such as extortion, racketeering, money laundering, bribery of public officials, drug use, gambling, and loan sharking. Trafficking usually involves conspiracy, document forgery, visa, mail, and wire fraud* [329, с. 112], що зумовлює особливості втілення ситуації на текстовому рівні у медійних повідомленнях.

Кримінологічний аспект репрезентовано у мовних одиницях, що позначають *викрадення, насильство, експлуатацію, наймання та транспортування* людей для послуг у межах або поза межами національного кордону засобами насилля або погрози, жорстокого відношення, *продаж та утримування* людей шляхом різних типів примусу, *застосування сили, шахрайство та обман* для створення ситуації рабства та умов рабства [329, с. 9], наприклад, *recruitment, abduction, transport, harboring, transfer, sale or receipt of persons through various types of coercion, force, fraud or deception for the purpose of placing persons in situations of slavery or slavery-like conditions, servitude, forced labor or services*, їх *поневолення* для сексуальної праці, побутової праці, відпрацювання боргу, наприклад, *sexual servitude, coerced prostitution, domestic servitude, bonded sweatshop labor or other debt bondage* [там само] та інших форм залежності.

Поряд із цим, у висвітленні ситуації ТЛ у сучасному АМД, доволі гучною є гендерна проблема. Її актуальність простежується у такій мовній репрезентації, під час якої жінки постають найбільш уразливою категорією суспільства [96; 106] за рахунок економічних, історичних та соціальних чинників [270], а саме через нижчий статус у деяких країнах [59]. Гендерна природа ТЛ походить від існування законів, політики, традицій [276], що визнають та підтримують дискримінаційне ставлення до жінок та дівчат [1, с. 99-100], наприклад, *The trafficking disproportionately affects women and girls. The overwhelming majority of the persons trafficked to work in sweatshops and brothels are women and girls due to their inferior and vulnerable status in most societies. The gendered nature of trafficking derives from the universal and historical presence of laws, policies, customs and practices that justify and promote the discriminatory treatment of women and girls and prevent the application of the entire range of human rights law to women and girls* [329, с. 51] та суттєво обмежують їхні права людини.

При цьому не виключають й інші аспекти, що у сукупності доповнюють й визначають спосіб опису ситуації ТЛ у дискурсі англомовних ЗМК. Особливості репрезентації ситуації ТЛ як лінгвокультурологічного явища здебільшого зумовлені такими параметрами, як міграційні [144; 214; 305], кримінологічні [234], політичні, економічні, релігійні, психологічні, морально-етичні питання [299], що слугують таким контекстом в АМД [138, с. 41; 211, с. 4; 273, с. 315-320; 301, с. 67], який впливає на спосіб сприйняття відповідного фрагменту світу.

До того ж, цілком природно припустити, що фонові знання масової аудиторії [124, с. 83], набуті у зазначених сферах життя, також впливають на сприйняття ними соціально значущих проблем. Наприклад, укорінений у масовій свідомості міф, що, за А. Ф. Лосєвим, – "не гіпотетична, а фактична реальність, не функція, а результат, річ, не можливість, а дійсність, і при цьому життєво і конкретно відчутна, створювана та існуюча" [61], є рушійною силою у формуванні певного способу суспільного мислення.

Так, міф про привабливе життя за кордоном, створений у медійному просторі [318], є мотиваційним елементом для виїждження потенційних жертв работоргівлі за межі своєї країни у пошуках кращих економічних [76] можливостей.

Описані вище різноманітні реалії референтної ситуації ТЛ слугують чинниками безперервного та багатостороннього процесу функціонування мови у медійному просторі суспільного життя, у контексті яких відбувається концептуалізація соціального явища, що розглядається. Це означає, що адекватне висвітлення проблематики ТЛ є неможливим без урахування соціокультурних факторів, які є значущими не лише для характеру опису ситуації в АМД, але й для способу її розуміння у суспільстві.

Зосередившись на ознаках референтної ситуації, надалі у роботі ми з'ясуємо лінгвоконцептуальні особливості дискурсивної ситуації ТЛ у формуванні суспільних уявлень про торгівлю людьми. Таким чином, комплексна ситуація ТЛ постає у трихотомії "референтна ситуація ТЛ – концептуальна ситуація ТЛ – дискурсивна ситуація ТЛ", що потребує інтеграції підходів у дослідженні її особливостей.

1.2. Традиційні та новітні ракурси вивчення медійного дискурсу

Спектр традиційних студій є пов'язаним із розглядом АМД з позицій його соціальної спрямованості [162; 236; 238], особливостей його функціонування в сфері ЗМК [280], із урахуванням його комунікативної взаємодії [29; 150; 252; 263] між адресатом та адресантом [140]. Серед таких напрямів можна зазначити декілька шкіл.

Англо-американська лінгвістична традиція під дискурсом розуміє зв'язне мовлення [148; 150; 235; 252] та зосереджується на інтерактивній взаємодії [316, с. 41] відправника та адресата інформації [176, с. 10; 263, с. 21; 264, с. 3; 273, с. 311]. При висвітленні ситуації ТЛ такий комунікативний аспект є невід'ємним складником АМД у формуванні суспільних уявлень.

Разом із цим, у *дискурсивній психології*, яка спирається на позиції інтеракціонізму, медійний дискурс розглядають як "соціальну діяльність в умовах реального світу" [119, с. 33]. У *соціологічному дискурс-аналізі* дослідники (Н. Феаклаф, Р. Фаулер та інші) [31; 161; 162; 176] зазначають його соціальний контекст [119, с. 35], у єдності з яким мова "структурує й водночас є соціально структурованим феноменом" [274; 290]. Так, наприклад, практика поступового та послідовного повідомлення про ситуацію ТЛ в англomовних ЗМК є тією діяльністю, що сприяє формуванню необхідних уявлень та думок у суспільстві.

Німецька школа дискурсивного аналізу [283; 295; 317] та *австрійська школа критичного аналізу дискурсу* [115, с. 68-69; 128, с. 64; 138, с. 30] спрямовані на ідеологічно орієнтований аналіз тексту [169, с. 29; 176, с. 130; 235, с. 5–7], що дозволяє виявити у вербальній формі релевантну соціально-історичну інформацію [301, с. 2; 315, с. 105]. Програма цих шкіл охоплює низку досліджень, які звертаються до вивчення соціальних проблем [121, с. 126; 126, с. 296; 146, с.1; 194, с. 17], а саме – як дискурс конституює суспільство і культуру, виконує ідеологічну роботу [238, с. 71; 262, с. 80; 272, с. 144; 298, с. 62–63, 145–146]. Діалектичний взаємозв'язок між дискурсивною практикою [161; 162; 221] та соціальною практикою [205, с. 165; 295, с. 7–10; 298, с. 78–79; 317, с. 173] передбачає розгляд дискурсивних явищ [295, с. 7–10] із методологічних та теоретичних позицій, запозичених із різних дисциплін.

Хоча у фокусі досліджень вищенаведених шкіл перебувають різні аспекти медійного дискурсу, їхні позиції об'єднані визнанням його соціальної спрямованості [200] у сфері ЗМК для формування [212] суспільної думки.

Доволі поширеним напрямом вивчення АМД є дослідження у руслі когнітивної лінгвістики [31; 34; 89; 111], що бере початок від *когнітивно-орієнтованої* традиції Т. Ван Дейка [29] та його послідовників, які розглядають такий дискурс як соціокогнітивний процес. Зосереджуючись на питанні "глобальної організації тексту", Т. ван Дейк прагне до систематичного медійного аналізу з урахуванням різноманітних рівнів та аспектів

(графічні характеристики, інтонація, невербальні аспекти, синтаксичні структури, лексичні особливості, риторичні механізми, конотації), запроваджує поняття "схемата" як ланки, що пов'язує текст із суспільством, дискурсивні структури з соціальними структурами [29]. У цьому контексті такий напрям є близьким до вищезазначених шкіл, які традиційно відзначають зв'язок між медійним текстом та суспільством. Але, важливим є поворот у бік зацікавленості в лінгвокогнітивній природі медійного тексту, що надав поштовх розвитку новітніх ракурсів досліджень АМД, у яких визнають, що "дискурс функціонує не тому, що "відбиває дійсність". Те, що ми сприймаємо через мовлення, значною мірою зумовлює наш погляд на світ" [119, с. 33]. Так, спостерігається вплив дискурсу, зокрема медійного, на когнітивну сферу [5, с. 25; 57, с. 200] людини, та формування її суспільних уявлень [63, с. 75–82] і громадських позицій. У нашій роботі саме лінгвокогнітивний підхід є стрижневим у вивченні особливостей репрезентації ситуації ТЛ в АМД та визначальним у методиці дослідження в межах обраної проблематики.

З огляду на описані вище напрями, АМД із питань ТЛ є процесом актуалізації мови у сфері англомовної масової комунікації, під час якого конструюються значення, що зумовлюють специфіку сприйняття та інтерпретації соціально значущої ситуації. Водночас корпус медійних повідомлень, пов'язаних між собою тематикою ТЛ, становить результат висвітлення відповідного фрагменту соціального світу за допомогою вербальних засобів

1.2.1. Англомовний медійний дискурс із питань торгівлі людьми в аспекті формування суспільної думки. Зумовлені зростанням ролі ЗМК у сучасному світі [10, с. 24], фундаментальні розробки у межах аналізу медійного дискурсу спрямовані на пошук принципів ефективного використання мови, вивчення комунікативних стратегій і тактик, здатних забезпечити бажаний прагматичний [10, с. 25] ефект.

Семантика англомовних текстів ЗМК формується завдяки такому вербальному наповненню, де мовний знак містить суб'єктивну оцінку та емоційне відношення до денотата [71, с. 37]. У потоці інформації [90], втіленій у мовній формі, постають ідеологічні значення як сукупність ідей та позицій щодо деяких аспектів соціальної картини світу [там само]. Вони є більшою мірою імпліцитними, ніж експліцитними [134, с. 25] в АМД та впливають із особливостей вербальної репрезентації фрагменту соціального світу, зокрема ситуації ТЛ. Ці риторично сконструйовані значення є "соціальною когніцією" [29] або "інтерпретативними фреймами" [134], що відповідають цілям формування суспільної думки.

При цьому впливовість АМД досягається шляхом застосування таких прийомів як тематична організація (agenda setting) [138, с. 6], створення сприятливого підґрунтя для сприйняття подальшої інформації, що полягає у здійсненні ефекту передування (priming) [139; 207 304] та конструюванні значень на концептуальному рівні (framing) [134, с. 24], які становлять лінгвоконцептуальні медійні стратегії [146] формування суспільної думки [35, с.10], тому надалі ми їх розглянемо більш докладно.

1.2.1.1. Тематична організація АМД. Змістові складники інформаційного потоку [37] демонструють наявність сталих тематичних структур, навколо яких організовані англомовні медійні повідомлення. Їхня тематична домінанта або "media topic" [35, с.14] означає приналежність до однієї із проблем [34], які регулярно висвітлюються в ЗМК.

У загальному розумінні, зміст дискурсу визначається як такий, що концентрується навколо деякого "опорного концепту" – "головної теми дискурсу" [31, с. 32]. В АМД такою "дискурсною темою" [там само] є пріоритетна проблематика, яку висвітлюють ЗМК у певний період часу, іншими словами, це – "тема дня" [90], "топ тема" [135], чи "agenda" [138]. Процес її висунення в ЗМК [138, с. 6] полягає у відборі, аналізі, зіставленні, вивченні, оцінці окремих подій, вирішенні рівня важливості проблем [226, с. 57; 236, с. 543], пов'язаних із цими фактами.

Тематична спрямованість медійного дискурсу визначається вживанням доволі сталого набору мовних одиниць. За нашими спостереженнями, наприклад, якщо тексти ЗМК містять такі лексичні одиниці, як *trafficking*, *victims*, *smuggling*, *trade in human beings* тощо, це означає, що йдеться про ситуацію ТЛ, висвітлення якої є важливим складником сучасного АМД, що набуло останнім часом масштабного характеру.

Сутність тематичної організації АМД, на думку багатьох дослідників [125; 251; 266; 267], полягає у тому, що медійний продукт [134] може не мати відношення до того, що повинен думати читач, але дає йому сигнал, про що потрібно замислитися [194, с. 17]. Цим самим ЗМК визначають соціальні проблеми як важливі [138] та створюють контекст [162; 207], який допомагає масовій аудиторії впорядкувати інформацію про навколишній світ [194, с. 144]. Урахування вивчення особливостей тематичної організації АМД є важливим для виявлення специфіки репрезентації ситуації ТЛ.

Разом із цим, у сучасних дослідженнях АМД констатують наявність у текстах так званої "прихованої теми" (*hidden agenda*), що є надтонким, але й водночас дуже потужним засобом впливу на масову свідомість [138, с. 83]. У більш широкому розумінні, говорять про "підтекст" комунікативного акту або про "принцип айсбергу" [там само], який передбачає, що більша частина інформації про ситуацію залишається прихованою та непомітною на перший погляд. Аналіз медійного дискурсу часто ґрунтується на припущенні, що більш глибоке значення є зануреним під поверхнею тексту і його можна виявити за допомогою різних видів процедур [138, с. 87], спрямованих на з'ясування особливостей репрезентації фрагментів соціального світу.

Таким чином, ЗМК організовують та впорядковують динамічну картину світу за допомогою стійкої системи регулярно відтворюваних тем, за рахунок того, що в медійному дискурсі відбувається своєрідне нашарування мовної та інформаційної картини світу, яке виявляється у наборі постійних

тематичних складників [35, с.14]. У цій роботі ми розглядаємо ситуацію ТЛ як одну із таких комплексних тем, навколо якої розгортається сучасний АМД, при висвітленні якої формуються установки та переконання суспільства щодо потреби розв'язання найгостріших питань.

1.2.1.2. Ефект передування. У здійсненні впливу на формування думки аудиторії щодо соціальних проблем у ЗМК широко використовують такий прийом, як ефект передування, що полягає у наданні настанов [107, с. 12] під час пред'явлення інформації для забезпечення напрямів її інтерпретації. Саме таким ефектом пояснюють силу ЗМК Ш. Ієнгар та Д. Кіндер [207], розуміючи під цим вплив попереднього контексту на сприйняття інформації [149, с. 11, 39] та маючи на увазі зміни в стандартах [169, с. 231], що виражаються в суспільних оцінках соціальних явищ.

Для авторів медійних текстів застосування цього прийому становить "можливість, що є тоншою, впливовішою та послідовнішою за висунення теми дня" [207, с. 77], адже дозволяє досягти здійснення "цілісного передбачуваного впливу" [311, с. 553] на масову аудиторію.

У західній та американській літературі на позначення цього явища вживають термін "priming" [139; 304; 207; 311], у той час як у вітчизняній науці єдиного аналогу для цього терміна досі не опрацьовано. У працях сучасних дослідників фіксуються такі його варіанти як "попереднє налаштування", "підказка", "підготовка", "ефект передування" [107] тощо. У межах нашої роботи було обрано останній, який є найбільш оптимальним на позначення впливу попередньої інформації на інтерпретацію наступної.

Традиційно, цей феномен пояснюють як такий, що належить до класу мимовільного й неусвідомленого процесу ухвалення рішень [107, с. 18], який відбувається автоматично [107, с. 8]. Його застосування виражається в якісній (наявність/відсутність) або кількісній (швидкість, точність) зміні параметрів реакцій або дій у відповідь на друге пред'явлення об'єкту відносно [107; 281; 322] відсутності його попереднього пред'явлення.

У лінгвістичних студіях ефект передумання розглядають у межах прагматичного потенціалу лексичних, граматичних та синтаксичних [107] мовних засобів. Цікавим, на наш погляд, є розгляд стилістичного оформлення текстів ЗМК, спрямованого на підвищення емоційного сприйняття та оцінного осмислення медійних повідомлень.

Лінгвокогнітивні особливості ефекту передумання в сучасному АМД із питань ТЛ полягають у програмуванні відповідної очікуваної реакції аудиторії [207, с. 63]. Пропонуючи специфічні образи чи значення, що передують аргументативній думці, ЗМК підвищують імовірність того, що ідея із значенням, подібним до запрограмованого значення, спаде на думку читачеві [107; 139]. Отже, такий прийом посилює медійні ефекти [36, с. 53], забезпечуючи пред'явлення аудиторії попереднього контексту і спрямовуючи способи суспільного сприйняття соціального явища.

Як зазначає Л. Бартелс, ефект передумання є "надзвичайно важливим, якщо не унікальним, тією мірою, якою ЗМК поширюють змішані, гетерогенні повідомлення: чим більше вони намагаються зійтися в єдиній думці або спрямованості, тим більш гомогенним є оточення, в якому формуються або змінюються ставлення, і тим більш імовірними та дієвими є медійні ефекти" [130, с. 275–276]. При цьому ЗМК вибірково [107, с. 10] фокусують увагу аудиторії на конкретній проблематиці, що втілюється в АМД, задаючи рамки тлумачення цілісної ситуації, а не просто подій, та висуваючи її на передній план репрезентації серед інших дискурсивних тем сьогодення із позитивною або негативною [169, с. 231] валентністю.

Оскільки АМД має великий потенціал досягнення прагматичних цілей переконання та формування чи зміни усталених уявлень, ми передбачаємо, що стилістичний ефект передумання реалізується завдяки мовним особливостям повідомлень ЗМК. Його використання дозволяє моделювати семантику медійних текстів, яка, у свою чергу, коригує емоційне сприйняття інформації реципієнтом та її подальше осмислення, а також стимулює позитивну чи негативну оцінку явища, описуваного у сучасних медійних текстах.

У межах нашого дослідження особливості реалізації ефекту передумання можна простежити шляхом проведення концептуального аналізу для з'ясування, на яких ділянках знання відбувається фокусування у створенні попереднього концептуального контексту інтерпретації ситуації ТЛ у сучасному АМД (Див. Розділ 3), а також лінгвостилістичного аналізу для виявлення насиченості текстів ЗМК стилістичними засобами, які зумовлюють основу емоційного сприйняття інформації (Див. Розділ 4). При цьому, чутливість читачів до таких ефектів у пред'явленні медійних статей із питань ТЛ можна встановити шляхом проведення емпіричного дослідження (Див. Розділ 4).

1.2.1.3. Фреймове конструювання. Спираючись на прийоми тематичної організації АМД та використання в ньому ефекту передумання, ЗМК конструюють значення, які закладаються на концептуальному рівні в процесі вербальної репрезентації соціальної ситуації. Такий процес включає інтерпретацію фрагменту картини світу, тому в нашому дослідженні ми враховуємо той факт, що ЗМК пропонують нам саме репрезентацію реальності, а не реальність як таку [251], а також те, що втілена у медійних текстах інформація є "трансформацією світу" [262, с. 63–65]. Відповідно, переконання аудиторії формуються значною мірою завдяки сучасним ЗМК, які "пакують" версії подій та проблем [262, с. 3], втілюючи їх в особливій мовній формі.

У конструюванні фрагменту світу ЗМК виконують функцію фреймового моделювання соціальної ситуації, в основі якого лежить надання особливого значення окремим аспектам подій [139; 274]. З позицій теорії масової комунікації, це – конструювання моделі референтної ситуації шляхом її вербальної репрезентації в англійських медійних продуктах, що, у свою чергу, утворює дискурс [233, с. 19; 296, с. 289] із соціально значущих питань.

Це означає, що ситуація в цілому та відношення між її учасниками зокрема, існують як цілісне концептуальне утворення, спільне для багатьох людей. Когнітивне конструювання ситуації є активним процесом,

в якому пізнавані культурологічні фактори організують її структуру і поширюють знання про неї [134, с. 24], а також спрямовують осмислення явищ, втілених в АМД.

Дослідження питань фреймового конструювання засновано на концепції про схеми, конструкти, когнітивні мапи, фрейми, сценарії, що робить центральними процеси інтерпретації. Моделювання значень відбувається через "пакування", тобто оформлення повідомлень у такі способи, як метафори, візуальні образи, посилення на мораль, що притаманне медійному дискурсу [90]. Унаслідок адаптації отриманої інформації до життєвого досвіду та психологічних передумов кожної людини [там само] формується думка читачів щодо висвітленої ситуації.

Отже, фреймове конструювання є ключовою стратегією у програмуванні суспільної думки, оскільки певна ідея, образ чи судження репрезентована на концептуальному рівні таким чином, щоб за допомогою особливого набору мовних одиниць впливати на спосіб сприйняття та подальшої інтерпретації фрагментів соціальної картини світу.

Вищезазначені прийоми тематичної організації, ефекту передумання та конструювання значення, що їх активно застосовують у сфері масової комунікації, є стратегічними технологіями, у тому розумінні, як вони сприяють послідовному формуванню суспільної думки. До того ж, прагматико-семантичний потенціал англійських медійних текстів, зумовлений особливостями лінгвоконцептуального втілення ТЛ, є доволі потужним у здійсненні впливу на читацьку аудиторію. Наведені вище характеристики АМД із питань ТЛ у формуванні суспільної думки становлять передумови його аналізу в руслі лінгвокогнітивних досліджень.

1.2.2. Англійський медійний дискурс: лінгвокогнітивний підхід.

Сьогодні спрямованість на дослідження АМД у когнітивному ракурсі вже стала традицією. Ця тенденція виникла внаслідок зміни пізнавальних настанов [101], а також методологічного зсуву від вивчення мови

як загального когнітивного механізму до аналізу функціонування вербальних одиниць у реальному дискурсі із залученням даних інших наук [326], про що свідчать останні розробки [2; 39; 53; 74 та інші] у цьому напрямку.

Інтерес до вивчення АМД у лінгвокогнітивному аспекті [115; 119; 121; 294] зумовлений комунікативністю та функціональністю мови [68, с. 45; 287, с. 169], адже такий підхід надає змогу виявити ті когнітивні механізми [5-6; 14; 29], які лежать в основі формування масової думки щодо соціальних подій [30, с. 21; 50, с. 54; 104, с. 66] у житті суспільства.

Дискурс є визначальною інтегральною рисою мови [55, с. 7; 58, с. 19; 203, с. 259; 298, с. 37-38], а визнання наукових фактів про те, що "наше пізнання є втіленим та емпіричним" [287, с. 170], а також про те, що "об'єкти знання конструюються в дискурсі, а не пасивно відображаються в ньому" [119, с. 37], свідчить про його лінгвокогнітивний характер. Тому лінгвістичні аспекти вивчення АМД доповнюються введенням когнітивних аспектів мовної діяльності з урахуванням інтенційних складників процесів спілкування [58, с. 21; 104, с. 66; 312, с. 15] і спробою їх інтерпретації [97, с. 7; 90, с. 14; 102, с. 340; 121, с. 126] за допомогою процедур концептуального [58, с. 35; 92, с. 247-249; 111, с. 51] аналізу.

Відправною тезою таких досліджень є визнання того, що когнітивні структури як детерміновані культурою нам не доступні у безпосередньому досвіді [109], тобто "світ не є даним людині в безпосередній емпірії, а створюється та інтерпретується нею" [224], а тому між фізичним світом і мовою існує проміжний світ концептуальних структур, що є інтерпретованим людиною [58, с. 36] образом реального світу [208]. Це означає, що шлях від реальності до її осмислення пролягає крізь призму концептуальних вербалізованих моделей, репрезентованих на рівні мови [13, с. 19] в АМД.

Саме тому в концептуальному аналізі "пропонуються різні гіпотетичні механізми, що описують формування та функціонування" когнітивних структур. Конструкти нашої свідомості в результаті категоризації та концептуалізації [30, с. 21; 97, с. 7] моделюють наші знання про світ

та співвідносять їх з моделями знань, зафіксованими у структурі мови [33, с. 26, 54; с. 50-52; 97, с. 7; 98, с. 25]. Водночас сконструйовані моделі картини світу активуються під час концептуалізації інформації [32, с. 32], та, взяті разом, доповнюють узагальнене знання [87, с. 259; 138, с. 236; 140, с. 237], яке використовується суспільством для розуміння АМД.

Встановлено, що робота мозку, мислення, є, перш за все, оперуванням структурами свідомості, діяльністю з їхньої активації, пов'язування, суміщення вербальних структур із невербальними, їхньої об'єктивації [58, с. 30]. Враховуючи цей факт, із метою зміни намірів, думок та мотивів дій аудиторії [31, с. 39] автори англомовних текстів ЗМК повідомляють читачам про фрагменти реальності у такій вербальній формі, щоб закріпити відому інформацію про конкретні ситуації або сформувані нові бачення [140, с. 246; 154, с. 259] відповідних подій або явищ. Це свідчить про те, що значення конструюються та програмуються, а потім активуються в процесі інтерпретації наданої інформації, оскільки "реконструюється мисленнєвий світ", в якому ми знаходимо характеристики діючих осіб, об'єктів, часу, обставин подій (зокрема, вчинків діючих осіб) тощо, а також домислюємо деталі та оцінки [32, с. 63; 124, с. 94]. Ось цією обставиною і користується автор, "нав'язуючи свою думку адресату" [31, с. 33; 86, с. 237–239] у репрезентації моделі реального світу в АМД.

У виявленні особливостей сконструйованих значень в АМД перспективними є студії, започатковані представниками когнітивного підходу: Дж. Лакоффом [223], Р. Ленекером [224], Ч. Філмором [166], Р. Джекендоффом [208], Ж. Фоконьє [145], А. Ченкі [114] та ін. Для реконструкції концептуальних структур фрагментів картини світу, в яких відбито "сприйняте, осмислене, усвідомлене, інтерпретоване людиною" [58, с. 36] застосовуються методики фреймового аналізу [40–47], теорія концептуальної метафори [223], теорія ментальних просторів, теорія інтеграції ментальних просторів [163] тощо.

Текстовий матеріал англомовних медійних продуктів відкриває можливість комплексного вивчення дискурсу із залученням даних когнітивної науки. Усе ще викликає значущу зацікавленість питання про те, що ж відбувається між репрезентацією і тим фрагментом реальності, який вона представляє, та яким чином пояснюється процес конструювання дійсності [63, с. 72] в уявленні читачів.

Отже, медійний дискурс має когнітивну природу, оскільки в ньому завдяки особливій комбінації вербальних одиниць, сконструйовані знання про світ, що зумовлюють специфіку сприйняття дійсності. У такому разі ситуація ТЛ є конструктором соціальної реальності, втіленим у вербальній формі в АМД. При цьому також постає питання про те, яка роль відводиться мовним засобам спілкування з аудиторією англомовних видань у формуванні суспільного ставлення до спектру проблем, пов'язаних із ситуацією ТЛ.

Тому в цьому дослідженні ми простежимо та з'ясуємо, як на концептуальному рівні програмується та зумовлюється сприйняття ситуації ТЛ, що досягається завдяки такому поєднанню вербальних засобів, яке відповідає лінгвоконцептуальним медійним стратегіям тематичної організації, ефекту передумання (використання праймінг-ефекту) та фреймового конструювання.

1.2.3. Англомовний медійний дискурс із питань торгівлі людьми у прагматико-аксіологічному аспекті. У межах дослідження особливостей вербальної організації медійного дискурсу мову розуміють як цілеспрямовану систему засобів експресивності [325, с. 566]. Такий підхід передбачає вивчення функціонування мовних явищ як сукупності чинників широкого діапазону (психологічних, ментальних, прагматичних тощо) [104, с. 88], враховуючи "стилістичну диференціацію мовних засобів [100], призначених для виконання соціальних функцій" [86, с. 233; 298, с. 97] та формування суспільних ставлень щодо висвітлених у ЗМК проблем.

Здійснюючи соціально-перетворюючу репрезентацію реальності [48], англомовні ЗМК керуються принципами прагматизму й аксіологічності [102, с. 46–47]. Іntenційна та оцінна спрямованість медійних текстів сприяє ефективності дискурсу, стимулюючи формування суспільних думок, ставлень, уявлень [48]. Так, відповідна інформація, втілена у вербальній формі, передається каналами масової комунікації і служить потужним ресурсом [170, с. 115; 215, с. 3; 218, с. 348; 260, с. 248–250] керування суспільством.

АМД із питань ТЛ містить інтенційний елемент, що супроводжується вживанням вербальних засобів із конкретно прагматичною метою, й аксіологічний елемент, який характеризується наданням позитивної чи негативної оцінки тим явищам, що описують в ЗМК. Ефективність функцій дискурсу ЗМК, зокрема у межах нашої роботи АМД, значною мірою залежить від вибору та комбінації вербальних засобів, призначених впливати на сприйняття ситуації читачем та надавати оцінку питанням, що висвітлюються.

1.2.3.1. Принцип прагматизму. Вивчення особливостей застосування принципу прагматизму у сфері англомовної масової комунікації є одним із напрямів у галузі медійного аналізу [180; 292], орієнтованим на виявлення смислів, прихованих за різними аспектами мови [83; с. 39–40; 177, с. 97; 221, с. 684; 252, с. 74;], з'ясування способів актуалізації вербальних одиниць для виконання комунікативної мети [149; 181; 219; 227], дослідження цілей, яких намагається досягти через мову [150, с. viii–ix; 152, с. 243; 160, с. 339; 201, с. 806] автор повідомлення.

У цьому відношенні вагомими є надбання в галузі лінгвістичної прагматики [102, с. 47; 148, с. 1125; 176, с. 11; 301, с. 61], одного з підходів функціональної парадигми [67, с. 60-61; 134, с. 32], коло інтересів якої становить взаємовідношення між мовою та її користувачами [102, с. 47]. Зокрема, у межах цієї школи мову розглядають у повній комплексності її когнітивного, соціального і культурного (багатозначного) функціонування

у житті людей [260, с. 241; 290, с. 35–37], а також як систему орієнтирів, необхідну для діяльності людини в навколишньому предметному та соціальному [22, с. 298] світі.

Програма цієї школи передбачає, що когнітивні образи та концептуальні звички, відображені в поведінці людей, формах їх спілкування та їхніх усталених звичках, супроводжуються більш менш прихованими системами значень, які зумовлюють інтерпретацію повідомлення. Це означає, що за кожним висловлюванням постає світ імпліцитних вихідних смислів, який у сполученні з експліцитним повідомленням [134, с. 32] створює значення. Ці погляди суміжні з положеннями різних шкіл дискурсивного аналізу, розглянутих нами вище.

Принцип прагматизму у дослідженні медійного дискурсу передбачає встановлення закономірностей найбільш оптимального вибору та комбінації мовних одиниць і стилістичної організації тексту, що сприяє ефективному та гармонійному впливу на адресата-читача [298, с. 243–244; 300, с. 55], зокрема на аудиторію АМД із питань ТЛ. При цьому будь-яке використання мови є риторичним [192, с. 154, 156], оскільки вербальне забезпечення "медіальних" засобів [70, с. 115; 181, с. 10, 28] тісно пов'язане з їхнім цільовим наміром: використовуючи канали комунікативного зв'язку, не лише повідомити інформацію максимально широкій аудиторії, але й здійснити на потенційного адресата емоційний, психічний, ідеологічний вплив [35] із тим, щоб залучити його на свій бік [138, с. 122-123; 316, с. 37–41] та зумовити напрями інтерпретації повідомлень ЗМК.

Саме тому, необхідно визнати наявність програми інтерпретації тексту, закладеної на мовному рівні [20, с. 91, 107], адже АМД постає прихованою формою соціального програмування, психологічного впливу на аудиторію з метою трансформування стереотипів людей, динамічної зміни ставлення громадян до будь-яких соціальних проблем [5, с. 139], зокрема до ситуації ТЛ.

1.2.3.2. Принцип аксіологічності. У дослідженнях особливостей формування суспільних уявлень не залишається поза увагою науковців [11; 27; 51; 67 та інші] аксіологічний аспект дискурсу, у межах якого прагнуть з'ясувати, яке оцінне навантаження постає за мовними одиницями, актуалізованими в тексті.

Принцип *аксіологічності* передбачає присутність оцінного моменту в процесі когніції, наявність так званої вибіркової зацікавленості, що виявляється у наданні переваги одним об'єктам (властивостям, ознакам, якостям) у порівнянні з іншими [102, с. 46]. У мовних одиницях фокусуються емоції, оцінки, завдяки чому свідомість реалізує інтеріоризацію [102, с. 46; 228, с. 166, 170] та об'єктивацію оцінних концептів в англomовній картині світу [11, с. 230]. Дослідження у цьому аспекті спрямовані на пояснення наявності оцінності в концептосфері людини, а також репрезентації оцінно-ідеологічних характеристик мовного коду та текстових світів [там само] у дискурсі.

Оцінювання є невід'ємним компонентом пізнання [93, с. 139; 113, с. 38], що поряд з іншими соціально-психологічними аспектами входить у ментально-мовленнєву репрезентацію дійсності [51, с. 17–18], і може варіюватися у плані форми, змісту та функцій залежно від особливостей соціально-мовленнєвих ситуацій, в яких здійснюється акт оцінки [там само]. Оцінка та емоція є частиною когнітивного процесу [108, с. 215] та наслідком осмислення і відбитку дійсності крізь призму її сприйняття [93, с. 141] людиною.

Аксіологічність також є фактором, що зумовлює здійснення психологічного впливу у вербальному спілкуванні [51, с. 20]. У результаті акцентування позитивної/негативної значущості об'єкта, спрямованого на світосприйняття аудиторії, відбувається процес залучення її у процес активного сприйняття, формування зацікавленості й оцінного ставлення [3, с. 10; 27, с. 78; 51, с. 21] до соціальних ситуацій, навколо яких розгортається АМД.

Репрезентація когнітивних інтенцій індивіда через емоції виявляється у виборі вербальних засобів для вираження комунікативно-оцінної стратегії. Однією з найпоширеніших є когнітивна інтенція вираження емоційно-психологічного стану [108, с. 216–217; 122, с. 125–127], яка є присутньою у повідомленні ЗМК про події, пов'язані, наприклад, із проблемою ТЛ.

Зокрема, такий оцінно-емоційний тон простежується в англомовних медійних текстах, що містять елементи оповідання, наприклад від імені жертви ТЛ: *What I saw there will haunt me until I die* [DT, 3]; *I was shocked, shocked at how easy it was to do* [BBC, 123]. Фрагменти мовного матеріалу, що використовуються як приклади вперше тут і надалі в роботі, паспортизовано таким чином: *They were smart and they wore suits. They hurt me* [G, 12], де *G* позначає назву газети *The Guardian*, 12 – номер публікації зі списку ілюстративних джерел.

Наведені мовні одиниці свідчать, що принцип аксіологічності реалізується у такий спосіб пред'явлення оцінного висловлювання або повідомлення, який може бути експліцитним, імпліцитним, прямим, непрямим, а також через конкретні засоби вираження оцінки в дискурсі, а саме лексичні, граматичні та синтактико-прагматичні засоби [28, с. 80–81]. Наприклад, *Child prostitution is rife. Many of us must stifle a small but nagging sense of guilt. Any thoughtful traveler knows that mass tourism...is not an intimidated blessing; but sexual abuse of children? No one cares. And the terrible fact is that younger and younger children are doomed to work in brothels... [DT, 3]; *nothing worse than being forced or tricked, abused and beaten and sexually sold almost on a daily basis* [BBC, 70]; *What could be crueler than to engage slaves in an exercise intended to teach them the nuances of consent?* [WST, 5]; *Isn't this a form of terrorism?* [BBC, 72] тощо.*

Вищезазначені принципи зумовлюють функціонування системи мовних засобів репрезентації ситуації ТЛ в АМД, спрямованої на здійснення емоційного впливу на читача та формування суспільної думки. Матеріалом для створення оцінної забарвленості служить взаємопов'язана система

лексичних, граматичних та синтаксичних засобів мови [206], що функціонує у порівняно великій частотності вживання оцінних прикметників, метафоризації, фразеології, особливостях використання синтаксичних конструкцій [25, с. 18–19] зі значним емоційним потенціалом. Особливої уваги заслуговує аналіз заголовків англомовних медійних статей, що привертають увагу аудиторії [138] за рахунок їхньої лаконічної, стилістичної [72, с. 72] та образ-схемної організації [89, с. 128] в текстах ЗМК.

Таким чином, урахування застосування принципів прагматизму та аксіологічності у дослідженні лінгвоконцептуальних особливостей втілення ситуації ТЛ в АМД передбачає аналіз закономірностей у відборі та поєднанні лексичних, семасіологічних, синтаксичних мовних засобів, що надає текстам ЗМК емоційної та оцінної модальності. Відповідно, виникає питання реакції читацької аудиторії на тропи та фігури, які є виявом концептуальних структур ситуації ТЛ та сприяють формуванню суспільного ставлення щодо неї.

Висновки до розділу 1

Концепція дослідження комплексної ситуації ТЛ у сучасному АМД ґрунтується на теоретичних засадах лінгвістики масової комунікації, когнітивної лінгвістики та лінгвостилістики. Поєднання таких підходів у вивченні особливостей репрезентації соціальної ситуації ТЛ дозволяє встановити лінгвокогнітивні механізми впливу на масову свідомість.

Комплексність ситуації ТЛ обумовлена її співвідношенням у трихотомії "референтна ситуація ТЛ – концептуальна ситуація ТЛ – дискурсивна ситуація ТЛ", адже її репрезентації у ЗМК є відбитком структурованого й інтерпретованого знання про фрагмент соціального світу, що охоплює висвітлення різноманітних реалій, у тому числі політичних, економічних, історичних, культурних, релігійних, правничих тощо. Відповідно, у вербальній репрезентації активується соціокультурний контекст референтної ситуації, який впливає на спосіб висвітлення цієї проблематики

та її сприйняття, з одного боку, залежно від інституційної політики та ідеологічних настанов різних ЗМК, а з іншого, – від тих ціннісних орієнтацій аудиторії, що вже є сформованими та вкоріненими за культурними, політичними, національними, законодавчими принципами тощо. Такі знання є фоновими; на них спираються ЗМК у контекстуалізації АД, прогножуючи реакцію читачів на висвітлення ситуації ТЛ.

Суспільне ставлення до ситуації ТЛ формується завдяки застосуванню в ЗМК стратегій тематичної організації, ефекту передування і фреймового конструювання фрагменту соціальної реальності, а також застосування принципів прагматизму й аксіологічності, що разом зумовлюють конфігурацію концептуальних структур репрезентації ситуації ТЛ та особливості їхньої реалізації на рівні мови.

У нашому дослідженні концептуальна ситуація ТЛ постає у вигляді моделі репрезентації інформації про сукупність подій, пов'язаних із ТЛ у контексті соціокультурних реалій. Дискурсивна ситуація ТЛ, на відміну від текстових ситуацій, зумовлена тим, що вона розгортається у корпусі англійських медійних повідомлень, що містять різні аспекти репрезентації соціального явища, які разом відтворюють та доповнюють відповідний фрагмент картини світу, яким є ТЛ. Таким чином, *дискурсивною ситуацією* є вербальна репрезентація сконструйованої моделі фрагмента дійсності у текстах ЗМК, які забезпечують вплив на читацьку аудиторію.

Розуміння комплексного характеру ситуації ТЛ та врахування стратегій формування суспільної думки щодо неї є передумовами застосування фреймового аналізу та метафоричного моделювання, методологія яких надає можливість розкрити лінгвоконцептуальні особливості втілення ситуації ТЛ в АД, та проведення емпіричної розвідки, спрямованої на з'ясування читацької реакції на вербальні засоби реалізації концептуальних структур ситуації ТЛ у медійних текстах.

Основні положення розділу висвітлено у чотирьох одноосібних публікаціях автора [76; 78; 79; 258].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА КОМПЛЕКСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ З ПИТАНЬ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Інтеграція лінгвістичних підходів у дослідженні особливостей втілення ситуації ТЛ в АМД потребує застосування методологічного апарату, який найбільш оптимально відповідає розв'язанню кола питань, поставлених під час аналізу.

Як онтологічна сутність, референтна ситуація ТЛ відбивається на рівні концептуальних структур, які виявляються та актуалізуються на рівні мовної репрезентації. Епістемологія окреслених проблем передбачає з'ясування питань, пов'язаних із вербалізацією концептуальної ситуації ТЛ в АМД, що, у свою чергу, потребує вибору моделей представлення знань, застосування яких дозволяє максимально проаналізувати особливості репрезентації явища ТЛ у медійному дискурсі.

Зокрема, для моделювання концептуальних структур обрано методику фреймового аналізу, за допомогою якого можливо виявити сфокусовані ділянки концептуальних полів учасників ситуації ТЛ.

Вивчення особливостей реалізації сфокусованих фрагментів концептуальної ситуації ТЛ передбачає аналіз крізь призму теорії концептуальної метафори й іконізму та лінгвостилістичного аналізу. Поєднання цих підходів дозволяє встановити не лише закономірності у репрезентації ситуації ТЛ, але також простежити медійні стратегії, застосовані в ЗМК для формування суспільної думки.

На сьогодні, суттєвим кроком назустріч методології когнітивної лінгвістики є застосування методів емпіричних досліджень, які дозволяють експериментально підтвердити або спростувати сформовані гіпотези та досягти переконливості отриманих результатів.

2.1. Фреймовий аналіз ситуації *торгівля людьми*

Підвалинами лінгвокогнітивних студій є високий *ступінь абстрагування* та *композиційність* [47, с. 53], що у такому разі дозволяє розглядати ситуацію ТЛ як фрагмент інформації про соціальний світ, "елементи якого певним чином впорядковано у складі цілісної концептуальної структури" [47, с. 54] та репрезентовано у вербальній формі в АМД.

Як продовження семантичного [40–47], метод концептуального аналізу, характеризується високим рівнем категоріальної абстракції [40, с. 12–13; 41, с. 254], який може бути як найвищим (фрейм, схема, гіперонімічний прототип) [12; 103; 54; 55] так і найконкретнішим (схема та емпіричний прототип, сценарій) [103; 112], що має зорову картоподібну репрезентацію [102, с. 120–121; 68, с. 62–63]. Схеми різного рівня є фіксованими формами [140, с. 13; 200, с. 5; 298, с. 38] ментального досвіду.

У лінгвокогнітивних розробках [73, с. 144; 110, с. 159–161] використовують різні варіанти структур представлення знань [12; 29; 30; 160], які мають свою природу: фрейм, схема, схемата, сценарій, скрипт, план, когнітивна модель, гештальт [40; 58; 63, 65–66] тощо, які є "пакетами інформації" [32; 206], що містяться в пам'яті, забезпечуючи когнітивну обробку [24, с. 237] стандартних ситуацій.

Для реконструкції концептуальної ситуації ТЛ серед цих моделей нами було обрано фрейм як фіксовану систему параметрів опису [65; 66] того чи іншого об'єкта, явища або події, що є найбільш поширеним та універсальним у застосуванні [87, с. 260–261; 298, с. 38] у процедурах лінгвокогнітивних досліджень.

Підставою для вибору такої структури представлення знань є визнання того, що об'єднані у фрейм елементи є статичними конфігураціями повсякденного знання про деякі центральні концепти [63, с. 153], які ґрунтуються на глибоко укорінених, усталених культурних віруваннях та соціальних практиках [259, с. 48; 294, с. 89; 328, с. 576].

Але при цьому також потрібно враховувати, що фрейм є динамічною структурою, яка постійно поповнюється, трансформується, створює нові зв'язки з іншими фреймами, гасячи старі [102, с. 102], адже це – така одиниця представлення знань, яку запам'ятовано в минулому, деталі (слоти) котрої, за умов необхідності, можуть бути змінені згідно з поточною ситуацією, що дозволяє координувати інформацію з різних джерел [32, с. 65; 91, с. 57] та узагальнити, у нашому разі, концептуальну ситуацію ТЛ в цілому.

Групи пов'язаних між собою фреймів поєднуються в системи, які можуть відображати дії, причинно-наслідкові зв'язки, зміни поняттєвої точки зору [65] тощо, а ключові елементи фрейму можуть репрезентувати інформацію з різних концептуальних ракурсів: онтологічного (знання про світ як матеріальний, так і духовний), аксіологічного і модального (оцінка світу суб'єктом та модус свідомості суб'єкта) та лінгвопрагматичного (знання канонів мовної комунікації) [40, с. 48–56; 111, с. 29]. Зокрема під час фреймового моделювання, врахування цього надає змогу якомога повніше розкрити особливості репрезентації ситуації ТЛ, висвітленої в АМД.

Цікавим для дослідників видається і те, що роль фреймів у процесі сприйняття є подвійною: з одного боку, вони є підґрунтям для формування контекстних сподівань щодо перебігу подій, про які повідомляє текст, а з іншого – задають рамки тлумачень тексту [33, с. 189], що, у свою чергу, впливає на формування думки щодо описуваного явища. Відповідно, постає питання про те, як фреймові конструкти, втілені в АМД, зумовлюють спосіб сприйняття ситуації ТЛ.

У моделюванні міжфреймової мережі ТЛ доцільно також врахувати надбання та розробки в галузі когнітивної семантики, спрямовані на дослідження когнітивних операцій, які передбачають, що мовна одиниця набуває свого значення в результаті висунення, профілювання або висвітлення конкретної ділянки чи структури, за Р. Ленекером [224], в межах відповідної когнітивної сфери.

На думку Ч. Філмора, лексичне значення слова передає таку сцену (ситуацію), яка співвідноситься із фреймом за допомогою "перспективи" або фокусування уваги на окремих елементах фрейму [166]. При цьому загальне значення, що зумовлює формування масової думки, великою мірою залежатиме від того, які зони концептуальних структур висунені на перший план у повідомленні про соціальні явища, а саме про ситуацію ТЛ, в АМД.

Зокрема, одним із підходів до моделювання концептуальних структур репрезентації фрагментів картини світу є фреймовий аналіз, запропонований С. А. Жаботинською [47, с. 53–54; 320, с. 130–132], інструментарій якого ми застосували у цьому дослідженні для встановлення особливостей концептуальної ситуації ТЛ в АМД.

Під час проведення аналізу ми спираємося на розуміння фрейму як моделі, що формується шляхом комбінаторики пропозицій як елементарних структур представлення знань, що включають логічний суб'єкт (цільовий концепт) та логічний предикат (ознака, що її приписують суб'єкту). Фреймова структура формується або декількома ознаковими предикатами за умов одного суб'єкта або шляхом встановлення відношень між декількома предметними сутностями – актантами – у межах стандартної ситуації [41, с. 257], однією з яких постає ситуація ТЛ, втілена в АМД.

Зокрема, фреймовий аналіз ситуації ТЛ базується на моделюванні конфігурації пропозиційних схем, що співвідносяться з "п'ятьма базисними фреймами, які є універсальними паттернами організації інформації, що вербалізується" [47, с. 53–54], а саме – предметної, акціональної, ідентифікативної, посесивної та компаративної фреймових структур та їхніх модифікації залежно від змісту структурованого [41, с. 257–258] явища, у результаті інтеграції яких виникає міжфреймова мережа [47, с. 53–54], яка фактично є інструментом людського [44, с. 115–123] мислення.

До того ж, як зазначає С. А. Жаботинська, згадані фрейми можуть "використовуватися як "блоки" для конструювання мовних та мовленнєвих значень, тобто концептуальної бази, що співвідноситься

із концептосферою чи доменом" [46, с. 157]. Зауважимо, що під терміном "концептуальна сфера" розуміємо весь концептуальний простір ситуації ТЛ, а термін "домен" передбачає інформаційний фокус у межах концептуальної сфери. Для специфікації ділянок у концептуальній моделі доцільно ввести термін "субдомен" [45, с. 76], на позначення складників концептуальної сфери ТЛ, які перебувають у фокусі висвітлення в АМД.

У дослідженні концептуальної ситуації ТЛ алгоритм фреймового аналізу передбачає проведення низки етапів. Перший етап полягає в аналізі концептуальної моделі репрезентації ТЛ, побудованої на основі конфігурації пропозицій, що активують сукупність буттєвих (квантитативних, квалітативних, локативних, темпоральних, способових, оцінних), компаративних, посесивних й родовидових (ідентифікативних) [41, с. 257–258] параметрів.

Другий етап передбачає аналіз зазначених пропозиційних схем у межах відповідних фреймових структур, який дозволяє виокремити основні субдомени: *контрабанда мігрантів, торгівля жінками, торгівля дітьми та торгівля органами*, що активуються у пропозиції інклюзивності та у пропозиціях класифікації й специфікації.

Зазначені субдомени також слугують концептуальною базою для активації акціональних параметрів репрезентації ситуації ТЛ, оскільки саме поняття ТЛ передбачає діяльність, що розгортається навколо кількості учасників. Акціональна фреймова модель є профілюючою концептуальною структурою щодо інших видів фреймових структур, що утворюють міжфреймову мережу ТЛ як концептуальну базу, на фоні якої акцентуються акціональні характеристики учасників ситуації, що розглядається.

Відповідно, третім етапом є розгляд концептуальних полів учасників ситуації ТЛ – актантів, наділених семантичними ролями. За семантичним критерієм нами було виокремлено такі актанти, як *жертва, торговець людьми, клієнт, члени сім'ї жертви, представники влади, міжнародні організації, правозахисні організації*, навколо

яких розгортаються фреймові моделі. Ми розглянемо концептуальне поле кожного такого актанта і, наступним кроком, об'єднаємо акціональні фреймові структури для визначення характеру взаємовідношень між учасниками ситуації ТЛ, що допоможе виявити, які з них превалюють в АМД.

Концептуальне поле кожного актанта представлено статичними та динамічними характеристиками, що притаманні дійовим особам ситуації ТЛ. Наслідуючи ідею С. А. Жаботинської про набір пропозицій у межах базових фреймів, які ми розглянемо щодо ситуації ТЛ, та враховуючи їхні фрактальні властивості [47, с. 58–61], логічним є застосувати їх і до моделювання концептуального поля актантів.

Так, статичні характеристики активуються у конфігурації пропозицій предметної, посесивної, ідентифікативної й компаративної фреймової структури, у той час як динамічні – представлені у конфігурації пропозицій акціональної фреймової структури, а саме: у пропозиціях *каузації* та *контакту* щодо внутрішньофреймових позицій, що слугують логічними предикатами по відношенню до суб'єктів, якими є актанти ситуації ТЛ.

Враховуючи можливі конфігурації акціональних схем у межах концептуальних полів актантів [41, с. 257; 47, с. 56–57], а також теорію аргументних ролей за Ч. Філмором [166; 167], ми пропонуємо розглянути модель, що охоплює такі позиції: ХТОСЬ – ДІЄ – ПО ВІДНОШЕННЮ ДО КОГО / ЧОГО? – НА КОГО? – ЗА ДОПОМОГОЮ КОГО? – ДЛЯ КОГО? – ЧОМУ? – З ЯКОЮ МЕТОЮ? – ЯК? – З ЯКИМ РЕЗУЛЬТАТОМ ТА НАСЛІДКОМ? – З ЯКОЮ ОЦІНКОЮ? Відповідно, можна констатувати наявність таких внутрішньофреймових позицій акціональних структур як: *агенс, дія, афектив, реципієнт, сирконстант (помічник), бенефактив, стимул (причина та мета), спосіб, фактитив (результат та наслідок) та оцінка*, між якими існують акціональні пропозиційні відношення. При цьому можна припустити, що активація зазначених пропозицій не є рівномірною, тому під час дослідження ми простежимо варіативність їхньої активації та реалізації на мовному рівні.

Отже, процедура виявлення особливостей репрезентації актантів є такою: по-перше, статичні предикати виокремлюємо у конфігурації пропозицій предметної, посесивної, ідентифікативної й компаративної фреймових структур; по-друге, поглянемо на динамічні предикати у конфігурації акціональних пропозиційних схем; по-третє, простежимо варіативність активації пропозицій, що зумовлює медійну репрезентацію актантів, а також зіставимо концептуальні поля актантів з метою виявлення специфіки їхніх взаємовідношень у складі цілісної концептуальної ситуації ТЛ.

Таким чином, в обраному контексті досліджень, фреймові концепції [32, с. 57–58; 38, с. 163; 68, с. 78–80, 157] у вивченні АМД із питань ТЛ дозволяють дослідити, як за допомогою концептуальних моделей відбувається процес вербалізації фрагментів соціального світу та спрямовується їхнє сприйняття, а також як шляхом побудови фреймових структур можна реконструювати цілісну модель глобальної соціально значущої ситуації ТЛ.

Конструювання концептуального поля кожного з актантів має продемонструвати особливості активації внутрішньофреймових та міжфреймових пропозиційних зв'язків, а також які акціональні, причинно-наслідкові, темпоральні, мотиваційні [17; 78] та інші параметри зумовлюють конфігурацію ситуації ТЛ як концептуального утворення. Крім того, об'єднання фреймових структур забезпечує репрезентацію взаємозв'язків та характер взаємовідношень між актантами ситуації, а також надає змогу простежити, які з зазначених вище учасників фігурують на першому плані в АМД.

2.2. Іконічний аналіз та метафоричне моделювання ситуації торгівля людьми.

Поєднання розробок фреймової концепції та теорії концептуальної метафори, спрямованої на пошук пояснювальних основ концептуальної системи [95, с. 141–144; 179, с. 254; 223, с. 270; 298, с. 185–186], надає

можливість з'ясувати, чи містить АМД із питань ТЛ іконічні конструкти. Підставою для такого ракурсу дослідження є теза про те, що "на основі однієї концептуальної моделі можуть виникати декілька когнітивних структур, які є ментальним конструктом, що об'єктивуються в мовній формі. Така об'єктивація є іконічною: формальна структура фіксує когнітивну модель" [46; с. 9]. Зацікавленість у когнітивному аналізі також виникає через зростаючу популярність у галузі когнітивної лінгвістики [151, с. 49; 156, с. 480; 195, с. 35; 204, с. 1], ідеї про іконічність [168; 171; 173; 178] дискурсивних явищ, одним із яких є ситуація ТЛ в АМД.

Іконічний підхід базується на засадах того, що когнітивна структура відбиває природній людський спосіб концептуалізації дійсності [23; 62; 145; 147], й іконічні знаки є найпростішим способом співвіднесення мови із такою структурою [174; 175]. Ця обставина є надзвичайно важливою, оскільки визнання цього факту відкриває великі перспективи [168; 184; 216; 271] не лише для розуміння природи мови [196; 302; 313; 314], але й також для реконструкції [69; 182; 323] когнітивних структур за мовними даними.

Враховуючи факт, що когнітивний іконізм [15; 198] передбачає зв'язок між двома концептуальними просторами [313, с. 197; 314, с. 119], ми вважаємо можливим розглядати іконічні властивості концептуальної ситуації ТЛ як зв'язок між конструктом фрагменту реального світу та конструктом його форми [314, с. 119], саме тому під час комплексного фреймового моделювання ми з'ясуємо, чи існує тенденція до створення концептуального конструкту та чи виявляється вона на рівні вербального опису соціального явища в АМД.

У мовній репрезентації ТЛ можуть функціонувати такі принципи іконізму, як принцип сукцесивного порядку або послідовності, принцип когнітивної дистанції або відстані та принцип кількості [9; 157], що сприяють активації пропозиційних зв'язків та фіксації ментального конструкту [43, с. 9] за допомогою синтаксичних, граматичних та інших засобів.

Оскільки іконічний знак є імітацією конструкту [141; 172] концептуальної ситуації, ми припускаємо, що втілення відповідної концептуальної моделі в АМД є метафоричним та таким, що спрямовує спосіб сприйняття масовою аудиторією. До того ж, постає питання про те, як співіснують іконічний знак та метафоричний образ, які співвідносяться з концептуальною ситуацією, що потребує розгляду питань метафоричної репрезентації ситуації ТЛ в АМД.

Усвідомлення функції метафори у процесах сприйняття та зберігання інформації у пам'яті [137, с. 117; 163, с. 17; 192, с. 174–181; 275, с. 95] привело лінгвістів до радикально нового розуміння [19; 141; 152; 279] проблем процесу мислення. Багато процесів [14, с. 152; 188, с. 309; 281, с. 41–44, 287, с. 105], що лежать в основі такого моделювання, зокрема фігура й фон, дейктична проекція, когнітивна граматика, схемна організація, а також мапування ментальних просторів [282, с. 26] тощо, визнано принципово метафоричними.

Наприклад, пропозиція подібності компаративної фреймової структури концептуальної моделі ТЛ активує метафоричні образи, які є невід'ємною частиною механізму репрезентації [123] відповідної ситуації в АМД у тому сенсі, що відбувається переломлення [131] цієї соціальної реальності крізь призму метафоричних моделей [177, с. 45; 217, с. 193; 291, с. 55]. Виходячи з таких міркувань, ми передбачаємо, що концептуальна метафора відіграє доволі важливу роль у конструюванні ситуації ТЛ в АМД, та цілком ймовірно, що саме вона визначає спосіб інтерпретації [254] такого соціального явища.

Спостереження під час обробки корпусу мовного матеріалу шляхом проведення традиційного лінгвостилістичного аналізу свідчать про достатньо велику кількість часто та регулярно відтворюваних метафор разом з іншими художніми прийомами. Здебільшого вони активують пропозиційні зв'язки подібності компаративного фреймової моделі цілісної концептуальної ситуації ТЛ та відповідної фреймової структури концептуального поля кожного актанта.

Концептуальна метафора спрямовує сприйняття та осмислення явища [223, с. 10] соціального життя [77], безпосередньо впливаючи на розуміння шляхом його характеристизації, концептуалізації, оцінки [8, с. 122; 184, с. 11–12] та актуалізації. Дослідники погоджуються із думкою про те, що інструментом маніпуляції суспільною свідомістю є мова, в арсеналі котрої присутня когнітивна метафора, яка слугує засобом "емоційного тиску" [4, с. 8] на читача [142, с. 185], й, у свою чергу, зумовлює формування ставлення [8, с. 123] до ситуації, висвітленої в АМД.

Також постає питання про те, яким саме є механізм метафоричної репрезентації ТЛ в АМД. Шляхом проведення відповідних процедур ми проаналізуємо, які сфокусовані зони концептуального простору ТЛ втілені у метафоричних образах, адже традиційно концептуальна метафора є частковим розумінням одного концепту в межах іншого або одного концептуального домену в термінах іншого [222; 223] концептуального домену.

У метафоричному моделюванні ми оперуватимемо такими поняттями як *цільовий* або *референтний концепт*, а точніше, у дослідженні ситуації ТЛ, ми говоритимемо про *референтну концептуальну область* (target domain), та *корелят*, концептуальну область, що залучається для порівняння (source concept) концептуального референта [95; 222]. Спільні ознаки, які виникають під час порівняння референта і корелята, утворюють зону перехресного мапування або підґрунтя метафори (cross-mapping) [222]. Ми передбачаємо, що в процесі суположення [95; 222] фрагментів концептуальної моделі ТЛ та декількох корелятів можуть виникати метафоричні проєкції, які є результатом когнітивної операції висвітлення – затемнення деяких характеристик концептуального корелята [223], оскільки використовується модель корелятивного домену, в якій висвітлено деяку частину (зону перехресного мапування) [222], залучену в порівнянні. У межах метафоричних проєкцій виникає діапазон метафор [220], що втілюється на мовному рівні репрезентації ТЛ в АМД.

Для опису метафоричних явищ в АМД із питань ТЛ дотримуватимемося ідеї П. Стоквелла [287, с. 111] у виокремленні мегаметафори та системи мікрометафор, чисельна та частотна реалізація яких сприяє активації іконічного конструкту ситуації ТЛ та формуванню способу інтерпретації соціального явища читацькою аудиторією.

Ми припускаємо, що механізм метафоризації полягає у проектуванні системи концептів, підпорядкованих загальному іконічному конструкту за принципом образ-схемної організації. Мегаметафорою у такому разі є накопичення мікрометафор, які реалізуються в АМД та в сукупності формують уявлення про ситуацію ТЛ у контурах концептуального конструкту.

Таким чином, лінгвокогнітивний підхід до вивчення дискурсивних явищ із урахуванням медійних стратегій конструювання соціальних ситуацій, створення певних смислів та програмування відповідної реакції та дії надає можливості реконструювання ситуації ТЛ як цілісного утворення, організованого на концептуальному рівні та репрезентованого відповідним чином за допомогою вербальних засобів.

2.3. Методологічні засади емпіричної розвідки вербальних засобів втілення ситуації *торгівлі людьми* в англomовних медійних повідомленнях

Урахування лінгвокогнітивних аспектів при побудові дискурсу [85, с. 9], передбачає оптимальний вибір мовних одиниць для здійснення впливу на адресата [там само], адже "план мисленнєвих операцій організує його комунікативно-когнітивну канву" [85, с. 10]. Образи, ідеї, знання про будь-який фрагмент соціальної дійсності формуються на концептуальному рівні шляхом тематичної організації, контекстуалізації повідомлень за допомогою ефекту передування та фреймового конструювання значень, задаючи контури осмислення явища. Прагматико-аксіологічна спрямованість АМД є невід'ємним складником когнітивних процесів репрезентації соціального явища й інтерпретації відповідної інформації аудиторією.

Усвідомлення системного та цілеспрямованого використання засобів мови під час конструювання фрагментів соціального світу з метою зміни емоційного стану читача та формування його думки щодо соціально значущих ситуацій обумовлює інтеграцію когнітивних студій [18, с. 37–38] із емпіричними дослідженнями [64; 237; 308], методологія яких спрямована на перевірку теоретичних гіпотез [129; 284; 298; 319] та результатів.

Сучасні напрацювання у межах когнітивно-спрямованих підходів [177; 244; 246; 250] свідчать про доцільність залучення емпіричних методів, які відкривають шлях до розуміння, а не лише пояснення та опису [307, с. 6] мовних явищ. У таких дослідженнях на етапах проведення процедур збору й аналізу фактичних даних застосовують методи корпусної лінгвістики [156, с. 480; 217, с. 195; 229, с. 257; 309, с. 274], що дозволяють більш точно та якісно ідентифікувати [99; 164; 191; 193] мовні явища в тексті, забезпечуючи незалежність та об'єктивність результатів.

Методологічне поєднання концептуального аналізу й експериментальних досліджень у вивченні особливостей будь-якого мовного матеріалу [232, с. 7–8] зумовлене природою продукту мовленнєвої діяльності і тому є гармонійним у застосуванні щодо сучасних англомовних дискурсивних явищ. Такий науковий погляд [143; 158; 242] орієнтований на вивчення мовних даних із залученням емпіричних методів. Він не суперечить методології проведення концептуального аналізу, а навпаки доповнює її, забезпечуючи достовірність та переконливість [118] результатів.

Так, дослідники, що працюють у такому руслі сучасних досліджень, П. Діксон та М. Бортолуссі, стверджують, що суто концептуальні моделі насправді не є емпіричними, але їх можна використовувати під час експериментальної роботи як гіпотези щодо перевірки існування закономірностей або явищ. Вони набувають емпіричного характеру відтоді, коли читацька аудиторія під час або після прочитання тексту починає реконструювати контекст створення того чи іншого художнього або нехудожнього твору [158, с. 75], осмислювати та оцінювати прочитане.

У такому підході до аналізу мовних явищ, відправною точкою є перевірка гіпотез, побудованих на основі результатів концептуального аналізу, шляхом проведення експериментальних досліджень із метою виявлення та вимірювання реакцій справжнього [116, с. 199] читача.

Приміром, одна з експериментальних робіт Й. Хакельмюльдера, спрямована на виявлення концептуальних основ наративного [197, с. 139] тексту, показала, що механізм "перенесення" у світ твору спричиняє зміну уявлень респондентів відповідно до поглядів, втілених в оповіданні [197, с. 143]. Дослідник пояснює такі результати інтерпретації учасників наявністю "схеми" в тексті [197, с. 149], яка задає контури тлумачення оповідання та слугує програмою соціальних дій.

Зосереджуючись на питаннях взаємодії тексту і читача, Й. Ласло, І. Сомодживарі, Р. Мар, М. Дійкіц, К. Оутлі та інші науковці [231; 225; 245] встановили значущий зв'язок між рівнем емоційного сприйняття тексту та зміною уявлень респондентів [225, с. 123]. При цьому дослідники прагнуть з'ясувати, чи здійснює текст соціально-перетворюючу функцію та чи справляє вплив на зміну [231, с. 127–130; 245, с. 377] усталених переконань аудиторії.

Дедалі частіше науковий інтерес становить вимірювання реакцій читача на ефекти передування, що активуються на рівні структури мови (лексичному, семантичному, граматичному, синтаксичному) [269, с. 352] та на рівні концептуальних структур [197, с. 149; 268, с. 382]. Відповідні дослідження із залученням емпіричних методів доводять чутливість респондентів до сприйняття інформації, зумовленої контекстом [268, с. 387], а також до текстових та позатекстових [158, с. 75] маніпуляцій.

Серед таких студій на особливу увагу заслуговує вивчення концептуальної метафори в аспекті емоційного впливу на читача [141; 306] та когнітивного механізму [184; 277; 282] конструювання значення [269, с. 354; 321, с. 453]. Враховуючи когнітивно-комунікативну природу АМД, у межах нашої роботи формулюється питання функціонування концептуальної метафори в англомовних текстах ЗМК, а саме, як на неї реагують читачі під час

інтерпретації повідомлення про ситуацію ТЛ. Тому, логічним продовженням дослідження у цьому контексті є аналіз стилістичних засобів реалізації метафоричних проєкцій в аспекті їхнього впливу на формування суспільної думки читацької [16] аудиторії.

У цьому руслі поширеними є експериментальні дослідження [288, с. 143], орієнтовані на з'ясування особливостей емоційного сприйняття текстів [239–250; 308], результати яких показують, як функціонують стилістичні ефекти в художньому дискурсі, а також як на них реагують читачі.

Під час проведення процедур емпіричного аналізу було встановлено чутливість читачів до художніх ефектів, виражених лінгвостилістичними засобами на фонетичному (наприклад, алітерація, рима, ритм), граматичному (наприклад, інверсія, еліпсис) та семантичному (наприклад, метафора, іронія тощо) [247; 308] рівнях.

Низку таких робіт присвячено вивченню ефекту висунення (*foregrounding*) [155; 159; 198; 199], за рахунок якого функціонують художні засоби [178; 197; 278]. При цьому було встановлено залежність між наявністю стилістичних прийомів та емоційною реакцією читачів [242; 247; 248; 308], що свідчить про прагматичний потенціал мовних ресурсів.

Таким чином, емпіричні методи дослідження концептуальних основ дискурсу, зокрема АМД, ґрунтуються на зборі та аналізі фактичних даних про мовні явища та на результатах вимірювання реакцій реальних читачів [116–118] у встановлених умовах експерименту. Зазначимо, що реакція на текст, зокрема й на медійне повідомлення, є також інтерпретацією [116, с. 119], програма [5; 6; 20] якої створена шляхом конструювання значень і відповідної лінгвостилістичної організації тексту.

У межах цієї роботи нас цікавить реакція читачів, а саме рівень чутливості аудиторії до мовних засобів реалізації метафоричних проєкцій в англomовних текстах ЗМК, які активують сконструйовані в АМД значення та сприяють формуванню суспільної думки щодо ситуації ТЛ. Вивчення особливостей вербальної репрезентації ситуації ТЛ в АМД в аспекті виявлення реакції

читачів є логічним доповненням процедур концептуального аналізу, що уможливорює перевірку того, чи впливають лінгвостилістичні засоби на емоційний стан та на формування думки учасників експерименту в результаті інтерпретації тексту. Зацікавленість у цьому виникає внаслідок наукового спостереження, що полягає в обробці теоретичного матеріалу, зборі та аналізі мовних даних, а також формулювання гіпотези щодо потенціалу вербальних засобів реалізації метафоричних значень, які співвідносяться із фреймовими структурами ситуації ТЛ у формуванні суспільної думки. Такими засобами можуть бути стилістично нейтральні вербальні одиниці (граматико-синтаксичні, лексичні), одиниці, що містять оцінку (лексичні), та стилістично навантажені мовні одиниці (семасіологічні, наприклад), у яких сконцентровані емоційні складники щодо ситуації ТЛ та її учасників.

До того ж "поетичність" [209, с. 79] є притаманною рисою не лише художнього тексту, але й також інших типів дискурсу [133, с. 27], а тому виникає інтерес до того, як працюють стилістичні ефекти у нехудожньому тексті [250], зокрема в АМД із питань ТЛ, та чи сприяють вони створенню емоційного підґрунтя для формування суспільної думки, чи створюють вони ефект передування для інтерпретації наступної інформації.

На противагу будь-якому художньому тексту особливості втілення ситуації ТЛ в АМД виявляються у нерівномірному розподіленні стилістичного навантаження в описі ситуації ТЛ, а саме у насиченості ними текстів, яке виявляється не у поодиноких випадках їх вживання, а в угрупованнях лінгвостилістичних засобів різного рівня.

Урахування отриманих даних такого спостереження та теоретичних основ медійного дискурсу надають підстави вважати, що стилістичні засоби сприяють підвищенню емоційного рівня сприйняття ситуації, висвітленої в АМД. До того ж, можливо припустити, що виразові засоби та стилістичні прийоми, наявні в мовних одиницях різного рівня, які активують пропозиційні відношення в межах концептуальної моделі ТЛ для забезпечення характеристики ситуації та її актантів, обумовлені конфігурацією фреймових структур.

Із позицій емпірично-орієнтованих студій ми зосереджуємося на виявленні значущої тенденції до залежності, що існує між наявністю лінгвостилістичних засобів реалізації метафоричних проєкцій та рівнем емоційного сприйняття медійного тексту аудиторією після його прочитання, та на з'ясуванні, чи справді читачі реагують на прагматичний потенціал мови. Ми також припускаємо, що, оскільки вербальна репрезентація ситуації ТЛ обумовлена конфігурацією концептуальної моделі, читацька аудиторія зчитує відповідні значення, сконструйовані в АМД, та осмислює відповідний фрагмент соціальної дійсності у запропонованому ЗМК контексті.

Для перевірки вищевикладених гіпотез, що формуються на підставі теоретичних концепцій у вигляді низки припущень [307, с. 36] щодо предмета вивчення, у межах емпіричних студій застосовують експеримент як метод, який дозволяє виводити судження про отримані факти досліджуваних явищ [307, с. 37]. На противагу спостереженню, що є лише формою систематичного збору даних [307, с. 7–8] й аналізу та описовим методам [307, с. 77], експериментальне дослідження надає можливість виявляти причинно-наслідкові зв'язки [307, с. 97] та робити висновки щодо попередніх припущень та теоретичних знань.

Таким чином, наш дослідницький інтерес в окресленому руслі становить виявлення ставлення читачів до ситуації ТЛ, висвітленої у медійних текстах. Суттю такої спроби є з'ясування того, чи впливають мовні засоби реалізації метафоричних проєкцій концептуальної ситуації ТЛ на формування думки читачів щодо явища, описуваного в англійських медійних текстах, а також наскільки стилістична організація цих повідомлень впливає на емоційне сприйняття читачів. Тому такий пошук спрямований на збір емпіричних даних для підтвердження усталеного переконання про прагматичну потужність мови ЗМК.

Отже, на цьому етапі ми зосереджуємося на дослідженні ступеня емоційної реакції респондентів на стилістичні засоби реалізації метафоричних проєкцій в англійських медійних повідомленнях про ситуацію ТЛ, що є одним

із завдань у межах нашої роботи. Це реалізується шляхом перевірки *робочої гіпотези* емпіричної розвідки, яка передбачає, що інтенсивно насичений оцінними та стилістично забарвленими мовними одиницями текст сприяє більш емоційному сприйманню інформації читачем. Ми очікуємо, що прочитавши англомовний медійний текст, який містить велику кількість стилістично навантажених мовних одиниць, респонденти змінять своє попереднє ставлення до *жертви* ТЛ. При цьому, цікаво перевірити, чи спрацьовує ефект передування ("праймінгу") та застосування фреймового конструювання ("фреймінгу"), властиві англомовним ЗМК. Також, якщо відповіді учасників покажуть зміну їхнього емоційного стану та думки, ми простежимо, за рахунок яких лінгвокогнітивних механізмів відбувається вплив на їхнє сприйняття.

У термінах емпіричних досліджень *робочу гіпотезу* формують як *нульову гіпотезу* [307; 308], що не передбачає значущих закономірностей між вимірюваними параметрами, наприклад, "стилістичні засоби реалізації метафоричних проєкцій не сприяють зміні емоційного стану та думки читачів"; та *альтернативну гіпотезу* [307; 308], яка в межах нашої роботи може передбачати, що "стилістичні засоби реалізації метафоричних проєкцій значною мірою впливають на зміну емоційного стану та думки читачів". У разі отримання значущих показників кажуть про підтвердження альтернативної гіпотези, що надає переконливості результатам, отриманим у попередніх процедурах концептуального аналізу та лінгвостилістичного аналізу.

У науковому пошуку найбільш доцільним методом, що уможливорює засвідчення причинно-наслідкових зв'язків, є експеримент, який дозволяє з'ясувати, чи існує значущий взаємозв'язок між двома змінними [118; 307], якими у нашій роботі є наявність лінгвостилістичних засобів реалізації метафоричних проєкцій в англомовному медійному повідомленні та рівень емоційного сприйняття змісту прочитаного респондентами. Його проведення передбачає декілька послідовних етапів.

По-перше, необхідно забезпечити вибірку, що полягає у залученні репрезентативної кількості учасників за методом випадкового відбору, яка утворює достатньо гомогенний [307] прошарок читацької аудиторії англомовних медійних повідомлень про ситуацію ТЛ. Як правило, для узагальнення та отримання висновків достатньо 20–30 [118] респондентів.

По-друге, на підготовчому етапі проводять добір англомовних медійних текстів для дослідження, який ми здійснювали за критерієм відсутності / наявності виразових засобів та стилістичних прийомів, а також за жанровою ознакою *інформативне / аналітичне* повідомлення. Для зручності аналізу ми умовно позначили такі тексти як "нейтральний" та "емотивний", які різняться за стилістичним навантаженням. Ці категорії позначають крайні точки шкали за ступенем насиченості англомовного медійного тексту лінгвостилістичними засобами. До речі, рівень нейтральності та емотивності текстів ми визначили за критерієм наявності або відсутності таких засобів, які ми ідентифікували за допомогою лінгвостилістичного аналізу перед проведенням емпіричного дослідження.

Ми також припускаємо, що ступінь зміни емоційного стану буде значно вищим порівняно з прочитанням інформативного повідомлення, що не містить великої кількості виразових засобів та стилістичних прийомів. Разом із цим ми зіставимо аналітичну статтю, що містить наративні елементи, та інформативну статтю, і простежимо, який із цих медійних текстів є більш значущим у впливі на формування суспільних уявлень щодо ситуації ТЛ.

По-третє, необхідно спланувати процедуру проведення експерименту, яка у межах нашого дослідження становить поділ учасників на дві групи, контрольну та експериментальну [118; 307], залежно від типу тексту. Респонденти обох груп відповідали на однакові запитання у межах 3 розділів: особиста інформація, дотекстові запитання та післятекстові запитання, які пропонуються учасникам до та після ознайомлення з текстом.

Надалі здійснюється обробка отриманих шляхом анкетування даних, що є поступовим алгоритмом дій [118; 136] за допомогою використання комп'ютерної програми СПСС 11 [118], яка дозволяє здійснювати кількісний та якісний обрахунок масивів статистичних даних гуманітарних наук, не виключаючи ці можливості і для філологічних наукових пошуків.

Зокрема, для кількісного обрахунку інформації про особисті дані респондентів використовують описовий (дескриптивний) та частотний аналіз, який показує середньостатистичний результат щодо віку та статі респондентів. Такі дані повинні бути врахованими у подальшому експерименті.

Ці види аналізу застосовуються також і для отримання даних щодо обізнаності респондентів про ситуацію ТЛ, а також для з'ясування тем, якими вони цікавляться при прочитанні англомовних газет та медійних повідомлень у цілому, що передбачає аналіз низки незалежних змінних, наприклад, таких, як "читання газет", "частотність прочитання газет", "тематика статей, що цікавить учасників", та "обізнаність про ситуацію ТЛ". Для отримання відповідей на такі параметри вимірювання реакцій читачів використовують інтервальну та номінальну [307] шкали.

Базуючись на отриманих даних описового та частотного аналізу, наступний крок базується на з'ясуванні якісних закономірностей, що полягає у встановленні зв'язку між відповідями до прочитання тексту та після ознайомлення з ним, а також ступеня зміни ставлення учасників до *жертви* ТЛ після прочитання тексту. В обробці таких даних нас також цікавить, чи є між групами респондентів статистично значуща різниця [118] у читацьких реакціях після ознайомлення з текстом.

Дотекстові та післятекстові запитання зазвичай аналогічні, оскільки у відповідях респондентів цікавить ступінь зміни їхньої думки або стану після прочитання тексту. Для збору даних доцільно використовувати порядкову [307] шкалу.

Для з'ясування якісних залежностей між змінними, а також вибору найбільш оптимального тесту програми СПСС 11 потрібно визначити, чи має більшість зі змінних нормальний розподіл даних [118; 307], основними параметрами якого є середній показник та стандартне відхилення.

За умов нормального розподілу даних, тобто такого розподілу, коли більшість даних наближені до середнього показника, обирають параметричні тести. Одним із таких тестів є парний двовибірковий тест (*Paired-Sample T-Test*), який базується на порівнянні середніх показників. Цей різновид тесту застосовують для порівняння двох залежних (парних) вибірок у випадках, коли респонденти тестуються двічі, наприклад, відповідаючи на дотекстові і післятекстові запитання [118; 307]. Суть такого методу полягає у порівнянні середніх показників змінних; різниця між ними є різницею результатами до та після прочитання тексту.

Для з'ясування значущості отриманих даних статистичної характеристики парних вибірок їх можна порівняти за допомогою тесту АНОВА, що є двостороннім дисперсійним параметричним тестом, який використовується для встановлення наявності статистично значущої різниці між групами [118; 307] даних.

Надалі, для більш чіткого з'ясування закономірностей впливу текстів із великою кількістю лінгвостилістичних засобів й оцінних мовних одиниць важливо виявити, який із них впливає на зміну ставлення більшою мірою, і, відповідно, в якій групі ступінь такої зміни є вищим. Для цього, застосовують тест на порівняння середніх показників двох незалежних вибірок (*Independent-Samples T Test*) [307], що обробляє результати опитування як різницю між контрольною та експериментальною групами.

Результати запланованих параметричних тестів є значущими за умов, якщо показник p не перевищує значення 0,05 або 5% як вірогідної помилки. У разі, якщо цей показник буде вищим, це свідчитиме про відсутність статистично значущої тенденції та спростування альтернативної гіпотези.

Більш детально процедури та результати проведення емпіричної розвідки ми проаналізуємо після детального вивчення особливостей репрезентації ситуації ТЛ (Див. Розділ 3) шляхом фреймового моделювання, метафоричного проектування та розгляду вербальних засобів втілення ситуації ТЛ у площині лінгвостилістики. Таким чином, сформована теоретична концепція нашої роботи дозволяє співвіднести гіпотезу, що спирається на теоретичні засади вивчення АМД, із реальною практикою функціонування мови у сфері ЗМК.

Висновки до розділу 2

Методологія комплексного дослідження лінгвоконцептуальних особливостей втілення ситуації ТЛ в АМД передбачає інтеграцію теоретичних підходів і відповідних видів аналізу. Залучений у роботі фреймовий аналіз С. А. Жаботинської спрямовано на окреслення загальних контурів концептуальної ситуації ТЛ у конфігурації пропозиційних схем предметної, посесивної, ідентифікативної і компаративної фреймової структури та на виокремлення субдоменів за критерієм типу *жертви*, відносно яких ми надалі проводитимемо моделювання концептуальних полів актантів, в яких, окрім зазначених характеристик, активуються також акціональні пропозиційні зв'язки. Поєднання фреймових структур, по-перше, надає наочності для аналізу концептуального поля кожного з актантів; по-друге, дозволяє поєднати їхні поля у міжфреймовій мережі, завдяки чому можливо з'ясувати, які саме зі статичних та динамічних параметрів опису (мотиваційних, причинних, темпоральних та наслідкових тощо) фігурують на першому плані репрезентації ситуації в АМД.

Також спостереження під час обробки мовного матеріалу та зіставлення теоретичних концепцій свідчать про ймовірність виникнення іконічних конструктів та відповідних метафоричних проєкцій у концептуалізації ситуації ТЛ в АМД, під час яких відбувається проектування сфери соціального знання ТЛ на сферу фізичного досвіду.

У свою чергу, лінгвостилістичні особливості реалізації метафоричних проєкцій, підпорядкованих загальному іконічному конструкту, утворюють цілеспрямовану систему мовних засобів, що зумовлює прагматичну та аксіологічну модальність англомовних медійних текстів, яка сприяє формуванню суспільних уявлень про явище ТЛ у певному руслі.

Із метою встановлення закономірностей між стилістичним навантаженням англомовних медійних текстів та рівнем їхнього емоційного сприйняття, а також перевірки гіпотез щодо прагматичної потужності мовних засобів ми залуцаємо емпіричні методи дослідження. Однак, така розвідка передбачає попередній аналіз вербальних засобів реалізації метафоричних проєкції, які є суположенням концептуальної референтної ділянки, тобто загальної концептуальної моделі ТЛ, та концептуального корелята як системи концептів, що залуцаються для порівняння, та прогнозування ролі мікрометафор у формуванні цілісного суспільного уявлення та ставлення до ситуації ТЛ як соціального явища.

Таким чином, теоретичний напрям наукового пошуку, побудований на інтеграції теорії дискурс-аналізу, фреймового аналізу, теорії іконізму, концептуальної метафори, лінгвостилістики та методів емпіричних досліджень із метою встановлення реакції читача на англомовний медійний текст про ситуацію ТЛ, є доцільним для проведення результативної розробки лінгвоконцептуальних особливостей втілення ситуації ТЛ у сучасному АМД.

Основні положення розділу висвітлено у шести одноосібних публікаціях автора [16; 17; 75; 253; 254; 257].

РОЗДІЛ 3

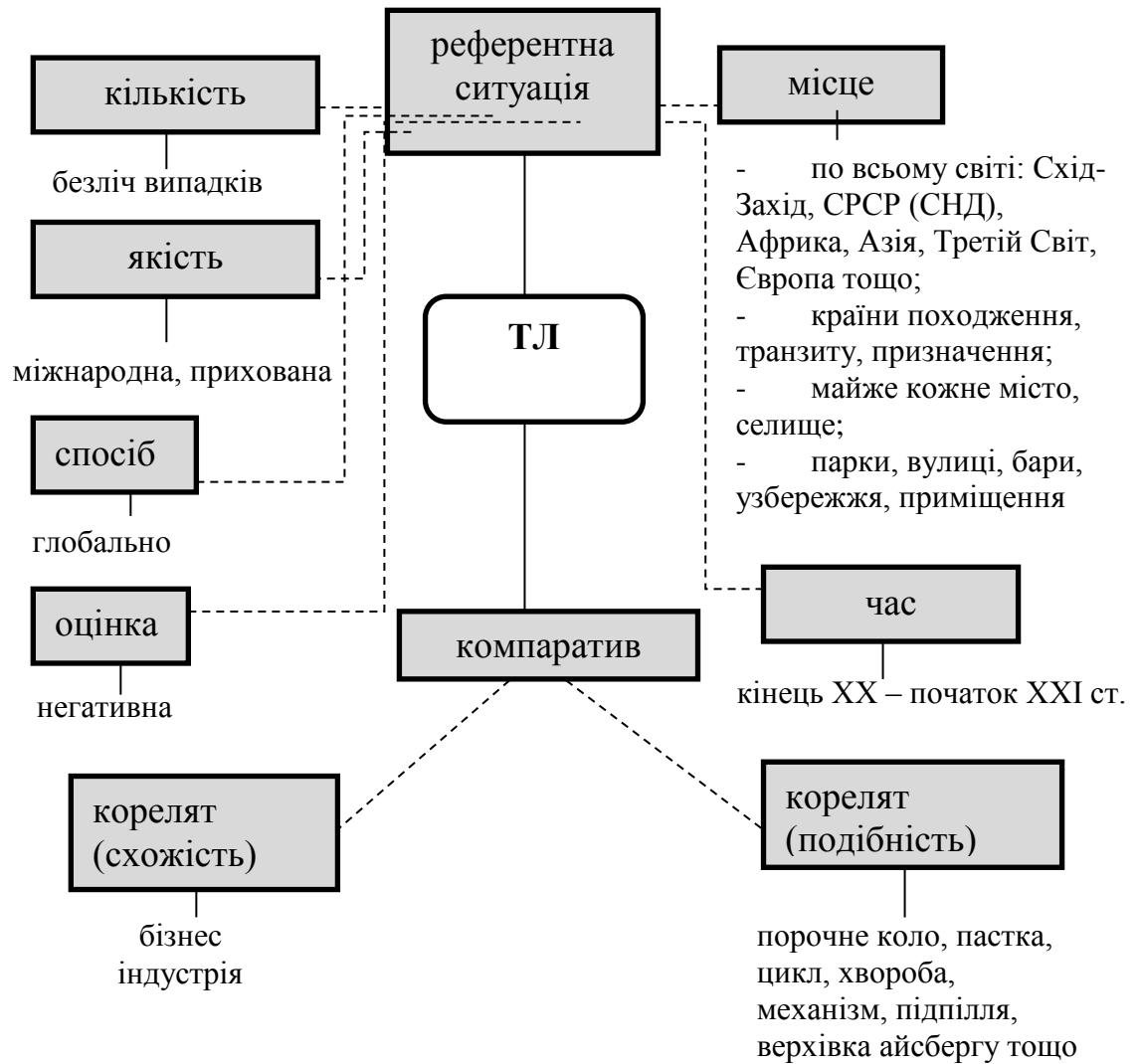
КОНЦЕПТУАЛЬНА СИТУАЦІЯ *ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ*

Цей розділ присвячено результатам фреймового аналізу, спрямованого на виявлення лінгвоконцептуальних особливостей втілення ситуації ТЛ у корпусі медійних повідомлень. На цьому етапі дослідження ми з'ясували загальні характеристики КМ ТЛ та вербальні засоби їхньої реалізації в АМД.

Також у розділі висвітлено параметри репрезентації субдоменів у межах концептуального простору ТЛ, що відбивають соціокультурні реалії референтної ситуації. Особливої уваги надано розгляду концептуальних полів учасників ситуації ТЛ, дослідженню внутрішньофреймових та міжфреймових пропозиційних зв'язків актантів, які зумовлюють конфігурацію моделі ТЛ.

3.1. Концептуальна модель *торгівля людьми*

КМ ТЛ сформована конфігурацією пропозиційних схем предметного, компаративного, посесивного, ідентифікативного й акціонального фреймів, які визначають статичні та динамічні характеристики її репрезентації у сучасному АМД. Буттєві характеристики концептуальної ситуації ТЛ активуються у комбінації квантитативного, квалітативного, локативного, темпорального, способового та оцінного параметрів у межах предметної фреймової структури, наведеної разом із компаративним фреймом (рис 3.1). Цей рисунок демонструє комбінацію пропозицій предметного й компаративного фреймів концептуальної моделі ТЛ, де прямокутниками позначено вузлові позиції фрейму, слоти, які заповнюються конкретною інформацією. Суцільною лінією нами представлено цілісність слотів і заповнювачів, а штриховою лінію позначено пропозиційні схеми між компонентами фрейму.

Рис. 3.1. Конфігурація пропозицій предметного й компаративного фреймів КМ ТЛ

У такій фреймовій конфігурації буттєві ознаки ситуації ТЛ як концептуальної сутності репрезентовано через набір пропозицій: *дещо є десь, колись, так, стільки, такий*. Так референтна ситуація існує у безлічі випадків її вияву у всьому світі в останні десятиліття кінця XX – початку XXI століття, при цьому вона є міжнародною проблемою, що має глобальний і водночас прихований характер, оскільки діяльність ТЛ є кримінальним бізнесом, і справжню кількість злочинів не встановлено.

Пропозиційні схеми предметного фрейму активуються у вербальних одиницях на позначення **референтної ситуації**, якою є ТЛ: *human trafficking, trafficking in people* [BBC, 84]. Квантитативна схема реалізується здебільшого у прикметниках **кількості**: *numerous* [BBC, 1], а квалітативна схема реалізує значення **якості** за допомогою прикметників *transnational* [BBC, 2], *international, ... hidden problem* [BBC, 3], які зумовлюють адвербіальні ознаки ситуації ТЛ у мовних одиницях **способу** існування, а саме прислівників, наприклад, *globally* [BBC, 72] тощо.

Локативні і темпоральні схеми є загальними для всієї ситуації ТЛ та охоплюють діяльність актантів, які ми розглядатимемо надалі. Темпоральна схема реалізується у мовних одиницях, що позначають проміжок **часу**, період існування та загострення проблеми ТЛ: *the 21st Century* [BBC, 72]. Цей параметр марковано не конкретними датами, а здебільшого назвами років кінця ХХ – початку ХХІ століття, що підкреслює чисельність подій, пов'язаних із ситуацією ТЛ. Активація локативної схеми ситуація ТЛ відбувається за допомогою мовних засобів позначення **місця**: **1)** *worldwide* [O, 2], *across the world* [BBC, 127]; *the Third World* [BBC, 3], **2)** *from developing countries in South and Central America, Asia, Eastern Europe, to industrialized countries, within countries and from developed countries to other developed countries* [ECPAT-USA, 2], **3)** *in all parts of the city* [ECPAT-USA, 2]; **4)** *These places all have at least one thing in common: they are camouflaged by their normal, middle-class surroundings* [NYT, 4] тощо.

Із цього випливає, що географічний характер референтної ситуації ТЛ є неоднорідним. Явище ТЛ може мати місце як у більш глобальному вимірі, наприклад, *around the world* [BBC, 132]; *It spans the globe: from Central America to the Pacific Islands, from the south-East Asia to Eastern Europe* [DT, 3] тощо, так і у більш конкретному місці, що його деталізовано в репрезентації вулиці або приміщення. Особливістю типології локального параметру репрезентації ситуації ТЛ є те, що мовні одиниці, які позначають деталізовані місця, супроводжуються оцінними прикметниками з негативною валентністю,

що сприяє негативній **оцінці** ситуації ТЛ у цілому, наприклад: *trafficking... is evil and inhumane* [BBC, 105]; *disgusting* [BBC, 72] тощо. Такими оцінними мовними одиницями реалізації локативної схеми є: *a scruffy shanty town... in Cambodia* [DT, 3]; *wooden vessel* [G, 19], *a filthy narrow street in La Merced* [NYT, 4]. Такі оцінні висловлювання в АМД зумовлюють особливу текстову семантику, що, у свою чергу, впливає на спосіб сприйняття ситуації ТЛ на концептуальному рівні.

Компаративні характеристики КМ ТЛ виражені через зв'язки схожості та подібності, які об'єднують ролі **компаратив** як референтну ситуацію ТЛ і **корелят** як сутність, із якою порівнюють ситуацію ТЛ.

Пропозиція **схожості** передбачає опис ситуації ТЛ як *прибуткової індустрії, тиньового бізнесу* і супроводжується прикметниками: *a hazardous* [BBC, 14], *a very lucrative* [G, 10], *a multi-billion dollar* [BBC, 41] (*business*); *a huge clandestine* [T, 1], *an illicit and barbaric* [NYT, 4], *Global* [DT, 4] (*industry*). У реалізації такої пропозиційної схеми вербальні одиниці сприяють розумінню ситуації ТЛ у значенні *бізнес* та *індустрія*. До того ж, ці ключові слова актуалізуються в АМД і вживаються разом із такими прикметниками, що позначають *прибутковість, глобальність, протизаконність, небезпеку та ризик*. Таке семантичне наповнення англійських медійних текстів зумовлює спосіб концептуалізації ситуації ТЛ у термінах *нелегальний бізнес*, формуючи в суспільному уявленні відповідний фрагмент концептуальної картини світу.

В активації пропозиційної схеми **подібності** полягає концептуальна метафора, наприклад: *ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ Є НЕВИЛКОВНА ХВОРОБА СУСПІЛЬСТВА* *We have that cancer, corruption* [NYT, 4], *ТІНЬОВА ТОРГІВЛЯ ЛЮДСЬКОЮ БІДНІСТЮ* *hidden trade in human misery* [G, 10]; *scandalous trade in human misery* [O, 2]; *ВЕРХІВКА АЙСБЕРГУ* *tip of the iceberg* [G, 10]; *ПОРОЧНЕ КОЛО* *a vicious circle, a vice ring* [ЕСРАТ-UK, 3], *the cycle will simply continue* [BBC, 5] тощо. Вербальні засоби реалізації пропозицій цього фрейму утворюють цілі кластери концептуальних метафор, що дає поштовх для подальшого дослідження.

Із вищенаведених прикладів можна зробити узагальнення про групування англословних вербальних одиниць навколо деяких опорних концептів *хвороба, торгівля, коло, цикл* тощо, які зумовлюють відповідне бачення ситуації ТЛ на концептуальному рівні. Варто зауважити, що концептуальна метафора в АМД із питань ТЛ є засобом емоційного впливу на читача, задаючи параметри інтерпретації повідомлень, а тому постає необхідність дослідження його емоційного потенціалу (Розділ 4).

На наведеному вище рисунку корелятивний слот у субфреймі **подібності** лише частково заповнений і він може поповнюватися різними метафоричними образами, які ми згодом розглянемо у нашому дослідженні. При цьому, кореляти у субфреймах схожості та подібності можуть виступати референтами в інших видах фреймових структур, набуваючи квалітативних, буттєвих, локальних, темпоральних характеристик.

Наприклад, якщо *бізнес* розглядати як референт предметного фрейму, то такий референт може мати таку якісну ознаку, як *прибутковий*. У субфреймі же подібності *верхівка айсбергу* може розглядатися як частина цілого, і вже може йтися про варіант посесивного фрейму. Кожний фрагмент інформації, що заповнює слот фрейму, може бути концептуалізовано у модифікаціях усіх зазначених фреймів. Однак, ми зосереджуємося на найбільш значущих компонентах концептуальної моделі ТЛ, а саме на сфокусованих фреймових ділянках, що зумовлюють формування суспільної думки.

Зазначимо, що концептуальна модель ТЛ утворюється з декількох субдоменів, пов'язаних фреймовими пропозиціями. Це, по суті, варіант посесивного фрейму, що специфікується у пропозиції *контейнер – вміст*, у комбінації з елементами ідентифікативного фрейму, в якому активуються родовидові пропозиційні схеми, якими є пропозиції інклюзивності і класифікації у конфігурації посесивного й ідентифікативного фреймів (рис. 3.2).

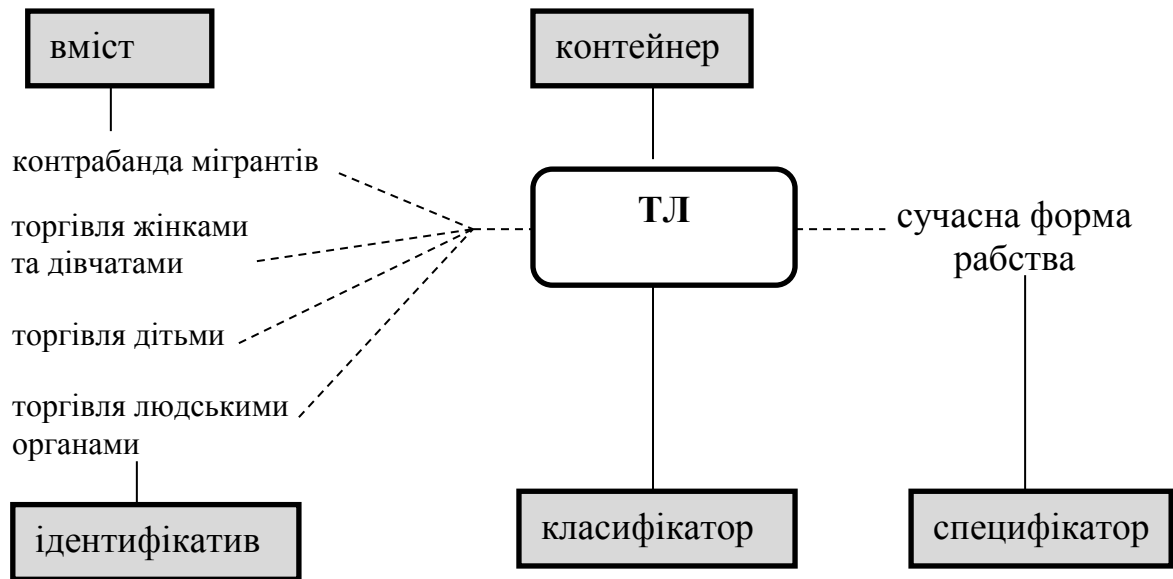

Рис. 3.2. Конфігурація пропозицій посесивного й ідентифікативного фреймів КМ ТЛ

На рисунку прямокутниками позначено вузлові позиції. Зокрема пропозиції, що активують позиції *вміст*, є субдоменами концептуальної моделі ТЛ. Суцільною лінією позначено цілісність пропозиційних схем, а штриховою – пропозиційні зв'язки між компонентами фреймових структур.

Відношення інклюзивності передбачають можливість існування **вмісту** в межах і поза межами **контейнеру** та реалізуються за рахунок мовних одиниць, що позначають ситуацію ТЛ у цілому: *Human trafficking is one of the fastest growing crimes* [BBC, 113], та її субдомени, які є складниками концептуальної моделі ТЛ: *illegal immigration is one part of an obscene modern slavery* [BBC, 72], *Trafficking in Women* [ІНТ, 1], *child trafficking ... there is informal adoption taking place* [BBC, 89], *an increase in the trade in illegal human organs* [DT, 2]. Проте ці субдомени реалізуються на мовному рівні у складному сплетінні, що лише підкреслює розмах цієї референтної ситуації. Наприклад, субдомен *контрабанда мігрантів* репрезентує транспортування і чоловіків, і жінок, і дітей, *many women, children and men are forced to accept landlords' cash advances and work all day long for nowages* [BBC, 112] тощо.

Субдомен *торгівля жінками та дівчатами* окреслює контури гендерного аспекту соціального явища. Крім цього, різновид актанту *жертва* "жінка" (молода та неповнолітня дівчина), що формує такий субдомен, межує з різновидом такого актанту "дитина" та концептуалізується як той товар, який продають *торговці людьми: women and children sold every single day* [NYT, 4] тощо. Водночас у межах субдомену *торгівля дітьми* актанту *жертва* репрезентовано як дітей будь-якого віку від *малюків* до *підлітків*, незалежно від статі: *toddlers, children and teenagers, ... the little boys and girls* [NYT, 4], які майже однаково становлять економічний інтерес для *торговців людьми*.

У межах субдомену *торгівля людськими органами* актантом *жертва* може виступати будь-хто – і чоловік, і жінка, і дитина. *The people trade ...with millions of men, women and children bought and sold every year* [BBC, 41]. Часткове злиття субдоменів у межах загальної міжфреймової мережі ТЛ може впливати на варіативність репрезентації ситуації в акціональних структурах, що зумовлює лінгвоконцептуальні особливості репрезентації ситуації ТЛ в АМД. Зазначені компоненти ситуації є різновидами ТЛ, тому доречно розглянути і родовидові відношення, характерні для ідентифікативного фрейму. Субдомени ТЛ є ідентифікативом у схемі класифікації, які співвідносяться з неваріативним родовидовим таксоном як сутністю більш загального плану, аніж сам ідентифікатив, класифікатором, яким є ситуація ТЛ. У пропозиційній схемі специфікації субдомени ТЛ співвідносяться з варіативними таксоном, який надає більш конкретної характеристики ідентифікативу, що специфікує ситуацію ТЛ як *сучасну форму рабства*, яка виявляється у таких її варіантах як *контрабанда нелегальних мігрантів, торгівля жінками та дівчатами, торгівля дітьми та торгівля органами*. Ці родовидові концептуальні зв'язки маркуються мовними одиницями, які активують пропозиції ідентифікативного фрейму: *slavery is still common and takes a look at the fastest growing problem in modern slavery: trafficking people* [BBC, 119] тощо. Завдяки вербальним засобам, в АМД акцентується репрезентація ситуації ТЛ у значенні *форми сучасного рабства*.

Ми розглянули пропозиційні схеми предметної, компаративної, посесивної та ідентифікативної фреймових структур, які актуалізують лінгвоконцептуальні особливості репрезентації комплексної ситуації ТЛ в АМД. Надалі йтиметься про концептуальні поля актантів, зумовлені не лише статичними характеристиками, але також і динамічними параметрами, які виявляються в акціональних фреймових структурах.

3.2. Концептуальне поле актанта ЖЕРТВА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Актант *жертва* співвідноситься з основним учасником ситуації ТЛ. З огляду на те, що *жертва* є об'єктом чийхось дій, вона набуває ознак пасивності під час її вербальної репрезентації АМД. Відповідно до виокремлених субдоменів ситуації ТЛ концептуального поля *жертви* вбачаємо доцільним умовно класифікувати *жертву* на такі різновиди: *нелегальний мігрант, жінка, дитина та донор*. Надалі ми наводимо результати фреймового моделювання щодо виявлення статичних та динамічних характеристик *жертви*, що активуються у конфігураціях пропозиційних схем акціональних фреймових структур.

3.2.1. Нелегальний мігрант як жертва торгівлі людьми.

Цей різновид актанта *жертва* концептуалізується у межах субдомену "контрабанда мігрантів" і передбачає особу, яка потрапляє в умови ТЛ. Статичні характеристики *мігранта* наведені у конфігурації пропозиційних відношень на рис. 3.3, на якому представлено фрагмент концептуального поля *жертви* ТЛ.

На рисунку прямокутниками позначено вузлові фреймові позиції, заповнені інформацією. Цілісність слотів і заповнювачів відображено суцільною лінією, а пропозиційні схеми – штриховою. Графічне позначення інших фреймових структур є аналогічним до цього рисунку.

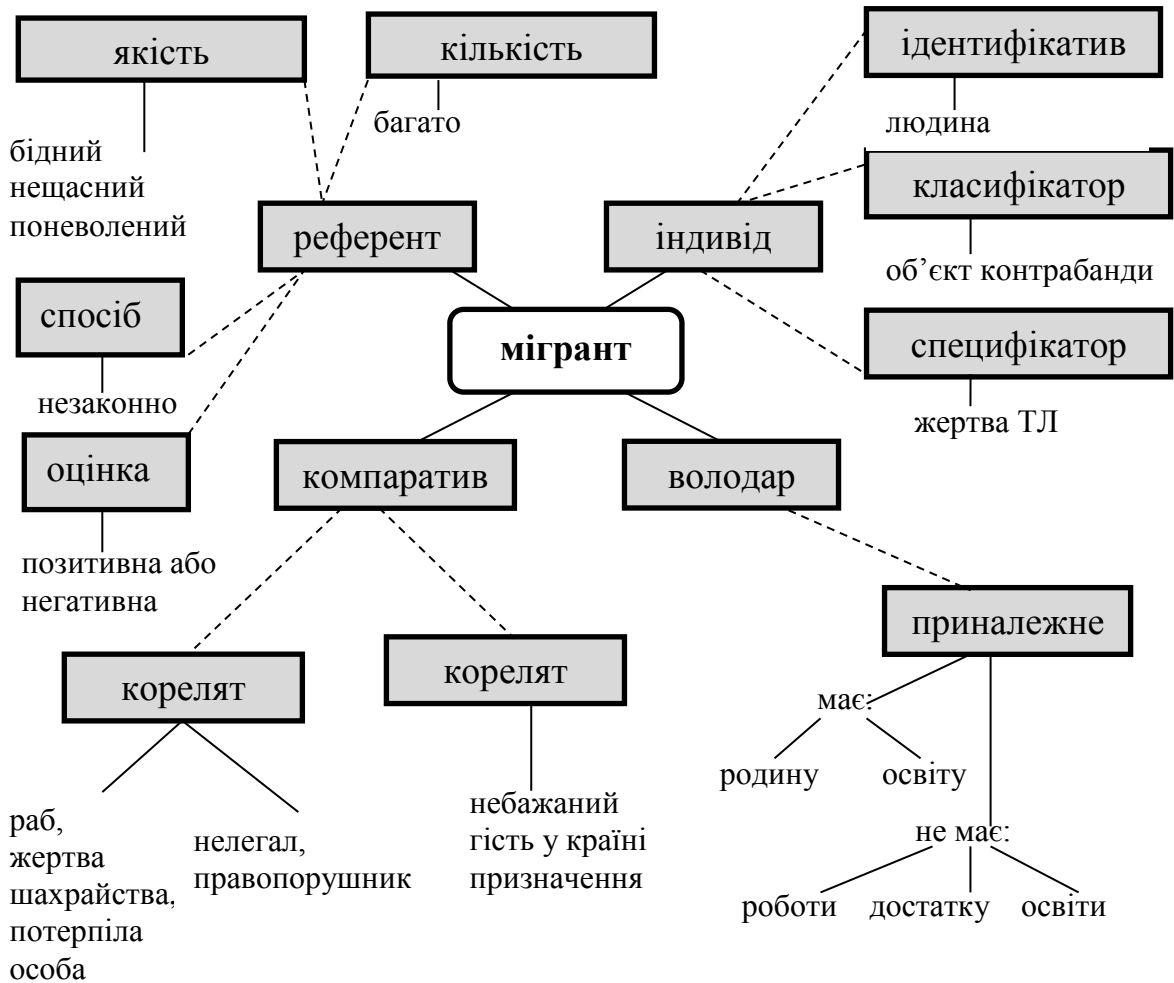

Рис. 3.3. Статичні характеристики актанта *нелегальний мігрант* у конфігурації пропозиційних схем

У комбінації схем предметного фрейму активуються квантитативний (багато людей), квалітативний (збіднілі особи, мають нелегальний статус), способовий (перебувають закордоном незаконно) й оцінний (нелегальний мігрант – це погано) параметри репрезентації *мігранта*, які на мовному рівні активуються у вербальних одиницях на позначення *мігранта* як **референта** ситуації ТЛ, а саме: *illegal immigrant* [NYT, 4]; *women, children and men* [G, 26].

Квантитативна схема активує репрезентацію нелегальної міграції як складника ситуації ТЛ від більш конкретних фактичних даних до узагальнених стверджень, і на вербальному рівні реалізується здебільшого

у числівниках на позначення **кількості** таких *жертв*: *estimates range between 10 and 28 million* [BBC, 25] та є інваріантною щодо інших різновидів актантів *жертва*.

Квалітативна схема реалізує значення **якості** за допомогою прикметників *The displaced persons, the war victims, the poor, and those seeking the opportunities of the West* [BBC, 72]; які зумовлюють адвербіальні ознаки ситуації ТЛ у мовних одиницях **способу** існування, а саме: *enter the EU illegally* [BBC, 8]; *how many are here illegally* [O, 6] та **оцінну** характеристику: *some good, some bad, but all of them united in their search for a better life* [BBC, 14] тощо.

У конфігурації пропозицій посесивного й ідентифікативного фреймів наведено фрагмент концептуального поля *нелегального мігранта*, що набуває семантичної ролі *жертви* ТЛ. При цьому в посесивній фреймовій структурі активується пропозиційний зв'язок *володар – приналежне* через відношення *має – не має*, а в ідентифікативній моделі репрезентовано родовидові пропозиційні відношення *ідентифікатив – класифікатор – специфікатор*, що характеризують належність *мігранта* як *жертви* до сфери ТЛ – одного з субдоменів концептуальної моделі ТЛ.

Зазначені посесивні зв'язки реалізується у мовних одиницях, що активують такі позиції: **1) володар** (мігрант) має **приналежне** (родину) *people having large families that they cannot support, their own family* [BBC, 66]; (освіту) *Most migrants are ... usually with the best education and skills* [BBC, 40]; **2) володар** (мігрант) не має **приналежне** (роботи) *They face ...unemployment and illiteracy... chronic unemployment* [BBC, 113]; (грошей, достатку) *with no other means of income* [E, 10]; (освіту) *I didn't have a good education, so I had no choice* [BBC, 29]. Особливістю вербальної репрезентації посесивних пропозицій в АМД є вживання особових займенників *my, his, her, their* тощо, а також дієслова *to have* та прийменника *with* у випадку наявності ознаки *власності*; та частки *not, no*, префіксів *un-, il-, dis-*, лексичних одиниць *excluded* та *lack of* тощо, у випадку, якщо *жертва-мігрант* не має відношень *власності*.

Ідентифікаційні схеми класифікації і специфікації марковані мовними одиницями на позначення **індивіда**: *Individual* [BBC, 71], **ідентифікатив**: *a trafficked persons* [BBC, 71], *The person is then tricked* [BBC, 78], **класифікатора**: *a victim of the smuggling gangs* [BBC, 14]; **специфікатора**: *victims of human trafficking* [BBC, 111]. Ці пропозиційні зв'язки фокусують увагу на тому, що *нелегальний мігрант* як *жертва* специфікується в міграційному контексті ситуації ТЛ у субдомени *контрабанда мігрантів*.

Компаративні схеми марковані іменниками та прикметниками. Референт *нелегальний мігрант* ототожнюється з корелятом: *жертва шахрайства, потерпіла особа, раб*, з одного боку: *Guest Workers ... enslaved victim* [WST, 5], *нелегальна особа, правопорушник* – з іншого: *"criminals" or "violators"* [O, 4], *illegals* [BBC, 81]. У субфреймі подібності активується пропозиція *є начебто*, яка репрезентує *мігранта* як небажаного гостя в чужій країні: *unwanted economic migrants* [BBC, 14].

Активация зазначених структур зумовлює особливості репрезентації статичних характеристик *мігранта*. Динамічні параметри репрезентації актанта реалізуються у конфігурації пропозицій акціонального фрейму, зокрема у семантичній ролі *агенса* відносно *реципієнта, помічника, бенефактива, способу, стимулу, фактитива*. У такій структурі (рис. 3.4), спостерігається збіг у ролях *агенса* й *афектив* та у позиціях *помічник* (посередник), *реципієнт* і *бенефактив*, в яких специфікується *торговець людьми*.

Специфічною рисою репрезентації актанта у ролі *афектив* є злиття семантичних ролей *агенса* і *афектив* у результаті власних дій актанта: *реагує на об'яви про працевлаштування, перетинає кордон, не звертається за допомогою, побоюється ув'язнення чи депортації*. Відповідно, *агенса-афектив* і *дія* позначені більш насиченим чорним кольором.

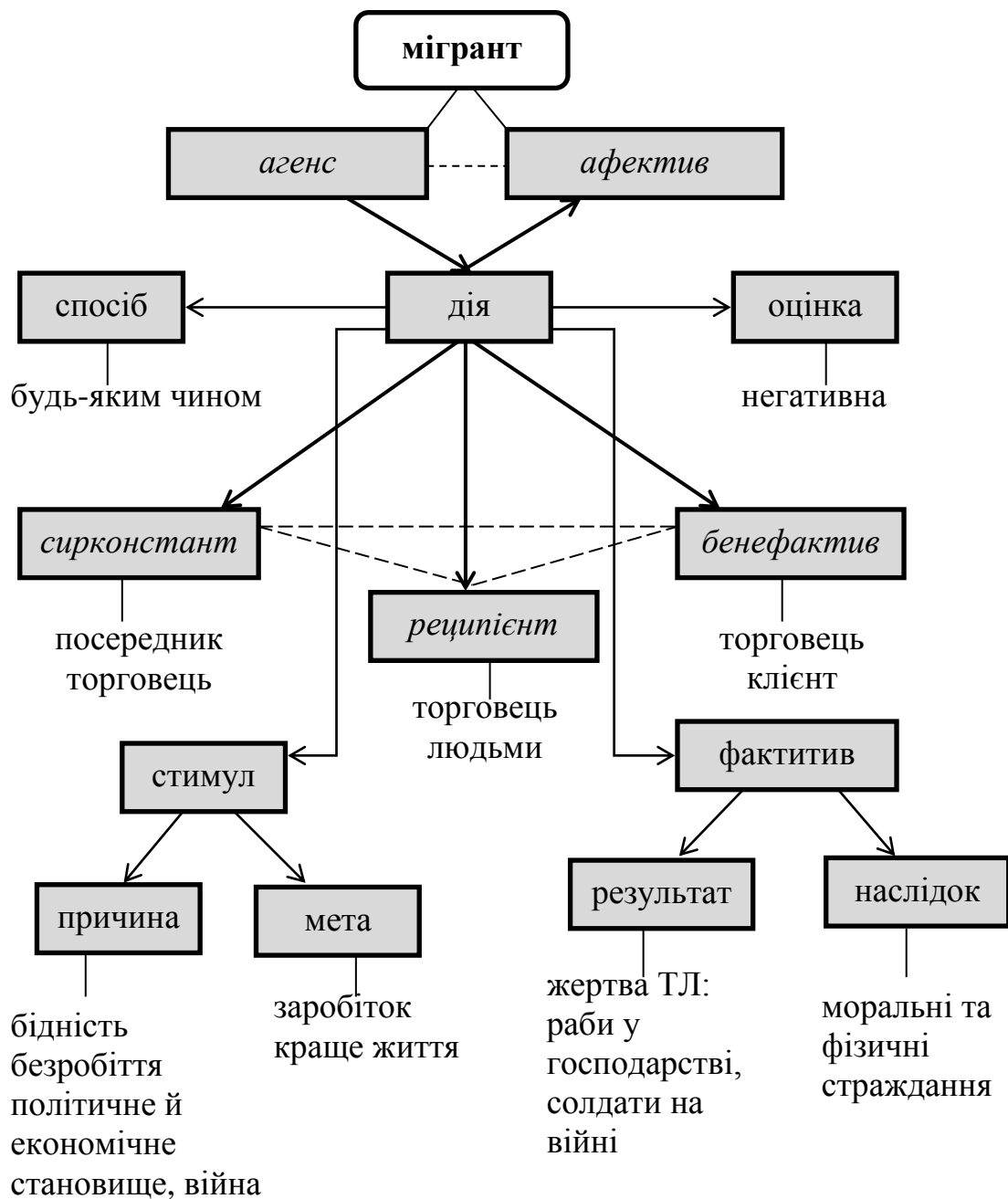

Рис. 3.4. Акціональні пропозиційні схеми у концептуальному полі:
нелегальний мігрант

Мовні одиниці реалізації зазначених акціональних пропозиційних схем в АМД із питань ТЛ, що позначають динамічні характеристики *мігранта*, є такими: роль **агенс**: *possible trafficking victims* [ECPAT-USA, 2] в акціональній

схемі каузативу при позначенні дій актанта: *spend thousands of dollars to be smuggled* [BBC, 8]; та набуває семантичної ролі **афектив**, зрештою потерпаючи від власних дій: *once they answer these ads, they are fooled, ... their papers are taken away and essentially they become slave* [BBC, 41] тощо.

Пропозиційний зв'язок **реципієнт – сирконстант (помічник) – бенефактив** реалізується у мовних одиницях, що на синтаксичному рівні набувають ролі підмета або додатка: (реципієнт) *to the gang masters who hire them* [BBC, 122]; *pay huge sums to traffickers to transport them* [WST, 13]; (помічник) *with facilitators* [BBC, 129]; (бенефактив) *a class of middlemen growing fat on the profits* [BBC, 16] тощо.

Пропозиції **способу** дії активуються під час опису способу і процесу нелегального перетину кордону: *with fake passports* [BBC, 82]; *arrived by air, road and sea in small groups* [G, 32]; тощо. Акціональні пропозиції, що позначають **стимул** для дій мігранта, активуються у мовних одиницях реалізації **причини**: *Their vulnerability is shaped by a strong desire to find a job abroad* [BBC, 78] та **мети**: *to improve the quality of their lives* [BBC, 8], марковані інфінітивними конструкціями. Семантична роль **фактив** реалізується у мовних одиницях на позначення **результату**: *become bonded labourers; indebted to their trafficker* [BBC, 122] та **наслідку**: *immigrants were missing feared drowned* [G, 19]; *were found dead in a lorry* [BBC, 109], про що свідчить вживання дієслів минулого часу або доконаного виду.

Аксіологічний параметр репрезентації *мігранта* реалізується у контексті оцінних лексичних одиниць: *gushing sentimentally over this week's tragedy of drowned immigrants, but sympathy for the survivors is more limited* [BBC, 78] тощо.

Таким чином, особливістю реалізації фреймових структур *мігранта* є те, що у ролі *агенса мігранта* спричинює роль **афектив** внаслідок власних дій. Тому відбувається злиття не лише ролей *агенса – афектив*, але й також *афектив – результат*. Стискання вузлових позицій *агенса-афектив-результат* свідчить про відсутність чіткої межі між деякими ділянками у концептуальному полі актанта.

3.2.2. Жінка як жертва торгівлі людьми. У роботі ми розглядаємо лише таку референтну особу жіночої статі, яка в результаті своїх дій опиняється в умовах ТЛ із метою сексуальної експлуатації. Хоча концептуальне поле *жінки* частково зливається з концептуальним полем *мігранта*, лінгвоконцептуальні особливості репрезентації актанта виявляються у конфігурації пропозицій предметного, компаративного, посесивного й ідентифікативного фреймів, що зумовлюють переважання статичних характеристик (рис. 3.5) над динамічними. У свою чергу, акціональні пропозиційні схеми зумовлюють міжфреймові зв'язки у концептуальному полі *жертви* та концептуальних полях інших актантів.

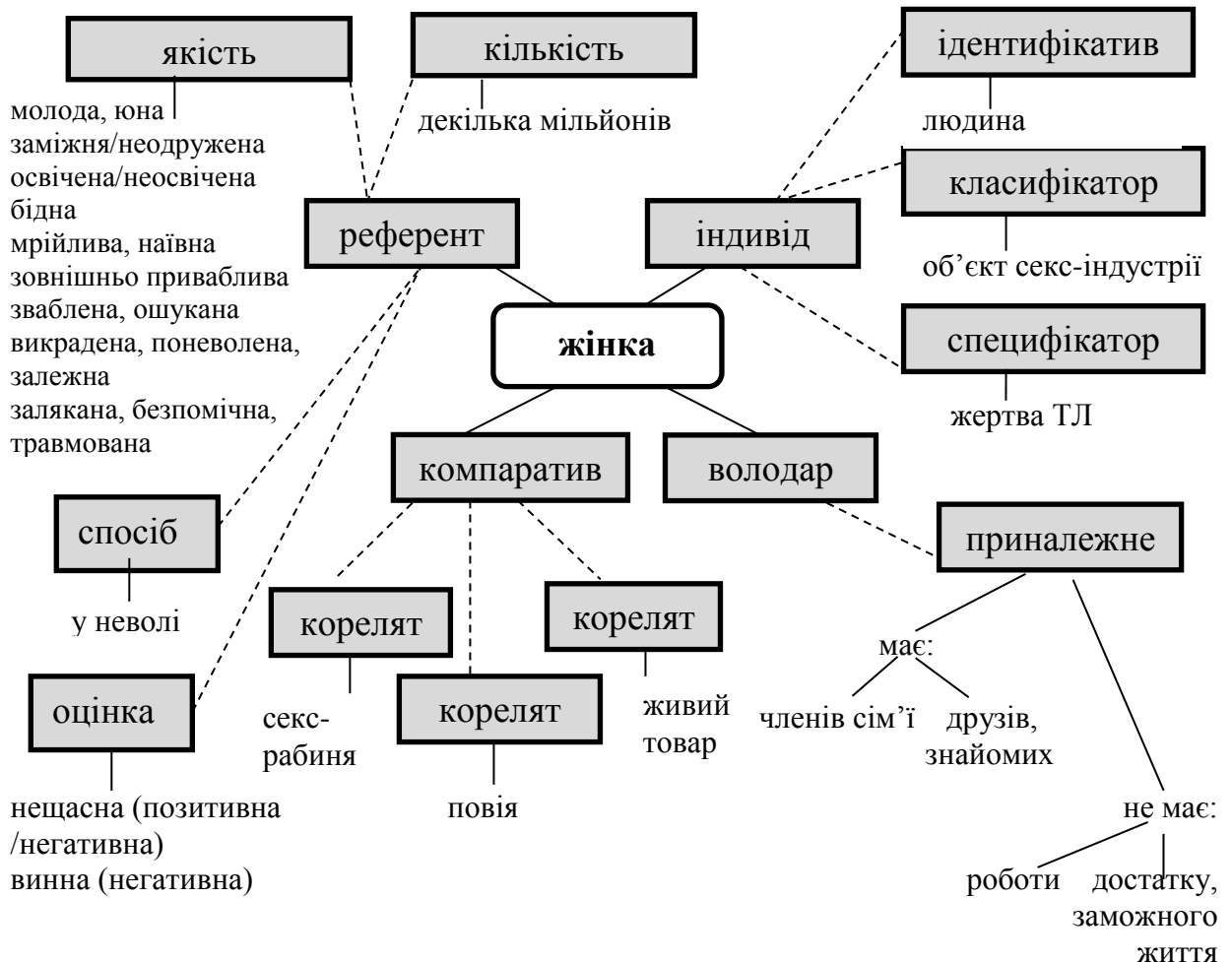

Рис. 3.5. Статичні характеристики актанта *жінка* у конфігурації пропозиційних схем

Спосіб виявлення статичних і динамічних характеристик *жінки-жертви*, а також графічне позначення на рисунках, на яких ми наводимо фреймові моделі, відповідає аналогічним структурам *мігранта*. Так, *жінка* є референтом у пропозиціях предметного фрейму, які відбивають квантитативні параметри (в англомовних медійних статтях кажуть про декілька мільйонів жертв, але справжню кількість не зафіксовано), квалітативні характеристики (велика кількість прикметників відображає різні грані портрету *жінки*), параметри способу існування (*жінка* існує у неволі) та оцінні параметри (*жінка* у неволі – це погано) репрезентації актанта.

Зокрема активація зазначених пропозицій в АМД відбувається за рахунок вживання мовних одиниць, що позначають **референта**: *women and girls* [WST, 5] у квантитативній схемі, яка реалізується завдяки вживанню числівників та іменників: *Millions of girls* [BBC, 112]; *in their thousands* [O, 6]; *71%, were women* [BBC, 136] тощо. Квалітативна схема активується у великій кількості прикметників на позначення **якості**, що містять оцінне навантаження: *fearful* [I, 8]; *betrayed* [WST, 5]; *poor, naive and gullible* [BBC, 82]; *homeless* [G, 1]; *frightened ...penniless...* [O, 4]; *too terrified* [G, 1]. Пропозиції **способу** існування та **оцінки** дещо збігаються за конотацією: *a lifestyle whose horror is difficult to describe* [BBC, 105]; *inhumane working conditions* [BBC, 119] тощо. Ці приклади свідчать про домінування якісних характеристик репрезентації *жінки* як *жертви* серед її статичних предикатів. Вживання прикметників стимулює оцінні елементи у концептуалізації актанта через активацію квалітативної та способової пропозиційних схем та зумовлює виникнення почуттів співчуття до *жінки* як жертви ТЛ або засудження, якщо *жінку* розглядати як *нелегального мігранта*. **Оцінний** параметр не є однозначним: пропозицію *жінка є нещасна* можна тлумачити як *погано*, але, якщо це викликає співчуття, – *добре*, пропозиція *жінка є винною* (у своєму нещасті) має негативну оцінку. І хоча негативна оцінка переважає, виникає доволі контрастний портрет *жінки* на концептуальному рівні, який простежується через мовні одиниці.

У посесивній структурі пропозиційний зв'язок *володар – приналежне* через відношення *має/не має*: **1) володар** (жінка) має **приналежне** (родину): *relatives and friends* [BBC, 16]; *with her husband and two young children* [BBC, 14]; **2) володар** (жінка) не має **приналежне** (роботу): *expecting jobs* [WST, 13]. У цій фреймовій ділянці посесивні пропозиційні зв'язки реалізуються здебільшого через особові займенники *my, his, her, their*, та інші, а також через дієслово *to have*, та прийменник *with* у випадку наявності ознаки *власності*. При цьому важливо зазначити, що відсутність *приналежного, роботи та достатку*, не передається часткою *not* чи *no*, чи відповідних префіксів, а навпаки шляхом повідомлення про перспективу працевлаштування, опису тої роботи, якої у жінки немає, і, яку вона лише очікує отримати, що, зрештою, зумовлює її потрапляння у рабське становище.

Пропозиції ідентифікативного фрейму специфікуються в гендерному контексті ситуації ТЛ й активують родовидові відношення, що характеризують приналежність *жінки* до субдомену *торгівля жінками*, та реалізуються в мовних одиницях на позначення **індивіда**: *woman*; **ідентифікатива**: *women are human too* [WST, 3]; **класифікатора**: *trafficked women* [G, 34] та **специфікатора**: *victim of sexual slavery* [NR, 6] тощо.

Компаративні схеми активують статичні ознаки *жінки* через пропозиційні зв'язки тотожності, схожості та подібності. Так референт, ототожнюючись із корелятом, репрезентує *жінку*, що є як *рабиня* у секс-індустрії: *But they weren't prostitutes; they were sex slaves ... as sex workers and forced labourers* [NYT, 4]. У субфреймі схожості специфікується зв'язок *є як* (*жінка є як повія*, але це *секс-рабиня*): *as prostitutes* [BBC, 1]. У субфреймі подібності активується пропозиція *є начебто*, яка репрезентує жінку як *живий товар*: *"products" are women and girls* [NYT, 4]; *the property of traffickers* [G, 5]. Отже, у компаративній моделі *жінка* є схожою на *повію*, але фактично є *секс-рабиною*, що є начебто *товаром* у ситуації ТЛ. Бачення *жінки* як *товару* є метафоричним, що породжує похідні концептуальні образи такої *жертви*, відбиті на мовному рівні в АМД.

У динамічних характеристиках *жінки* в акціональній моделі (рис. 3.6) спостерігається збіг у семантичних ролях *агенс* і *афектив*, релевантних для актанта *жертва*, та у ролях *сирконстант* (помічник), *реципієнт* і *бенефактив*, властивих актантові *торговець людьми*, що має відповідні позначення.

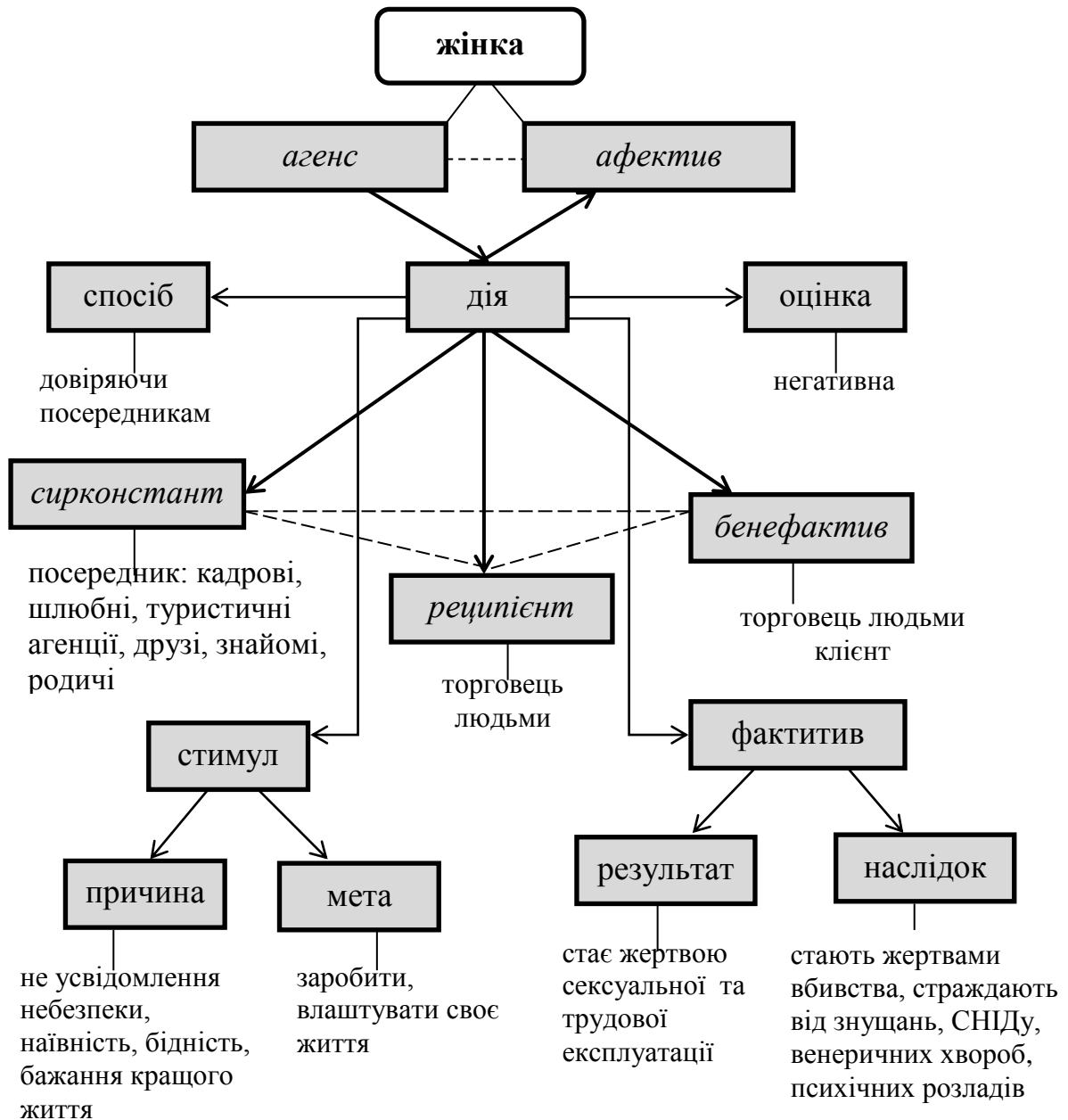

Рис. 3.6. Акціональні пропозиційні схеми у концептуальному полі:

жінка як жертва ТЛ

Жінка, виконує такі дії, які зрештою перетворюють її на об'єкт дій *торговця людьми*, стає бездіяльною, пасивною особою: *реагує на оголошення, звертається до посередників за допомогою, довіряє торговим агентам, вірить їхнім обіцянкам, перетинає кордон, опиняється в залежності від посередників, потрапляє у рабство*, і далі дії здійснюються над нею. У подальшому моделюванні *жертва* виконуватиме роль *афектив* відносно дій інших актантів.

Динамічні характеристики актанта реалізуються у мовних одиницях на позначення ролі **агенс**: *women and girls* [NR, 12]; в акціональній схемі *каузації* при позначенні дій актанта: *she took (a job) as a waitress* [BBC, 82]; *these girls weren't working for profit or a paycheck ...* [G, 10], які спричинюють стан *жінки* у ролі **афектив**, маркованої дієсловами пасивного стану: *was forced to become a prostitute* [BBC, 15]; *she had been sold as a bride ... she was then sexually abused and mutilated* [BBC, 6]; *they are beaten, raped and imprisoned by their tormentors* [I, 8] тощо.

Міжпропозиційний зв'язок **реципієнт – помічник – бенефактив**, властивий актантам *торговець людьми* або *клієнт*, марковано мовними одиницями, які, наприклад, у позначенні **реципієнта**, містять словосполучення з прийменником *to* та виконують синтаксичну роль додатка у реченні: *to a tribal chief* [BBC, 66]; *to the traffickers and keepers* [NYT, 4]; *sold on to their "madame"* [BBC, 15]. Роль **помічник** активується зі значенням посередництва між актантами ситуації ТЛ: *when a woman offered her a chance to work at a London restaurant* [BBC, 66]. Роль **бенефактив** марковано мовними одиницями на позначення *клієнта* сексуальних послуг *жертви*: *servicing up to 20 men a night* [BBC, 117] або *торговця людьми*, який отримує з цього фінансову вигоду: *the trafficker who gains* [BBC, 16] тощо.

Пропозиції **способу** доповнюють акціональні пропозиції щодо *помічника*: *It was easy to pass as the man's sister because no questions were asked. Easy to become anonymous. Easy to slip into a life of domestic slavery* [G, 10], що зумовлює **оцінні** параметри репрезентації актанта: *living as bonded sexual slaves is repulsive and vile* [I, 8] тощо.

Акціональні схеми, що активують пропозиції у вузловій позиції **стимул**, реалізуються у мовних одиницях на позначення **причини**: *Ethnic conflict and economic meltdown* [G, 5]; *But their idea of prostitution is Pretty Woman* [NYT, 4]; та **мети**, наприклад, *wishing to escape from their old lives* [I, 8]; *all with the same dream of a better life* [NYT, 4] тощо.

Вузлова позиція **фактитив** активує пропозиції **результату** і **наслідку**, у вербальній реалізації яких переважають дієслова пасивного стану, що зумовлює активацію ролі **афектив** та акціональних схем **стану** або **процесу**. Наприклад, у **результаті** власних дій: *women were arrested and deported without regard for legal or human rights* [O, 5]; *A few days later she discovered there was to be no honeymoon* [BBC, 117]; *... forced to service a dozen men a day and paid nothing at all for their pain* [I, 9] тощо.

Під час активації позиції **наслідок** в АМД переважають дієслова пасивного стану в описі жертв ситуації ТЛ, що потерпають від проблем соціальної реінтеграції, здебільшого через тяжкий фізичний і психологічний стан: *are too often treated as criminals...* [BBC, 111]; *suffer from sexually transmitted diseases and psychological damage* [O, 6]; *They die from assaults, diseases, overdoses and suicides. ... the biggest cause of death is AIDS* [WST, 13]; *experienced "total degradation"* [BBC, 105]. Окрім профілюючих пропозиційних зв'язків **агенс – афектив і реципієнт – помічник – бенефактив**, відбувається часткове злиття ролей **афектив** та **результат** за рахунок злиття ролей **агенс** і **афектив**, адже пасивність *жінки-жертви* виникає через дії у позиції **агенс**.

3.2.3. Дитина як жертва торгівлі людьми. *Торгівля дітьми* та *торгівля жінками* є сферами знань про ситуацію ТЛ, які співіснують у концептуальній моделі та іноді зливаються в єдине ціле: *women and children fall victim to human trafficking* [BBC, 129]. Статичні і динамічні характеристики актанта *дитина* реалізуються в межах раніше виокремленого субдомена *торгівля дітьми*. Отже, ми розглядаємо лише таку *дитину*, що стає *жертвою* у ситуації ТЛ.

Концептуальне поле *дитини* як актанта зумовлене конфігурацією пропозицій предметного, компаративного, посесивного й ідентифікативного фреймів (рис. 3.7), а також акціональної фреймової структури.

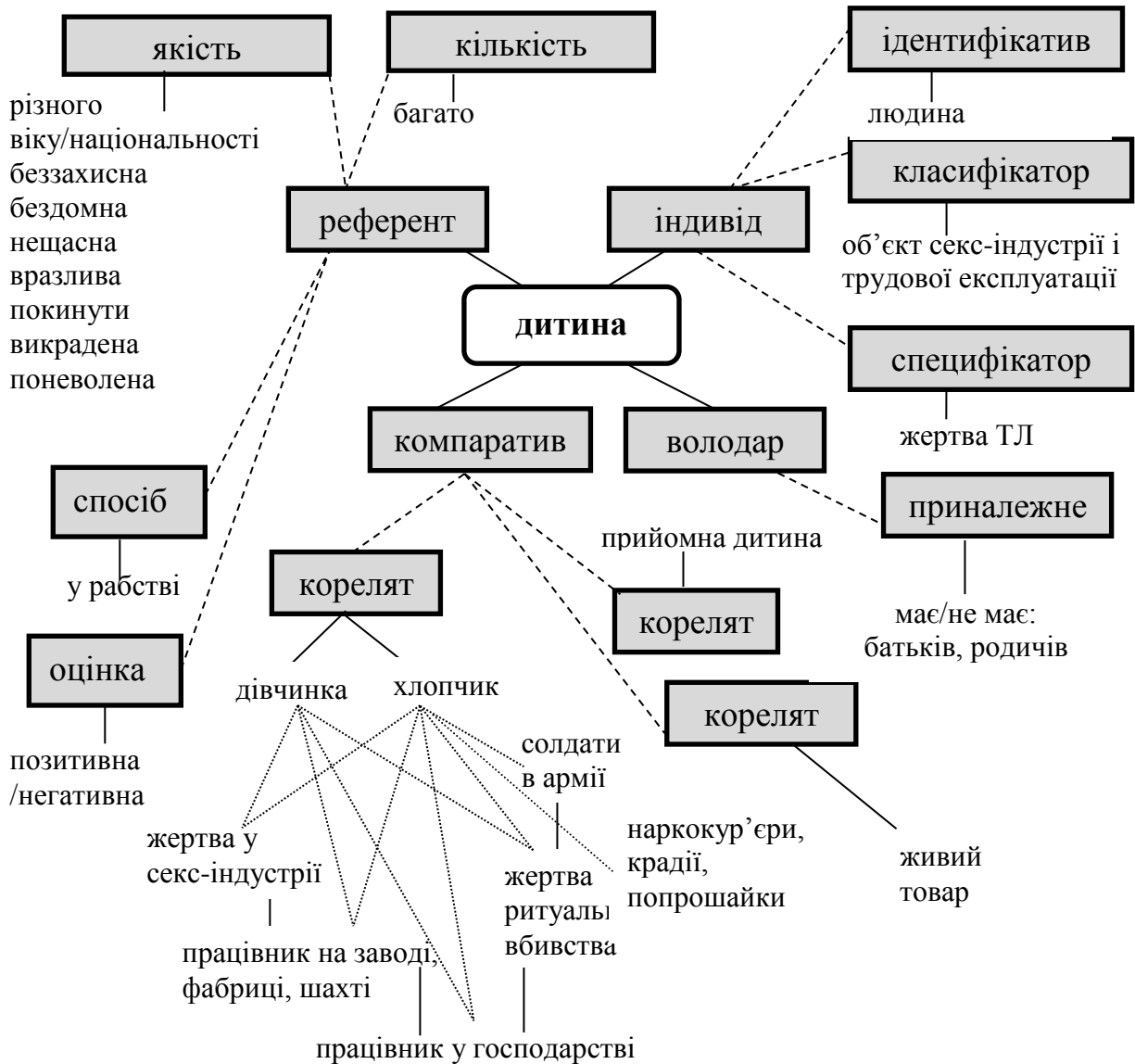

Рис. 3.7. Статичні характеристики актанта *дитина* у конфігурації пропозиційних схем

У конфігурації пропозицій предметного фрейму, *дитина* репрезентована як **референт**: "child slaves" [BBC, 80]. Квантитативна схема реалізується через пропозицію **кількості**: *millions of girls, hundreds of boys* [BBC, 112]; *thousands and thousands of children* [BBC, 69]. Квалітативна схема активується

у пропозиції **якості** через сукупність прикметників зі значенням *беззахисності* та *уразливості*: *abused* [BBC, 51]; *vulnerable* [BBC, 112]; *in their formative years* [BBC, 72]; *younger and younger children, girl, boy, two-year-old baby* [DT, 3]; *kidnapped* [BBC, 46]; *enslaved, black children* [BBC, 12]; *abandoned* [BBC, 58].

Пропозиція **способу** існування активується як *дитина є у рабстві*: *in slavery* [WST, 5], а пропозиція **оцінки** виводиться зі всіх складників фрейму: негативне оцінне навантаження в мовних одиницях реалізації фреймових пропозицій дає загальну негативну оцінку: те, що *дитина* нещасна, *є погано* (-), але разом із цим те, що *дитина* як *жертва* викликає співчуття, *є добре* (+): *unfortunate* [BBC, 72]; *'Shocked'* [BBC, 9]; *terrified* [BBC, 115]. Пропозиція *оцінки* не є вираженою через деякий ступінь засудження чи схвалення, але, з іншого боку, не можна стверджувати, що оцінного елементу тут не існує як такого. Наявність *оцінки* реалізується у мовних засобах, що виражають емоції співчуття та жалю, які активують пропозиції фреймових структур.

У посесивній структурі активується пропозиційний зв'язок *володар – приналежне* через відношення (*має*): *their parents* [BBC, 56]; *his own grandmother and an uncle* [CNN, 1]; *adults claiming to be aunts and uncles* [ЕСРАТ-UK, 5]; (*не має*): *orphaned* [G, 33]. У цьому фреймі може також активуватися ознака посесивності *дитини* як такої, що є *приналежною* інших актантів, зокрема *торговів людьми, клієнтів послуг жертви, членів їхніх сімей*. Наприклад, словосполучення *in the possession of brokers* [T, 1] підкреслює пасивність *жертви*, що специфікується також у посесивних структурах *торговця людьми та клієнта*.

В ідентифікативній моделі активуються родовидові пропозиційні відношення: **індивід** *child*; **ідентифікатив** *human beings* [ЕСРАТ-USA, 2]; **класифікатор** *child slaves* [BBC, 20]; *sex slaves* [BBC, 64]; *sex victim* [BBC, 9]; **специфікатор** *victim of trafficking* [NYT, 4]. Такі таксономічні відношення фокусують увагу на тому, що актант *дитина* як *жертва* специфікується в контексті *торгівлі дітьми*, субдомену концептуальної моделі ТЛ.

Складники компаративної структури *дитини* активують пропозиційні зв'язки **тотожності**, **схожості** та **подібності**. У графічному позначенні ми ввели лінію із круглих крапок на позначення зв'язків між референтом – *дитиною* і корелятив у субфреймі тотожності відповідно до того, ким є референт – хлопчиком чи дівчиною, наприклад, *the word “children” often really refers to girls since there is even less research on trafficking of boys ... boys do not seem to be obvious victims of trafficking for sexual purposes* [ЕСРАТ-USA, 2], *girl, boy, two-year-old baby, whatever you want. Nobody cares* [DT, 3] тощо. Ці зв'язки дещо збігаються і разом утворюють цілісну мережу корелятив у субфреймі тотожності.

Хлопчик фактично є *жертвою* – сексуальної експлуатації: *boys as homosexual prostitutes* [BBC, 51]; *street boys, “beach boys” catering to male tourists* [G, 12]; працівником у господарстві, наприклад, *as domestic workers: children are particularly suited to certain types of work because of their small size and “nimble fingers”* [BBC, 95], працівником на заводі, шахті, солдатом на війні, вуличним жебраком наприклад, *worker in factories -- making products such as matches, fireworks and glassware, as beggars* [BBC, 95]; *workers in outdoor industry: brick kilns, mines, construction, in bars, restaurants and tourist establishments, as soldiers* [BBC, 9]; *farm labourers, drug couriers, as slaves to cocoa farms, наркокур'єром або кишеньковим злодієм drug mules, ... or as beggars or pickpockets* [BBC, 70], а також жертвою ритуального вбивства, наприклад, *the victim of a ritual sacrifice* [BBC, 47] тощо.

Дівчинка в цій ситуації є секс-рабинею, наприклад, *sex slaves* [BBC, 20]; хатньою працівницею, наприклад, *as domestic servants* [BBC, 70] та працівницею у промисловості, наприклад, *worker in factories -- making products such as matches, fireworks and glassware* [BBC, 95], іноді є об'єктом жертвоприношення, наприклад, *victim of a ritual murder* [G, 7] тощо. Як бачимо, у такій фреймовій моделі здебільшого активуються пропозиційні схеми **тотожності** *є як*, при цьому більшість позицій є релевантним для дівчинки та хлопчика разом, а деякі – лише для одного з компаративів *дитина*.

Пропозиції **схожості** представлено у зв'язку *є як*, що активують значення *дитина є прийомним сином, прийомною дочкою, але це – жертва* ТЛ, наприклад, *informally adopted children* [BBC, 89]; *privately fostered children* [G, 11]; Пропозиція **подібності** передбачає зв'язок *є начебто*, яка репрезентує *дитину як живий товар*, що є інваріантним для *жінки і дитини*, які стають *жертвами* ТЛ. Серед номінативних одиниць активації пропозиційної схеми подібності реалізуються такі, що репрезентують людину як *товар*: *as just another commodity* [BBC, 70]; *'catorzinhas' – 14-year-olds ... fashionable playthings* [BBC, 16] *human merchandise* [NYT, 4] тощо.

Як це видно з наведених фреймових моделей актанта *дитина як жертва* ТЛ, статичні предикати досить широко представлені в АМД на концептуальному рівні. Проте динамічні предикати не домінують в акціональному фреймі. Це зумовлено тим, що *дитина* фактично не виконує самостійних дій у ситуації ТЛ. Акціональний фрагмент концептуального поля такої *жертви* виявляється в АМД через репрезентацію сукупності дій відносно *дитини*, що перебуває у ролі *афектив*. З цього випливає, що роль *агенс* у такій структурі не є активованою, тому відбувається фокусування на ролі *афектив*.

На рівні мови бачимо переважання пасивного стану у дієслівних конструкціях. Водночас, пропозиції *контактної дії* активуються як *дії*, виконувані іншими актантами щодо *дитини* (рис. 3.8). У цій акціональній моделі важливо не те, *хто* виконує *дії*, а те, *на кого* і які саме *дії* виконуються: *її (дитину) продають, утримують, заманюють, примушують працювати в секс-індустрії, годують наркотиками, б'ють, залякують, до неї застосовують фізичну силу, погрози, насильство, її експлуатують, контролюють, транспортують, вбивають*. Відповідно, варіативність презентації актанта у тому, що роль **агенс** не є значущою і позначено *інші актанти*, оскільки відбувається фокусування ролі **афектив**. Інваріантною залишається взаємодія актантів *торговець людьми* і *клієнт* у ролях **реципієнт – помічник (сирконтант) – бенефактив**. Решта зв'язків утворюють фон для концептуалізації ролі *жертви афектив* і спрямованої на неї *дії*.

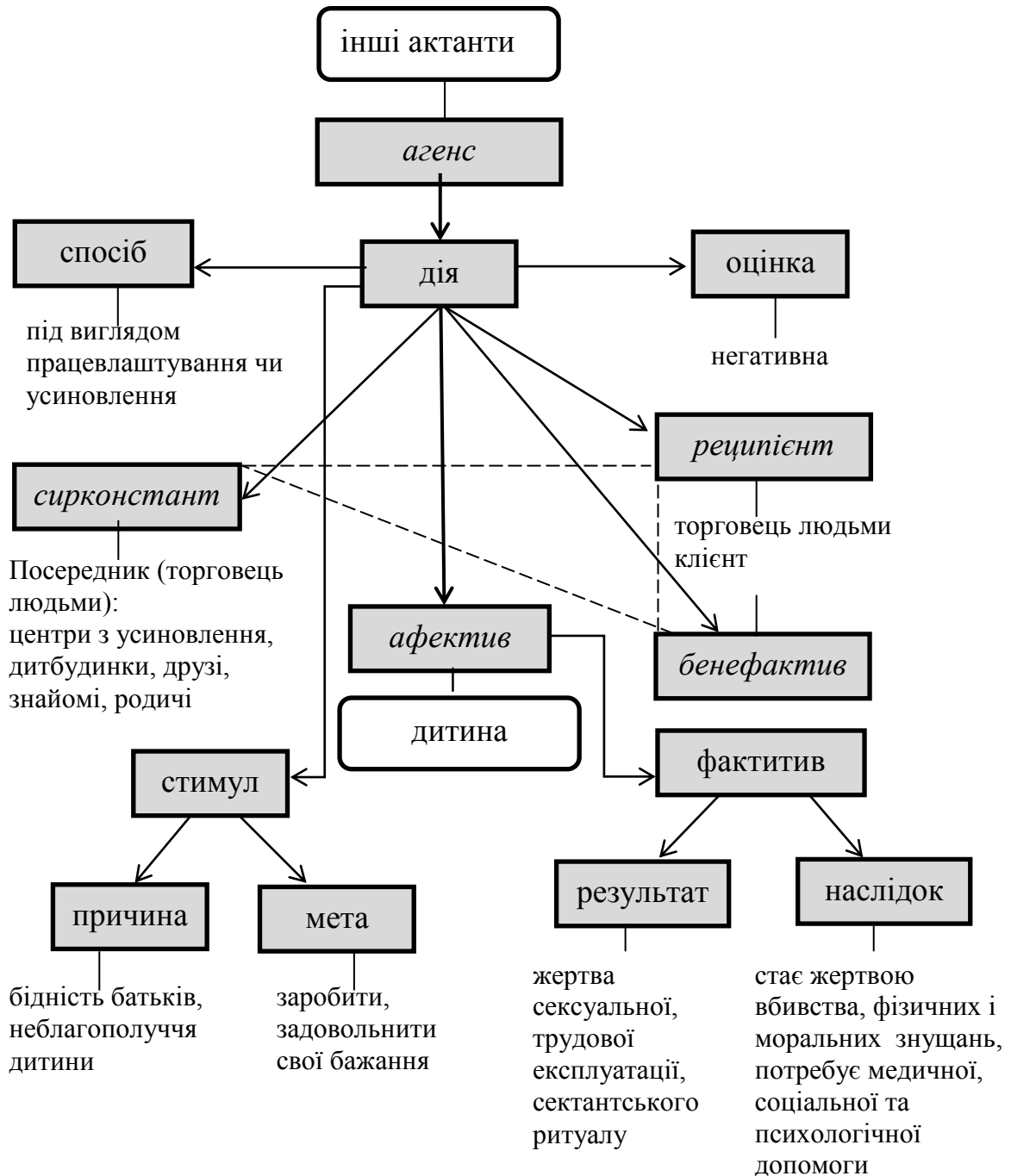

Рис. 3.8. Акціональні пропозиційні схеми
у концептуальному полі *дитина*

Отже, акціональна фреймова модель *жертви – дитини* перебуває начебто у віддзеркаленому вимірі відповідного концептуального поля, у тому сенсі, що в процесі концептуалізації цього актанта змінюється траєктор, первинний фокус [224], порівняно з аналогічною структурою *мігранта і жінки*.

Про це також свідчать мовні засоби реалізації акціональних пропозицій АМД. Зокрема роль **агенс** виконують інші актанти, якими є *traffickers* [BBC, 46]; *clients* [BBC, 12], *family members* [BBC, 129], *law enforcement* [ЕСРАТ-USA, 2]; *campaigners – international organizations* [BBC, 64]; *government* [BBC, 60] тощо.

Пропозиції контактної дії по відношенню до *жертви* у ролі **афектив** реалізуються, як зазначалося нами раніше, у дієслівних конструкціях пасивного стану: *are used for prostitution and slave labour, are recruited to fight like adult soldiers, easily indoctrinated to become instruments of religious fundamentalist terrorism when they grew up ... are trained for lives of crime* [BBC, 72]; *are lured into sexual slavery with tales of riches in far-off lands* [BBC, 15]. За рахунок таких дієслівних конструкцій роль **афектив** набуває фокусування на синтаксичному рівні.

Зв'язок між учасниками ситуації ТЛ, якими є *торговці людьми*, їхні помічники та посередники, та *клієнти*, споживачі послуг *жертви*, а також родичі дитини, специфікуються у ролях **реципієнт**: *to wealthy older men* [BBC, 51]; *to the middlemen for safe passage to relatives or friends* [BBC, 16]; *a host family* [BBC, 125]; **помічник (сирконстант)**: *by adults pretending to be their parents* [G, 7]; *Under the guidance of traffickers* [BBC, 16]; **бенефактив**: *profits to be had for the traffickers and the clients* [NYT, 4] тощо. На вербальному рівні взаємодія між учасниками ситуації ТЛ спостерігається у тому, що їхні позначення виконують синтаксичні функції підмета та додатка в межах одного речення, а також відповідні мовні одиниці візуально перебувають близько одна від одної, що, у свою чергу, зумовлює тенденцію іконічного оформлення АМД.

Пропозиція **способу** активується у синтаксичних одиницях у функції обставини, але не завжди реалізується у дієприслівниках та прислівниках, семантика способу дії може актуалізовуватися за допомогою контексту, наприклад, *they had good cover stories, false documents or were travelling with people who claimed to be relatives* [BBC, 71] тощо.

Вузлова позиція **стимул** активується в описі **причини торгівлі дітьми**: *the orphans were simply looking for love* [G, 12]; *because, compared to adults, they are more vulnerable, cheaper to hire and are less likely to demand higher wages or better working conditions* [BBC, 56] та **мети** такої злочинної діяльності: *trafficked for profit* [BBC, 70]; *either be an economic burden or an economic resource* [BBC, 85]. Як бачимо, мовні одиниці репрезентують соціокультурні та економічні реалії, які провокують виникнення і розвиток діяльності ТЛ.

У позиції **фактив** активуються пропозиції **результату**: *have, in effect, disappeared* [G, 7]; *have been subject to a West African-style "muti" ritual killing* [BBC, 53]; *perish in transit* [BBC, 125], та **наслідковий** параметр: *remain unprotected* [G, 10] тощо.

Оцінний параметр репрезентації *дитини* присутній у мовних одиницях, в яких активуються практично всі пропозиційні схеми наведеної акціональної структури за рахунок морфологічних, граматичних та семантичних особливостей. Це можна спостерігати у наведених вище прикладах, а також в окремих висловленнях, таких як *this callous, barbaric and savagely* [BBC, 90]; *Sad stories of kidnap, slavery and sex* [BBC, 64] тощо.

Підсумовуючи лінгвоконцептуальні особливості репрезентації *дитини* як *жертви* ТЛ, зазначимо, що мовні одиниці на позначення *мети* не характеризують *дитину*, а є релевантним для тих, хто виконує роль *агенса*, тобто для інших актантів. Роль *агенса* взагалі не притаманна *дитині*. Натомість чітко вираженою є роль *афектив*, що домінує та інтегрується у пропозиційну схему *контактної дії*, оскільки дії інших *актантів* відбуваються над *жертвою*, а також у пропозиційний зв'язок *результату*, адже пасивність *дитини* витікає з дій інших *актантів*.

Таким чином, не існує чіткої межі між зазначеними фреймовими позиціями, але, збігаючись у семантичній реалізації, ці параметри гармонійно підкреслюють саме пасивність *жертви*, що нею є *дитина*. Також варіативною рисою є те, що, порівняно з акціональними структурами *мігранта* і *жінки* як *жертв* ТЛ, в яких профілюючим є зв'язок *агенса діє*, в акціональній моделі

дитини профілюючою є пропозиція *діють на*. Водночас у структурах *мігранта* і *жінки жертва агенс діє і стає як афектив*: відповідні позиції зливаються, а в структурі *дитини* чітко вираженим є односторонній зв'язок *діють на афектив*. На рис. А. 1 у Додатку А ми унаочнили профілюючі ділянки акціональних фреймів варіантів актанту *жертва (мігрант, жінка, дитина)*, Пропозиції *агенс – дія – афектив*, є більш значущими на фоні решти фреймових параметрів репрезентації *жертви* ситуації ТЛ.

Зіставляючи ці фреймові структури, ми застосували теорію Р. Ленекера [224] про два типи профілювання – *траєктор* і *орієнтир*. Пропозиція *дії* слугує орієнтиром для траєктора *агенс-афектив* у структурах *мігрант* і *жінка*, і водночас для траєктора *афектив* у структурі *дитина*. Якщо під час фреймового аналізу нас цікавить роль *жертви*, то траєктором у такому разі виступають саме ролі *агенс* чи *афектив*, що є відправними компонентами у фреймовій моделі. З іншого боку, якщо нас цікавить саме *дія*, то відповідна пропозиція є траєктором щодо ролей *агенс* і *афектив*, що у такому разі слугують орієнтиром для концептуалізації такої ділянки фрейму, в якій репрезентовано *дію* актанта.

3.2.4. Жертва торгівлі органами. Одним із аспектів ситуації ТЛ в АМД є явище *торгівлі людськими органами*. У межах такого субдомену активується *жертва торгівлі органами* як різновид актанта *жертва*. Передусім зауважимо, що ми розглядаємо лише такого актанта, який опиняється в умовах ТЛ. Ми не враховуємо опис випадків самостійного продажу органів людьми з метою отримання грошей, що має місце в Азії та Африці, оскільки це дещо виходить поза межі ситуації ТЛ.

Постає питання про те, хто виступає у концептуальній ролі *жертва торгівлі органами*. Цей актантний варіант передбачає особу будь-якої статі і віку. Референтом у цьому аспекті може бути і жінка, і чоловік, і дитина, як це фактично і є у реальному вимірі життя. Проте на вербальному рівні не існує такого виду ТЛ, як *торгівля чоловіками*, натомість говорять

про заробітчан, що мігрують нелегально, а це дорівнює на концептуальному рівні актантові *мігрант*. Водночас *мігрантом*, окрім чоловіка, може бути і жінка, і дитина, які є різновидами актанту *жертва* – *жінка* та *дитина*. Це означає, що у концептуальному полі *жертви* існує нашарування у позиції *референт* (рис. А. 2, рис. А. 3 у Додатку А). Так, ділянки *жінка* і *дитина* зливаються у зону, де виникає проміжний варіант *жертви*, наприклад, юна, неповнолітня *дівчина*, що входить до складу двох цих структур і таким чином їх об'єднує. Цей проміжний варіант актанту активується в зоні нашарування субдоменів "*торгівля жінками*" і "*торгівля дітьми*", тому в АМД висвітлюють проблему торгівлі жінками та дітьми.

Усі референти цього актанта, у свою чергу, виступають як *нелегальний мігрант* і входять до відповідної зони концептуального поля *жертви*. У структурі *мігрант* з'являється *чоловік* як референт *жертви* разом із референтом *жінка* і *дитина*. Зазначені актантні варіанти *жертви* активуються в міграційному аспекті проблеми ТЛ, втіленому в субдомени "*контрабанда мігрантів*", який, у свою чергу, частково зливається із субдоменами "*торгівля жінками*" і "*торгівля дітьми*". Наприклад: *men, women and children are all victims of trafficking; although the majority are women and children* [ІНТ, 13] тощо. Будь-який референт зазначених варіантів актанту *жертва* може стати *жертвою торгівлі органами*, тому заштрихованою ділянкою у трикутнику на згаданому рисунку у Додатку А позначено зону злиття у слоті *референт* концептуального поля *жертви*.

Відповідно, ми зосередимося на моделюванні лише такого фрагменту концептуального поля *жертви*, що включає особливості репрезентації *жертви торгівлі органами*. Такий різновид *жертви* має своїм *референтом* жінку, дитину, чоловіка – усі разом виступають у ролі *жертви торгівлі органами* як *донора* для незаконного вилучення та трансплантації органів і тканин. Статичні характеристики наведені у конфігурації пропозиційних схем у концептуальному полі *жертви торгівлі органами* (рис. 3.9).

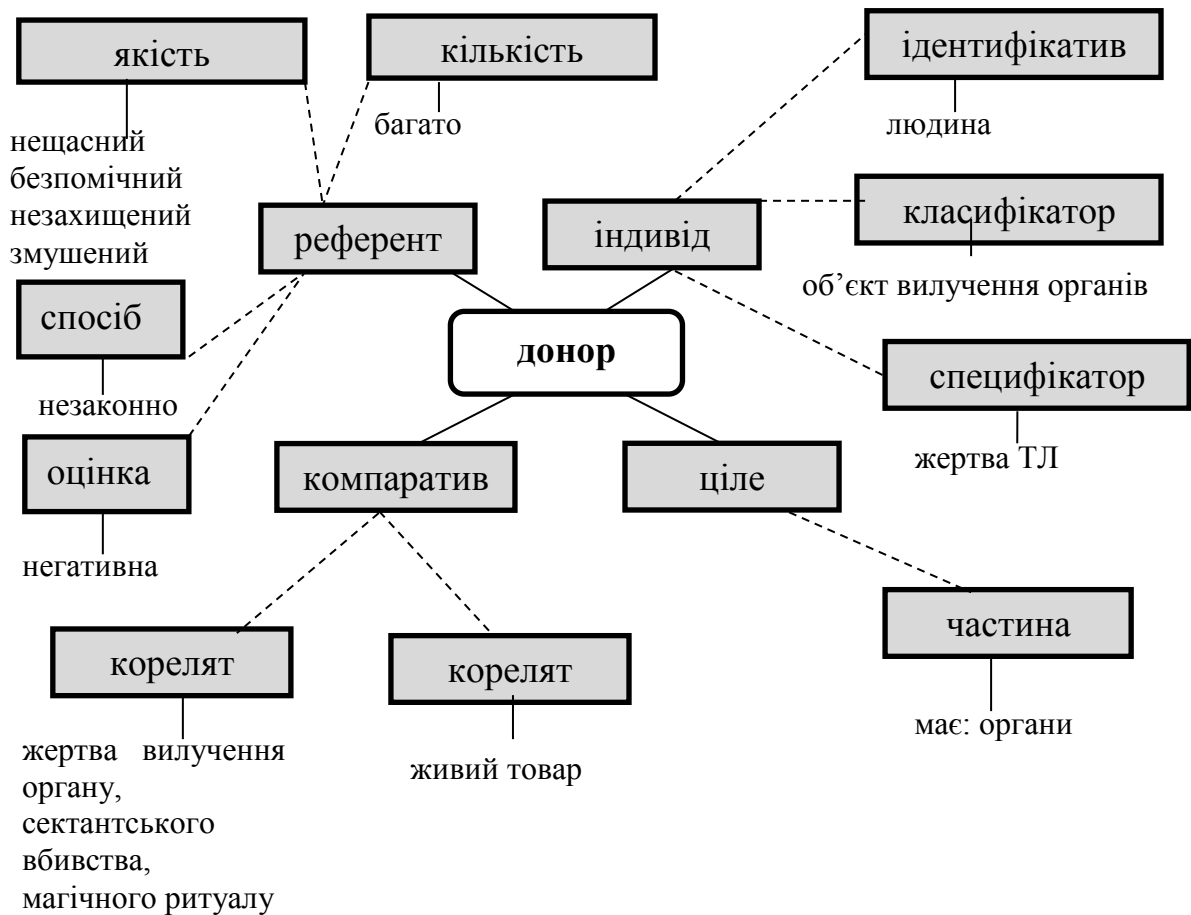

Рис. 3.9. Статичні характеристики актанта *жертва торгівлі органами* у конфігурації пропозиційних схем

У наведеній моделі **квалітативні** та **квантитативні** пропозиції, пропозиції **оцінки** та **способу** існування не мають вираженої варіативності, оскільки відповідні статичні характеристики є здебільшого аналогічними до структур інших варіантів актанту *жертва*: (**референт**) *a live donor* [BBC, 123]; (**кількість**) *millions of victims* [WST, 13]; (**якість**) *as poor and debt bound* [BBC, 123]; (**спосіб**) *illegally sold for transplant* [T, 2]; (**оцінка**) *Butchered innocence* [BBC, 35] тощо.

Посесивні структури *жертви торгівлі органами*, активуються через пропозиційні зв'язки **партитивності** (*ціле* – *частина*): (**ціле**) *live donors* [DT, 2] має (**частину**) *parts of his body* [T, 2]; *their bodies* [BBC, 122]; *livers, hearts and lungs sexual organs* [BBC, 110]. Пропозиції ідентифікативної фреймової структури реалізуються у таких сполученнях мовних одиниць:

(індивід) *individuals* [BBC, 72]; (ідентифікатор) *human beings* [BBC, 46]; (класифікатор) *Victim of organ removal* [BBC, 88]; (специфікатор) *victims of severe forms of trafficking* [BBC, 46]. Ці приклади конкретизують статичну особливість *жертви* у контексті субдомену *торгівля органами*.

Компаративні структури у концептуальному полі *жертви торгівлі органами* включають пропозиції **тотожності** (донор фактично є жертвою ритуальних вбивств із вилученням органів): *children sold for organs. This also happened with men and women, depending on the demand* [BBC, 88], і **подібності** (донор є начебто живий товар): *"But there is an illegal market for organs, especially children's organs."* [CNN, 1]; *human flesh* [BBC, 123] тощо. За семантичним параметром, елементи компаративного фрейму містять фрагменти попередніх фреймових структур. Варіативним є те, що людина несвідомо або проти власної волі стає *донором* в умовах ТЛ.

Динамічні характеристики, практично не властиві *жертві торгівлі органами*, оскільки *донор* не є таким за власним бажанням. Це є *жертва*, над якою здійснюється злочин – вилучення і трансплантація її органів. Відповідно до цього, профілюючою позицією у наведеній акціональній моделі є взаємозв'язок ролей *агенса* – *афектива*, що практично зливаються в одне ціле, та їхнє відношення до пропозиції *контактної дії*. У традиційному розумінні, семантика слова *донор* могла б передбачати активні дії та ініціативу актанта, але в межах ситуації ТЛ *донор* репрезентує людину, що стала *жертвою*, і є пасивною сутністю, щодо якої виконуються *дії* з боку інших учасників.

Решта фреймових позицій слугує концептуальною базою для фокусування динамічних характеристик (рис. 3.10). У позиціях *помічник (сирконстант)*, *реципієнт* і *бенефактив* фігурують *торговець людьми* або *клієнт*, що мають своїми референтами посередницькі агенції, докторів, чаклунів та специфікуються у відповідних фреймових структурах.

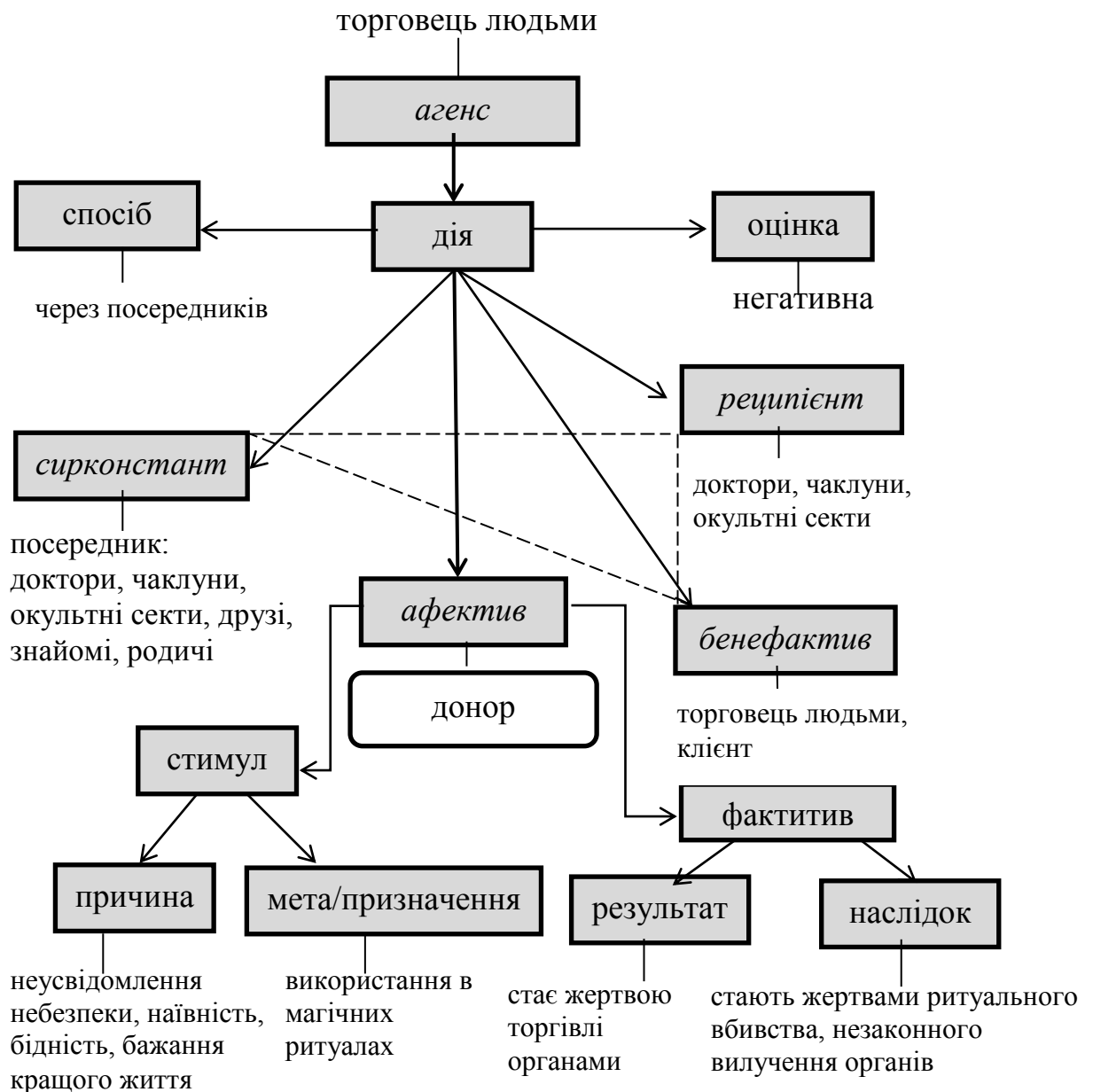

Рис. 3.10. Акціональні пропозиційні схеми у концептуальному полі *жертва торгівлі органами*

Домінування пасивності актанта репрезентовано у ролі **агенс** у позначенні *торговців людьми*, до кола яких долучаються лікарі: *an Edinburgh doctor... witchdoctors* [BBC, 122], по-друге, у пропозиції *контактної дії* щодо *жертви* у ролі **афектив**, що одночасно позначає **результат**, тому позиція **афектив** і **фактитив** частково зливаються у концептуальному полі актанта. Так виникає

акціональна пропозиція *стану*, притаманна ролі *афектив*, наприклад, *Some trafficked people have their organs removed* [BBC, 88]; *The victims had been anaesthetized* [BBC, 110]; *the organs are reportedly smuggled* [BBC, 83] тощо. Також **фактитив** як **наслідковий** параметр репрезентовано як: *their fellow patients were disappearing* [BBC, 134] тощо.

Зв'язок **реципієнт – сирконстант (помічник) – бенефактив** марковано мовними одиницями на позначення посередників, лікарів, клінік. Наприклад, роль **реципієнт** актуалізується за допомогою прийменника керування *to*: *sell their kidneys to westerners* [BBC, 48]; *direct to a clinic* [BBC, 136] тощо. Роль **помічник** реалізується за допомогою прийменника *through*, наприклад, *through middlemen and clinics* [BBC, 136], а актуалізація ролі **бенефактив** відбувається за допомогою лексичних одиниць та їхніх контекстуальних значень: *around 300 West Bank Arab patients who had bought a kidney abroad for quite cheap prices* [BBC, 134], а також частково за допомогою лексичних одиниць, що активують компаративні пропозиції: *middlemen and doctors* [BBC, 134].

Позиція **стимул** репрезентована у схемах, що активують значення **причини**: *a chronic shortage of donors* [CNN, 1], а також **мети**, у такому разі доцільно казати про **призначення**: *to use body parts in their ointments and potions* [BBC, 83]; *sold for his organs* [CNN, 1]. Іронічна **оцінка** у репрезентації актанта виникає з попередньо наведених мовних одиниць та засобів реалізації **способу дії**: *with a butcher's knife* [BBC, 35], а також оцінних висловлювань: *'They do not suffer any pain as compared to the trauma they'd suffer just before being shot* [O, 1] тощо.

Наведені приклади свідчать, що роль *агенс* взагалі не притаманна актантові *жертва торгівлі органами*. Основною роллю є *афектив*, що на концептуальному рівні має свої ділянки злиття з позиціями *дія* та *результат*. Пасивність *жертви торгівлі органами* закріплюється й тим, що позиція **мета** трансформується у позицію **призначення**, оскільки такий тип *жертви* розглядається як матеріал для трансплантації його органів.

Вивчаючи *жертву* як активного учасника ситуації ТЛ, ми відштовхувались від семантичної ролі *агенс*, а під час аналізу з'ясували, що найбільш характерною для *жертви* є роль *афектив*. Зіставлені профілюючі пропозиції *агенс – дія – афектив* в акціональних фреймових структурах усіх варіантів актанта *жертва* наведено на рисунку А.4 у Додатку А, який унаочнює переважання ролі *афектив*. Особливістю репрезентації *жертви* є зсув фокусу з ролі *агенс* на *афектив*, тому відбувається нашарування у пропозиціях дії, позиції *афектив* та *результат (фактитив)*.

Таким чином, у КМ ТЛ *жертва* фігурує переважно у ролі *афектив*, а це одночасно є *результатом* в умовах того становища, в яке потрапляє така особа. Відповідно, можна стверджувати, що динаміка в акціональній структурі *жертви* як така відсутня, оскільки злиття зазначених позицій акцентує саме статичний образ. Натомість, у наведених акціональних фреймових структурах *жертва* специфікується крізь присутність деяких інших актантів, зокрема *торговця людьми, клієнта, членів сім'ї*, у той час як решта актантів (*правозахисні органи, представники влади і міжнародні організації*) практично не надають характеристик *жертві*.

3.3. Група ключових актантів ситуації *торгівля людьми*

У КМ ТЛ актанти *торговець людьми, клієнт торгівлі людьми та члени сім'ї жертви* співвідносяться з групою безпосередніх учасників референтної ситуації ТЛ через набір акціональних схем, що активують значення продажу та постачання *жертв* на запит *клієнтів*. Визначальними у конфігурації концептуального простору ТЛ є пропозиції *контактної дії* відносно семантичних ролей *агенс – афектив* та зв'язки *реципієнт – помічник – бенефактив*, що задають напрями інтерпретації цієї ситуації читацькою аудиторією. Ці характеристики доповнюються статичними параметрами репрезентації учасників ТЛ у поєднанні пропозицій фреймових структур, що формують концептуальне поле актанта.

3.3.1. Актант ТОРГОВЕЦЬ ЛЮДЬМИ. Особливості репрезентації цього актанта зумовлені варіативністю його характеристик у конфігурації пропозиційних схем базисних фреймів. Зокрема фрагмент концептуального поля *торговця людьми* наведено на рис. 3.11, за допомогою якого можна простежити, які пропозиційні зв'язки домінують у репрезентації статичних характеристик. Графічні позначення елементів фреймових структур та зв'язків між ними є аналогічними позначенню у концептуальному полі *жертви*.

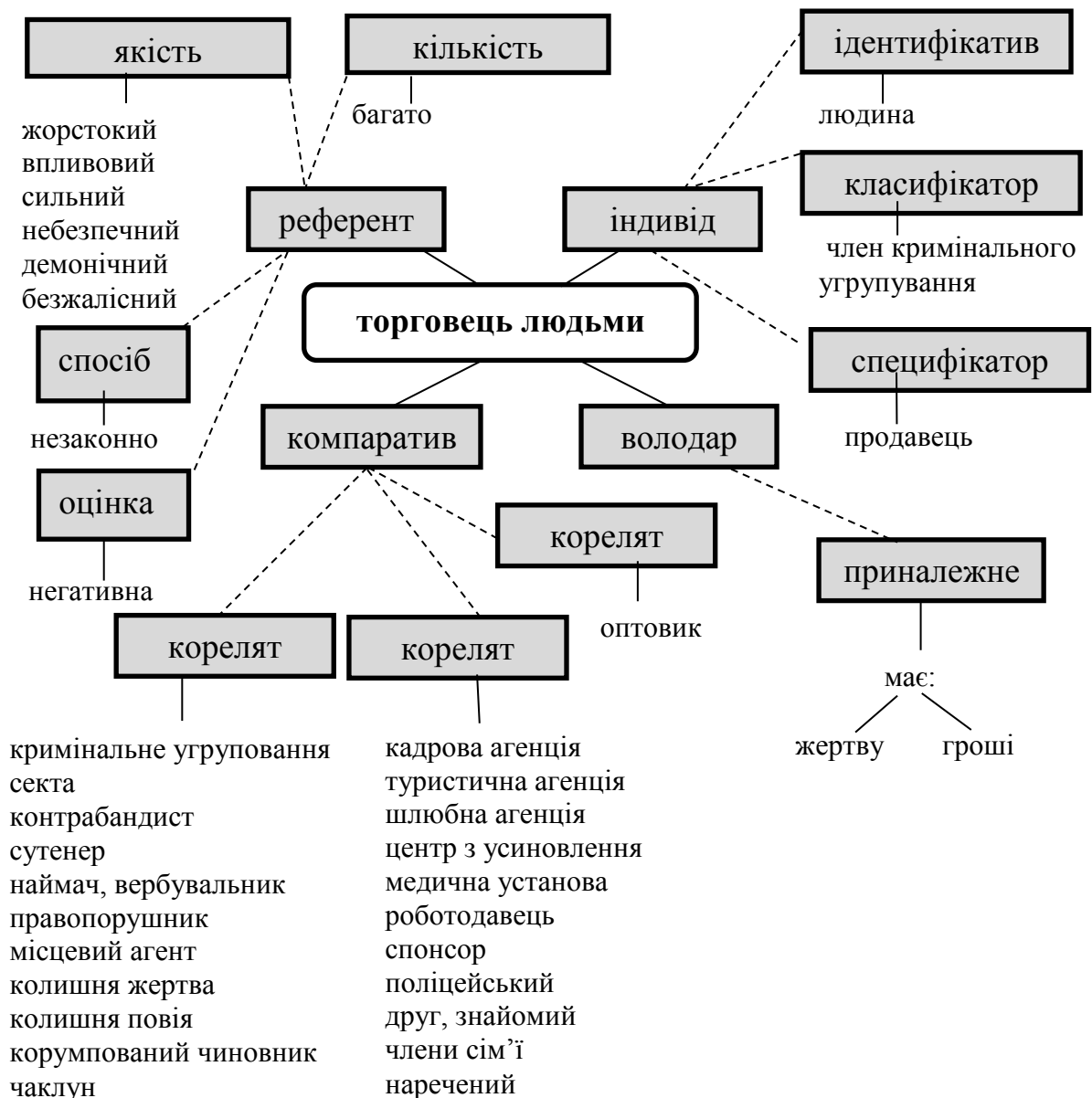

Рис. 3.11. Статичні характеристики актанта *торговець людьми* у конфігурації пропозиційних схем

У предметній фреймовій структурі найбільш показовим є набір мовних одиниць, що активують пропозицію *якості*. Позиції *кількість* і *спосіб* є такими ж, як і в аналогічному фреймі *жертви*. Оцінка, що є здебільшого негативною, спрямовує аксіологічну репрезентацію актанта.

Відповідно, пропозиційні зв'язки такого фрейму реалізуються у таких мовних одиницях, що позначають **референта**: *traffickers, their associates and others* [ЕСРАТ-USA, 2]. При цьому квантитативна схема маркована збиральними іменниками: *trafficking organizations and their networks* [NYT, 4]; *an explosion in the number of gangs* [BBC, 34], що позначають **кількість**. Квалітативна схема представлена на вербальному рівні словосполученнями, що реалізують значення **якості**: *wily businessmen* [BBC, 115]; *the contemporary slave traders and owners* [NR, 6]; *merciless, violent and unfeeling pimp* [BBC, 82]; *prepared to make money out of any tragic situation* [BBC, 135] тощо. При цьому квалітативна пропозиційна схема містить й **аксіологічний** параметр, як це видно з наведених вище прикладів, але також доповнюється власне оцінними словосполученнями та реченнями із загальною семантикою негативною конотації: *those who profit from this evil trade can no longer do so with impunity* [O, 2]; *Father” who shattered dreams of orphans* [G, 12]; *villains who have become multi-millionaires* [BBC, 59] тощо. Насправді, оцінний елемент у мовних одиницях присутній не лише у пропозиції оцінки, але також інкорпорований у вербальні засоби актуалізації пропозиції інших фреймів. Тому оцінка як така щодо будь-якого актанту виводиться з усіх мовних одиниць наявного в АМД.

У посесивній фреймовій структурі активується пропозиційний зв'язок *володар – приналежне через відношення має – не має* (*торговець людьми має у своїй власності жертву як товар для продажу*): *at the mercy of criminal trafficking gangs* [BBC, 64], *victims of slave traffickers* [BBC, 112]; *the power and the money to corrupt* [BBC, 14], а в ідентифікативній моделі відбито таксономічні (родовидові) пропозиційні відношення, що характеризують належність *торговця людьми до кримінального угруповання* та його роль *торговця*, що реалізуються у мовних одиницях у позначенні **індивіда**:

individuals [NYT, 13]; *person* [NYT, 16]; **ідентифікатива**: *part of a ring* [BBC, 83]; **класифікатора** як *members of his "skinning" gang* [BBC, 118]; *members of a human trafficking gang* [G, 32]; **специфікатора**: *seller* [BBC, 136]; *supplier* [BBC, 113]; *slave traders* [NR, 6]. Ці мовні одиниці репрезентують *торговця людьми* як особу, що належить до кримінального угруповання і виконує функцію продавця, постачальника та посередника у схемі ТЛ.

У конфігурації компаративних пропозицій кореляти *тотожності*, *схожості* та *подібності* містять оцінку в репрезентації актанта. *Торговець людьми* ототожнюється із кримінальним угрупованням разом із низкою таких осіб як *контрабандист, сутенер, наймач і вербувальник, правопорушник, місцевий агент, колишня жертва і повія, корумпований чиновник, секта, чаклун* тощо.

Пропозиція **тотожності** реалізується в іменниках, власних назвах та словосполученнях у синтаксичній ролі підмета, що підкреслює активність актанта, наприклад, *criminals* [BBC, 72]; *mafias* [G, 6]; *the underground network* [O, 4]; *mastermind* [I, 7]; *people-smugglers* [BBC, 34]; *occult sex killer* [BBC, 110]; *local agents and pimps* [BBC, 5]; *employer* [BBC, 51]; *gangmaster* [G, 22]; *The madams* [BBC, 95]; *a sex offender* [DT, 3]; *western officials* [G, 5]; *the witch doctor* [BBC, 68]; *a medical doctor* [BBC, 90] тощо.

Пропозиція **схожості** виявляється у тому, що деякі особи видають себе за *роботодавця, друга, знайомого, нареченого, спонсора, кадрові, шлюбні, туристичні агенції, центри з усиновлення, членів сім'ї*, утворюючи коло учасників, які дорівнюють *торговцеві людьми*: *employment agencies* [G, 29]; *Two local hospitals and an orphanage involved in the crime* [BBC, 94]; *travel and marriage agencies* [BBC, 94]; *police officer, the best friend, parents, aunts and uncles, aunt and the aunt's boyfriend* [BBC, 98]; *a sponsor* [BBC, 15]; *the man she thought was her fiancé was really her pimp and trafficker* [BBC, 117]; *a traditional healer known as a sangoma* [BBC, 35]. Водночас ці мовні одиниці актуалізують семантичні ролі *агенса* та *помічника*, між якими немає чіткої різниці та межі.

Також *торговець людьми* є начебто *оптовик* (збираючи живий товар, беручи замовлення від солідних фірм та будинків розпусти в головних центрах секс-торгівлі), що втілено у пропозиції **подібності**: *operate as wholesalers* [NYT, 4]; *brokers and middlemen* [BBC, 122]; *facilitators* [BBC, 135]; *Like the Sicilian Mafia* [NYT, 4]. Мовні одиниці активації цієї пропозиції актуалізують порівняння *торговця людьми* із оптовиком, постачальником та комерсантом.

Динамічні характеристики *торговця людьми* наведено у рис. 3.12, на якому графічне позначення відповідає аналогічній моделі *жертви* як актанта ситуації ТЛ. У такій концептуальній структурі відбувається профілювання пропозиційного зв'язку *агенс – афектив*, що позначено насиченим чорним кольором на рисунку. *Торговець людьми* у ролі *агенс* діє на *афектив*, у ролі якого постає *жертва*, а також *члени її сім'ї*.

Варіативні характеристики цього актанта специфікуються у пропозиції *способу дії*, що передбачає шляхи заманювання *жертви* у ТЛ, та у пропозиції *контактної дії* відбувається злиття ролей *агенс* і *помічник* та частково *бенефактив*. Посередники, що їх активовано у ролі *помічник*, по-суті, відображають ланцюжок усіх тих учасників ситуації ТЛ, що у сукупності діють як *торговець людьми*. У ролі *бенефактив* знову постає *торговець людьми*, адже він діє задля власного збагачення, а також *клієнт*, оскільки він є покупцем і споживачем послуг, запропонованих *торговцем людьми*. Окрім цього, *клієнт* виконує роль *реципієнта*, що отримує *жертву* у своє розпорядження. Ми позначили зв'язки між цими позиціями штриховою лінією.

Наведені динамічні характеристики актанта реалізуються за допомогою мовних одиниць, які активують такі фреймові позиції як **агенс** та **помічник**: *traffickers and facilitators ... with the connivance of highly placed officials* [G, 21]; *on the charm and brute force of Los Lenones* [NYT, 4] тощо. Пропозиція **контактної дії** активується у вербальних засобах, що позначають різні аспекти взаємодії *торговця людьми* із *жертвою*: *organise the trafficking* [G, 6]; *were supplying women to brothels* [BBC, 82]; *pays for their*

journey abroad, as well as the bribes and false documents necessary to get them there [BBC, 15] тощо. Жертву у ролі *афектив* у цій акціональній моделі представлено як *these victims (girls, women, kids, babies, teenagers, migrant workers – whatever)* [NYT, 4] або *parents* [BBC, 16], які також можуть постраждати від організованої злочинної діяльності ТЛ.

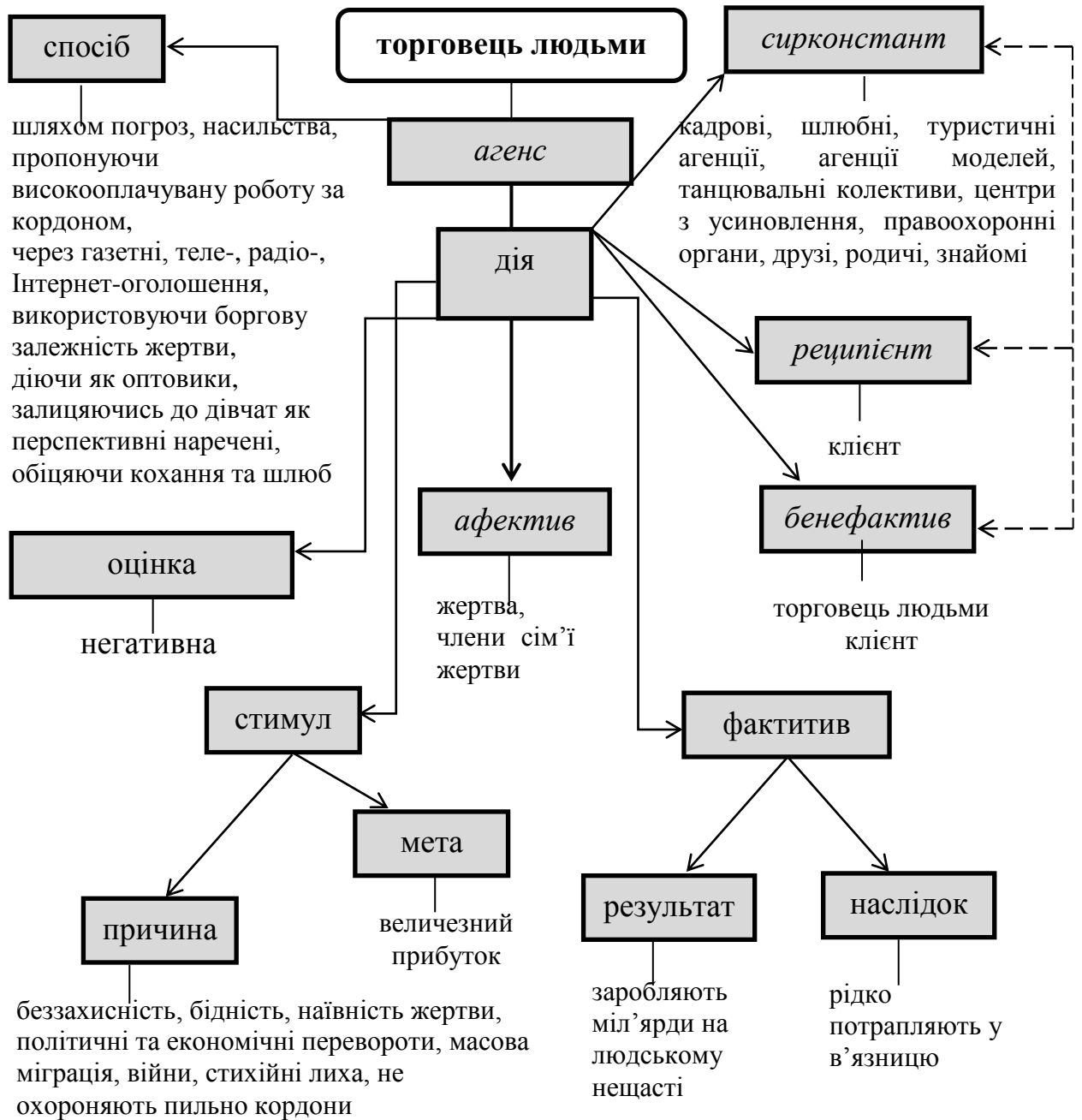

Рис. 3.12. Акціональні пропозиційні схеми у концептуальному полі *торговець людьми*

Роль **реципієнт** та **бенефактив** у такому разі належить *клієнтові*, що користується *жертвою* або для власних потреб, або для наступного продажу: *consumer* [BBC, 72] *even more money for the traffickers and pimps* [NR, 1] тощо.

Доволі широко представлено **спосіб** здійснення дій *торговця людьми*, наприклад, *under false pretenses* [ЕСРАТ-USA, 2]; *won trust of children with friendly words and sweets* [G, 12].

Серед таких мовних одиниць спостерігається тенденція вживання лексичної одиниці *use* на позначення різних методів здійснення работоргівлі, наприклад, *have used his children's documents to smuggle other children* [BBC, 16]; *voodoo is used to bind girls to their 'sponsors'* [BBC, 15]; а також дієприкметникових зворотів, наприклад, *promising well-paid work or education and training unobtainable at home* [G, 30] тощо, що частково пояснює причину діяльності *торговця людьми*.

Позиція **стимул** активується за допомогою підрядного речення **причини**: *apparently because traffickers feel there are fewer risks involved in trading humans compared with drugs* [BBC, 41]; *of an increased appetite for more aggressive ... sex* [NYT, 4], та **мети**: *use body parts for medicines* [BBC, 31]; *for financial gain* [BBC, 82]; *It is only the trafficker who gains* [BBC, 82] тощо. Також лексичні одиниці із семантикою *nonum* є доволі поширеними в реалізації зазначених фреймових пропозицій.

Фактивні пропозиції активуються за рахунок мовних одиниць на позначення **результату**: *profit from their suffering; earn billions of pounds* [G, 5]; *But now it seems the traffickers have got wise too and they are diverting their victims to other cities* [BBC, 115] та **наслідку**: *no meaningful jail sentences for traffickers* [BBC, 72]; *continue to operate with impunity in many countries* [BBC, 111] тощо.

Оцінка актанта є інкорпорованою у концептуальні структури. Вона виявляється у поєднанні мовних одиниць реалізації вищерозглянутих пропозицій, а також у власне оцінних висловленнях авторів англomовних медійних повідомлень: *I fear the motives of those who run the trade* [G, 10] тощо.

Із наведених прикладів можна побачити, як за семантичним показником репрезентації актанта можуть зливатися ролі, зокрема, *агєнс* – *помічник*, *дія* – *спосіб*, *реципієнт* – *бенефактив*. Ролі *агєнс* і *помічник* виконують одні й ті самі особи, що разом діють як *торговці людьми* і як такі постачають *жертву* іншим *торговцям* чи *клієнтам*, що разом діють одночасно як *реципієнт* і *бенефактив*, купуючи та споживаючи "*жертву*", або отримуючи за це прибуток. До того ж, в акціональній фреймовій структурі важливі не лише дії актанта, а й те, як він їх здійснює, і тому дуже широко представлено позицію *спосіб*. Пропозиція *способу* характеризує дії *торговця людьми* шляхом дієслівних конструкцій, не існує чіткої межі між відповідними вузловими позиціями.

Ураховуючи те, що в акціональних структурах *жертви* й *торговця людьми* профілюючими пропозиційними відношеннями є *агєнс* – *дія* – *афектив*, ми простежили взаємозв'язок цих актантів [255] у відповідній ділянці на міжфреймовому рівні (рис. 3.13).

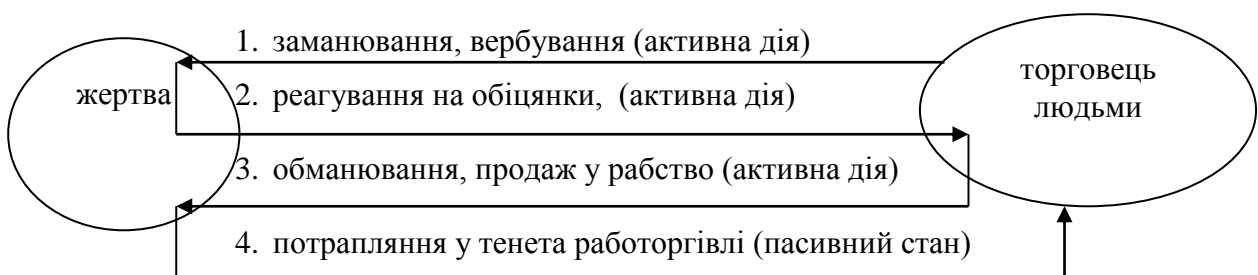

Рис. 3.13. Міжфреймові зв'язки у концептуальних структурах
жертва – *торговець людьми*

На рисунку наведено набір взаємоспрямованих дій актантів із урахуванням того, як вони виявляють себе у ролях *агенс* і *афектив*. Алгоритм цих дій є таким: 1) *торговець людьми* (*агенс*) заманює *жертву* (*афектив*); 2) *жертва* (*агенс*) реагує на методи *торговця людьми* (*реципієнт*); 3) *торговець людьми* (*агенс*) обманює, продає *жертву* (*афектив*); 4) *жертва* (*агенс*) потрапляє у тенета ТЛ (*афектив* як об'єкт торговельної діяльності). *Торговець людьми* є завжди активним, коли на нього спрямована дія, він постає не в ролі *афектив*, а вже в ролі *реципієнт*, приймаючи дії *жертви* як результат власних дій. *Жертва* виступає і в ролі *агенс*, і в ролі *афектив*, та зрештою інтегрує в *афектив*, оскільки, як ми вже зазначали, унаслідок своїх дій стає пасивним об'єктом у руках *торговця людьми*.

На рисунку овальними фігурами унаочнено актантів *жертва* й *торговець людьми*, а суцільними стрілками показано спрямованість дій актантів по відношенню один до одного. Якщо зіставити концептуальні поля *жертви* та *торговця людьми*, можна помітити деяке нашарування у ролі *агенс*, що свідчить про частковий збіг ролей *жертви* та *торговця людьми*. Це репрезентує такий фрагмент ситуації ТЛ, якщо *жертва* за деяких обставин сама стає *торговцем людьми*, а саме, коли біженці, нелегальні мігранти, колишні повії тощо повертаються на батьківщину, вербуючи нових дівчат, а потім їх продають іншим торговим агентам: *ex-prostitutes who return home to recruit girls* [G, 5]. Хазяйкою "будинку розпусти" є "мадам" – жінка, що колись сама була продана у рабство, наприклад, *madams, who once worked as prostitutes themselves* [BBC, 48] тощо. Такий збіг продемонстровано на рис. А. 5 у Додатку А, де овальними фігурами наведено актантів *жертва* й *торговець людьми*, а зона нашарування їхніх концептуальних полів позначена заштрихованим овалом. Цей рисунок демонструє саме той випадок, коли *жертва* як *афектив* частково переходить у роль *торговця людьми* як *агенс*, і ми знов бачимо збіг цих позицій, але у зворотній бік – тепер *афектив* зливається із *агенс*. Таке явище можна пояснити тим, що у деяких ділянках концептуальних полів цих актантів дещо змінено траєктор: *афектив* (траєктор)

профілюється відносно *агенса* (орієнтир). Проте важливо зауважити, що така зміна фокусування ролі *жертви* відбувається лише за умов ототожнення її із *торговцем людьми* і розгляду її як актанта *торговець людьми*. В інших випадках профілюючою роллю *жертви* ТЛ є *афектив*.

3.3.2. Актант КЛІЄНТ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ. Споживачів послуг *жертви* на концептуальному рівні репрезентовано актантом *клієнт*. Статичні характеристики цього актанта виявляються у конфігурації пропозиційних схем на рисунку 3.14, графічні позначення якого відповідають аналогічним моделям у концептуальному полі *торговця людьми*.

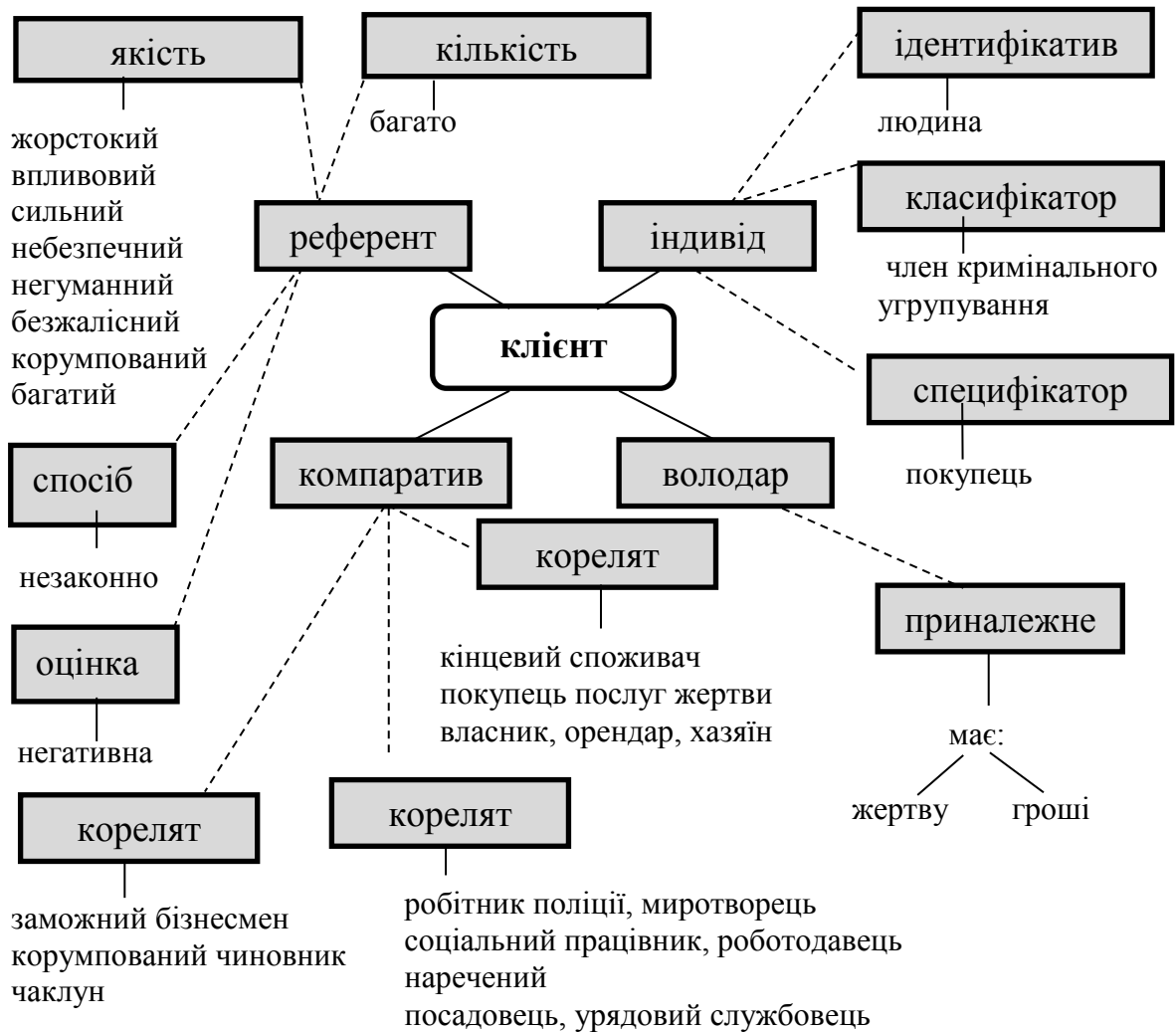

Рис. 3.14. Статичні характеристики актанта *клієнт* у конфігурації пропозиційних схем

Пропозиції предметної фреймової структури практично не відрізняються від аналогічної моделі *торговця людьми* за своїми статичними характеристиками. Інваріантним у цій моделі є те, що актант існує у **кількості багато, незаконним способом**. Варіативною є його *негативна оцінка*, яка виводиться з **якісних** показників. Так, **референт**, *clients* [ЕСРАТ-USA, 6], активується у квантитативній схемі за допомогою мовних одиниць на позначення **кількості** обслуговування *клієнтів жертвами* в день: *5 customers in the daytime, and 25 night* [DT, 3]; *to 15 men per day* [WST, 13]. Пропозиція **способу** є інваріантною у цій моделі: *illegally* [ЕСРАТ-USA, 6]. Квалітативна схема активує пропозиційні відношення **якості** і маркується такими вербальними засобами як: *abusive* [NYT, 4]; *usually from rich western countries* [BBC, 1]; *so cruel* [DT, 3]. Ці мовні одиниці спрямовують негативну та іронічну **оцінку**: *are to blame ... con business people* [BBC, 72]; *respected members of society* [ЕСРАТ-USA, 4] тощо.

Посесивні й ідентифікативні пропозиції майже не відрізняються від аналогічних структур *торговця людьми*. Варіативним є лише те, що *клієнт* постає в ролі *покупця*, а *торговець людьми* у ролі *продавця жертви*. Така аналогічність спричиняє збіг у ділянках концептуальних полів *торговця людьми* і *клієнта*. На мовному рівні посесивні особливості *клієнта* не є експліцитними. Вони можуть виражатися, наприклад, шляхом займенників, конструкцій із дієсловом *have*, але інших прямих маркерів посесивності практично немає. Проте, незважаючи на це, у семантичному плані такий зв'язок усе ж таки існує у концептуальному полі *клієнта* і виражається через пропозицію *якості* у предметній фреймовій моделі (наприклад, вислів *заможні бізнесмени* за значенням дорівнює пропозиції *бізнесмени мають гроші*). До того ж, репрезентація *клієнта* у ролі споживача говорить про те, що він є володарем *жертви*, а це відбито у мовних одиницях актуалізації пропозицій ідентифікативної фреймової структури. Тому ми не наводимо окремих прикладів активації посесивних пропозицій фрейму через їх наявність в інших концептуальних структурах.

Ми також не наводимо прикладів активації ідентифікативної фреймової моделі, оскільки, по-перше, вони є аналогічними за своєю семантикою до вербальних засобів репрезентації *торговця людьми*, а, по-друге, його роль як покупця, споживача, орендаря тощо реалізована в мовних одиницях, що активують пропозиції компаративної фреймової структури.

Доволі широко статичні характеристики *клієнта* наведені у компаративних пропозиційних схемах, складниками якого є субфрейми **тотожності**, **схожості** та **подібності**, в яких інкорпоровані елементи оцінки актанта. Так, *клієнт ототожнюється* із *заможним бізнесменом, корумпованим чиновником: the local bigwigs* [BBC, 54]; *Pimps and Johns* [WP, 6]; *Some of them were Westerners* [DT, 3]; *punters* [BBC, 95] тощо. Пропозиції **схожості** репрезентують осіб, що є як *працівники поліції, наречені, соціальні працівники, миротворці* тощо, але фактично вони є *клієнтами* у ситуації ТЛ: *customers who were police, ... customer ...who was a child psychologist...* [NYT, 4]. У цій ситуації *клієнт* є *начебто кінцевим споживачем, покупцем, орендарем та хазяїном жертви*, що втілено у пропозиції **подібності**: *These were buyers and renters* [NYT, 4]; *'end-users'* [BBC, 72]; *Consumers* [BBC, 72]; *landlord and master* [BBC, 80] тощо. Ці вербальні засоби містять оцінні номінативні одиниці, що позначають актанта *клієнт* як приналежного до сфери злочинної діяльності.

Мовні одиниці, окрім компаративної моделі, охоплюють статичні характеристики, наявні у конфігурації предметної, посесивної та ідентифікативної фреймових моделей, що зумовлює цілісність у репрезентації актанта *клієнт* у межах ситуації ТЛ.

Моделювання акціонального фрейму (рис. 3.15) дозволяє виявити динамічні характеристики актанта. Графічні позначення є такими ж, як в акціональному фреймі *торговця людьми*. У цій структурі профілюючим є зв'язок *агенси – дія – афектив*, при чому відбувається збіг ролей *агенси* і *бенефактив* для актанта *клієнт*, та *помічник, реципієнт* і *бенефактив* для актанта *торговець людьми*, який присутній як безпосередній співучасник *клієнта* у ситуації ТЛ.

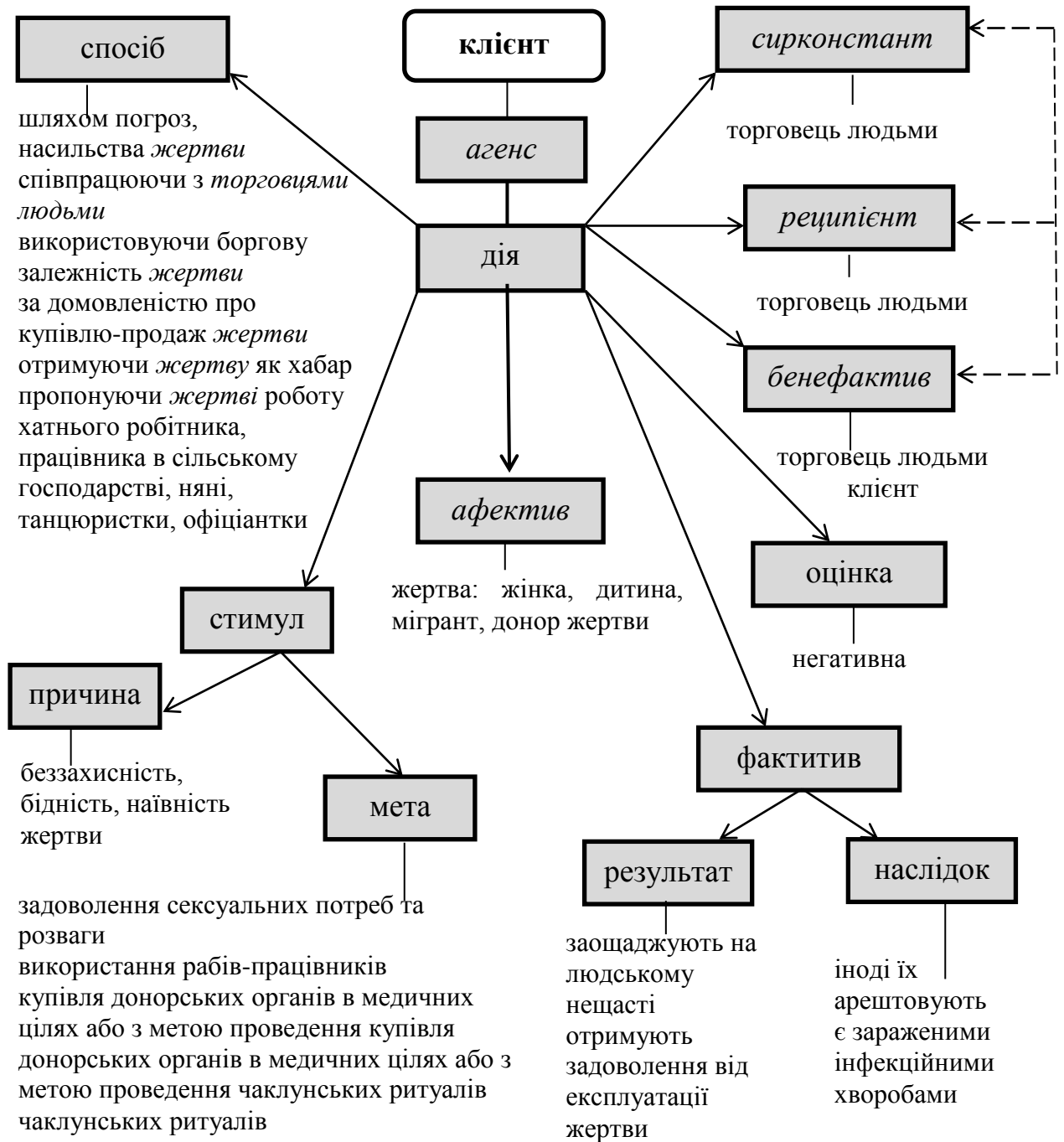

Рис. 3.15. Акціональні пропозиційні схеми у концептуальному полі *клієнт*

Простежується взаємодія між *клієнтом*, *торговцем людьми* і *жертвою*. Маємо на увазі, що *клієнт* як *агенс* діє на *жертву* (*афектив*) задля власного задоволення, одночасно є *бенефактивом* власних дій. *Клієнт* звертається до *торговця людьми*, що є одночасно *реципієнтом* і *помічником*, а в результаті співпраці ці актанти виступають у семантичній ролі *бенефактив*. Це марковано

мовними одиницями, що зумовлюють варіативні динамічні характеристики актанта у репрезентації ситуації ТЛ. Зокрема роль **агенс** втілено як *чоловіки: men who have sex with under-age and trafficked women* [G, 34], при цьому більш детально ця позиція активується як частина пропозицій компаративної та предметної структури актанта.

Пропозиція **контактної дії** по відношенню до *жертви*, що перебуває у ролі **афектив**, активується за рахунок таких мовних одиниць: *travel abroad to exploit youngsters* [BBC, 1]; *were buying sex* [WST, 5]; *shop for a baby* [BBC, 7]. *Агенс* при цьому на мовному рівні реалізується у синтаксичній ролі підмет, а роль *афектив*, притаманна *жертві*, у синтаксичній ролі додатка.

Доволі інваріантним уже є зв'язок позицій **реципієнт – помічник**: *to male tourists* [DT, 4]; *to childless couples or "any other prospective buyer"* [BBC, 90]; *European and American families* [BBC, 135]; а також **бенефактив**: *the trafficker, the pimp, and the men who rent her* [NR, 6].

Пропозицію **способу** дії марковано дієприкметниковими зворотами: *by bribing police or judge* [DT, 3]; *by becoming cronies of Balkan pimps and having sex with prostitutes they are supposed to rescue* [G, 5] тощо. Пропозиції **стимулу**, представлені позиціями **причина**: *because ... children are less likely to be infected with HIV/Aids* [DT, 3]; *such a large demand...* [NYT, 4]; та **мета**: *to bring financial or sexual success to those who use them* [BBC, 83]; *looking for sex with young girls. And for sex with children* [DT, 3]. У результаті активації цих пропозиційних схем створюються значення *причини* і *мети* за рахунок підрядних речень умови, причини, мети, лексичне і граматичне оформлення яких зумовлюють відповідну семантику.

Фактитивні пропозиції активуються у мовних одиницях на позначення **результату**: *sexual pleasure...* [BBC, 51] та **наслідку**: *arrests for sex offenders have risen* [DT, 3]; *become infected* [DT, 3]. Дії *клієнта* виражено із негативною **оцінкою**: *impersonal sex-act is unforgettably horrific* [I, 8], інкорпорованою у мовні одиниці активації практично всіх пропозиційних схем цієї фреймової моделі.

Разом із *жертвою* ТЛ та *торговцем людьми* клієнт утворює тріаду центральних учасників (рис. А. 6 у Додатку А): *торговець людьми* заманює *жертву*, *клієнт* користується *жертвою*, а *жертва* є об'єктом комерційних угод між *торговцем людьми* та *клієнтом*. Зв'язки між *торговцем людьми* і *клієнтом* позначено суцільною двосторонньою стрілочкою. Дія обох актантів щодо *жертви* позначена суцільними стрілочками:

3.3.3. Актант ЧЛЕНИ СІМ'Ї ЖЕРТВИ. У концептуальній моделі ТЛ такий актант здебільшого виступає як постачальник *жертв* "живого товару" і лише у поодиноких випадках ототожнюється з *жертвою* ТЛ, що виражається у статичних характеристиках, наведених на рисунку 3.16.

Рис. 3.16. Статичні характеристики актанта *члени сім'ї жертви* у конфігурації пропозиційних схем

У пропозиційних схемах **предметної** фреймової структури *члени сім'ї* специфікуються у пропозиціях **кількості, якості, способу та оцінки**. Так, **референт**, *victims and their families* [ЕСРАТ-USA, 2], має зв'язок у **квантитативній** пропозиції *dubious numbers* [BBC, 11]. **Квалітативні** схеми активуються через якісні прикметники з негативною або позитивною оцінкою: *loving families* [BBC, 82]; *desperate, dirt-poor families* [DT, 3]; *fearful parents* [BBC, 66], часто вживаються прикметники з негативними префіксами: *impoverished* [NYT, 4]; *unaware of the real fate the victims are awaiting* [BBC, 64]; *uneducated and illiterate* [DT, 4]; *vulnerable mothers, too poor or simply unable to keep them* [BBC, 11]. Пропозиція **способу** існування, як правило, активується в синтаксичній ролі обставини, наприклад, *under tremendous stress* [ЕСРАТ-UK, 1], що також сприяє **оцінному** забарвленню АМД: *The mother looked at me helplessly; the father stared blankly into the distance* [NYT, 4]; *duped parents, evil adults* [G, 11] тощо.

У предметній фреймовій структурі закономірним є переважання пропозиції *якості*, активація якої стимулює двозначну оцінку актанта як позитивну (таку, що викликає співчуття), так і негативну (більшість прикметників у позиції *якість* мають у собі негативне забарвлення), що також є втіленою в акціональних пропозиціях через динамічні характеристики *членів сім'ї*.

Пропозиційні зв'язки у **посесивній** фреймовій структурі реалізуються у позиціях **володар має приналежне**: *Most parents in some of these countries have so many children* [BBC, 72]; та **володар не має приналежне**: *without adequate resources to raise them* [BBC, 72]; *with no support and no counseling* [ЕСРАТ-UK, 1]; також існують варіанти, що охоплюють обидві пропозиції, де співіснують разом наявність сім'ї та відсутність достатку в ній, наприклад, *people having large families that they cannot support* [BBC, 72]; *families with up to 10 children struggle to survive...* [DT, 3] тощо.

Пропозиції **ідентифікативної** фреймової структури активують родовидові зв'язки між її компонентами: *члени сім'ї* є *людьми*, які є *родичами жертви*, які в ситуації ТЛ постають або у ролі *жертви*, або у ролі *торговця людьми*,

наприклад, позиція **індивід** представлена як *family members* [E, 10]; **ідентифікатив**: *people* [E, 10]; **класифікатор**: *family hierarchy* [E, 10]; **специфікатор**: *victims* [E, 10]; *sellers* [DT, 4] тощо.

У компаративній фреймовій структурі *членів сім'ї жертви* репрезентовано через пропозицію **тотожності** та, у випадку, коли *сім'я* прирівнюється до ролі *жертви*, можлива репрезентація через пропозицію **подібності**. Пропозиція **тотожності** активується через репрезентацію тих осіб, які фактично є *членами сім'ї жертви*, *family unit* [ЕСРАТ-USA, 2]. Пропозиція **схожості** не є експліцитною за рахунок відсутності мовного матеріалу, натомість, такий зв'язок є трансформований в ідентифікативну фреймову структуру, де актант виступає або як *жертва*, або як *торговець людьми*, наприклад, *a well-organised network of dealers in town, sometimes involving both parents and children of the same family* [E, 10]. У той же час, коли актант є як *жертва*, для такого зв'язку можлива пропозиція **подібності**, яка за значенням має тенденцію втілюватися у метафоричних образах ЖЕРТВА – ТОВАР, наприклад, *Entire families kept like cattle* [E, 10] тощо.

Динамічні параметри *членів сім'ї*, що виражаються у взаємозв'язку позицій *агенса* – *дія* щодо інших позицій акціонального фреймової структури (рис 3.17). У такій моделі *члени сім'ї* посідають декілька позицій у тісній взаємодії із *торговцем людьми* та *жертвою*. По-перше, *члени сім'ї* виступають як *агенса*, *помічником* якого є *торговець людьми*, уособлений друзями, знайомими чи навіть родичами, та у ролі *бенефактив*, що передбачає отримання прибутку за постачання *жертви*, що є кимсь із рідних. У такому разі, *члени сім'ї* за характером своїх *дій* прирівнюються до *торговця людьми*. По-друге, *члени сім'ї* прирівнюються до *жертви*, виступаючи у ролі *афектив*, оскільки страждають від погроз злочинців та хвилювань за рідних. Отже, як ми бачимо, репрезентація цього актанта є дещо подвійною, що спричиняє нашарування у деяких ділянках концептуального поля *членів сім'ї жертви*.

У наведеній акціональній структурі фігурує *торговець людьми* як учасник у стосунках із *членами сім'ї*, і виступає у ролі *помічник* (діє як торговий агент), *реципієнт* (реагує на звернення членів сім'ї) і *бенефактив* (отримує жертву як вигідний товар). Але, водночас, залишається профілюючим зв'язок *агєнс – дія – афектив*, де *члени сім'ї* виступають однаково як *агєнс* так і *афектив*, постачаючи та страждаючи від продажу рідної людини.

Рис. 3.17. Акціональні пропозиційні схеми у концептуальному полі члени сім'ї жертви

Зокрема, фреймові позиції активуються за рахунок мовних одиниць, що позначають роль **агенса** як *parents* [BBC, 72] у пропозиції **контактної дії**, наприклад, *may sell a daughter for between 200\$ and 500\$ - a fortune here...* [DT, 3]; по відношенню до *жертви* у ролі **афектив**: *are easily swayed by arguments that their child "will have a better life and education"* [BBC, 72]; *they will hurt my family if I am bad*" [O, 4]; *It's either a daughter of a family or a daughter of a friend who has been trafficked* [BBC, 15] тощо.

Пропозиційні зв'язки між семантичними ролями **реципієнт – помічник (сирконстант) – бенефактив** актуалізуються у мовних одиницях, в яких відповідні номінативні одиниці розташовані в межах одного речення: *to a pimp* [DT, 4]; *to a man who sent me here* [O, 4]; *supplying children to a market of rich, increasingly desperate, potential parents* [BBC, 49]; *traffickers usually approach impoverished families and offer them as little as U.S. \$15 to hand their son or daughter over to an employer* [BBC, 125] тощо.

Пропозиція **способу** специфікується у мовних одиницях, комбінація яких створює значення співпраці членів сім'ї *жертви* з *торговцями людьми*: *parents may be paid as little as \$10 to lease their offspring* [BBC, 16]. Пропозиційна схема **стимул** активується у позиціях **причини**: *desperate poverty ... a culture in which families regard children as "resource"* [BBC, 21]; *biting poverty has taken its toll on already weak health and education systems* [BBC, 16], та **мети**: *make money* [BBC, 72]; *just to survive, or to pay an impossible debt* [DT, 3]; *tempted to sell their children in the hope that they may find work in richer West African states* [BBC, 21]. Позиція **фактив** специфікується у пропозиції **результату**: *The result is that traditional values and family ties are weakened to breaking point* [BBC, 15] та пропозиції **наслідку**: *hopelessness of very poor families continues* [BBC, 72]; *devastated the lives of her daughters* [ЕСРАТ-UK, 1]; *The family is now divided because of it* [BBC, 66]. Аксіологічний параметр активується через пропозицію **оцінки**: *But trafficking carries a huge stigma* [BBC, 113] тощо.

Особливостями мовної реалізації семантичних ролей актанта є те, що коли *члени сім'ї* діють як *торговці людьми*, активується зв'язок *агенс – дія*, а коли – як *жертва*, активується роль *афектив*. Також у цій фреймовій структурі відбувається злиття ролей *реципієнт*, *помічник* та *бенефактив*. Чіткого розмежування між ними немає, що пояснюється взаємодією основних учасників *торговець людьми*, *клієнт*, *члени сім'ї*, які мають стосунок до *жертви* та по черзі чи разом здійснюють дії щодо *жертви*.

Із наведених вище фреймових моделей актанта випливає, що *члени сім'ї* виконують подвійну роль. По-перше, родина *жертви* дещо ототожнюється із самою *жертвою*, оскільки потрапляє у ситуацію погрози *торговців людьми* та страждає від втрати своїх рідних і близьких. По-друге, *члени сім'ї* свідомо або несвідомо виступають як *торговці людьми*, віддаючи або продаючи своїх дітей чи жінок торговим агентам чи в іншу родину, так би мовити *клієнтам*, із метою отримання прибутку, виховання та влаштування кращої долі для своїх рідних. Тому в міжфреймових зв'язках (рис. А. 7 у Додатку А) існує нашарування концептуальних полів *торговця людьми* і *членів сім'ї* та *жертви* і *членів сім'ї* у ділянці позицій *агенс – афектив*. Це відбувається через подібність *дій* актанта *члени сім'ї*, що відбиваються на концептуальному та на мовному рівнях в АМД.

3.4. Група актантів у протидії ситуації *торгівлі людьми*

Актанти *правозахисні організації*, *міжнародні організації* та *представники влади* співвідносяться з групою таких учасників ТЛ, які намагаються протидіяти *работоргівлі* на національному та міжнародному рівнях. У сукупності їхні дії спрямовані на запобігання та подолання цієї кримінальної ситуації. Побудова концептуальних полів зазначених актантів складається з конфігурації пропозиційних схем фреймових структур, в яких активуються статичні і динамічні характеристики.

3.4.1. Актант ПРАВОЗАХИСНІ ОРГАНІЗАЦІЇ. Особливістю активації статичних характеристик актанта *правозахисні організації* є схожість позицій фреймових структур із пропозиційними відношеннями у структурах інших актантів цієї групи. Відповідно, квантитативна і квалітативна схема, а також пропозиції способу й оцінки наведені в моделі (рис. 3.18).

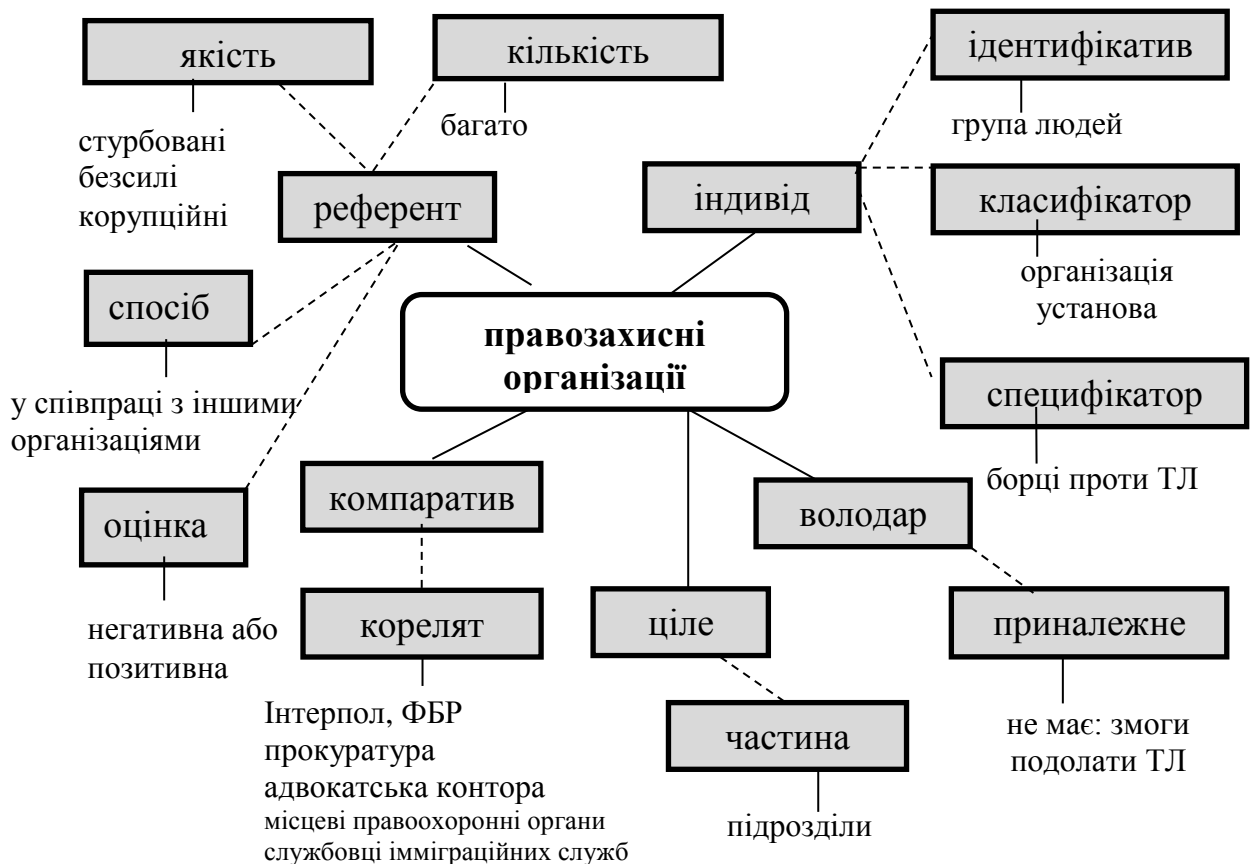

Рис. 3.18. Статичні характеристики актанта *правозахисні організації* у конфігурації пропозиційних схем

Пропозиції предметної фреймової структури активуються у таких мовних одиницях: **референт:** *law enforcement officials* [ЕСРАТ-USA, 2]; **кількість:** *About 30 police officers, scientists, pathologists and other experts* [BBC, 47]; **якість:** *is often complicit in the sex trade* [ЕСРАТ-USA, 2]; **спосіб:** *greater police co-operation across borders* [BBC, 15]; **оцінка:** *sounded fatalistic about corruption* [NYT, 4] тощо.

У конфігурації **посесивної** і **ідентифікативної** пропозиційних схем, активуються зв'язки *частина – ціле* та імпліцитно *володар – приналежне*, а також родовидові відношення. Пропозиція **частина – ціле** передбачає, що *правозахисні організації* є цілісним утворенням, яке має підрозділи. Пропозиція **володар – приналежне** передбачає, що актант володіє уповноваженнями для здійснення правоохоронних заходів. Однак, мовні одиниці у корпусі матеріалу свідчать про протилежне. В АМД існує тенденція до концептуалізації значень *безсилля* поліції та відповідних установ, наприклад, *he was powerless to do anything about it ... enforcement activities would be limited* [NYT, 4]. Ця пропозиція вербально представлена на морфологічному рівні та на семантичному рівні із значеннями відсутності реальних можливостей подолання ситуації ТЛ. В **ідентифікативній** моделі цієї конфігурації пропозиційних схем цей актант репрезентує групу людей, що утворюють організацію, установу і виступають як борці проти ТЛ.

У корпусі мовних одиниць, за допомогою яких актуалізуються зазначені пропозиції, можна побачити відсутність чіткої межі між позиціями цих концептуальних структур, оскільки вербальне представлення посесивних схем є одночасною активацією деяких схем ідентифікативної фреймової моделі. Наприклад, посесивні пропозиції, *P.F.P.'s anti-trafficking division, the police department's* [NYT, 4]; де як *частина цілого відділок* концептуалізується також як *ідентифікатив* та *класифікатор* в ідентифікативній фреймовій структурі.

У конфігурації ідентифікативних схем не чітко розмежованими є пропозиції **індивід – класифікатор – специфікатор**, оскільки, за своєю суттю, правозахисні організації є *групою індивідів*, які у сукупності є *установою*: *police officer* [NYT, 4]; *a group or individuals* [BBC, 68]; *the 15-member grouping* [BBC, 28]; а **специфікатор** актанта репрезентовано як *fighters against human trafficking* [NR, 11] тощо.

Репрезентація *правозахисних організації* через компаративні пропозиції реалізується лише через пропозицію **тотожності**. Відсутність пропозицій **схожості** та **подібності** зумовлює емоційну нейтральність у вербальному описі

актанта: *Interpol* [BBC, 58]; *Europol* [BBC, 8]; *customs officers* [E, 3]; *police and prosecutors and federal agents and prosecutors* [ECPAT-USA, 6]; *immigration enforcement officials* [NYT, 4]; *law authorities* [ECPAT-USA, 2] тощо.

Інтеграція фреймових позицій *правозахисних організацій* зумовлює статичні характеристики актанта, а якими є його динамічні предикати у репрезентації, ми розглянули у конфігурації акціональних схем (рис. 3.19).

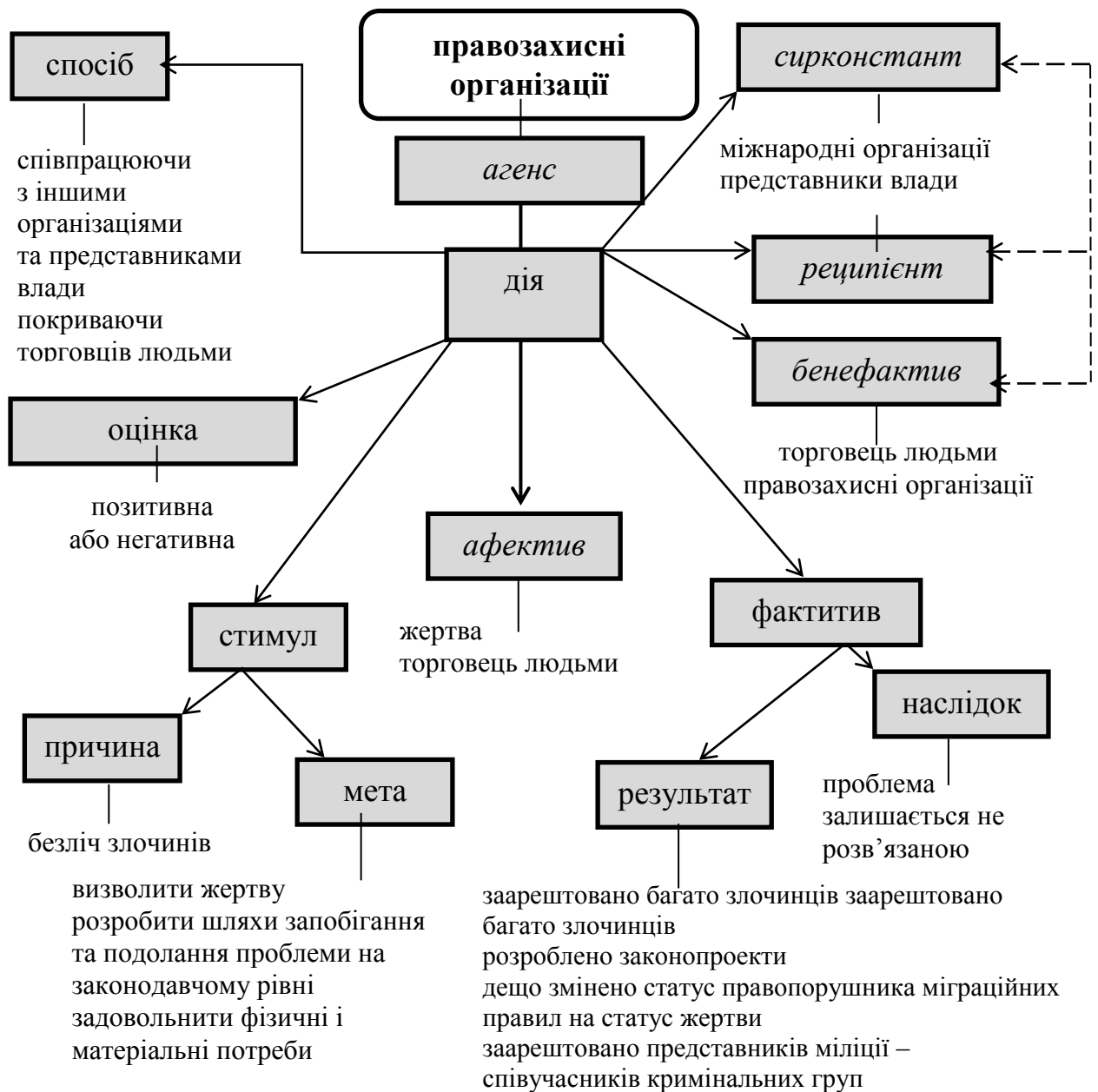

Рис. 3.19. Акціональні пропозиційні схеми у концептуальному полі *правозахисні організації*

У запропонованій конфігурації акціональних схем *правозахисні організації* репрезентовано у тісній взаємодії з іншими актантами, що специфікуються у таких фреймових позиціях, як *сир констант (помічник)* та *реципієнт*, релевантних для *міжнародних організацій* та *представників влади*, при цьому, *торговець людьми* є представленим у ролях *бенефактив* або *афектив*.

Як *агенс правозахисні організації* дещо збігаються з роллю *бенефактив*, якщо врахувати наявність мовних одиниць із значеннями *корумпованість* в описі відповідного учасника ситуації ТЛ в АМД. Отримуючи хабар від *торговця людьми* або користуючись *жертвою*, представники *правозахисних організацій* діють як *клієнти*, що активуються у позиції *бенефактив*, а покриваючи та захищаючи *торговців людьми*, стають їхніми співучасниками, приєднуючись до кола ТЛ, – ця характеристика активована у ролі *помічник* акціональної структури *торговця людьми*.

Як і раніше, залишається актуальним профілювання акціональних пропозицій *агенс – дія – афектив*. Традиційно роль *афектив* притаманна *жертві*, бо її прагнуть врятувати, визволити чи покарати за правопорушення *правозахисні організації*. Варіативною особливістю є те, що у роль *афектив* іноді потрапляє *торговець людьми*. Таке явище має місце лише тоді, коли *торговця людьми* заарештовано, і він стає об'єктом судочинних дій.

Зокрема, розглянуті нами пропозиційні зв'язки реалізуються у мовних одиницях, в яких втілюється пропозиція **контактної дії**. Роль **агенс** представлена як *the police, prosecutors, and courts* [BBC, 23]. Пропозиція **дії** активується здебільшого у модальних дієсловах, наприклад, *We have to direct our efforts* [BBC, 23]; *should provide support mechanisms for trafficking* [там само]; *victims should be able to identify potential trafficking cases* [BBC, 28] тощо.

Роль **афектив** вербалізується із позначенням *жертви*, наприклад, *It is important to protect the privacy and identity of individuals freed from traffickers* [BBC, 3]; *victims are too often humiliated by law enforcement agencies* [BBC, 23] та *торговця людьми: to punish traffickers* [BBC, 23] тощо.

Позиції **реципієнт і сирконстант (помічник)** збігаються на мовному рівні репрезентації актанта, наприклад, (реципієнт): *to give evidence to the police* [I, 8]; *transnational organisations* [BBC, 125]; *The government and concerned agencies* [BBC, 5], (помічник): *UK police join fight against Thai child sex tourism ... officials collaborate with international or national criminal organizations* [BBC, 4]; *FBI urges human traffic co-operation* [BBC, 23] тощо.

У ролі **бенефактив** перебувають *торговці людьми* або *правоохоронні організації*, марковані таким чином: *the traffickers there are protected by the local police* [NYT, 4]; *local law enforcement is often complicit in the sex trade rather than arrest a sex offender, the police – if they turn up –will solicit a bribe* [DT, 3] тощо.

Пропозиція **способу** закріплює семантику взаємодії різних організацій, наприклад, *Sometimes members of the local law enforcement agencies are involved in the lucrative business; work with the traffickers and direct airlines to park at certain gates... cooperating with the trafficking networks* [NYT, 4]. Способовий параметр зумовлює **оцінку** репрезентації актанта: *Technical cooperation among countries and international law enforcement agencies is essential* [BBC, 8]; *the police can't do their job properly* [BBC, 72], що може бути позитивною або негативною.

Пропозиційні схеми **стимул** представлені у позиціях **причина**: *Our laws and the whole legal system need a massive rethink. When these loopholes are found they should immediately be plugged* [BBC, 72] та **мета**: *The first step ought to be to close this legal loophole* [BBC, 72]; *pledged to stiffen laws and policing, to combat the problem aimed at potential victims* [BBC, 28]; *The EU is aiming to harmonise asylum seeking legislation* [BBC, 8] тощо.

Фактивні пропозиції представлені у позиції **результат**, наприклад, *the federal police went there to investigate the disappearance of a local girl, their vehicle was surrounded, and the officers were intimidated into leaving* [NYT, 4] та **наслідок**: *the problem continues to exist* [BBC, 125] тощо.

Згідно з наведеними прикладами, особливості вербальної репрезентації актанта є такими. По-перше, в описі діяльності *правозахисних організацій* переважають модальні дієслова *have to, should, need, ought to* або дієслова, семантика яких позначає проєкцію на майбутнє *urge, ensure, call for* тощо, тим самим ЗМК підкреслюють важливість необхідних заходів, а не дії як такі. Така модальність пронизує мовні одиниці актуалізації майже всіх фреймових позицій. До того ж, через співпрацю з іншими учасниками, а саме *представниками влади та міжнародними організаціями*, відбувається злиття позицій *помічник – реципієнт*, а також *дія – спосіб*. По-друге, дієслова, що позначають фактичні дії актанта, функціонують лише у випадках, коли *правозахисні організації* є співучасниками *торговців людьми*; це відбито у позиціях *дія та спосіб*, між якими існує тісний зв'язок, що призводить до злиття ролей *агенс – бенефактив*, де *правозахисні організації та торговець людьми* виграють від їхньої діяльності.

З огляду на тісний взаємозв'язок *правозахисних організацій* із деякими іншими актантами, що впливає з акціональної фреймової структури, ми вважаємо доцільним проаналізувати міжфреймові зв'язки цього актанта з попередньо розглянутими та простежити зони нашарування їхніх концептуальних полів. На рисунку А.8 у Додатку А, що демонструє взаємозв'язок актантів, відправним моментом є поява *правозахисних організацій* у мережі взаємодії актантів *члени сім'ї – клієнт – торговець людьми – жертва*. У такому разі *правозахисні організації* є траєктором, а решта актантів слугує орієнтиром для виявлення особливостей нашарування концептуальних їх полів. За деякими своїми статичними і динамічними характеристиками, *правозахисні організації* як *агенс* дещо збігаються з структурами *торговця людьми і клієнта*. У таких міжфреймових зв'язках варіативним є те, що при появі *правозахисних органів* у мережі взаємодії актантів, *торговець людьми* частково набуває ролі *афектив*, оскільки стає об'єктом правозастосовуючих дій.

3.4.2. Актант МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ. Важлива роль в АМД відводиться також і міжнародним організаціям, які докладають зусиль у боротьбі проти ТЛ. Лінгвоконцептуальні особливості репрезентації міжнародних організацій полягають у схожості характеристик актантів цієї групи учасників ТЛ, що активуються у конфігурації пропозиційних схем фреймових структур (рис. 3.20, 3.21).

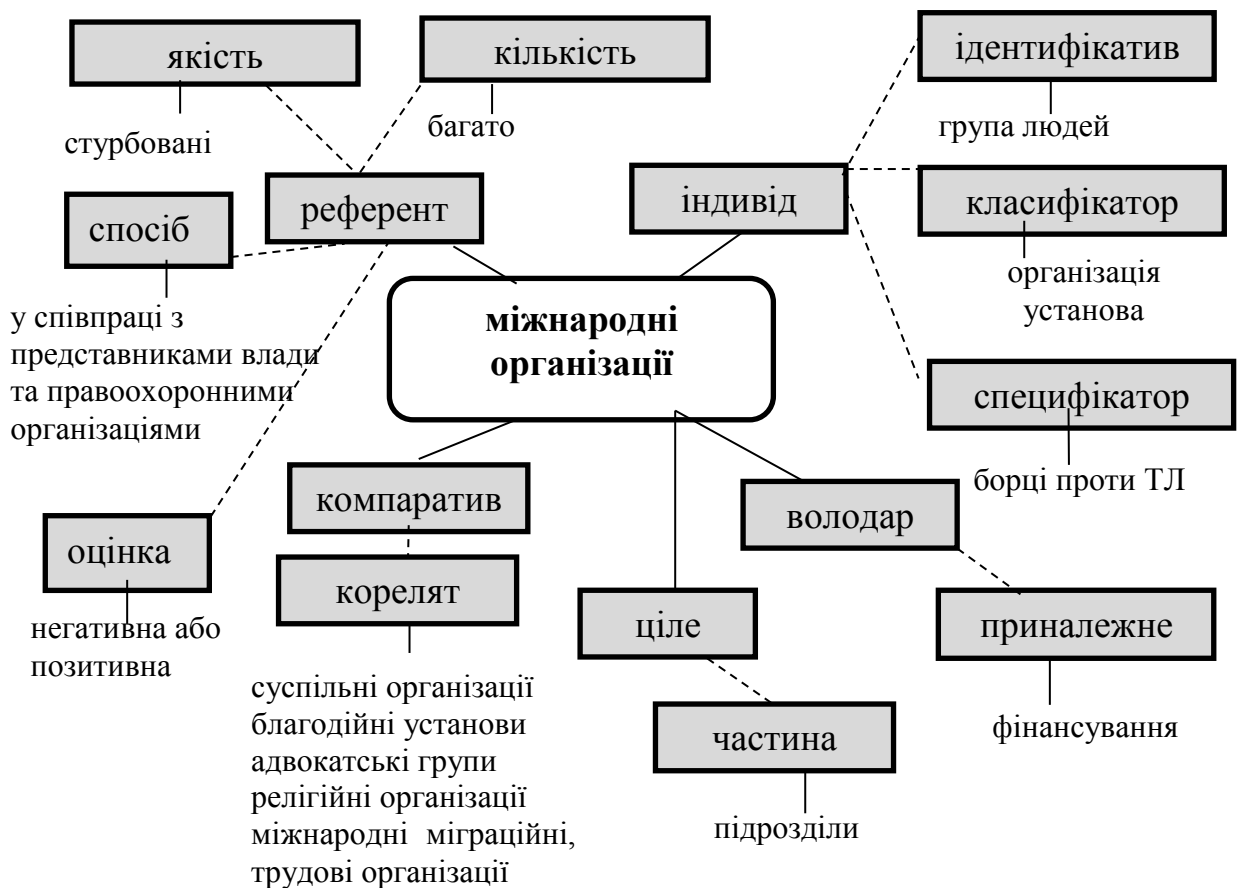

Рис. 3.20. Статичні характеристики актанта *міжнародні організації* у конфігурації пропозиційних схем

Статичні характеристики, активовані у пропозиціях предметної моделі *міжнародних організацій* є схожими до характеристик *правозахисних організацій*, оскільки мають спільне завдання – протидія ТЛ.

Міжнародні організації як актант репрезентовані дуже стримано щодо оцінних параметрів за відсутності великої кількості прикметників активації пропозиції **якості**. Оцінка передбачає у нашому випадку деякий аксіологічний баланс у повідомленні про *міжнародні організації*; хоча позитивна оцінка переважає, є приклади негативних відгуків. Пропозиція **способу** демонструє пов'язаність цього актанту з іншими актантами, а позиція **кількість** у пропозиції *багато* є стабільною і релевантною до всіх актантів, як ми вже можемо це помітити, через масштабність ситуації ТЛ.

У позиції **референт** цей актант репрезентовано за допомогою абрєвійованих назв організацій, а саме: *NGO* [ЕСРАТ-USA, 2]; *End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes* [ЕСРАТ-USA, 1]; *The Economic Community of West African States (Ecowas)* [BBC, 28]; *Coalition Against Trafficking in Women (CATW)* [O, 9]; *Unicef* [BBC, 72]; *the International Organisation for Migration (IOM)* [BBC, 124]; *the International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC)* [BBC, 125].

Квантитативна пропозиція, як доволі інваріантна у значенні багато, на мовному рівні реалізується у числівниках: *Representatives from 174 member countries* [BBC, 6], ця пропозиція підтримується пропозицією способу із значенням взаємодії між міжнародними організаціями: *concern for governments and non-governmental organizations alike* [ЕСРАТ-USA, 2] тощо. **Квалітативні пропозиції** не є домінуючими, наприклад, *is a trafficking awareness project* [ЕСРАТ-USA, 6], що сприяє стриманій та сбалансованій **оцінці**, яка може бути позитивною або негативною: *well intentioned NGOs aren't really about helping the victims of abuse* [WST, 5] тощо. Отже, статичні характеристики цього актанта є вираженими переважно у позиції **референт**, пропозиція **якості** репрезентована стримано, пропозиція **способу** передбачає взаємозв'язок *міжнародних організацій, представників влади та правозахисних організацій*, а **оцінка** є двозначною, більш вираженою в конфігурації акціональних схем.

Комбінація **посесивної** й **ідентифікативної** фреймових структур є тотожною відповідній структурі *правозахисних організацій* через спільне прагнення побороти явище ТЛ. Зазначені актанти ситуації ТЛ репрезентовано як такі, що діють скоординовано та у тісній співпраці, а це, у свою чергу, пояснює подібність характеристик на концептуальному рівні.

Із мовних одиниць, що актуалізуються у пропозиціях цих фреймових моделей, можна побачити відсутність чіткої межі між позиціями цих концептуальних структур, оскільки активація пропозицій **посесивної** фреймової структури є одночасною активацією деяких пропозицій **ідентифікативної**. Наприклад, **схема партитивності** трансформується частково у схеми **ідентифікативної** моделі: *The social services departments* [BBC, 115]; де як **частина цілого відділок** концептуалізується також як **ідентифікатив** та **класифікатор**. **Схема власності** активується у зв'язку **володар – приналежне** *get funding* [I, 8] тощо. В ідентифікативній моделі, на рівні мовної репрезентації невичленованою є позиції **індивід, ідентифікатив, класифікатор**, оскільки, *міжнародні організації є групою індивідів*, які разом є *установою*, наприклад, *anti-sex-trade activists* [NYT, 4]; *unions and groups* [NR, 11], а *роль* актанта у пропозиції **специфікації** реалізується як *Campaigners* [BBC, 60].

Відсутність пропозицій **схожості** та **подібності** у компаративній моделі зумовлює емоційну нейтральність у репрезентації *міжнародних організацій*. Лише пропозиція **тотожності** активується у цьому фрагменті концептуального поля актанта: *Community organizations, other health car workers, religious institutions* [ЕСРАТ-USA, 2]; *Child labour activists and trade unions* [BBC, 6].

Статичні характеристики, зумовлені поєднанням пропозицій розглянутих фреймових структур, є такими, що більш нейтрально репрезентують *міжнародні організації*. Проте, коли у фокусі уваги постають акціональні особливості репрезентації актанта, оцінка може варіюватися залежно від того, якими є його динамічні характеристики, виявлені у відповідній фреймовій структурі (рис. 3.21).

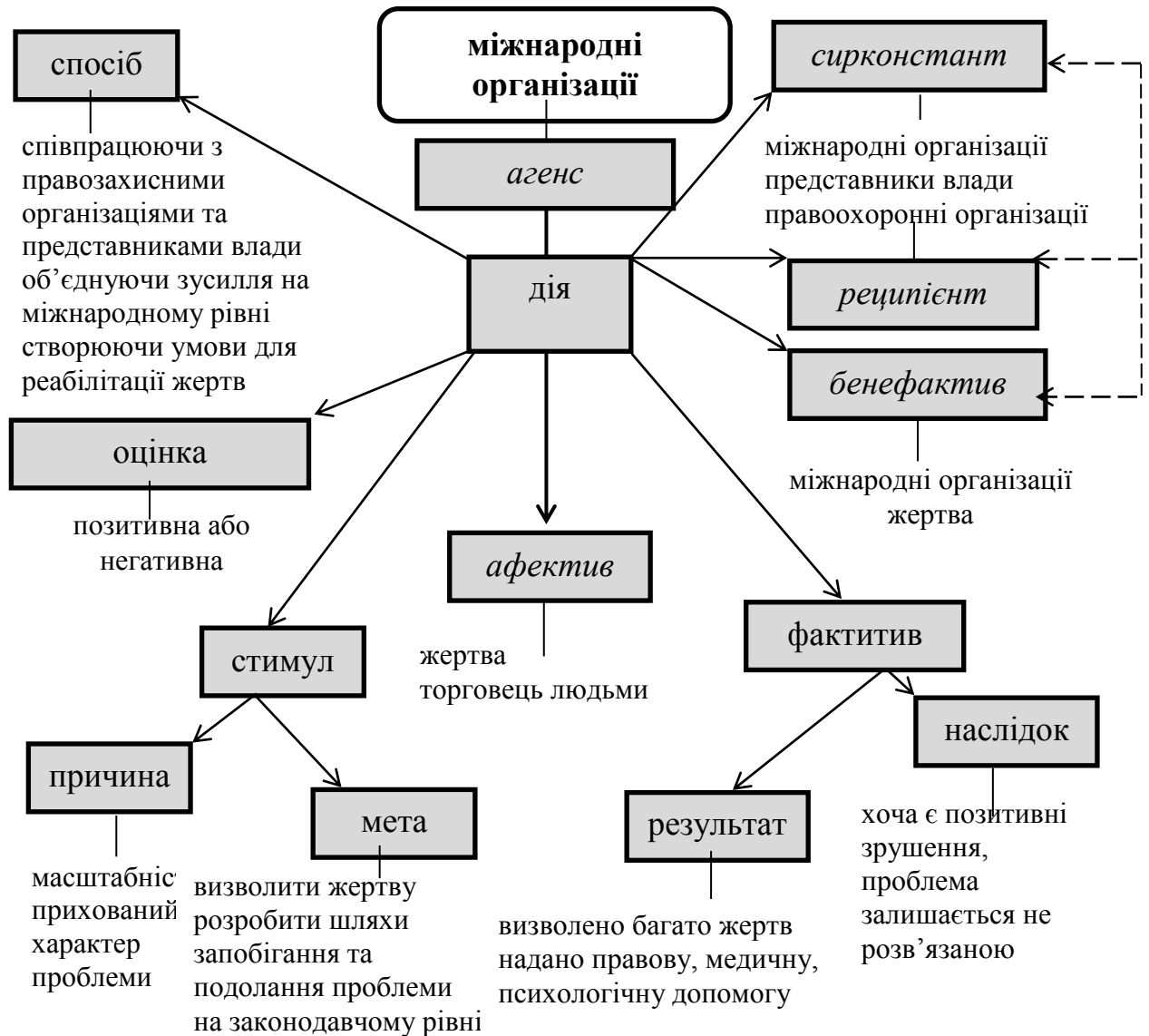

Рис. 3.21. Акціональні пропозиційні схеми у концептуальному полі міжнародні організації

Особливістю репрезентації є те, що *міжнародні організації* діють у тісному взаємозв'язку з іншими актантами, зокрема, *представниками влади, правозахисними організаціями та жертвою*. *Представники влади і правозахисні організації* представлені у ролі *реципієнта* і *сирконстанта* (*помічника*), а *жертва* – частково у ролі *бенефактив* та у традиційній для неї ролі *афектив*.

Враховуючи профілювання позицій *агенс – дія – афектив*, ми помітили, що роль *агенс міжнародних організацій* частково збігається з роллю *бенефактив*, що можна трактувати подвійно. По-перше, досягнення у боротьбі

проти работоргівлі та здобуті результати досліджень проблематики є на користь *міжнародних організацій*, що отримують популярність і репутацію. По-друге, частково цей актант виступає як *клієнт*, що здебільшого існує в цій ролі. Схожість цього актанта із *клієнтом* простежується у пропозиціях схожості компаративної фреймової моделі у концептуальному полі *клієнт як соціальний працівник* (рис. 3.14).

У наведеному рисунку можна побачити, що як *афектив жертва* в акціональній фреймовій моделі *міжнародних організацій* частково збігається з роллю *бенефактив* у тому сенсі, що саме для неї (щоб її визволити, їй допомогти) і стосовно неї діє цей актант. Ці значення *користі, блага для жертви* реалізуються у мовних одиницях, що позначають **агенс** як *international social governmental and non-governmental organizations* [ЕСРАТ-USA, 6] тощо.

Пропозиція **контактної дії** активується у вербальних засобах, серед яких домінують модальні дієслова або дієслова із значеннями *проекції на майбутнє*, наприклад, *can assist in finding and helping* [ЕСРАТ-USA, 2]; *promised that links between ... would be improved* [BBC, 3]; *has agreed to take urgent action* [BBC, 28]; *has unanimously adopted a convention* [BBC, 6]; *offer protection, support and medical care* [O, 4] тощо.

У взаємозв'язку позицій **реципієнт – сирконстант (помічник)** активовано значення *співпраці* між урядовими та неурядовими організаціями: *Unicef is urging the government to criminalise all kinds of trafficking* [BBC, 72]. Також ці значення підтримуються пропозицією **способу**: *links between courts, social services, schools and health services* [BBC, 3]; *working together to provide practical assistance* [NYT, 4] тощо.

Ролі **афектив** і **бенефактив** частково збігаються, якщо вони притаманні *жертві ТЛ*, *trafficking victims* [ЕСРАТ-USA, 2]; *help returning victims reintegrate* [NYT, 4]. Також роль бенефактив притаманна і самим *міжнародним організаціям* у значенні отримання фінансів, наприклад, *achieve funding* [I, 8] тощо.

Пропозиції у схемі **стимул** актуалізуються у мовних одиницях, що позначають **причину**, наприклад, *large-scale problem* [BBC, 40], та **мету**, що виражена інфінітивними конструкціями або герундіальними зворотами: *aimed at developing a collaborative response to the problem of human trafficking* [ЕСРАТ-USA, 6], у той час, як **фактитивні** пропозиції активуються у мовних одиницях, що позначають **результат**, наприклад, *There are signs that the efforts of anti-slavery activists are making a difference* [BBC, 125]; *aid workers did nothing to free them* [WST, 5], та **наслідок**: *They have a project to complete, and once they're done they go home, leaving the women and girls behind in slavery* [WST, 5]. Серед таких вербальних засобів переважають дієслівні минулого часу або теперішнього часу доконаного виду.

Аксіологічний параметр репрезентації актанта активований у пропозиції **оцінки**, як позитивної так і негативної, дещо з іронією: *"Tremendous breakthrough"* [BBC, 6]; *Instead, they overlooked the crime and blithely went on with research on the enslaved victims. ...It gets worse. The callousness of people involved in these supposedly humanitarian projects rose to another level of cruelty* [WST, 5].

Мовні одиниці свідчать про те, що в структурі актанта відбувається також злиття ролей *реципієнт – помічник* та частково *агенс*, оскільки існує взаємодія між різними організаціями, урядовими і правозахисними управліннями, а також часткове злиття *бенефактив* та *афектив* у випадках, коли йдеться про *жертву*. Також, у міжфреймових зв'язках *міжнародні організації* та інших актантів (рис. А. 9 у Додатку А) спостерігається нашарування у концептуальному полі *клієнта*, є однією з особливостей репрезентації ситуації ТЛ в АМД.

3.4.3. Актант ПРЕДСТАВНИКИ ВЛАДИ. Актант ситуації ТЛ *представники влади* вже є присутнім у фреймових структурах *правозахисних організацій* і *міжнародних організацій*, виявляючись у семантичних ролях *агенс*, *реципієнт*, *помічник*, *бенефактив*, а також у пропозиціях, що активують статичні характеристики актанта (рис. 3.22).

Рис. 3.22. Статичні характеристики актанта *представники влади* у конфігурації пропозиційних схем

Конфігурація наведених пропозицій дозволяє побачити, як виступає цей актант у відношеннях з іншими учасниками, що фігурують у репрезентації ситуації ТЛ. Зокрема, пропозиційні зв'язки у предметній фреймовій структурі утворюють такий фрагмент концептуального поля актанта, на якому його статичні характеристики практично ідентичні характеристикам *правозахисних організацій* та *міжнародних організацій*, адже їх спільна мета – подолання проблеми ТЛ.

Тому предметна фреймова структура *представників влади* цілком тотожна з аналогічною моделлю *міжнародних організацій*, пропозиції якої реалізуються у мовних одиницях, що позначають позицію **референт** здебільшого як *Government* [G, 27], яка більш розширено

специфікується у квантитативній схемі із значенням **кількості**: *A number of embassies* [BBC, 11]; *Ministers from 34 states are due to participate ...Many governments* [BBC, 34]. Квалітативна схема специфікується у словосполученнях із прикметниками на позначення **якості**: *is "soft on crime, soft on the causes of crime"* [BBC, 72]; *determined to crack down on trafficking organizations* [BBC, 53] тощо.

Пропозиція **способу** активує взаємодію представників влади різних країн, наприклад, *in co-operation* [BBC, 53], а пропозиція **оцінки** реалізується у збалансованих конотативних лексичних засобах мови: *is involved in a tricky balancing act. On the one hand it wants to show compassion to victims of this crime and help them rebuild their lives. On the other hand there is strong pressure to cut the number of asylum seekers and crack down on illegal immigration* [BBC, 117] тощо.

Також практично ідентичною до *правозахисних організацій* та *міжнародних організацій* є конфігурація **посесивних** й **ідентифікативних** пропозицій, оскільки тісний зв'язок актантів на концептуальному рівні виражається у практично однакових фреймових моделях. Мовна реалізація пропозицій цих структур аналогічна відповідним моделям *міжнародних організацій* та *правозахисних організацій*.

З урахуванням вищесказаного, пропозиції **компаративної** фреймової структури *представників влади* є також схожими на структури *правозахисних організацій* та *міжнародних організацій*, оскільки в цій моделі активована лише пропозиція **тотожності**. Відсутність пропозицій схожості та подібності формує нейтральне емоційне сприйняття актанта разом із мовними одиницями попередньо розглянутих пропозиційних схем у концептуальному полі актанта *представники влади*. Зокрема, корелят субфрейму **тотожності** реалізується у таких одиницях: *Government Officials* [ЕСРАТ-USA, 2]; *Politicians* [BBC, 4]; *U.S. Department of Health and Human Services* [ЕСРАТ-USA, 6]; *Cabinet ministers, police and United Nations officials* [BBC, 21]; *The Minister of Family Affairs* [BBC, 26] тощо.

Конфігурація наведених пропозицій у концептуальному полі актанта *представники влади* зумовлює статичні характеристики актанта, що є інваріантними у порівнянні з фреймовими структурами у концептуальних полях *правозахисних організацій* та *міжнародних організацій*.

Варіативність його динамічних предикатів можна простежити у відповідній акціональній структурі (рис. 3.23). На відміну від статичних предикатів, динамічні характеристики зумовлюють позитивну і негативну оцінку, яка виникає внаслідок різних семантичних ролей, яких набуває актант.

Представники влади діють у тісному взаємозв'язку з іншими актантами, зокрема *міжнародними організаціями*, *правозахисними організаціями* та *жертвою*. *Міжнародні організації* і *правозахисні організації* представлені у ролях *реципієнт* і *сирконстант (помічник)*, а *жертва* – частково в ролі *бенефактив* та у традиційній для неї ролі *афектив*.

Профілюючі зв'язки *агенс* – *дія* – *афектив* пов'язані з деякими іншими семантичними ролями у фреймі. Так, роль *агенс представників влади* частково збігається із роллю *бенефактив*: набуваючи популярності, розробляючи ініціативи боротьби з ТЛ, або, у випадках зловживання владою в особі деяких посадовців, прирівнюється до актанта *клієнт*, набуваючи деякі характеристики в ролі *бенефактив*, споживаючи послуги *жертви* чи беручи хабар. Схожість цього актанта на *клієнта* простежується у компаративному фреймі *клієнта*, у якому згадуються *урядові службовці*, *посадовці* (рис. 3.18).

Як *афектив жертва* у конфігурації акціональних схем у концептуальному полі *представників влади* частково набуває характеристики ролі *бенефактив*, оскільки саме для неї (щоб її визволити, їй допомогти) і відносно неї спрямовує дії цей актант. Семантичні ролі актанта *представники влади* активуються у пропозиціях акціональної фреймової структури, наведеної на рисунку 3.23.

Рис. 3.23. Акціональні пропозиційні схеми у концептуальному полі *представники влади*

Акціональні пропозиції актуалізуються у мовних одиницях, що позначають роль **агенс** як: *The government and concerned agencies* [BBC, 5]. Пропозиція **контактної дії** маркується модальними дієсловами або дієслівними конструкціями із значенням майбутньої дії або тривалої дії теперішнього часу, що свідчить про відсутність конкретних дій, спрямованих на подолання ситуації ТЛ, наприклад, *join forces* [O, 2]; *will also establish an extra immigration office* [BBC, 75]; *should be aware of potential trafficking* [ECPAT-USA, 2]; *is also investigating the claims* [BBC, 83]; *alone cannot fill the protection needs of all trafficked persons* [BBC, 32] тощо.

Частково роль **афектив** – **бенефактив** належить актантові *жертва*, що виступає в ролі додатка у реченнях, наприклад, *various measures to protect trafficking victims; It is also offering legal aid to trafficking victims* [BBC, 32] тощо.

Внутрішньофреймовий зв'язок активований у позиціях **сирконстант (помічник)** – **реципієнт** – **бенефактив**, де окрім зв'язків актанта з правозахисними організаціями та міжнародними організаціями, представники влади набувають роль *бенефактив* у взаємодії із *жертвою*: *senior government officials in Montenegro of forcing her into sexual slavery* [BBC, 111]; *have to win the confidence of the victims, who are often the best informants as to the details of trafficking operations* [BBC, 32] тощо.

Пропозиція **стимул** також активується за рахунок вживання модальних слів, у них втілені інтенційні параметри репрезентації *представників влади*, наприклад, пропозиція **причини** реалізується у такому контексті: *we have no border or visa controls and no meaningful jail sentences for traffickers* [BBC, 72], а пропозиція **мети** – у контексті бажання подолати проблему ТЛ: *Parliament should be recalled immediately to pass an emergency bill to outlaw this. All nations must make ending human trafficking a priority of the highest order and share information in the same way we do regarding terror networks* [BBC, 72]; *Government asserts its desire to catch and punish traffickers in people* [G, 27]; *A government campaign aimed at stopping the trade in humans* [BBC, 15] тощо.

Фактитивні пропозиції активуються у комбінації мовних одиниць, що формують значення неспроможності *представників влади* подолати ситуацію ТЛ, серед яких вживаються умовні речення та дієслова із негативним значенням, зокрема пропозиція **результату** представлена як: *if we did this trade would stop* [BBC, 72]; *it has refused to follow the recommendation of the UN protocol against trafficking in persons* [G, 27], а пропозиція **наслідку** – у контексті неефективних дій актанта: *failing to take adequate steps to end slavery* [BBC, 112] тощо.

У пропозиції **способу** частково відбивається пропозиція **оцінки**, яка у сполученні з модальним словом не є позитивною повною мірою, наприклад, *needs to act decisively and fast* [BBC, 72] тощо.

Аксіологічний параметр репрезентації актанта представлений через пропозицію **оцінки**, яка на мовному рівні активується у поєднанні лексичних засобів вираження іронії та критики щодо дій *представників влади*, а також за допомогою риторичних питань та наказових речень, що надає експресивності медійним текстам, наприклад, *The government says it will introduce legislation, but are their proposals too little too late?* [BBC, 32] тощо.

Наведені приклади свідчать про характер дій *представників влади* та відповідних організацій, особливості репрезентації яких полягають у злитті семантичних ролей на концептуальному рівні, а на мовному, – простежується переважання модальних дієслів *should, will, need, have to* та дієслів у майбутньому часі, що свідчить не про реально вжиті заходи запобігання та боротьби з ТЛ, а про те, що потрібно зробити, аби подолати проблему.

Міжфреймові зв'язки *представників влади* з іншими актантами наведені на рис. А. 10 у Додатку А. Розглядаючи *представників влади* як траєктор щодо інших актантів, ми виявили збіг у концептуальних полях *клієнта* і *представників влади*. Особливості такого нашарування пояснюються тим, що в пропозиції схожості компаративного фрейму *клієнта* присутня пропозиція тотожності, що є елементом аналогічної структури у концептуальному полі *представників влади* у варіанті *службовець, посадовець*.

3.5. Міжфреймові зв'язки актантів ситуації *торгівля людьми*

Присутність актантів в активації пропозицій фреймових структур інших актантів свідчить про їхній тісний зв'язок, що зумовлює загальну конфігурацію концептуального конструктору ситуації ТЛ. Зіставивши всі концептуальні поля, ми проаналізували характер їхньої взаємодії у межах міжфреймової мережі ситуації ТЛ як цілісного утворення.

Рис. А. 11 у Додатку А демонструє, що актанти не існують відокремлено один від одного. Кожний із актантів ситуації ТЛ частково або повністю ототожнюється з іншим актантом через подібність семантичних ролей, що ними виконуються. Актанти позначено овалами, а ділянки, де фігурують проміжні актанти, позначено заштрихованим овалом.

Таким чином, стає очевидним, що зони злиття зосереджені навколо актанта *торговець людьми* і актанта *клієнт*. До концептуального поля *торговця людьми* входять фрагменти фреймових структур *клієнта*, *членів сім'ї*, *правозахисних організацій* та частково *жертви*, а концептуальне поле *клієнта* містить фрагменти концептуального поля *торговця людьми*, *міжнародних організацій*, *правозахисних організацій* та *представників влади*. Взаємопов'язаність концептуальних полів репрезентує міцність комерційних відносин відповідних учасників та непереможність у розірванні цих зв'язків, що, безумовно, надає драматичного характеру проблематиці, висвітленої в АМД. Винятком з цього є одиничний випадок нашарування концептуального поля *членів сім'ї* на відповідне поле *жертви*. Жодний інший актант не зливається із *жертвою* на концептуальному рівні. Отже, концентрація концептуальних полів навколо *торговця людьми* і *клієнта* доводить репрезентацію ситуації ТЛ як злочинної діяльності, аніж сукупності заходів щодо її подолання.

Розглядаючи явище ТЛ у контексті фреймового аналізу, можна визначити два умовно існуючі полюси: перший – тісний взаємозв'язок актантів *торговець людьми*, *жертва*, *клієнт* і *члени сім'ї*, що утворюють основу работорговельної діяльності, другий – взаємодія *правозахисних організацій*, *міжнародних організацій* та *представників влади*, що докладають зусиль для подолання ТЛ. Але у результаті фреймового моделювання виявляється, що останні частково інтегрують у концептуальне поле *клієнта* згідно зі статичними і динамічними предикатами. Ці аспекти також простежуються у фрагментах типових англомовних медійних повідомлень про ситуацію ТЛ, наведених у Додатку Б.

Враховуючи профілювання пропозиційних зв'язків *агенс* – *афектив*, ми зіставили акціональні структури (табл. А. 1 у Додатку А) усіх актантів і з'ясували, що *жертва* завжди виступає у ролі *афектив*, а решта актантів діють як *агенс* по відношенню до неї. Також, згідно з підрахунком зв'язків між актантами (Додаток А), у всіх акціональних структурах переважає актант *жертва* у семантичній ролі *афектив*, відведеній їй в АМД. Доцентровість таких відношень у межах кола актантів ситуації ТЛ пояснюється профілюючими зв'язками *агенс* – *афектив*, що свідчить про висунення такого актанта на перший план щодо інших актантів, які виступають у ролі *агенс*.

Аналізуючи концептуальне поле кожного актанта окремо, ми виходили з ролі *агенс* як відправної. Під час нашого дослідження, стала помітною присутність одного актанта у фреймовій структурі іншого актанта в ролях *реципієнт*, *сирконстант* (*помічник*), *бенефактив*. Було виявлено, що відповідні пропозиції в акціональних фреймах закріплюють взаємозв'язки актантів (табл. А. 2 у Додатку А), навколо яких розгортається ситуація ТЛ. Окрім збігу в акціональних структурах актантів також спостерігається збіг у корелятах компаративних структур, зазначений у ході фреймового аналізу.

Таким чином, у міжфреймових зв'язках актантів переважають актант *торговець людьми* як активний учасник у ситуації ТЛ і актант *жертва* завдяки домінуванню ролі *афектив*, що свідчить про профілювання актантів *торговець людьми* – *жертва* на фоні складного сплетіння взаємодії з іншими актантами. *Жертва* реагує на заманювання *торговця людьми* і потрапляє у тенета ТЛ, де піддається діям у першу чергу *торговця людьми*, а також інших учасників, що взаємодіють між собою. Відтак, відношення інших актантів до неї є доцентровими (*жертва* набуває ролі *афектив* не лише в межах власного концептуального поля, але й також у межах фреймових структур інших актантів). Семантичні ролі *сирконстант* – *реципієнт* – *бенефактив* утворюють обмежений простір взаємодії актантів як основу для метафоричного переломлення ситуації ТЛ, під час якого висвітлюються радіальні і колоподібні лінії *павутиння* та зв'язки між актантами навколо *жертви* і щодо *жертви*.

Висновки до розділу 3

У результаті розгляду КМ ТЛ зафіксовано фокусування деяких ділянок концептуального простору ситуації ТЛ. У предметній фреймовій структурі переважають якісні характеристики, а також переконливою є активація локативної схеми, в якій відчутний наголос на глобальному характері референтної ситуації ТЛ. У посесивній й ідентифікативній структурах встановлено субдомени (*контрабанда мігрантів, торгівля жінками, торгівля дітьми та торгівля органами*), що є складниками концептуальної ситуації, на фоні яких активуються акціональні структури. У компаративній моделі ідентифіковано метафоричні образи, які активуються у субфреймі подібності. Проте, у результаті розгляду ситуації ТЛ як діяльності, а не лише статичного утворення, встановлено профілювання в активації акціональних пропозиційних схем.

Основою ситуації ТЛ як комплексного утворення є конфігурація концептуальних полів актантів *жертва, торговець людьми, клієнт, члени сім'ї, правозахисні організації, міжнародні організації та представники влади*, які специфікуються на фоні субдоменів КМ ТЛ: *контрабанда мігрантів, торгівля жінками, торгівля дітьми та торгівля органами*.

Розмежування цих субдоменів дозволило розмежувати різновиди актанта *жертва* і виявити тенденцію до репрезентації такого учасника ситуації ТЛ у домінуючій семантичній ролі *афектив*. Це пояснюється значним превалюванням статичних характеристик над динамічними у концептуальному полі актанта, а також зсувом фокусу на власне акціональну фреймову модель *жертви*. У такому разі, *жертва* сама спричинює потрапляння у ситуацію ТЛ, тому їй властива роль *афектив* у пропозиції стану. Натомість пропозиція *контактної дії* здебільшого передбачає динамічні характеристики інших актантів щодо *жертви*. За рахунок фокусування на ділянці *афектив, жертва* стає центральним актантом у репрезентації ситуації ТЛ в АМД.

Інші актанти, окрім профілюючої ролі *агенс*, фігурують також у таких позиціях як *сирконстант (помічник) – реципієнт – бенефактив*, при цьому активуючись в акціональних структурах інших актантів. Хоча пропозиційний зв'язок *агенс – дія – афектив* є профілюючим та зорганізуючим у репрезентації ситуації ТЛ, взаємозв'язок актантів у ролях *сирконстант – реципієнт – бенефактив* підтримує цілісність загальної концептуальної структури.

У результаті поетапного зіставлення концептуальних полів актантів ми визначили ділянки їх нашарування. Було виявлено, що актанти не є чітко відокремленими на концептуальному рівні репрезентації ситуації ТЛ, що зумовлено набуттям характеристик інших актантів через подібність чи часткову тотожність активації пропозицій фреймових структур.

Це пояснюється тим, що ділянки нашарування концептуальних полів здебільшого концентруються навколо актанта *торговець людьми і клієнт*. Особливість репрезентації ситуації ТЛ становить тісний зв'язок кола актантів, що беруть участь в актах купівлі – продажу *жертви*, про що свідчить і кількісний обрахунок взаємозв'язків актантів (Додаток А) у ролях *сирконстант (помічник) – реципієнт – бенефактив* та доцентровість у міжфреймовій мережі внаслідок профілювання зв'язків *агенс – дія – афектив*.

Зазначені два типи пропозиційних зв'язків формують конфігурацію концептуального конструкту ситуації ТЛ, що спрямовують напрям та спосіб інтерпретації фрагменту соціальної дійсності, описуваного в ЗМК. Такі зв'язки можуть створювати іконічний образ, що лежить в основі метафоризації ситуації ТЛ в АМД.

За типом відношень між актантами в межах цілісної концептуальної моделі ситуації ТЛ цим образом є метафора *павутиння*, яка виникає за рахунок зсуву фокусу на пропозиційний зв'язок *агенс – дія – афектив* у концептуальному полі *жертви*, де *жертва* стає *афективом* не лише в межах власної акціональної структури, але й також для інших актантів, що простежується в їхніх концептуальних полях.

У репрезентації ситуації ТЛ в АМД на перший план висунуто доцентрові відношення актантів, спрямовані на *жертву*, а також взаємодію актантів у ролях *сирконстант (помічник) – реципієнт – бенефактив*. Зокрема на мовному рівні репрезентації ситуації ТЛ, профілювання *афектив* у концептуальному полі *жертви* марковано дієслівними конструкціями пасивного стану, а в концептуальних полях інших актантів дієсловами активного стану, де роль *афектив* активується у синтаксичній ролі додатка. Обмежений простір кола взаємодії актантів у ролях *сирконстант (помічник) – реципієнт – бенефактив* репрезентований на мовному рівні іконічною близькістю номінативних одиниць актуалізації актантів у межах речення або текстового блоку у синтаксичній ролі додатка.

Відповідно, лінгвоконцептуальні особливості втілення ситуації ТЛ в АМД зумовлюють тенденцію до створення іконічної структури, що формує образ *павутиння*. Такий образ є метафоричним і передбачає, що ця соціальна ситуація осмислюється крізь призму *павутиння*, де *жертва* потрапляє у полон та стає заручником власних дій та дій інших *актантів*. Очевидно, на вербальному рівні такий образ втілюється у системі концептуальних метафоричних проєкцій, що реалізуються в АМД та спрямовують спосіб формування суспільних уявлень щодо описуваного явища.

Зміст третього розділу відображено у п'яти одноосібних публікаціях автора [16–17; 75; 80; 255].

РОЗДІЛ 4

МЕТАФОРИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СИТУАЦІЇ

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Цей розділ присвячено розгляду питань метафоричної репрезентації ситуації ТЛ. Дані фреймового аналізу свідчать про те, що в основі вербалізації соціального явища ТЛ в АМД лежить іконічна концептуальна структура, що є результатом когнітивних операцій фокусування та висвітлювання, а також, за аналогією до форми графічного відображення, є варіантом метафоричного образу *павутиння*, що виникає під час ментального проектування однієї сфери знання, тобто ситуації ТЛ, на сферу фізичного (біологічного) досвіду.

Метафоричне утворення *павутиння* активує семантику взаємозв'язку та взаємодії в межах концептуальної ситуації ТЛ та визначає спосіб вербальної репрезентації такого фрагменту соціальної дійсності в АМД.

Як конструкт ситуація ТЛ співвідноситься із системою метафоричних образів, за якими відбувається активація конфігурації її фреймової моделі та осмислення в межах заданих контурів. Відповідно, у метафоричному проектуванні фреймові структури використовуються як концептуальні референтні ділянки щодо системи концептуальних корелятивів, підґрунтям для порівняння яких служать комплекси схемних образів. У результаті таких процесів виникають діапазони метафор, що реалізуються на мовному рівні репрезентації як численні мікрометафори для відтворення мегаметафори, що активує іконічний конструкт.

Оскільки метафоричний процес передбачає лише часткове розуміння однієї ділянки знання в термінах іншої [222; 223], у результаті проєкцій можуть виникати модифікації павутиноподібної моделі ТЛ, які ми розглянемо з урахуванням схемних образів шляхом аналізу мовних засобів їхньої реалізації та впливу на читацьку аудиторію.

4.1. Мегаметафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – ПАВУТИННЯ

У процесі фреймового аналізу ситуації ТЛ спостерігається тенденція до іконічної організації концептуальних структур у складі цілісної моделі, яка активує візуальний образ *павутиння*, що є метафоричним, оскільки одна сфера знання концептуалізується в термінах [314, с. 123] іншої. Під такою метафорою зазвичай розуміють графічне зображення деякого обсягу інформації за принципом аналогії, схожості та порівняння, за допомогою якої "ми можемо позначати події, стани, почуття, мисленнєво перебувати в різних точках часової лінії" [23; 62; 145; 147]. Тому, враховуючи графічну образність [69; 142], візуальність (трьохвимірність) [145], пікторальність [171-175], іконічність [178, с. 107] метафори, ми розглянемо особливості павутиноподібного конструкту ситуації ТЛ, що виникає внаслідок профілювання ділянок концептуальної ситуації ТЛ, модель якого запропоновано на рис. 4.1.

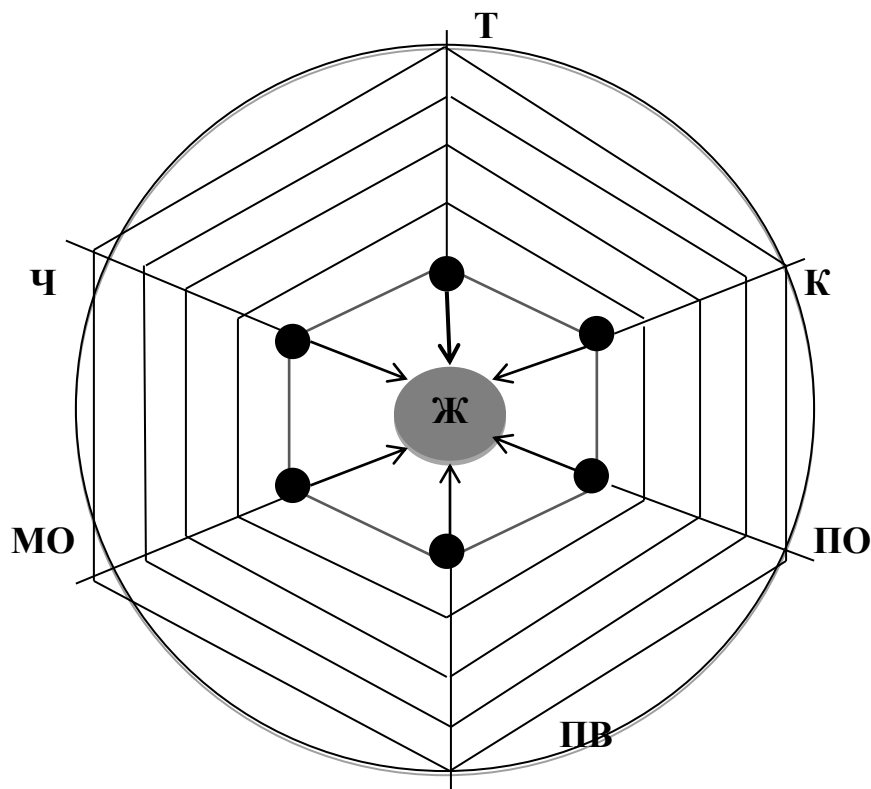

Рис. 4.1. Модель павутиноподібного конструкту ситуації ТЛ

На наведеному рисунку представлено варіант павутиноподібної моделі ситуації ТЛ, сформованої фокусуванням міжфреймових зв'язків актантів, наділених ролями *агенс* – *афектив* та *реципієнт* – *помічник* – *бенефактив*, що позначено доцентровими стрілками та багаторазовими лініями між ними. Стрілкою більш насиченого кольору позначено пропозицію *контактної дії*, що є акціональною характеристикою актанта *торговець людьми* щодо актанта *жертва*, позначеного у центрі рисунка. Також, коловими фігурами чорного кольору позначено вузлові сполучення павутиноподібної конфігурації, якими є актанти. Використані скорочення позначають актантів: **Ж** – жертва, **Т** – торговець людьми, **К** – клієнт, **Ч** – члени сім'ї, **МО** – міжнародні організації, **ПО** – правозахисні організації, **ПВ** – представники влади.

Під час процесу метафоричного проектування відбувається висвітлення сфокусованих ділянок концептуальних полів актантів і концептуальної моделі ТЛ, які співвідносяться з різними формами *павутиння* на основі комплексного поєднання схемних образів. У результаті проєкцій, виникає діапазон метафор, що реалізуються на рівні вербальної репрезентації ситуації ТЛ. Таким чином, концептуальна метафора є когнітивним механізмом, що визначає спосіб бачення та інтерпретації будь-якого фрагменту світу [184; 216] і, водночас, є іконічним конструктом, наділеним прагматичним потенціалом [168, с. xv; 182, с. 175; 302, с. 1], що зумовлює особливості емоційного сприйняття дійсності, репрезентованої в АМД.

Система метафоричних образів в АМД із питань ТЛ співвідноситься із *мегаметафорою* [287, с. 111], яка є імпліцитною у корпусі мовного матеріалу, але, водночас, такою, що в центральних моментах утворює тематично значущі розширені метафори в межах діапазону метафор. У розумінні П. Уерта та П. Стоквелла [287; 310], *мегаметафора* є концептуальною рисою, що функціонує упродовж всього тексту та спрямовує сприйняття загального значення, а *мікрометафори* є специфічною реалізацією численних метафор [287], що зустрічаються в тексті та накопичуються для утворення *мегаметафори*.

Зауважимо, що концентрація таких *мікрометафор* у репрезентації ситуації ТЛ, на відміну від художнього тексту, спостерігається на рівні дискурсу, а не лише в окремому медійному повідомленні. *Мікрометафори*, що здебільшого активуються у статичних та динамічних предикатах актантів, є блоками метафор, які у сукупності утворюють та доповнюють мегаметафору *павутиння* за принципом образ-схемної [137; 182; 216; 261] організації.

У свою чергу мегаметафора *павутиння* співвідноситься зі структурами фреймової моделі згідно з семантичними ролями актантів, що передбачає перебування *жертви у замкненому просторі*. *Жертва* є центральним актантом, щодо якого діють інші актанти. Семантика такого конструкту створюється за рахунок метафоричних проєкцій у результаті нашарування доконцептуальних [213; 223] структур.

Це означає, що мегаметафора *павутиння* є складним лінгвоконцептуальним утворенням, що поєднує схемні образи: *обмежений простір, об'єкт, цикл, зв'язок, процес, угору – вниз, центр – периферія, контейнер, шлях, частина – ціле* тощо. Організуючим схемним образом в основі мегаметафори *павутиння* є *обмежений простір*, що утворює відповідну онтологічну метафору [223], яка підпорядковує собі кластери метафор за ознакою обмеженої у просторі сутності.

Оскільки такі мікрометафори, у свою чергу, також детерміновані системою схемних образів, вони утворюють складні образи в свідомості [213; 223] аудиторії англomовних медійних повідомлень, та надають концептуальній моделі ситуації ТЛ таких характеристик як *доцентровість відношень у замкненому колі, циклічність, пов'язаність, об'ємність, кондуктивність, ємність, невидимість*, що закріплюють іконічність мегаметафори *павутиння*.

Також, залежно від ступеня висвітлення різних ділянок фреймової моделі ТЛ та особливостей поєднання комплексу схемних образів, можуть виникати модифікації, які частково мають риси павутиноподібної форми іконічного конструкту, і можуть бути виявленими лише у результаті процедур метафоричного проектування.

Такі трансформації можуть стимулювати розвиток нових метафоричних утворень, а саме проектування ситуації ТЛ на інші сфери фізичного, соціального, економічного досвіду тощо. Тому розглянемо блоки таких метафор відповідно до образ-схемної організації на концептуальному рівні та спробуємо простежити особливості їхньої реалізації в репрезентації ситуації ТЛ в англомовних текстах ЗМК.

4.1.1. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – ЗАМКНЕНЕ КОЛО. У площині образ-схемної організації, основним когнітивним механізмом репрезентації ситуації ТЛ в АМД є метафора *ЗАМКНЕНОГО КОЛА*. Цей образ формується внаслідок суположення концептуальної референтної ділянки загальної фреймової моделі ситуації ТЛ та концептуального корелята, яким є елементи утворення *павутиння* як фізичної (біологічної) сутності.

Така проекція може бути унаочнена за допомогою рисунку В.1 у Додатку В, який демонструє процес метафоричного проектування, що полягає у суположенні концептуального референта (**КР**), позначеного блок-схемою, та концептуального корелята (**КК**), позначеного паралелограмом. Штриховою фігурою представлено зону перехресного мапування, тобто підґрунтя для порівняння абстрактної та фізичної сутностей, яка утворюється у поєднанні комплексу схемних образів. Вертикальні штрихові стрілки позначають нашарування референтної та корелятивної ділянок. Також штриховою фігурою та стрілкою, розташованою праворуч, позначено ділянку виникнення діапазону метафор у результаті проектування. Надалі принцип графічного позначення метафоричних моделей у Додатку В буде аналогічним до вищеописаного.

Діапазон метафор, що виникає внаслідок метафоричних проекцій, представлений низкою мікрометафор, які реалізуються у лексичних одиницях здебільшого зі значеннями:

- *заманювання*: *enticed by promises of security and a golden dawn in the EU or the Middle East* [О, 6]; *lured by the prospect of high-paying jobs* [Е, 8]; *are snared by the glittery promise of an America* [NYT, 4]; та *пастки*: *She was*

trapped in this living hell for nearly five years [BBC, 117]; trapped in prostitution [O, 4]; make their victims feel trapped and afraid [BBC, 51]; unwittingly stepped into a trap laid by a trafficker [BBC, 151]; They were cynically catapulted into a miserable existence and exploited [BBC, 182]; trafficking ring that ensnared dozens of potential victims [G, 51] тощо;

- **поневолення**: *the poverty that drives children into prostitution. [BBC, 1]; They are lucky if they get out alive [WST, 13]; like a dark cage [NYT, 51]; in the grip of the traffickers [G, 47]* тощо;

- **світу страждань жертви**: *Locked in the world of sexual cruelty [G, 1]; I escaped this chamber of horrors... [DT, 3]; victims of the cruel vagaries of the global economic system [I, 8]; I was trafficked into a hellish world of forced prostitution [G, 47]* тощо;

- **кола**: *a vicious circle [ЕСРАТ-УК, 3]; first circle of hell [BBC, 5]*, а також за рахунок вживання дієслів пасивного стану *enticed, lured, trapped, owned, locked* тощо.

У вербальній реалізації метафори *замкненого кола* простежується нашарування таких схемних образів, як *притягання* у значенні *заманювання* та *обмежений простір* у значенні *пастка, поневолення, світ страждань, коло*, що характеризує первинний активний стан *жертви* та пасивну роль у результаті її дій.

Особливістю вербальної репрезентації внаслідок таких метафоричних проєкцій ситуації ТЛ є наявність у фреймових структурах надзвичайно великої кількості прикметників *vulnerable* [ЕСРАТ-USA, 2], *totally dependent* [ЕСРАТ-УК, 3], та дієслів пасивного стану *are fooled* [BBC, 41], *are enslaved* [BBC, 88], *are threatened* [BBC, 84], *are betrayed* [NR, 6], *are terrified* [G, 1], вжитих в АМД на позначення статичних характеристик *жертви*, що активуються у квалітативній пропозиційній схемі предметної фреймової структури, а також динамічних характеристик, зокрема: ролі *афектив*: *owned and controlled* [BBC, 29], *tortured or ill-treated* [BBC, 116].

Результати аналізу мовного матеріалу також вказують на доволі поширену тенденцію використання дієслів як активного, так і пасивного стану у сполученні з прийменником *into*, наприклад: *sneaked them into the country* [G, 10]; *forced into prostitution* [BBC, 39]; *slip into a life of domestic slavery* [G, 10]; *lured into sexual slavery* [BBC, 15]; *trafficked into a variety of situations* [ІНТ, 13]; *recruited into a range of exploitative work* [BBC, 84]; *smuggled into* [BBC, 83]; *turn into nightmares* [BBC, 122]; *had terrified the children into submission* [BBC, 115] тощо.

До того ж, на лексичному рівні, як це можна помітити з наведених прикладів, переважають дієслова із значенням *примусу*: *snared, forced, exploited* тощо. Комбінація схемних образів *примусу* та *обмежений простір* посилює семантику *замкненого кола*, яка спостерігається не лише на рівні стилістичної організації АМД, але також у поєднанні лексичних, у тому числі стилістично нейтральних, одиниць та граматичних конструкцій.

Осмислення ситуації ТЛ у термінах *замкненого кола* також пов'язано з набором *дій*, виконуваних актантами у семантичній ролі *агенса* щодо *жертви*. Доцентровість семантичних ролей активується здебільшого у словосполученнях за рахунок вживання прийменників керування *to, with* та займенників *her, them, their*: *direct assistance to victims* [BBC, 66]; *show compassion to victims* [BBC, 117]; *help them rebuild their lives* [BBC, 11]; *raped her, rent her* [NR, 6]; *having sex with her* [NYT, 4] тощо.

На рівні мовної репрезентації реалізується принцип сукцесивного порядку та когнітивної дистанції [9; 157], оскільки активні дії актантів репрезентовані у синтаксичних ролях підмета та присудка, а пасивний стан *жертви* марковано за рахунок вживання мовних одиниць у ролі додатка або за рахунок дієслів пасивного стану. Так, на схемний образ *обмежений простір* нашаровується *об'єкт*, у результаті чого активується семантика *доцентровості* відношень актантів ситуації ТЛ до *жертви* як *об'єкта* в межах *замкненого кола* (рис. 4.2).

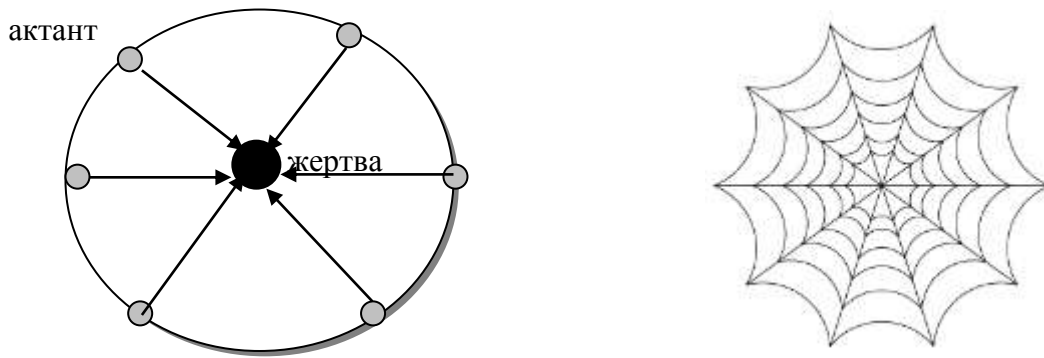

Рис. 4.2. **Метафора ТЛ – замкнене коло**

На рисунку ліворуч позначено *коло*, що окреслює контури концептуальної моделі ТЛ на позначення *обмеженого простору*. У центрі *кола* чорним кольором позначено актанта *жертва*, навколо, сірим кольором, – решту актантів, стрілочками – спрямованість їхніх дій. Праворуч наведено схематичну модель *павутиння*, що унаочнює радіальні лінії та лінії, розташовані по колу, які є подібними до елементів іконічного конструкту ТЛ.

Окрім наведених формотвірних елементів, виникають поєднання з іншими схемними образами. Зокрема метафора *замкненого кола* базується на комбінаціях схемних образів *притягання* та *обмежений простір*, *примус* та *обмежений простір*, *об'єкт* та *обмежений простір*. При цьому реалізація такої метафори відбувається не лише в компаративних структурах актантів у концептуальній моделі ТЛ, але й у фреймових структурах інших типів за рахунок розглянутих лексичних, граматичних, синтаксичних, а також стилістичних засобів репрезентації ситуації ТЛ в АМД.

4.1.2. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – ПОДОРОЖ ЖЕРТВИ. Цей тип метафори репрезентує, з одного боку *агентивний* аспект потенційної *жертви* до того часу, як вона потрапляє у *полон торговця людьми*, а з іншого – *циклічність* та *безкінечність* її *подорожі різними країнами*. Комплексна метафорична проекція ситуації ТЛ як *ПОДОРОЖІ*, наведена на рис. В. 2 у Додатку В, базується на поєднанні низки схемних образів,

таких як *притягання, шлях, перешкода, маса, примус, цикл та обмежений простір*. Концептуальним референтом служать сфокусовані ділянки, а саме пропозиція *мети* в акціональній структурі *жертви* та трансформування ролі *агенса* у роль *афектив*. Профілювання *реагування жертви на заманювання торговця людьми* є подібним до *потрапляння у ловчі тенета павутиння*, зумовлює метафоричні кореляції, пов'язані з системою мікрометафор, що розгортаються за допомогою мовних одиниць зі значенням *подорож*.

У результаті такої проєкції діапазон метафор реалізується на вербальному рівні репрезентації ситуації ТЛ у мікрометафорах у поєднанні зі стилістичними засобами, такими як іронія, антономазія, алюзія, а також на фоні комбінації стилістично нейтральних та оцінних лексичних одиниць із значеннями:

- **мрії, сподівання:** *they would start a new life together abroad* [BBC, 117]; *the prospect of making money abroad is proving an irresistible lure* [BBC, 15]; *to travel to a new land of opportunity* [BBC, 122]; *are willingly sending their kids off to a better life* [BBC, 72]; *all with the same dream of a better life* [NYT, 4]; *wishing to escape from their old lives* [I, 8] тощо;

- **подорожі, циклічності транспортування:** *Odysseys of hope and drama ending in tragedy* [BBC, 14]; *A modern slave's brutal odyssey* [BBC, 88]; *The journey is often treacherous* [BBC, 125]; *They are then transported on an often fatal journey* [BBC, 15] тощо;

- **перешкоди:** *halting the flow of illegal immigrants* [BBC, 41]; *Europe is not going to be a fortress, nor do we want it to become one, but it will not either be a chasm where anything can pass through.* [BBC, 42]; *Knock, Knock... Who's there? Many Migrants!* [BBC, 42] тощо;

- **маси, потоку, лавини:** *mass migrations of people* [BBC, 82]; *close scrutiny of this massive flow is impossible* [NYT, 34]; *the flow of illegal immigrants* [BBC, 42]; *a massive influx of migrants* [G, 26]; *slaves were pouring into the United States every year... Furious about the "tidal wave"* [WP, 12] тощо;

- **поневолення:** *turned into something more sinister – and she found herself forced into prostitution* [BBC, 82], унаслідок дій *жертви*.

Як помітно з наведених прикладів, концептуальна метафора *подорожі* реалізується на мовному рівні не лише у концентрації стилістичних засобів, але також упродовж усього текстового наповнення АМД із питань ТЛ, у тому числі й у стилістично нейтральній та оцінній лексиці, спрямовуючи сприйняття ситуації у такій послідовності як *заманювання жертви, реакція жертви, потрапляння до тенет работоргівлі, транспортування в інші країни призначення*, що побудовано за образ-схемним принципом, зазначеним вище.

Ця метафора зумовлює активацію семантичних ролей *агенса – дія – афектив* та пропозицію *мети* в акціональній фреймовій структурі *жертви*. Як *агенса жертва* виконує дії, пов'язані з реакцією на заманювання *торговця* людьми, маючи *надію на краще життя*, та зрештою опиняється у ролі *афектив*, її *сподівання перетворюються на трагедію*. Відповідно, у цій метафорі присутні схеми *лінійності* на позначення *подорожі* і *циклічності* як безкінечності подорожі у межах замкненого кола ТЛ (рис. 4.3).

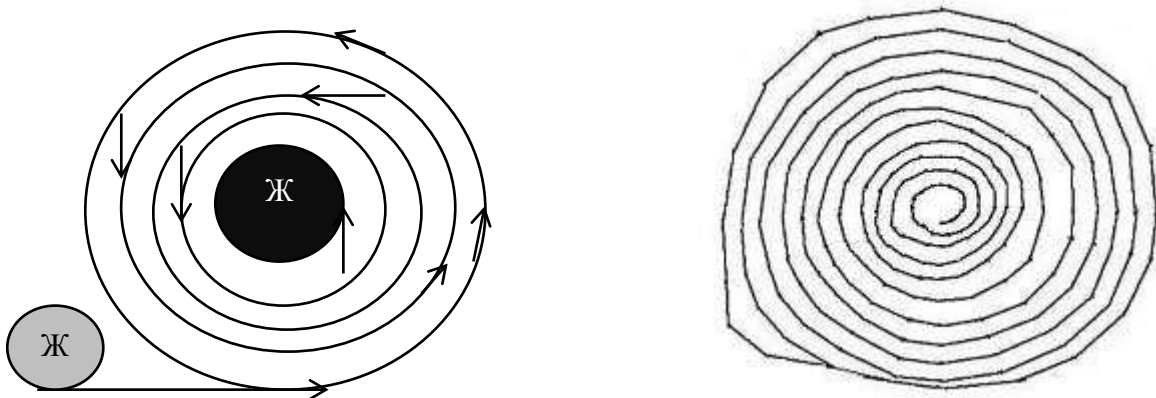

Рис. 4.3. **Метафора ТЛ – подорож жертви**

На рисунку колом сірого кольору позначено роль *жертви агенса* на етапі початку *подорожі* у пошуках кращого майбутнього до її потрапляння у тенета работоргівлі, чорним колом позначено результат потрапляння у поневолення та її пасивний стан у ролі *афектив*. Ситуація ТЛ позначена декількома колами із стрілочками, що позначають безперервність та *циклічність* транспортування

жертви у різні країни призначення. Штрихова стрілочка позначає *лінійність* первинних дій *жертви*. Для унаочнення семантики потрапляння *жертви* у тенета ТЛ ми запропонували схематичний рисунок праворуч, що ілюструє спіралеподібні лінії у значенні "шлях *жертви*".

Таким чином, метафора *подорожі*, організована за образ-схемним параметром *шлях*, реалізується на рівні вербальної репрезентації ситуації ТЛ у комбінації з образ-схемним параметром *обмеженого простору* та *циклу*. Це свідчить про співвідношення таких проекцій на рівні фреймових структур. Зокрема ця метафора зумовлює активацію пропозиції *дії/стану*, *мети*, *результату* акціональних фреймових структур актанта *жертви* в осмисленні ситуації ТЛ.

4.1.3. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – МЕХАНІЗМ. Ця метафорична проекція виникає внаслідок висвітлення тісного міжфреймового зв'язку між актантами *торговець людьми* та *клієнт*, а також решти актантів, сформованого завдяки семантичним ролям *реципієнт – сирконстант (помічник) – бенефактив* та корелятивним пропозиціям *тотожності*, *схожості* і *подібності* актантів. Схема взаємодії актантів співвідноситься з концептуальним корелятом, у площині якого виникає образ *МЕХАНІЗМУ*.

У корелятивній сфері висвітлюються колоподібні лінії плетіння *павутиння*. Тому, окрім *обмеженого простору*, ця комплексна проекція також побудована за принципом *циклічності*, *процесу* та *зв'язку* за сутністю її образ-схемної організації, що сукупно формують основу мегаметафори. Зазначені схемні параметри метафоричного проектування ситуації ТЛ в АМД активують образ безперервно працюючого *МЕХАНІЗМУ*, ланками якого є актанти ситуації ТЛ у міжфреймових зв'язках. Модель такої проекції запропоновано на рис. В. 3 у Додатку В.

Діапазон метафор включає низку мікрометафор, які реалізують відповідні значення завдяки комбінації стилістично маркованих, оцінних та нейтральних лексичних одиниць:

- **машина**: *Cambodia is a big anarchy machine...* [DT, 3], що потребує пального та живлення, кожна частина якого виконує свою функцію, *to have fuelled the industry* [DT, 3] тощо;

- **відчай** та **бідність жертви** як **джерело енергії**: *others driven by desperation or poverty* [BBC, 40]; *Grinding poverty* [BBC, 113]; *desperation that is exploited by the traffickers* [I, 8] тощо;

- **циклічна безперервність**: *There is no silver bullet to stop this practice* [BBC, 5]; *are forced into prostitution rings* [ECPAT-USA, 4]; *the cycle will simply continue* [BBC, 5]; *It entails ongoing exploitation* [G, 49]; *So you just continue in the same cycle...* [BBC, 155] тощо.

На рівні граматичних структур помітно переважають дієслова пасивного стану, що характерно для опису певного *процесу* в англійській мові, а це, у свою чергу, закріплює семантику *циклічності*. Метафора *циклічності* є розгорнутою у процесі вербалізації, на синтаксичному рівні вона реалізується у складі як головних так і другорядних членів речення. На лексичному рівні – у словосполученнях, навіть може передбачатися імпліцитно за допомогою контекстуальних значень, як наприклад, *Arrest a girl and her pimp and they are immediately replaced* [O, 6], що означає *безперервність* процесу *торгівлі людьми*, хоча іноді, як показують результати спостереження, це не виражено ані прямо, ані за допомогою стилістичних засобів.

Наслідком такого метафоричного процесу на семантичному рівні є дихотомія значень *зупинення – продовження*, яка реалізується у дієсловах, що активують пропозиції акціональних структур таких, як *мета: aimed at stopping the trade in humans* [BBC, 15]; та *результат і наслідок: hopelessness of very poor families continues* [BBC, 72]; *the problem continues to exist* [BBC, 125]; *tragic loss of life to continue* [O, 2], з перевагою на користь значення *продовження* функціонування системи *циклічного процесу* ситуації ТЛ.

Водночас у метафоричній проекції ситуації ТЛ як *МЕХАНІЗМУ* активується схемний образ *зв'язок*, що визначає семантику взаємодії між її учасниками та відповідний *взаємозв'язок ролей агентів*,

реципієнт, помічник та бенефактив у фреймових структурах актантів, що підтримують метафоричну проекцію циклічний процес. При цьому реалізація такої проекції на рівні мови може спостерігатися, як ми зазначили, у метафорі, а також в оцінних та нейтральних висловлюваннях із такими значеннями:

- *мережа*: *trafficking networks* [BBC, 111]; *top-notch cooperation among law enforcement agencies in all these countries* [NYT, 47]; *their networks of facilitators* [BBC, 48]; *Money to a middleman* [BBC, 140]; *even among the dozens of organizations fighting trafficking* [WP, 13]; *to force the mother to cooperate* [NYT, 22] тощо;

- *ланцюг*: *The final and common link at the end of a long and complex chain, Mr Costa says, is exploitation* [BBC, 151]; *the exploitation that takes place at several points along the chain as the human trafficking takes place and that is repetitive and prolonged* [BBC, 151]; *I can't tell you for sure 100 percent that it was a trafficking ring* [WP, 10] тощо;

- *ланка*: *Breaking the link* [BBC, 144]; *There are clear links between human trafficking and other forms of organised crime* [BBC, 151] тощо. Отже, активація схемного образу зв'язок відбувається під час репрезентації ситуації ТЛ на концептуальному рівні у складі проекції *МЕХАНІЗМУ*, а на вербальному – знаходить втілення здебільшого у логічних та нейтральних у стилістичному плані висловлюваннях, вказуючи на стійку взаємодію учасників ситуації ТЛ.

На рівні концептуальної організації АМД, як це помітно з попередньо наведених прикладів, відбувається нашарування схемних образів *цикл і процес, зв'язок та сила, притягання, примус, протидія, повторення*, які у процесі метафоризації та утворення фреймової мережі ситуації ТЛ поєднуються зі схемним образом *обмеженого простору*, активуючи таким чином семантику *механізму*, складниками якого є дії актантів, залучених у ситуації ТЛ (рис. 4.4).

Рис. 4.4. **Метафора ТЛ – механізм**

На рисунку зображено *коло торгівлі людьми*, у межах якого реалізуються семантичні ролі актантів у міжфреймових зв'язках, підтримуючи *замкненість* як ознаку метафоричної моделі ТЛ. При цьому стрілочками позначено безперервну повторюваність, тобто *циклічність* акціональних характеристик. Праворуч наведено рисунок, що ілюструє пов'язаність радіальних ліній на основі численних колоподібних ліній *павутиння*, подібних до тих, що активують елементи метафоричного образу *механізм*.

Таким чином, у семантичному полі ситуації ТЛ як *циклічного процесу* реалізується концепт *механізм*, у результаті метафоризації абстрактних сутностей, наприклад, *бідність, відчай, безвихідь*. Наслідком метафоричного процесу є конструювання значення *циклічності, процесу* та зв'язку в більш розгорнутому стилістично нейтральному контексті.

4.1.4. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – ХВОРОБА. За рахунок нарощування *циклічного процесу* в метафоричній репрезентації ситуації ТЛ виникає проекція з ознакою *збільшення*. В АМД це відбувається крізь сферу *хвороби*, що постійно прогресує та набуває глобального, навіть епідемічного розмаху. Метафора *ХВОРОБИ* побудована на просторових схемних образах *вниз* у значенні *погано*, що реалізується в оцінних висловлюваннях, а також *периферія* у значенні *збільшення, росту, прогресування* захворювання.

Такі поєднання схемних образів відбуваються у результаті суположення концептуальної референтної ділянки загальної фреймової моделі ТЛ, в якій висвітлюються квалітативна пропозиційна схема та пропозиція оцінки предметної фреймової структури КМ ТЛ, та концептуального корелята, яким є колоподібні лінії *павутиння*, що нарощуються. При цьому, зазначені пропозиції виникають внаслідок тісного зв'язку ролей *реципієнт – сирконстант (помічник) – бенефактив*, що також асоціюються з колоподібними лініями *павутиння* (рис. В. 4 у Додатку В).

У діапазоні метафор виникає низка мікрометафор із значенням *хвороби*, які реалізуються у лексичних одиницях, що позначають назви та ознаки захворювань, наприклад, **рак**: *We have that cancer, corruption* [NYT, 4]; **ендемичний** характер проблеми: *an endemic corruption that often allows paedophiles to buy their way out of trouble* [DT, 3]; **хронічний** характер захворювання: *Chronic problems* [NYT, 44]; **гнийний** процес: *The justice system is rotten* [O, 8]; **розвиток** хвороби на противагу **імунітету**: *It grows on the underbelly of civilized society ... epidemic proportion. No country is immune* [NYT, 4]; **ерозивний процес**: *It has eroded the traditional and social values ...* [BBC, 16]; **шрам**: *the scars of recent severe economic crisis linger* [NYT, 4]; **побічний ефект**: *There's the truly hellish side-effect of global tourism ...* [DT, 3] тощо.

Сферу КМ ТЛ у складі таких метафор марковано мовними одиницями із значеннями *корупція, безробіття, судова система, правова система, громадянське суспільство, цивілізоване суспільство, країна, економічна криза, міжнародний туризм* тощо.

При цьому мовні засоби, що активують пропозиції *причини і мети* у концептуальних полях актантів *міжнародні організації, правозахисні організації та представники влади*, у значенні *намагання подолати проблему ТЛ*, передбачають вживання лексики, що належить до медичної галузі, наприклад, *the rule of law and civil society are ... merely in embryonic stages* [BBC, 72], які втілюють значення спроби лікування ТЛ як захворювання.

На рівні вербальної репрезентації ситуації ТЛ в АМД концепт *хвороба* реалізується у висловлюванні оцінних суджень щодо цього соціального явища, наприклад, *It is sick that we should even need to write a report about slavery in the 21st Century* [BBC, 177]. Комбінація лексичних одиниць надає негативної тональності під час опису такого соціального явища в АМД.

Окрім цього, надалі, в результаті процесу метафоризації ситуації ТЛ крізь сферу *хвороба* на рівні мовної організації АМД та у реалізації пропозиції *наслідок* у фреймових структурах концептуального поля *жертви* спостерігається вживання термінів медичної галузі на позначення стану *жертви*: *a host of crippling and even life-threatening illnesses, including early pregnancy, forced abortions, reproductive illnesses, sexually transmitted diseases and AIDS. The effects of psychological trauma on young victims...* [ECPAT-USA, 2]; *This girl came back with schizophrenia* [BBC, 113]; *... ill from malnutrition, shaking from methamphetamine withdrawal, HIV-positive* [DT, 3] тощо.

Концептуалізація ситуації ТЛ у термінах *хвороби*, що має *побічний ефект*, *ріст*, *розвиток*, відбувається крізь призму об'ємної фізичної сутності за образ-схемним принципом *центр-периферія*. У цьому аспекті ситуація ТЛ осмислюється як збільшення розміру *кола торгівлі людьми*, що поширюється на інші ділянки у просторі (рис. 4.5).

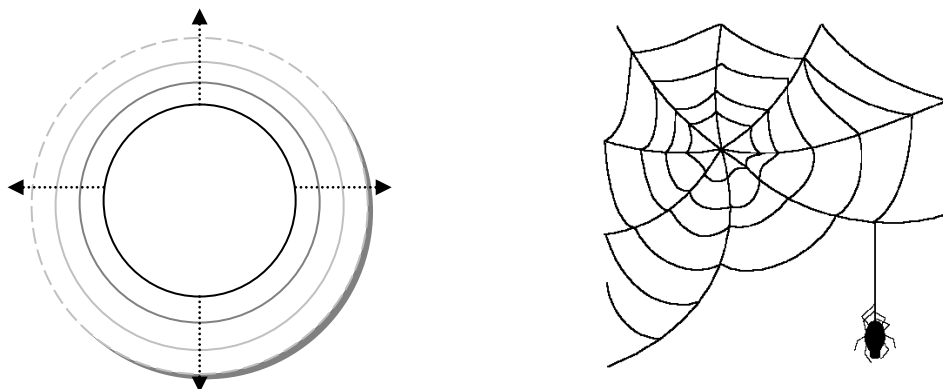

Рис. 4.5. Метафора ТЛ – хвороба

На рисунку ліворуч зображено *коло торгівлі людьми*; суцільної лінією чорного кольору окреслено *коло*, суцільними сірими лініями – поширення *торгівлі людьми як хвороби*, та контурною лінією – ділянку, що виходить за межі *замкненого* локального простору як охоплення все більшого простору. Рисунок праворуч унаочнює процес зростання колоподібних ліній *павутиння*.

Таким чином, не обмежуючи осмислення ситуації ТЛ у термінах *замкненого простору*, спостерігаємо трьохвимірність цього метафоричного образу за параметром *об'ємність*. Цей образ активується за рахунок концепту *хвороба*, що реалізується не лише у метафорах, а також в оцінних висловлюваннях та стилістично нейтральних лексичних одиницях.

4.2. Модифікації мегаметафори ПАВУТИННЯ

Окрім розглянутих вище метафоричних проєкцій, особливості репрезентації ситуації ТЛ в АМД включають модифіковані образи *павутиння*. Передумовою таких конфігурацій, перш за все, є властивості концептуального корелята, яким є *павутиння* як біологічне утворення, що може існувати у розмаїтті природних форм та вимірів. По-друге, відбувається лише часткове проєктування ознак однієї ділянки на ознаки іншої, і тому ступінь висвітлення безпосередніх властивостей павутиноподібної форми може бути слабким. По-третє, зміна фокусу в межах однієї ділянки концептуальної ситуації ТЛ може впливати на специфіку профілювання інших ділянок у межах загальної фреймової моделі.

У результаті таких модифікацій виникає діапазон метафор, які лише частково можуть співвідноситися із елементами *павутиння*. Тим не менш, відповідні мікрометафори не суперечать активації різних елементів павутиноподібного іконічного конструкту, а, навпаки, розширюють можливості їхньої реалізації на мовному рівні репрезентації ситуації ТЛ.

4.2.1. Метафора ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – НЕВИДИМИЙ СВІТ.

КМ ТЛ концептуалізується крізь набір орієнтаційних метафор *угору-вниз* із дихотомічним значенням *світлий-темний*, де домінує тяжіння до *низу* та *темного*. Разом із цими просторовими параметрами також активуються схемні образи *частина – ціле* та *поверхня*, які нашаровуються, створюючи концептуальну конфігурацію в описі масштабів ситуації ТЛ.

Зокрема у зоні концептуальної референтної ділянки (рис. В. 5 у Додатку В) спостерігається угруповання концептуальних полів актантів навколо *торговця людьми* та *клієнта*, що виникає внаслідок тісних міжфреймових зв'язків у позиціях *реципієнт – помічник – бенефактив* та пропозиціях компаративних фреймових структур. Як результат, зазначені зв'язки зумовлюють квалітативну пропозицію та пропозицію оцінки у предметній структурі концептуальної моделі ТЛ, що впливає на аксіологічний аспект висвітлення ситуації ТЛ в АМД

Відповідно, у значенні *погано* основним схемним образом є *вниз*, який зчіплюється з такими схемними образами як *поверхня*, *частина – ціле*. У зоні концептуального корелята ці схемні образи асоціюються з такими властивостями *навугнутиння* як *провисання* та *невидимість*. У результаті такої проєкції виникає діапазон мікрометафор із значеннями *невидимого світу*

Метафора *НЕВИДИМОГО СВІТУ* реалізується на вербальному рівні із значеннями *вниз*, *темний*, *тіньовий*, *поглиблювати* у складі мовних одиниць, що містять префікс *under-*, прислівники *down*, *back*, прикметник *dark*, *low*, дієслово *deepen*, наприклад, *Underground of brutality and lonely fear* [FT, 2]; *The dark underbelly of the tourist trade* [FT, 2]; *they emerge from the underworld* [BBC, 151]; *It is the downside, the dark side of globalisation* [BBC, 133]; *and deepen the misery of others* [NYT, 4]; *the economic crisis deepens the pool of potential victims* [BBC, 177]. Також на рівні мовної репрезентації спостерігається комбінація схемних образів *вниз* та *назад*, наприклад, *creeping back into the low paid and hidden corners of the country's otherwise booming economy* [BBC, 140] тощо.

Дихотомія значень *видимий – невидимий* актуалізується на мовному рівні завдяки поєднанню схемних образів *угору, поверхня та частина – ціле*: „*We don't know much about the size of the iceberg that lies beneath*” [BBC, 151]; „*We only see the monster's tail,*” *Mr Costa says.* [BBC, 177]; *a face of a hidden problem in Britain* [G, 10]; *a cloak for child abuse* [BBC, 51] тощо.

Окрім стилістично забарвленої лексики, розуміння ситуації ТЛ як *прихованої* сутності закріплюється також у вживанні нейтральної лексики у висловлюваннях щодо оцінки масштабів соціальної проблеми: *But it says this itself may be an „optical illusion”, because „sexual exploitation is highly visible in cities or along highways while forced labour is hidden*” [BBC, 177]; *Penny's story is just one of many that remain hidden.* [BBC, 151]; *human trafficking is the hidden crime of globalisation* [BBC, 150] тощо.

Зауважимо, що, за спостереженнями під час обробки мовного матеріалу, метафора *верхівка айсберга*, яка активує значення *невидимості, невідомості* більшої частини інформації про ситуацію ТЛ, є найбільш вживаною в АМД. Як ми зазначили вище, така метафорична проекція відбувається завдяки комбінації орієнтаційних схемних образів *угору-вниз, поверхня, назад, частина – ціле*. Образ *замкненого кола* є дещо послаблений за рахунок зміни перспективи на концептуальному рівні при висвітленні ситуації ТЛ як цілісного утворення у порівнянні з операцією фокусування під час репрезентації образу *жертви* та інших актантів.

На рис. 4.6 суцільною лінією зображено ділянку ТЛ, межу між видимим та невидимим – товстою суцільною лінією, контурні стрілочки вказують на домінування орієнтацій *вниз* у позначенні ситуації ТЛ, достовірної інформації про яку є прихованою та недоступною. Праворуч наведено ілюстрацію *павутиння*, що є опорною для розуміння ситуації ТЛ як *підпільної, нелегальної діяльності*, що неможливо подолати та викоренити.

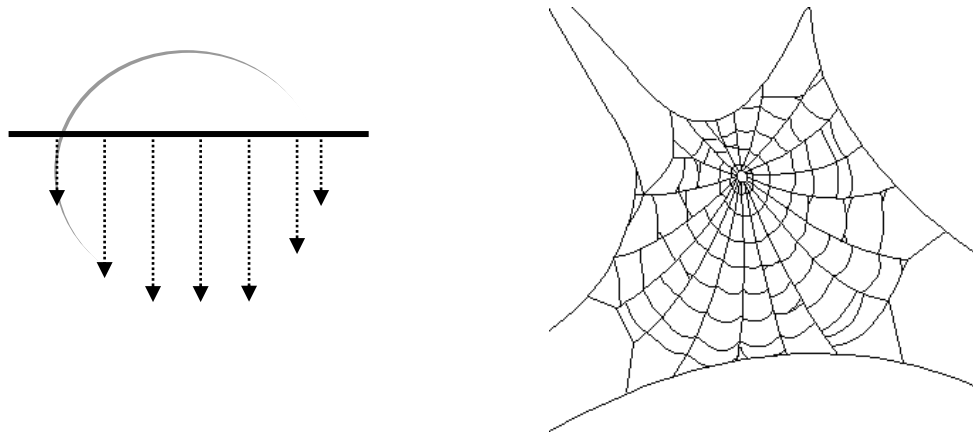

Рис. 4.6. **Метафора ТЛ – невидимий світ**

Таким чином, метафоричні проєкції *невидимого світу*, організовані за просторовим образ-схемним принципом, актуалізуються у кластері мікрометафор на рівні вербальної репрезентації ситуації ТЛ. На концептуальному рівні така проєкція зумовлює активацію предметної та компаративної фреймових структур моделі ТЛ та семантичні ролі актантів, доповнюючи та модифікуючи контури втіленої в АМД ситуації ТЛ.

4.2.2. Метонімічна та метафорична проєкції ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ – РИНОК – ПАВУТИННЯ. У межах інтерпретації ситуації ТЛ як *замкнене коло* нашаровується проєкція такого соціального явища крізь сферу *РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ*, де *торговець людьми* та *клієнт* виступають *продавцями, постачальниками* та *покупцями, споживачами*, а *жертва* – *товаром*, предметом їхніх ринкових відносин.

Модифікація мегаметафори *павутиння* виникає внаслідок метонімічного проєктування сутностей та подальшого метафоричного проєктування на основі комплексу схемних образів, що зумовлює більш віддалений зв'язок із павутиноподібною формою.

Ця проєкція є метонімічною, оскільки побудована за принципом суміжності внаслідок активації корелятивних пропозицій схожості, а також пропозиціями класифікації та специфікації ідентифікативних фреймових

структур у концептуальних полях *торговця людьми* та *клієнт*. Зокрема, розуміння *ринку* як торговельних відносин між продавцем та покупцем товару чи послуг передбачає міжфреймовий зв'язок зазначених актантів у ролях *реципієнт – бенефактив* у межах однієї концептуальної сфери.

У результаті такої проєкції (рис. 6. Дод. В.), надалі, у мовній репрезентації ситуації ТЛ, спостерігається вживання числівників на позначення *суми, ціни, прибутку* від ТЛ: *earn billions of pounds by trading women and children* [G, 5]; *for between 200\$ and 500\$ - a fortune here* [DT, 3]; *costing around \$500* [NYT, 4]; *pay well for black market babies* [BBC, 16]; *growing fat on the profits* [BBC, 16]. Тому спостерігаємо вживання лексики економічної та фінансової галузей, у поєднанні з оцінними та стилістично нейтральними одиницями.

На моделі метонімічної проєкції (рис. В. 6 у Додатку В) наведено дві площини. На верхньому паралелограмі зображено фрагмент концептуальної ситуації ТЛ із урахуванням пропозиційних відношень між актантами у ролях *реципієнт – бенефактив* і пропозицій класифікації. На нижньому паралелограмі наведено фрагмент концептуальної ситуації ТЛ із урахуванням пропозицій специфікації. Двосторонніми стрілочками показано корелятивні пропозиції схожості у концептуальних полях актантів *торговець людьми* та *клієнт*. Заокругленим заштрихованим прямокутником позначено сферу ринку, у межах якої концептуалізуються зазначені фреймові сутності.

Метафорична проєкція РИНКУ можлива у розумінні ситуації ТЛ у термінах *замкненого кола*. У кореляції з елементами *навутиння* спільною ознакою для порівняння є лише схемний образ *обмежений простір*. Такий зв'язок є доволі слабкий, хоча передбачає онтологічну сутність, окреслену у просторі. Однак, при зчепленні зі схемним образом *об'єкт* (*жертва* ТЛ у ролі *афектив* і *жертва навутиння*) і зв'язок (ролі *агенс, реципієнт – бенефактив* актантів *торговець людьми* та *клієнт*), виникає більше підстав для концептуалізації ринку ТЛ як сутності, сумісної з іконічним конструктором *навутиння*.

Таким чином, метонімічна проекція *ситуація ТЛ – ринок* слугує концептуальною базою для виникнення метафоричної проекції *ринок ТЛ – частина павутиння*, у межах якої специфікуються розширені діапазони метафоричних утворень.

На моделі метафоричної проекції (рис. В.7 у Додатку В) продемонстровано процес суположення концептуальної референтної ділянки, якою є ситуація ТЛ як *ринок товарів та послуг*, та концептуального корелята, яким є елементи частини *павутиння*, на основі схемних образів, у результаті якого виникають діапазони метафор, що розгортаються навколо концепту *ринок* та концепту *товар*, між якими існує взаємний зв'язок, позначений на рисунку двосторонньою стрілкою. Решта позначень графічних фігур відповідає аналогічним проекціям, розглянутим вище.

Зокрема діапазон метафор включає низку мікрометафор, що реалізуються за допомогою лексичних одиниць сфери *ринку* як *обмеженого простору* ситуації ТЛ із значеннями *валюти*, наприклад, *their trade in the currency of human hope* [BBC, 14]; *trade in human misery* [O, 2] тощо. Діапазон метафор такого характеру пов'язаний із діапазоном метафор, що розгортається навколо *жертви* ТЛ як товару, оскільки, як це можна простежити у наведених прикладах, як *товар* концептуалізується емоційний та економічний стан *жертви* ТЛ. Проекція сфери абстрактних сутностей відбувається за рахунок активації концептів *надія, нещастя, бідність, голод*, тощо. *Ринок* як *обмежений простір* концептуалізується також у розумінні його як *живої істоти*, що має потреби. В АМД це відбувається за рахунок мікрометафор із значенням *попиту*, наприклад, *there is hungry market demanding younger, and cheaper, women* [O, 4] тощо.

Зазначені мікрометафори сприяють частковій активації елементів іконічного конструкту як частини *павутиння*. Окрім онтологічної концептуальної метафори, також реалізується кондуїтна метафора [193] ЖЕРТВА – ТОВАР, який передається від *продавця* до *покупця* або *споживача*. У межах такого діапазону висвітлюється схемний образ *об'єкт* та *зв'язок*.

Відповідні мікрометафори реалізуються за допомогою лексичних засобів із значенням **продукт**: *Migrants come in all shapes and sizes* [BBC, 14]; *They are nothing more than a commodity. Product for sale* [BBC, 17]; *with the girls regarded as just another product to be bought and sold for thousands of pounds* [BBC, 66]; *fashionable playthings* [BBC, 16]; *Once the girl is worn out or she is infected by some sexual disease she is cast aside, just as you would with a fridge or a washing machine that was broken* [BBC, 117]; *the commodity is vulnerable people being exploited purely for profit* [BBC, 45]; *women and children are ... commodities, stock, and bonds* [BBC, 117]; *collecting human merchandise and taking orders from safe houses and brothels in the major sex-trafficking hubs* [NYT, 4]; *were found cramped like sardines in the small, squalid ambience* [BBC, 90] тощо.

Жертва ТЛ також концептуалізується за допомогою мікрометафор із значеннями **врожай**: *as if they were a crop of exotic fruit* [BBC, 63]; *innocence is a trafficker's harvest* [NYT, 4]; *gang sent to harvest body parts* [BBC, 35] та **аукціон**: *scrutinizing the girls as at an auction* [NYT, 4] тощо.

Як це помітно з вищенаведених прикладів, метафора *товару* є дуже продуктивною у створенні таких художніх ефектів як персоніфікація та художнє порівняння, як різновидів метафори на вербальному рівні, а також реалізується в оцінних висловлюваннях: *Like any other market – and it is a perverse kind of market - there is a supply in terms of people who are duped, coerced or tricked, and a demand, people who may be buying the sort of commodities we are talking about. And there is the act of connecting the supply and demand – those who do the trafficking* [BBC, 151]. Власне, у такому розгорнутому вигляді на рівні мовної репрезентації втілюється кондуїтна [223] метафора *жертва – товар* як предмет діяльності ТЛ. Водночас проекція *товар – жертва* поширюється на вживання стилістично нейтральної лексики в АМД в описі діяльності в межах ситуації ТЛ: *children trafficked for profit* [BBC, 70]; *sex organs of children, which are sold to make magic charms.* [BBC, 83]; *children are purchased from their parents* [BBC, 125]; *younger, and cheaper, women* [O, 4] тощо.

На концептуальному рівні наведені мовні одиниці, які активують пропозиції фреймових структур. Власне, ця метафора репрезентує пасивність *жертви* відповідно до семантичних ролей інших актантів і актуалізується як певний предмет (*товар*) на основі схемного образу *об'єкт* у межах онтологічної сутності, якою є *ринок* товарів та послуг, що посилює осмислення ситуації ТЛ як *замкнене коло* (рис. 4.7).

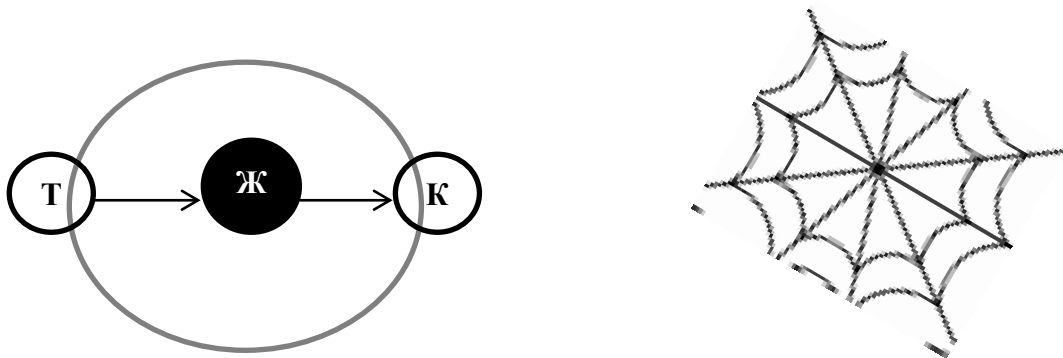

Рис. 4.7. **Метафора ринок ТЛ – частина павутиння**

На рисунку суцільною лінією сірого кольору окреслено сферу ринку в ситуації ТЛ, а крапками чорного контуру – актанти *торговець* людьми (Т) та *клієнт* (К), і чорного кольору – товар, якою є *жертва* (Ж) ТЛ. Стрілочками позначено напрям передачі *об'єкту*, що ним є *жертва* у розумінні *товару* в межах ситуації ТЛ. Праворуч наведено фрагмент малюнка *павутиння*, що демонструє схемні образи *обмежений простір*, створений зв'язком між радіальними лініями, та *об'єкт* усередині *центральної частини павутиння*.

Таким чином, метафоричне переломлення ситуації ТЛ як сфери *ринкових відносин* крізь призму елементів павутиноподібної форми зумовлює створення художніх стилістичних ефектів на вербальному рівні, а також сприяє вживанню в англійських текстах ЗМК як оцінних, так і стилістично нейтральних лексичних одиниць, які активують пропозиції фреймових структур актантів.

4.2.3. Емоційний і фізичний стан жертви торгівлі людьми: особливості метафоризації. За рахунок активації схемного образу об'єкт у проекції ситуації ТЛ як сфери *ринку товарів та послуг*, відбувається наплив на образ *жертви*, та активуються сфера її тілесного досвіду і сфера її емоцій. Тому в площині концептуальної референтної ділянки відбувається фокусування ролі *афектив* та пропозиції *стану* в акціональній структурі актанта *жертва*. Концептуальним корелятом є "перебування *жертви* всередині *навуглини*", завдяки комбінації схемних образів *обмежений простір* та *об'єкт*.

Ця проекція є схожою на метафору *замкнене коло*, але ступінь напливу на образ *жертви* є високим у репрезентації її емоційного та фізичного стану, що зумовлює модифікацію мегаметафори *навуглини*. Окрім вищезазначених схемних образів, у репрезентації стану *жертви* ТЛ залучені такі схемні комплекси, як *вмістилище*, *повний – порожній*, *частина – ціле*. У межах цієї проекції (рис. В. 8 у Додатку В) утворюються метафоричні конструкти за принципом цілісності / нецілісності емоційного та фізичного стану *жертви*.

Як це наведено на рис. В. 8 Додатку В рисунка, виникає метафора-контейнер [223], що реалізується у низці розгорнутих мікрометафор на рівні вербальної репрезентації ситуації ТЛ із значенням *ємність* емоцій *жертви*: *fear in the pit of my stomach: fear of being killed, beaten or raped; fear of constant humiliation* [BBC, 64]; *full of hope* [NYT, 4]; *the body seems to be filled with lead* [G, 1]; *to swallow an insult ...* [DT, 3]; *Women from Nigeria underwent "terrifying and humiliating" rituals involving ... being pushed into a coffin "to put the fear of death in them"* [BBC, 182] тощо.

Також, виникають метафоричні образи, пов'язані з *порушенням цілісності* емоційного та фізичного стану *жертви*: *Social stigma and personal emotional scars* [G, 1]; *their minds and bodies will be scarred for life* [WST, 13]; *I thought, 'Now I am ruined,'* [NYT, 22] тощо. Такі мікрометафори реалізуються у репрезентації емоцій, що їх відчуває *жертва* у ситуації ТЛ.

Окрім суто метафоричних проєкцій, на вербальному рівні *жертви* репрезентовано у дихотомічних семантичних одиницях із значеннями *фізичного – емоційного стану*: *the mental and emotional exhaustion she has faced since that night* [ЕСРАТ-UK, 1]; *suffering physical and emotional abuse* [BBC, 56]; *наявності – відсутності* емоцій: *She's now 19, and shy with her body but direct with her gaze, which is flat and unemotional* [NYT, 4]; а також із значеннями відокремлення тіла від психологічного стану: *emotionally broken* [NYT, 4]; *sale of their bodies* [BBC, 122]; нанесення тілесної шкоди: *raped and beaten* [I, 8].

У результаті когнітивної операції напливу на образ *жертви*, активується метафорична проєкція на основі схемного образу *контейнер і частина – ціле* за рахунок чого відбувається послаблення інших іконічних ознак мегаметафори *павутиння* (рис. 4.8). На рисунку ліворуч суцільною товстою лінією позначено *обмежений простір* ситуації ТЛ як центральну частину *павутиння*, в якому перебуває *жертва*. Сірим кольором позначено *тіло жертви* як *вмістилище* її емоцій, що позначено фігурою чорного кольору.

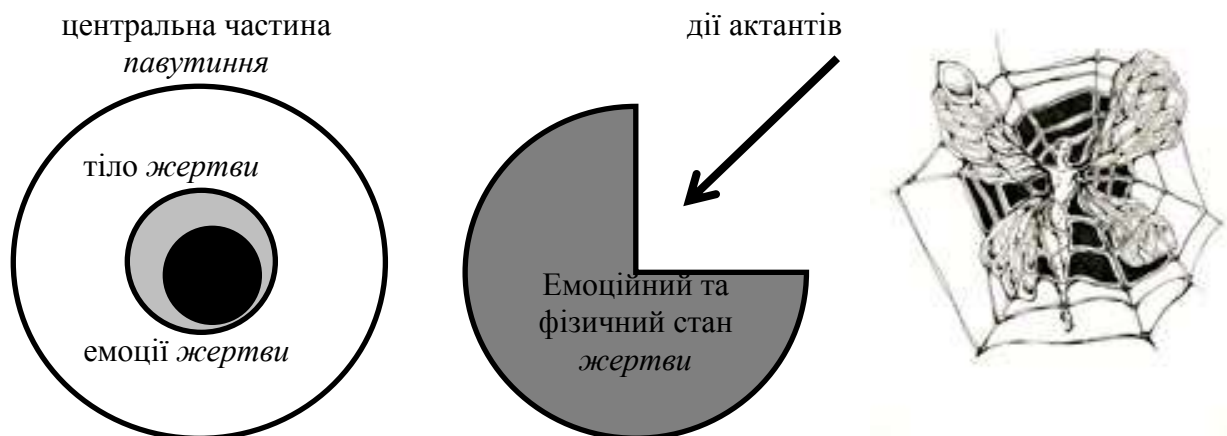

Рис. 4.8. *Метафора жертва ТЛ – жертва павутиння*

Рисунок, розташований у центрі, демонструє порушення цілісності емоційного та фізичного стану *жертви* ТЛ, діагональна стрілка означає пропозиції *контактної дії* інших актантів, фігура насиченого темного сірого

кольору означає профілювання ролі *афектив*, властивої *жертві* ТЛ, що перебуває в зоні концептуального референта. Ліворуч зображено візуальний метафоричний образ *жертви павутиння* як варіант концептуального корелята.

Таким чином, метафорична проекція *тіла як контейнера для емоцій жертви* та як *порушення цілісності емоційного і фізичного стану жертви* реалізується у вербальній репрезентації образу *жертви* в результаті когнітивної операції напливу [210], яка відбувається за рахунок активації профілюючих пропозицій *контактної дії* актантів ситуації ТЛ щодо *жертви* у ролі *афектив*, пропозиції *стану* у концептуальному полі *жертви*.

Розглянувши блоки концептуальних метафор, які разом утворюють мегаметафору "*павутиння*", виявлену нами у результаті фреймового моделювання як іконічну структуру, простежимо, яким чином вони впорядковані у репрезентації ситуації ТЛ в АМД. Зокрема система основних мікрометафор організована за ступенем висвітлення комплексів схемних образів, на основі яких відбувається суположення концептуальних референтних структур та концептуальних корелятивів. Під час таких когнітивних операцій посилюється або послаблюється активація домінуючого схемного образу *обмежений простір* залежно від ступеня профілювання семантичних ролей *агенс – афектив* та фокусування *реципієнт – помічник – бенефактив*.

Система метафоричних проекцій, проаналізована вище, спрямовує осмислення КМ ТЛ у межах контурів іконічного конструкту "*павутиння*". У процесі метафоризації відбуваються когнітивні операції [210], під час яких висвітлюються різні ділянки КМ ТЛ. Відповідні мікрометафори [287, с. 111] сприяють висвітленню ситуації ТЛ із кількох перспектив [230], залежно від того, які пропозиційні зв'язки акцентуються у репрезентації ситуації в АМД. Сукупність виявлених нами мікрометафор, побудованих на особливих поєднаннях та сполученнях схемних образів, утворює таку систему метафоричних проекцій, яка має характеристики іконічного конструкту "*павутиння*".

Аналіз особливостей реалізації мегаметафори "павутиння" та відповідних проєкцій показав наявність модифікацій метафоричних конструктів, частково сумісних із загальним візуальним образом, що активує павутиноподібну форму репрезентації ситуації ТЛ. Розгляд спільних та відмінних ознак іконічного конструкту та елементів біологічного явища, яким є *павутиння*, показав особливості активації конфігурації фреймових структур у концептуальних полях актантів, які також визначають спосіб повідомлення про ситуацію ТЛ ЗМК та її бачення масовою аудиторією.

Для формування суспільних уявлень та переконань прагматичний ефект медійної інформації має місце не лише на надтонкому когнітивному рівні, але також безпосередньо на рівні мовних одиниць. Втілюючись у вербальних засобах АМД, концептуальна метафора впливає на рівень емоційного стану читачів англomовних повідомлень про ситуацію ТЛ.

У сполученні з іншими засобами, що створюють додатковий стилістичний контекст, метафора зумовлює максимальний та гармонійний ефект. Саме тому, важливо дослідити питання реакції читацької аудиторії на насиченість англomовного медійного тексту стилістично забарвленими мовними одиницями, на фоні яких реалізується концептуальна метафора та її різновиди.

4.3. Реакція читацької аудиторії на стилістичні засоби реалізації метафоричних проєкцій ситуації *торгівля людьми*

На цьому етапі нашого дослідження ми зосередимося на важливих для формування оцінного ставлення масової аудиторії особливостях дискурсивної ситуації ТЛ, зокрема йтиметься про вплив мовних засобів (метафоричних проєкцій) на рівень емоційного сприйняття та формування суспільних уявлень щодо ситуації ТЛ, втіленої у корпусі англomовних медійних повідомлень.

Наше дослідження в межах фреймового аналізу показало, що оцінні складники ситуації ТЛ органічно вплетені у концептуальні структури. До того ж, інтенційні [77], тобто прагматичні, повідомлення конструюються шляхом зсуву фокусу та зміни перспективи на концептуальному рівні репрезентації ситуації ТЛ, що спричиняє зміну усталених уявлень.

Метафоричне моделювання, що доповнює фреймовий аналіз, дозволило з'ясувати лінгвоконцептуальні особливості втілення ситуації ТЛ в АМД. Безпосереднім результатом метафоричного проектування у процесі концептуалізації ситуації ТЛ є реалізація системи вищерозглянутих мікрометафор, по-перше у концентрації вербальної метафори та її різновидів, а також інших виразових засобів і стилістичних прийомів; по-друге – в оцінних висловлюваннях, що містять позитивні або негативні конотації в описі ситуації ТЛ; по-третє, – у контексті стилістично нейтральних, немаркованих мовних одиниць, серед яких переважають лексичні одиниці лише з денотативним значенням та граматичні структури, які зумовлюють логічне повідомлення інформації про ситуацію ТЛ.

У площині лінгвокогнітивних механізмів та стилістичних засобів формування суспільної думки на окрему увагу заслуговують інтертекстуальні явища, які моделюють сприйняття ситуації ТЛ. Зокрема, іноді в АМД спостерігається переломлення ситуації ТЛ крізь призму уявного світу казок, легенд, епізодів фільмів тощо за допомогою поєднання алюзії як механізму параболічного мислення та антономазії як використання перенесення власних імен по відношенню до *жертви* ТЛ. При цьому актанти ситуації ТЛ фігурують як персонажі відомих історичних епізодів: ЖЕРТВА – РОКСОЛАНА: *newly-fledged Roksolanas* [NYT, 4]; ЖЕРТВА – ПОПЕЛЮШКА: *Trafficking Cinderella features gut wrenching testimonies of broken dreams, withered illusions, rape and humiliation from six Eastern European girls sold as prostitutes throughout the world* [NYT, 4]; ЖЕРТВА – героїня фільму КРАСУНЯ: *Pretty Woman* [NYT, 4] тощо. Ці посилання на відомі культурно-історичні факти працюють як проектування уявного світу казок на світ ситуації ТЛ,

активуючи у більш широкому контексті фонові знання аудиторії і водночас закріплюючи таким чином сукупність метафоричних проєкцій, розглянутих нами вище, оскільки таким чином активуються значення *заманювання, поневолення, подорожі, пастки* тощо, а це, у свою чергу, означає активацію комбінації схемних образів *притягання, шлях, обмежений простір, об'єкт, зв'язок*, що утворюють іконічний конструкт – мегаметафору *павутиння*.

Однак, велика роль у створенні оцінки належить не лише виразовим засобам та стилістичним прийомам, але також мовним одиницям із негативною або позитивною валентністю. Такими є прикметники та дієслова, а також морфологічні структури (префікси *un-, under-, mis-* тощо), що здебільшого мають негативні конотативні значення: *Any thoughtful traveler knows that mass tourism...is not an intimidated blessing; but sexual abuse of children? No one cares. And the terrible fact is that younger and younger children are doomed to work in brothels...* [DT, 3]; *The lives of these unfortunate human beings are cut short because of disease and the dangers to which they are subjected. The problem is growing; it's becoming more and more organised by criminals* [BBC, 133]. У такому разі, як бачимо, оцінна тональність підсилюється синтаксичними стилістичними засобами, такими як риторичні речення, парцеляція, полісиндетон та паралельні конструкції.

У стилістично нейтральному контексті активація схемних образів виявляється у граматичних структурах англійської мови. Перш за все, це переважна кількість дієслів пасивного стану для характеристики стану *жертви*, що активують схемний образ *об'єкт*: *threatened and forced* [BBC, 84]; *are sold* [BBC, 129]; *are owned* [BBC, 29]; *tortured or ill-treated* [BBC, 116]; *are beaten, raped and imprisoned* [I, 8] тощо. Доцентровість відношень посилюється прийменниками керування *to, with* та займенниками *her, their, them*, наприклад, *what has happened to them* [G, 8]; *sold them* [BBC, 113]; *controlled their every move* [NYT, 4]; *threatened her* [WST, 5]; *ordered her* [BBC, 82]; *get them* [BBC, 15] тощо.

Активациі схемного образу *обмежений простір* сприяє поєднання дієслів та займенників *in, into*, наприклад, *lure, trick and coerce people ... into conditions to which they never agreed* [G, 30]; *send their children into underage labour* [BBC, 72]; *tricked her into leaving her village home* [BBC, 179], а схемний образ зв'язок реалізується у словосполученнях із прийменником *between, among* та лексичних одиницях *cooperation, link to* тощо.

Схемні образи вище з'ясованих метафоричних проекцій також зафіксовані у сукупності стилістично нейтральних лексичних одиниць репрезентації дій *торговця людьми, клієнта, членів сім'ї, представників влади, міжнародних організацій та правозахисних організацій* у стилістично нейтральних англомовних медійних повідомленнях. Наприклад, *This would make sense, because one thing that European governments tend to avoid doing, however much they wish to tackle the sex trade, is offer sanctuary to women who are willing to give evidence against traffickers* [I, 8]; *The government of Benin has recently taken new steps* [BBC, 125]; *The authorities in Benin have taken new measures to stop children being sent to other countries ... to work as child labourers* [BBC, 26]; *These would include extended witness protection services and opportunities to institute criminal and civil proceedings against traffickers* [BBC, 23]; *The debate should focus, not only on the repression of criminal activity connected with immigration, but also on supporting appropriate opportunities ...* [O, 2] тощо.

Аналіз лінгвостилістичних засобів реалізації метафоричних проекцій став необхідною передумовою для проведення емпіричного дослідження емоційної реакції читацької аудиторії, оскільки сприйняття англомовних медійних повідомлень може різнитися залежно наявності лінгвостилістичних засобів у тому чи іншому тексті ЗМК. Відповідно, ми провели експеримент, який мав декілька етапів. По-перше, ми забезпечили вибірку, залучивши методом випадкового вибору 50 учасників віком від 19–22 років. Респонденти становлять доволі вразливу категорію суспільства за критерієм віку та статі, тому ми передбачаємо високий рівень чутливості до стилістичних засобів впливу на емоційний стан читачів повідомлень ЗМК про ситуацію ТЛ.

По-друге, для проведення опитування було відібрано 2 типи текстів: текст 1 (*Trafficking in Human Beings in South Eastern Europe UNICEF Report*) є інформативним повідомленням про ситуацію ТЛ та нейтральним за оцінно-емоційним спрямуванням, а текст 2 (*The Girls Next Door (How Sex Trafficking Works), The New York Times, January 25, 2004, By Peter Landesman*) є інтерпретативною статтею з елементами розповіді (Додаток Г). Перед розробкою анкети для опитування на основі цих текстів ми здійснили лінгвостилістичний аналіз статей.

Зокрема, у статті *Trafficking in Human Beings in South Eastern Europe*, автором якої є представник міжнародної організації UNICEF, висвітлено міграційні та соціально-економічні питання з погляду гендерної проблематики. Лексичні засоби не містять емоційного навантаження, належать до тематичних груп у межах зазначених аспектів. Складні синтаксичні конструкції та збалансовані граматичні засоби вираження думки автора сприяють нейтральності та логічності повідомлення. Ступінь оцінного навантаження значно слабший порівняно з текстом 2.

У статті П. Ландесмана під назвою *The Girls Next Door (How Sex Trafficking Works)*, розміщеної у газеті *The New York Times* 25 січня 2004 року, що надавався учасникам експерименту як *емотивний* текст, здебільшого переважає поєднання семасіологічних та синтаксичних лінгвостилістичних засобів опису ситуації ТЛ:

- Метафори, наприклад, *But it exists in every country. In every house there is a devil*, як реалізація онтологічної концептуальної метафори ЗЛО У ЗАМКНУТОМУ ПРОСТОРИ разом із повторенням та паралельними конструкціями: *a young woman trafficked into the U.S., trapped in a foreign culture, perhaps unable to speak English, physically and emotionally abused and perhaps drug-addicted ...*, *While passengers come off, they take the girls to an office, where officials will 'process' them*, як реалізація кондуїтної концептуальної метафори ЖІНКА – ПРОДУКТ СПОЖИВАННЯ, ТОВАР, *We have that cancer, corruption* як реалізація концептуальної структурної метафори КОРУПЦІЯ – ХВОРОБА.

- Літота у поєднанні з риторичними питаннями та паралельними конструкціями, наприклад, *Who can expect a young woman ... to ask for help from a police officer...?... who more likely than not will look at her as a criminal and an illegal alien... We had customers who were police, so you were not going to go talk to a cop. We had this customer from Nevada who was a child psychologist, so you're not going to go talk to a social worker, So who are you going to talk to?* посилюється застосуванням повторення та хіазму: *The police are not seen as a solution for anything. You don't run to the police; you run from the police* тощо.

На окрему увагу в цьому фрагменті АМД заслуговує застосування наративного елемента, який водночас можна інтерпретувати як іноказання, тобто різновид концептуальної метафори – проєкції сюжету легенди на ситуацію ТЛ: *...Her account reminded me -- painfully -- of the legend of the Pied Piper of Hamelin ...* У цьому контексті *торговця людьми* репрезентовано крізь образ Щуролова із Гамельну, героя німецького фольклору, який врятував місто від нашествия щурів, заманивши їх у ріку грою на флейті.

Слово *щуролов* вживається також як антономазія на позначення людини, яка дає обіцянки та заманює у пастку. За легендою, гамельнський *щуролов* виманює назавжди всіх дітей із міста, заманюючи їх своєю грою на флейті: *And no matter what people did, the mountain never gave up its victims. Many years were to pass before the merry voices of other children would ring through the streets of Hamelin but the memory of the harsh lesson lingered in everyone's heart and was passed down from father to son through the centuries.* [331]. Так, механізм параболічного мислення [19, с. 20], складний когнітивний процес проектування *розповіді на розповідь* [303], працює в межах репрезентації ситуації ТЛ в АМД.

Серед наведених засобів вербальної репрезентації ситуації у 6 випадках функціонує концептуальна метафора, у 2 випадках паралельна конструкція, у 2 випадках риторичне питання, а також випадки повторення, хіазму, літоти. Як ми бачимо, концептуальна метафора переважає за кількісним показником, а це означає, що ситуацію ТЛ втілено у більш конкретних сутностях, що задають контури осмислення фрагмента соціальної реальності.

Ми навели лише деякі приклади репрезентативних стилістичних засобів, які у сукупності з іншими лексико-граматичними, синтаксичним, фразеологічними особливостями медійних повідомлень про ситуацію ТЛ здійснюють гармонійний та потужний вплив на читача. Проте залишається дискусійним питання про те, чи справді вербальні засоби реалізації метафоричних проєкцій в АМД сприяють формуванню суспільної думки і якою мірою вони впливають на зміну емоційного стану та оцінного ставлення до ситуації ТЛ, висвітленої в АМД.

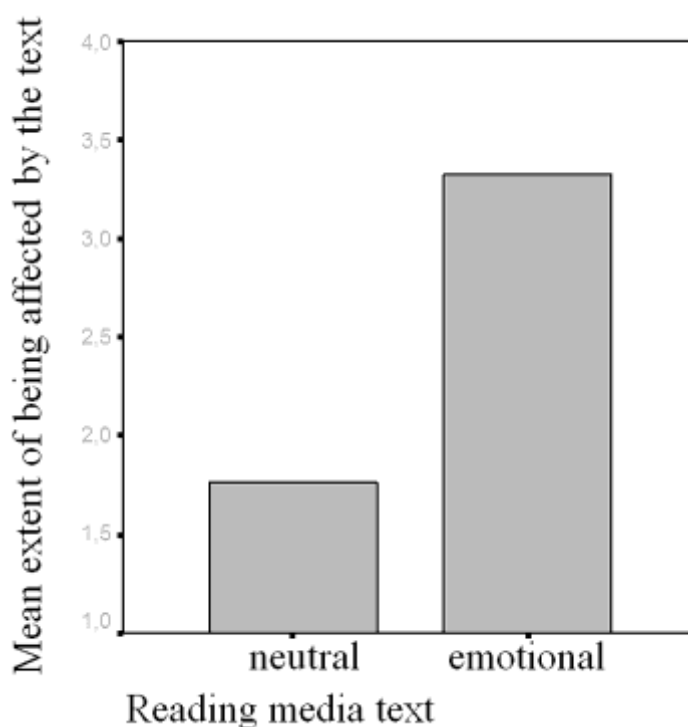
Інструментом, обраним для розв'язання цієї проблематики, є експеримент, що дозволяє перевірити на практиці валідність [118; 307] теоретичних припущень, а також встановити значущі закономірності між параметрами опису ситуації ТЛ в АМД та особливостями сприйняття відповідних медійних повідомлень.

У процесі емпіричного дослідження ми обраховували такі параметри реакції читачів: сприйняття образу *жертви* до та після прочитання текстів у двох групах респондентів та різниця між групами; зміна думки залежно від типу тексту; зміна емоційного стану залежно від типу тексту; емоції респондентів залежно від типу тексту (*злість, засмученість, смуток, суперечливі почуття, байдужість*). Детальний опис етапів та процедур проведення експерименту, а також хід обробки й інтерпретації результатів наведено у Додатку Д.

Проведені тести підтверджують те, що апелювання до емоційної сфери масової аудиторії завдяки використанню стилістично забарвлених мовних одиниць є доволі потужним засобом формування суспільних уявлень та думок, адже на основі почуттів відбувається подальше усвідомлення та аналіз проблем, висвітлених у текстах ЗМК.

Серед отриманих кількісних та якісних даних експерименту найбільш вагомим результатом є такий, що виявився у тесті на порівняння середніх показників двох незалежних вибірок (Independent-Samples T Test), тобто порівняння даних опитування у двох групах для визначення залежностей між

типом тексту і зміною думки та типом тексту та зміною емоційного стану читачів. Результат щодо ступеня зміни думки не є значущим через високу ймовірність похибки ($p=0,320$), у той час як ступінь емоційного впливу тексту є надзвичайно значущим ($p=0,00$, одностороння значущість). Це означає, що після прочитання медійного тексту думка читачів щодо ситуації ТЛ не змінилася, а рівень емоційного сприйняття виявився дуже високим, особливо у групі 2, учасники якої читали *емотивний* текст (рис. 4.9).

Рис. 4.9. Різниця у ступені емоційної реакції респондентів на медійний текст у двох групах

Очевидно, разового прочитання медійного тексту недостатньо для зміни уявлень та формування масової думки, проте його достатньо для зміни емоційного сприйняття. Це свідчить про те, що вплив на свідомість аудиторії здійснюється саме на основі дискурсивної ситуації ТЛ, а не лише окремої медійної статті.

Відповідно до альтернативної гіпотези, висловленої у розділі 2, ми очікували, що, окрім зміни емоційного стану читачів, лінгвостилістичні засоби реалізації метафоричних проєкцій в англомовних медійних текстах сприятимуть також і зміні їхньої думки щодо ситуації ТЛ. Однак, отриманий результат не є значущим для встановлення закономірностей безпосереднього впливу англомовного медійного тексту на формування суспільної позиції респондентів щодо цього соціального явища.

В умовах нашого експерименту, використання однієї медійної статті для групи учасників замало, аби встановлювати зв'язок між текстом і формуванням суспільної думки. Це можна відстежити під час вивчення читацької реакції при послідовному пред'явленні декількох медійних текстів протягом певного періоду часу у дискурсі з питань ТЛ. Одночасно із цим більш чітко виявлятиметься ефект передування, тобто вплив попереднього контексту на інтерпретацію змісту англомовної статті ЗМК.

Разом із цим, результати нашого дослідження розкривають особливості досягнення прагматичної мети ЗМК, що полягають у створенні емоційної основи для сприйняття та подальшої інтерпретації англомовних медійних повідомлень. Про це свідчить різниця у ступені зміни емоційного стану респондентів у двох групах після прочитання статей про ТЛ. Це означає, що апелювання англомовних ЗМК до аудиторії через застосування стилістичних засобів є проміжним етапом у програмуванні читацької реакції.

Формування гомогенних уявлень про описувані в англомовних ЗМК явища великою мірою залежить від ефекту передування, який, функціонує на мовному рівні для створення емоційної та оцінної тональності, а на концептуальному рівні – для інтерпретації сконструйованих значень в АМД.

Кінцевим етапом у формуванні масової думки є спрямування аудиторії до осмислення емоцій від прочитаного медійного повідомлення в межах заданих контурів [139; 233] завдяки застосуванню в ЗМК технологій фреймового конструювання [274; 296]. Реконструкція концептуальної ситуації ТЛ свідчить про наявність концептуального конструкту та системи сумісних

із ним метафоричних проєкцій. Комплексна фреймова модель ситуації ТЛ є іконічним конструктором, форма якого відображує значення, сконструйоване в ЗМК. Це є метафора "павутиння" як проєкція сфери соціального досвіду, ситуації ТЛ, на сферу біологічного досвіду крізь сукупність схемних образів.

Такий конструктор задає рамки інтерпретації послідовного пред'явлення англомовних медійних текстів, що формує дискурсивну ситуацію ТЛ і визначає його мовну реалізацію в медійних текстах. На вербальному рівні "павутиння" актуалізується як мегаметафора, що організує низку мікрометафор, які ми розглянули на початку цього розділу. А вони, у свою чергу, функціонують у текстах ЗМК із різним ступенем стилістичного забарвлення.

Аналіз таких метафоричних проєкцій показав, що текст здебільшого утворюється зі стилістично нейтральних мовних одиниць. Це – нормалізована лексика, збалансовані синтаксичні та граматичні конструкції. При цьому деякі фразові дієслова, прийменники керування та займенники містять семантичні елементи, що вказують на присутність схемних образів метафори "павутиння", що втілюють семантичні ролі *агенса* – *афектив*. Такий мовний прошарок слугує гармонійною основою, сприятливою для налаштування читача осмислювати ситуацію ТЛ у визначеному руслі.

Поряд із цим у такому АМД спостерігаються оцінні висловлювання, вплетені у тканину [20; 288] стилістично нейтральних лінгвістичних одиниць. Конотація, що реалізується у таких судженнях у розгорнутому контексті, є виявом метафоричних проєкцій, відповідно до схемних образів, властивих іконічному конструктору "павутиння". Семантика цих мовних засобів зумовлює читацьку оцінку ситуації ТЛ, про яку повідомляють ЗМК, і є одним зі складників, притаманних риториці медійного дискурсу.

Із надзвичайною потужністю емоційного впливу працюють лінгвостилістичні засоби репрезентації ситуації ТЛ в АМД. Іконічний конструктор "павутиння" реалізується не лише безпосередньо за допомогою метафор, але також у сплетіннях стилістичних засобів, покликаних посилити рівень емоційного сприйняття англомовних медійних текстів. Як найбільш

значущі елементи англомовного медійного продукту, вони є сигналами апелювання до емоційної сфери читача. Потужність їх використання можна порівняти з художнім прийомом висунення [154; 159; 185; 198–199], який посилює смисловий та емоційний [199; 246–250; 308] потенціал тексту.

Отже, конвергенція стилістичних засобів на вербальному рівні слугує механізмом створення емоційного тиску на читачів. Відчувши певні емоції після прочитання медійного тексту, надалі читачі у процесі осмислення формують своє ставлення до того чи іншого явища, унаслідок чого їхня думка і позиція щодо описуваної проблематики стає більш чіткою.

Це підтверджують дані опитування, під час якого було виміряно рівень емоційної реакції. У результаті експерименту ми встановили, що англомовний медійний текст із достатньо насиченим набором стилістичних засобів викликає емоційну реакцію читачів, що, у свою чергу, є передумовою формування запрограмованої текстом суспільної думки.

До того ж, результати проведеного дослідження дають право стверджувати, що лінгвостилістичні засоби мають надзвичайний потенціал впливу на емоційний стан читачів. Організуючим лінгвокогнітивним механізмом є концептуальна метафора, що реалізується у конвергенції зі стилістичними прийомами різного рівня мови. При цьому вона утворює на текстовому рівні сплетіння, які на фоні стилістично нейтрального мовного наповнення допомагають читачам інтерпретувати ситуації ТЛ, висвітлені в АМД.

Висновки до розділу 4

Лінгвоконцептуальними особливостями втілення ситуації ТЛ в АМД, на яких ми зосередилися у цьому розділі, є іконічність і метафоричність концептуального конструкту ТЛ, що зумовлено взаємозв'язком семантичних ролей *агенс* – *афектив* та *помічник* – *реципієнт* – *бенефактив*. Побудований на основі схемних образів зазначений зв'язок семантичних ролей актантів

ситуації ТЛ активується у метафоричних моделях та їхніх модифікаціях, що реалізуються з різним ступенем стилістичного забарвлення мовних одиниць у медійних текстах ЗМК.

Механізм метафоричної репрезентації ситуації ТЛ в АМД становить суположення концептуальної референтної ділянки, у межах якої сфокусовані різні пропозиційні зв'язки й елементи конфігурацій фреймових структур актантів, та концептуального корелята, у зоні якого висвітлюються різні фрагменти павутиподібних форм. Підґрунтям для порівняння таких сутностей є комплекси схемних образів, на основі яких виникають діапазони метафор.

У межах таких діапазонів метафоричні проекції реалізуються за допомогою мікрометафор, які сприяють створенню мегаметафори "*павутиння*". Незважаючи на наявність модифікованих метафоричних образів унаслідок більш слабого ступеня висвітлення схемних образів, сумісних із іконічним конструктором "*павутиння*", система відповідних мікрометафор сприяє цілісності концептуальної сутності ТЛ та визначає особливості формування дискурсивної ситуації ТЛ.

Метафоричні проекції актуалізуються за допомогою мовних засобів не лише у стилістично забарвленому контексті аналітичних статей, але також в інформативних повідомленнях, де домінують стилістично нейтральні вербальні одиниці. Ці проекції найбільш потужно реалізуються у метафорі та її різновидах у конвергенції зі стилістичними засобами різних рівнів мови. Також у дискурсі повідомлень про ТЛ вживаються лексичні одиниці з оцінною конотацією на фоні стилістично нейтральних мовних одиниць.

Система метафоричних проекцій зумовлює вплив повідомлень про ситуацію ТЛ на емоційне сприйняття читачами, а сполучення інших засобів, що створюють додатковий стилістичний контекст, сприяє створенню потужного, але водночас, гармонійного тиску. Це підтверджується результатами емпіричного дослідження, проведеного нами для з'ясування реакції читацької аудиторії на стилістичне навантаження текстів ЗМК. Так, виявилось, що ступінь емоційної реакції респондентів на англomовне

медійне повідомлення про ситуацію ТЛ збільшився після прочитання тексту, при чому цей рівень реакції на текст зі стилістичними ефектами є суттєво вищим, ніж на нейтральний текст. Однак, проведений тест не показав статистичної тенденції до того, чи змінилася думка читачів після прочитання тексту. Це можна пояснити тим, що одним із чинників зміни думки є попередня систематична та поступова контекстуалізація дискурсивної ситуації ТЛ із застосуванням ефекту передування.

У термінах лінгвокогнітивних аспектів медійного дискурсу такий ефект можна пояснити особливостями реалізації метафоричних проєкцій у тканині повідомлень ЗМК про ситуацію ТЛ. Побудовані на системі схемних образів, вони виявляються, по-перше, безпосередньо у вербальній метафорі та її різновидах у конвергенції з іншими виразовими засобами та стилістичними прийомами, по-друге, у вживанні оцінної лексики, по-третє, у стилістично немаркованих одиницях на граматичному та лексичному рівні. Уживання стилістично нейтральних мовних одиниць, які активують комплекс схемних образів, сумісних із мегаметафорою "*павутиння*", сприяє налаштуванню читача авторами медійних повідомлень сприймати інформацію певним чином для подальшої зміни усталених уявлень та думок за допомогою оцінних й стилістично маркованих вербальних засобів.

Основні положення розділу висвітлено у семи одноосібних публікаціях автора [75; 77; 81; 253–254; 256–258].

ВИСНОВКИ

Концепція дослідження комплексної ситуації ТЛ у сучасному АМД ґрунтується на теоретичних засадах когнітивної дискурсології, лінгвістики масової комунікації та лінгвостилістики, що дозволяє визначити АМД із питань ТЛ як процес конструювання значень у сукупності англомовних медійних текстів, які зумовлюють специфіку сприйняття та інтерпретації соціально-значущої ситуації. Водночас корпус медійних повідомлень, пов'язаних між собою тематикою ТЛ, становить результат висвітлення відповідного фрагменту соціального світу за допомогою вербальних засобів.

Наразі ситуація ТЛ у всебічному висвітленні в ЗМК постає доволі актуальним об'єктом лінгвістичного дослідження. На відміну від попередніх робіт, у яких розглядається текстове втілення соціальних явищ, динамічне розгортання ситуації ТЛ у корпусі англомовних медійних повідомлень потребує з'ясування механізмів її репрезентації на рівні дискурсу.

Зміст поняття "ситуація ТЛ" у межах нашої роботи охоплює комплексну сутність, що постає у трихотомії "референтна ситуація ТЛ – концептуальна ситуація ТЛ – дискурсивна ситуація ТЛ". Це означає, що втілена в АМД ситуація ТЛ крізь призму концептуальних моделей, співвідноситься із референтною ситуацією у контексті соціокультурних реалій. На рівні вербальної репрезентації ситуація ТЛ розглядається у площині медійного дискурсу, спрямованого на формування суспільної думки.

Способи та особливості формування громадських уявлень охоплюють технології тематичної організації текстів ЗМК, пов'язаних між собою низкою актуальних питань, застосування ефекту передування у створенні контексту для сприйняття сукупності текстових фрагментів у запрограмованому руслі, а також фреймове конструювання. Ефект передування виявляється на концептуальному рівні в когнітивних операціях фокусування та на вербальному – у стилістичних засобах реалізації сконструйованих значень

у ЗМК. Фреймове конструювання спрямоване на формування уявлень про фрагменти соціальної дійсності, утілені в особливій вербальній формі, тому АМД постає тематично-зорованим процесом створення контурів інтерпретації інформації про ситуацію ТЛ.

З'ясування конструкту ситуації ТЛ в АМД здійснено завдяки застосуванню комплексної методики дослідження, а саме: фреймового моделювання, іконічного аналізу та метафоричного проектування, а також проведення емпіричної розвідки, спрямованої на встановлення значущих закономірностей між лінгвоконцептуальними особливостями втілення соціального явища та реакцією читацької аудиторії.

У результаті розгляду системи концептуальних структур на основі аналізу конфігурації пропозиційних схем у межах предметної, посесивної, ідентифікативної, компаративної та акціональної фреймових моделей виявлено сфокусовані зони загальної концептуальної ситуації ТЛ, що виникають внаслідок нерівномірної активації пропозицій фреймових структур. Серед таких ділянок є субдомени, встановлені під час моделювання конфігурацій пропозицій посесивної й ідентифікативної моделі, якими є *контрабанда мігрантів, торгівля жінками, торгівля дітьми та торгівля органами*, що як відокремлені сфери знань, у сукупності, утворюють цілісну КМ ТЛ. Зазначені субдомени не є чітко обмеженими, що зумовлює особливості репрезентації *жертви* як одного з актантів ситуації ТЛ.

КМ ТЛ слугує концептуальною базою для профілювання акціональних пропозиційних схем у репрезентації діяльності учасників ситуації ТЛ, що активуються у міжфреймових зв'язках. Такими актантами є *жертва*, різновиди якої активуються в межах зазначених субдоменів, *торговець людьми, клієнт торгівлі людьми, члени сім'ї жертви, правозахисні організації, міжнародні організації та представники влади різних країн світу*. Концептуальне поле кожного такого актанта розглянуто з урахуванням його статичних та динамічних особливостей.

Зафіксоване превалювання статичних характеристик над динамічними у процесі моделювання концептуального поля *жертви* свідчить про пасивну роль актанта. У такому разі *жертва* є *каузатором* свого становища, що реалізується за рахунок злиття ролей *агенс* та *афектив* та подальшого домінування ролі *афектив* у концептуальних структурах актанта. Розмежування типів *жертви* залежно від субдоменів показало, що роль *афектив* удвічі переважає роль *агенс*, за рахунок чого відбувається зсув фокусу в репрезентації ситуації ТЛ. Решта актантів здебільшого активуються в ролі *агенса* щодо *жертви*. Таким чином, пропозиційний зв'язок *агенс* – *афектив* є таким, що зумовлює спосіб висвітлення ситуації ТЛ.

На концептуальному рівні репрезентації ситуації ТЛ практично не існує актантів у виокремленому стані. Навпаки, фіксується багато випадків, коли через подібність чи деяку тотожність статичних та динамічних характеристик, вони набувають семантичних ролей інших актантів у провідних фреймових позиціях. Зокрема, найбільш тісними є зв'язки *помічник* – *реципієнт* – *бенефактив* під час концентрації концептуальних полів актантів навколо полів *торговця людьми* й *клієнта*. Такий взаємозв'язок актантів тримає цілісність загальної концептуальної структури ТЛ. Завдяки активації семантичних ролей *агенс* – *афектив* та *помічник* – *реципієнт* – *бенефактив* створюються контури особливого концептуального конструкту ТЛ, що є результатом двох аспектів фокусування пропозиційних зв'язків актантів.

По-перше, це – вплив на актанта *жертва* в зоні зв'язків *агенс* – *афектив*. За рахунок зсуву фокусу цих ролей у концептуальному полі *жертви*, цей актант набуває висвітлення під час фокусування семантичної ролі *афектив*. Решта актантів постають у ролі *агенс* щодо *жертви* у ролі *афектив*, що свідчить про доцентровий характер їхніх відношень. По-друге, це – вплив на міжфреймові пропозиційні зв'язки інших актантів у семантичних ролях *сирконстант* (*помічник*) – *реципієнт* – *бенефактив*. Узаємозв'язок у цих ролях утворює сплетіння фреймових структур, що є основою іконічного конструкту "*павутиння*".

Профілюючий зв'язок *агенс – афектив* та взаємодія семантичних ролей *помічник – реципієнт – бенефактив* як концептуальна референтна ділянка співвідносяться з концептуальним корелятом, що передбачає павутиноподібне утворення за аналогією до радіальних та колоподібних ліній.

У зоні перехресного мапування висвітлюються схемні образи *обмежений простір* та *об'єкт*, що активують доцентрові відношення актантів у середині концептуальної сутності. Завдяки поєднанню такого схемного образу з іншими, такими, як *об'єкт, цикл, зв'язок, процес, угору – вниз, центр – периферія, контейнер, шлях, частина – ціле* тощо, утворюється система концептуальних проєкцій, що активуються в АМД у діапазонах мікрометафор, образ-схемна організація яких є сумісною з іконічним конструктом "*павутиння*".

Залежно від ступеня висвітлення комплексу схемних образів та від фокусування різних ділянок концептуальної ситуації ТЛ можуть виникати модифікації проєкцій, які, з одного боку, є сумісними з павутиноподібними елементами, а з іншого – сприяють розвиткові інших діапазонів метафор. Водночас аналіз системи метафоричних проєкцій показав специфіку їхньої реалізації на текстовому рівні, яка зумовлює особливості вербальної організації АМД із питань ТЛ. Зокрема, у текстах ЗМК мікрометафори реалізуються не лише у стилістично забарвленому контексті аргументативних та аналітичних статей, але також у повідомленнях, де домінують стилістично нейтральні мовні засоби.

Особливості метафоричної репрезентації ситуації ТЛ на дискурсивному рівні полягають у тому, що метафоричні проєкції реалізуються безпосередньо в метафорі та її різновидах у конвергенції зі стилістичними засобами різних рівнів мови, а також за рахунок уживання оцінних лексичних одиниць на фоні стилістично нейтральних лексико-семантичних та граматико-синтаксичних мовних одиниць, зокрема в синтаксичних конструкціях, в яких зафіксовано принципи відстані та послідовності.

За фрагментами актуалізації метафоричних проєкцій в АМД, якими є комбінація мовних засобів різних рівнів, відбувається поступове відтворення іконічного павутиноподібного конструкту, що задає контури осмислення ситуації ТЛ. Особливості вербальної репрезентації ситуації ТЛ в АМД зумовлені цілісністю системи метафоричних проєкцій, реалізація яких сприяє здійсненню потужного і гармонійного емоційного впливу у сприйнятті повідомлень читацькою аудиторією. Це підтверджено даними емпіричного дослідження читацької реакції, у результаті якого було виявлено рівень зміни емоційного стану респондентів після прочитання англомовного медійного тексту, насиченого лінгвостилістичними засобами реалізації метафоричних проєкцій, який є у 2,5 рази вищим за рівень емоційного сприйняття у порівнянні з текстом, що містить стилістично нейтральні мовні одиниці.

Чутливість читачів до стилістичних засобів утілення ситуації ТЛ в АМД свідчить про роль ефекту передування та фреймового конструювання у формуванні суспільних уявлень. Необхідною умовою для цього є створення дискурсивної ситуації ТЛ у поступовому пред'явленні англомовних медійних текстів, у яких реалізуються метафоричні проєкції й активуються запрограмовані конструкти.

Результати нашого дослідження відкривають перспективи подальших наукових пошуків у площині фреймової семантики, теорії концептуальної метафори, теорії іконізму, а також емпіричних студій, зокрема вимірювання рівня чутливості читачів до ефектів передування та рівня активації іконічних конструктів під час прочитання англомовних медійних повідомлень, що містять систему метафоричних проєкцій, розглянутих у нашій роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщук Н. Н. До проблеми работоргівлі жінками / Н. Н. Аніщук // Право України. — 2002. — № 9. — С. 99—100.
2. Анопина О. В. Концептуальная структура англоязычной рекламы косметики : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Анопина Оксана Владимировна. — Черкасы, 1997. — 160 с.
3. Артемова Л. В. Оцінна-емотивна забарвленість сучасної іспанської аналітичної статті / Л. В. Артемова // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. праць / відп. ред. Н. М. Корбозерова. — К. : Логос, 2005. — № 8. — С. 10—14.
4. Арутюнова Н. Д. Метафора и дискурс / Н. Д. Арутюнова // Теория метафоры. — М. : Прогресс, 1990. — С. 5—32.
5. Багумян О. В. Лінгвотекстові аспекти соціального програмування (на матеріалі сучасних різностильових англомовних текстів) / О. В. Багумян // Вісник КНЛУ. Серія : Філологія. — 2003. — Т. 6, № 1. — С. 136—140.
6. Багумян О. В. Текстова ситуація "Соціальний захист": лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі різностильових англомовних текстів) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Багумян Олена Валентинівна. — К., 2004. — 248 с.
7. Барба Л. В. Лінгвокогнітивні особливості текстової ситуації "злочин — відповідальність" у різних функціональних стилях сучасної англійської мови : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Барба Людмила Валеріївна. — К., 1999. — 157 с.
8. Белова М. А. Когнитивная метафора в "политическом диалоге" между Ираком и США (на материале английского языка) / М. А. Белова // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. — 2003. — № 586. — С. 122—125.
9. Белехова Л. І. Іконічність в американському поетичному дискурсі: проблеми перекладу / Л. І. Белехова // Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія : Лінгвістика. — Херсон : Вид-во ХДУ, 2010. — Вип. XI. — С. 247—253.

10. Белова А. Д. Лінгвістичні перспективи і прогнози у ХХІ столітті / А. Д. Белова // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження та перспективи / гол. ред. В. В. Акуленко. — К. : Логос, 2006. — С. 22—33.
11. Бессонова О. Л. Особливості дієслівної вербалізації оцінних концептів в англійській мові / О. Л. Бессонова // Одиниці та категорії сучасної лінгвістики : зб. статей, присв. юв. В. Д. Каліуценка. — Донецьк : Юго-Восток Лтд., 2007. — С. 227—241.
12. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика (курс лекций по английской филологии) / Николай Николаевич Болдырев. — Тамбов : ТГУ, 2000. — 123 с.
13. Борухов Б. А. Зеркальная метафора в истории культуры / Б. А. Борухов // Концептуальный анализ: методы, результаты, перспективы. — М. : Ин-т языкознания АН СССР, 1990. — С. 15—19.
14. Вальчук Г. В. Мовне втілення концепту "Європейська інтеграція": семантико-когнітивний аспект (на матеріалі англійських текстів Євросоюзу та публікацій газети The Times) : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Вальчук Галина Василівна. — К., 2003. — 211 с.
15. Васильева Т. В. Иконичность как когнитивный принцип формирования текста (на примере аллюзий к музыкальным произведениям) / Т. В. Васильева // Вестник Московского Университета. Серия 19 : Лингвистика и межкультурная коммуникация. — 2005. — № 4. — С. 28—38.
16. Верещага Е. О. Жертви торгівлі людьми: лінгвокогнітивні стратегії формування суспільного ставлення (на матеріалі англійської преси) / Е. О. Верещага // Мова і культура : зб. наук. праць. — Вип. 7. — К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2004. — Т. 3. — С. 108—115.
17. Верещага Е. О. Ситуація "торгівля людьми" в сучасному англійському медійному дискурсі: когнітивний аспект / Е. О. Верещага // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць ф-ту лінгвістики Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету. — К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. — № 9. — С. 39—45.

18. Воробйова О. П. Когнітивна поетика в Україні: напрями досліджень / О. П. Воробйова // Мат-ли Міжнар. наук. конф. ["Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес"], (Чернівці, 24—25 листопада 2004 р.) / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці : Рута, 2004. — С. 37—38.
19. Воробйова О. П. Когнітивна поетика в потєбнянській ретроспективі / О. П. Воробйова // Мовознавство. — 2005. — № 6. — С. 18—25.
20. Воробьева О. П. Лингвостилистические аспекты адресованности художественного текста (одноязычная и межъязыковая коммуникация) : дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19 / Ольга Петровна Воробьева. — М., 1993. — 382 с.
21. Вострова С. В. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні особливості сучасного англомовного медичного дискурсу (на матеріалі медичних текстів з проблематики ВІЛ/СНІДу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / С. В. Вострова. — К., 2003. — 20 с.
22. Гаспаров Б. М. Язык, Память, Образ. Лингвистика языкового существования / Б. М. Гаспаров — М. : Новое литературное обозрение, 1996. — 352 с.
23. Генисаретский О. И. Об иконической метамодели для гештальт-терапии / О. И. Генисаретский, И. С. Анцыферова [Електронний ресурс] // Виртуальные реальности в психологии и психопрактике. — 1995. — № 1. — Режим доступу : <http://prometa.ru/olegen/publications/28>
24. Герасимов В. И. К становлению "когнитивной грамматики" / В. И. Герасимов // Современные зарубежные грамматические теории : сборник аналитических обзоров. — М. : ИНИОН, 1985. — С. 213—250.
25. Глинчевский Э. И. Средства речевого воздействия в СМИ / Э. И. Глинчевский // Вестник Московского Университета. Серия 19 : Лингвистика и межкультурная коммуникация. — 2005. — № 4. — С. 18—27.

26. Гнаповська Л. В. Лінгвокогнітивні та лінгвокультурологічні характеристики англійських антропонімів германського походження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04. „Германские языки” / Л. В. Гнаповська. — К., 1999. — 19 с.
27. Голованевский А. Л. Оценочность и ее отражение в политическом и лексикографическом дискурсах (на материале русского языка) / А. Л. Голованевский // Филологические науки. — 2002. — № 3. — С. 78—88.
28. Гончарова Н. В. Оцінний субдискурс як компонент діалогічного дискурсу / Н. В. Гончарова // Вісник КНЛУ. Серія : Філологія. — 2002. — Т. 5, № 1. — С. 80—86.
29. Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. Дейк ван. — М. : Прогресс, 1989. — 312 с.
30. Демьянков В. З. Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода / В. З. Демьянков // Вопросы языкознания. — 1994. — № 4. — С. 17—33.
31. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В. З. Демьянков // Политическая наука. Политический дискурс: история и современные исследования. — 2002. — № 3. — С. 32—43.
32. Демьянков В. З. Теория прототипов в семантике и прагматике языка / В. З. Демьянков // Структуры представления знаний в языке. — М. : ИНИОН РАН, 1994. — С. 32—86.
33. Дискурс іноземномовної комунікації : колективна монографія / [ред. К. Кусько]. — Л. : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2002. — 496 с.
34. Добросклонская Т. Г. Теория и методы медиалингвистики (на материале английского языка) : автореф. дис. на соиск. уч. степени д-ра филол. наук : спец. 10.02.04 „Германские языки” / Т. Г. Добросклонская. — М., 2000. — 49с.
35. Добросклонская Т. Г. Что такое медиалингвистика? / Т. Г. Добросклонская // Вестник Московского Университета. Серия 19 : Лингвистика и межкультурная коммуникация. — 2004. — № 2. — С. 9—17.

36. Добросклонская Т. Г. Вопросы изучения медиатекстов (опыт исследования современной английской медиаречи) / Татьяна Георгиевна Добросклонская. — М. : Макс-пресс, 2005. — 288 с.
37. Добросклонская Т. Г. Роль СМИ в динамике языковых процессов / Т. Г. Добросклонская // Вестник Московского Университета. Серия 19 : Лингвистика и межкультурная коммуникация. — 2005. — № 3. — С. 38—54.
38. Дьяченко Т. Д. Фреймовый анализ семантики глаголов витальной сферы / Т. Д. Дьяченко // Когнитивная лингвистика: ментальные основы и языковая реализация. Ч.1. Лексикология и грамматика с когнитивной точки зрения : сб. статей к юбилею профессора Н. А. Кобриной. — СПб. : Тригон, 2005. — С. 162—164.
39. Еремеева Н. Ф. Концептуальное пространство английской народной сказки : дис. ...канд. филол. наук : 10.02.04 / Еремеева Наталья Федоровна. — Черкассы, 1997. — 193 с.
40. Жаботинская С. А. К вопросу о принципах построения концептуальной модели языковой номинации / С. А. Жаботинская // Имя: слово, словосочетание, предложение, текст (именование на различных уровнях языка). — К. : ИСДО, 1993. — С. 48—56.
41. Жаботинская С. А. Концепт / домен: матричная и сетевая модели / С. А. Жаботинская // Культура народов Причерноморья. — 2009. — Т. 1, № 168. — С. 254—259.
42. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ: типы фреймов / С. А. Жаботинская // Вісник Черкаського університету. — 1999. — № 11. — С. 12—25.
43. Жаботинская С. А. Модели репрезентации знаний в контексте различных школ когнитивной лингвистики: интегративный подход / С. А. Жаботинская // Вісник ХНУ. — 2009. — № 848. — С. 3—10.
44. Жаботинская С. А. Ономаσιологические модели в свете современных школ когнитивной лингвистики / С. А. Жаботинская // С любовью к языку :

- сб. науч. трудов, посв. Е. С. Кубряковой / отв. ред. Виноградов В. А. — Москва-Воронеж : ИЯ РАН, Воронежский ГУ, 2002. — С. 115—123.
45. Жаботинская С. А. Онтологии для словарей тезаурусов: лингвокогнитивный подход / С. А. Жаботинская // Філологічні трактати. — 2009. — Т.1, № 2. — С. 71—87.
46. Жаботинская С. А. Теория номинации: когнитивный ракурс / С. А. Жаботинская // Вестник Московского государственного лингвистического университета. — 2003.— № 478. — С. 145—164.
47. Жаботинская С. А. Лексическое значение: принципы построения концептуальной сети / С. А. Жаботинская // *Złoto z perspektywy językoznawcy i tłumacza* / red A. Pstyga. — Gdansk : Wydawnictwo Uniwersytetu Gdanskiego, 2005. — Т. 2. — Р. 53—62.
48. Зарубежная и российская журналистика: трансформация картины мира и ее содержания [Электронный ресурс] / [под ред. А. А. Стриженко]. — Барнаул : АлтГТУ, 2003. — 470с. — Режим доступа : <http://evartist.narod.ru/text5/76.htm>
49. Иванова Е. С. Коммуникативная эффективность англоязычной рекламы (когнитивно-семантические основания) : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04. „Германские языки” / Е. С. Иванова. — М., 2002. — 24 с.
50. Казыдуб Н. Н. Когнитивно-дискурсивное осмысление фрагмента англоязычной картины мира // Когнитивная лингвистика: ментальные основы и языковая реализация. Ч.2. Текст и перевод в когнитивном аспекте : сб. статей к юбилею профессора Н. А. Кобриной. — СПб. : Тригон, 2005. — С. 54—64.
51. Киричук Л. М. Прагматичні особливості категорії оцінки в рекламному тексті (на матеріалі журналу Time) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Киричук Лариса Миколаївна. — Луцьк, 1999. — 184 с.

52. Кобозева И. М. Семантические проблемы анализа политической метафоры / И. М. Кобозева // Вестник Московского Университета. Серия 9 : Филология — 2001. — № 6. — С. 132—148.
53. Колесник Д. М. Концептуальное пространство авторской метафоры в творчестве А. Мердок : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Колесник Дарина Михайловна. — Черкассы, 1996. — 260 с.
54. Колшанский Г. В. Объективная картина мира в познании языка / Геннадий Владимирович Колшанский. — М. : Наука, 1990. — 108 с.
55. Кочерган М. П. Стан і перспективи сучасного мовознавства / М. П. Кочерган // Вісник КНЛУ. Серія : Філологія. — 2003. — Т. 6, № 1. — С. 5—18.
56. Красильникова Н. А. Метафорическое моделирование действительности в дискурсе экологических движений России и Англии / Н. А. Красильникова // Мат-лы I междунар. науч. конф. ["Языки и транснациональные проблемы"], (Тамбов, 22—24 апреля 2004 г.) / [отв. ред. Т. А. Фесенко]. — М.—Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2004. — Т. I. — С. 121—128.
57. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации: лекционный курс. / Виктория Владимировна Красных. — М. : Гнозис, 2001. — 270 с.
58. Кубрякова Е. С. Части речи с когнитивной точки зрения / Елена Самойловна Кубрякова. — М. : РАН, 1997. — 326 с.
59. Левченко К. Б. Права жінок: зміст, стан та перспективи розвитку: Монографія / Катерина Борисівна Левченко. — Харків : НУВС, 2001. — 348 с.
60. Лещенко Л. В. Метафора рынка в свете теории концептуальной метафоры и концептуальной интеграции / Л. В. Лещенко // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. — 2003. — № 586. — С.125—129.
61. Лосев А. Ф. Диалектика мифа / А. Ф. Лосев [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.philosophy.ru/library/losef/dial_myth.html

62. Любимов А. Визуальная метафора в психотерапевтической работе / А. Любимов, И. Мягкова [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://nlpr.ru/texts/metaph/vismetafora.shtml>
63. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / Михаил Львович Макаров. — М. : Гнозис, 2003. — 280 с.
64. Маслова О. М. Вопрос как инструмент получения эмпирических данных / О. М. Маслова // Методы сбора информации в социологических исследованиях. Кн.1. / отв. ред. В. Г. Андреенков, О. М. Маслова. — М. : Наука, 1990. — С. 64—91.
65. Минский М. Представление знаний / М. Минский [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.myai.narod.ru/Minsky/prilrus.htm
66. Минский М. Фреймы для представления знаний / Марвин Минский — М. : Энергия, 1979. — 151 с.
67. Миронова Н. Н. Оценочные характеристики дискурса / Н. Н. Миронова // Политический дискурс в России / под ред. Ю. А. Сорокина, В. Н. Базылева. — М. : 1998. — С. 60—66.
68. Морозова Е. И. Ложь как дискурсивное образование: лингвокогнитивный аспект : Монография / Морозова Елена Ивановна. — Харьков : Экограф, 2005. — 300 с.
69. Москвин В. П. Русская метафора. Очерк семиотической теории / Василий Павлович Москвин. — М. : ЛЕНАНД, 2006. — 182 с.
70. Немищенко Г. П. Динамика речевого стандарта современной публичной вербальной коммуникации: проблемы, тенденции развития / Г. П. Немищенко // Вопросы языкознания. — 2001. — № 1. — С. 98—132.
71. Никитин М. В. Основы лингвистической теории значения : Учебное пособие / Михаил Васильевич Никитин. — М. : Высшая школа, 1988. — 168 с.
72. Овсянников В. В. Глобальная организация стилистического контекста в англоязычном газетном стиле / В. В. Овсянников // Вестник СПбГУ. Сер. 2, Вып.1. — 2001. — № 2. — С. 65—75.

73. Орел Т. И. Принципы построения концептуально-фреймовой структуры (на материале английской терминосистемы телекоммуникации) / Т. И. Орел // Когнитивная лингвистика: ментальные основы и языковая реализация. Ч.1. Лексикология и грамматика с когнитивной точки зрения : сб. статей к юбилею профессора Н. А. Кобриной. — СПб. : Тригон, 2005. — С. 144—157.
74. Павкін Д. М. Образ чарівної країни в романах Дж. Р. Р. Толкієна : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Павкін Дмитро Михайлович. — Черкаси, 2002. — 215 с.
75. Палийчук Э. А. Концептуальная модель ситуации "торговля людьми" (на материале современного англоязычного медиа дискурса) / Э. А. Палийчук // III Международные Бодуэновские чтения ["И. А. Бодуэн де Куртенэ и современные проблемы теоретического и прикладного языкознания"], (Казань, 23—25 мая 2006 г.) / Казань : Казан. гос. ун-т., 2006. — Т. 2. — С. 13—15.
76. Палийчук Э. А. Ситуация "торговля людьми" в современном медийном дискурсе: социокультурный аспект / Э. А. Палийчук // Мат-лы науч.-практ. конф. ["Языковые коммуникации в системе социально-культурной деятельности"], (Самара, 16—17 мая 2005 г.). — Самара : СГАКИ. — 2005. — С. 124—129.
77. Палийчук Е. О. Лінгвостилістичні засоби емоційного впливу на читацьку аудиторію: емпіричне дослідження (на матеріалі сучасної англомовної преси з питань торгівлі людьми) / Е. О. Палийчук // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія. Педагогіка. Психологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. — Вип. 23. — С. 167—174.
78. Палийчук Е. О. Лінгвостилістичні особливості медійного дискурсу з питань торгівлі з людьми / Е. О. Палийчук // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Філологічні науки / відп. ред. Є. І. Сохацька. — Кам'янець-Подільський : Абетка–НОВА, 2005. — Т. 2, Вип. 11. — С. 285—291.

79. Палійчук Е. О. Медійний дискурс з питань торгівлі людьми / Е. О. Палійчук // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць ф-ту лінгвістики Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету. — К. : ІВЦ Держкомстату України, 2005. — № 11. — С. 36—42.
80. Палійчук Е. О. Роль бенефіціанта в медійному дискурсі з питань торгівлі людьми: концептуальний аналіз / Е.О. Палійчук // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету LINGUAPAX — VIII. Мова, освіта, культура: наукові парадигми і сучасний світ. Філологія. Педагогіка. Психологія. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2005. — Вип.11. — С. 73—79.
81. Палійчук Е. О. Ситуація "торгівля людьми": метафоричні проєкції в сучасному англomовному медійному дискурсі / Е. О. Палійчук // Тези доповідей Міжнародної наукової конференції, присвяченої 80-річчю з дня народження професора О. М. Мороховського ["Слово й текст у просторі культури"], (Київ, 26—27 листопада 2010 р.) / КНЛУ, [відп. ред. Воробйова О. П.] — К. : Ленвіт, 2010. — С. 190—191.
82. Переверза Е. Б. Метафора как единица замещения / Е. Б. Переверза // Мат-ли Міжнар. наук. конф. ["Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес"], (Чернівці, 24—25 листопада 2004 р.) / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці : Рута, 2004. — С. 228—230.
83. Петрова Е. С. Соединительная связь в контексте диалогического дискурса (прагматический и семантически аспекты) / Е. С.Петрова, Т. В. Куралева. // Когнитивная лингвистика: ментальные основы и языковая реализация. Ч.2. Текст и перевод в когнитивном аспекте : сб. статей к юбилею профессора Н. А. Кобриной. — СПб. : Тригон, 2005. — С. 39—53.
84. Писарюк О. С. Прагматичні компоненти публіцистичного дискурсу / О. С. Писарюк // Мат-ли Міжнар. наук. конф. ["Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес"],

- (Чернівці, 24—25 листопада 2004 р.) / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці : Рута, 2004. — С. 233—235.
85. Полюжин М. М. Когнітивно-прагматичні механізми іллокутивних моделей мовлення / М. М. Полюжин // Проблеми романо-германської філології : зб. наук. праць. — Ужгород : Патент, 2002. — С. 9—16.
86. Полюжин М. М. Про когнітивно-прагматичні процедури "декодування" тексту / М. М. Полюжин // Мат-ли Міжнар. наук. конф. ["Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес"], (Чернівці, 24—25 листопада 2004 р.) / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці : Рута, 2004. — С. 237—239.
87. Полюжин М. М. Про побудову мовної свідомості та фрейм-структури. Особливості дієслівної вербалізації оцінних концептів в англійській мові / М. М. Полюжин, Н. Ф. Венжинович // Одиниці та категорії сучасної лінгвістики : зб. статей, присв. ювілею В. Д. Каліушенка. — Донецьк : Юго-Восток Лтд., 2007. — С. 258—269.
88. Попова З. Д. Понятие "концепт" в лингвистических исследованиях / З. Д. Попова, И. А. Стернин. — Воронеж: Воронеж. гос. ун-т., 1999 — 30 с.
89. Потапенко С. І. Структура заголовків англomовних газетних повідомлень: досвід лінгвокогнітивного аналізу / С. І. Потапенко // Вісник КНЛУ. Серія : Філологія. — 2003. — Т. 6, № 1. — С. 128—135.
90. Почепцов Г. Г. Информационные войны / Почепцов Георгий Георгиевич. — М. : Рефл-бук, К. : Ваклер, 2000.— 576 с.
91. Представление и использование знаний [Текст] : пер. с япон. И. А. Иванов / [Уэно Х., Кояма Т., Окамто Т., Мацуби Б.] / под. ред. Н. Г. Волкова. — М. : Мир, 1989. — 220 с.
92. Приходько А. І. Когнітивні аспекти вивчення дискурсу / А. І. Приходько // Мат-ли Міжнар. наук. конф. ["Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес"],

- (Чернівці, 24—25 листопада 2004 р.) / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці : Рута, 2004. — С. 247—249.
93. Приходько Г. І. Міждисциплінарний характер категорії оцінки / Г. І. Приходько // Проблеми семантики слова, речення та тексту : зб. наук. праць / відп. ред. Н. М. Корбозерова. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2005. — № 15 — С. 139—147.
94. Проект звіту про результати дослідження "Торгівля людьми з України з метою трудової і сексуальної експлуатації" / наук. ред. Ю. Наєнко, О. Петрашук. — К. : МОП Україна, 2003. — 69 с.
95. Радченко О. Ю. Види концептуальної метафори: підстави для класифікації / О. Ю. Радченко // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. — 2003. — № 586. — С. 141—144.
96. Расовые аспекты торговли людьми, особенно женщинами и детьми / Всемирная конференция по борьбе против расизма [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.un.org/russian/conferen/racism/issues.htm>
97. Рахилина Е. В. О тенденциях в развитии когнитивной семантики / Е. В. Рахилина // Известия РАН. Серия литературы и языка. — 2000. — Т. 59, № 3. — С. 3—15.
98. Режабек Е. Я. Мифомышление (когнитивный анализ) / Режабек Евгений Ярославович. — М. : Едиториал УРРС, 2003. — 304 с.
99. Русские посесивные конструкции в свете корпусно-статистического исследования / Ф. Е. Кибрик, М. М. Брыкина, А. П. Леонтьев [и др.] // Вопросы языкознания. — 2006. — № 1. — С. 16—45.
100. Садыкова Г. В. Стилистика текстов электронных газет (на материале русскоязычной и англоязычной прессы) / Г. В. Садыкова // Тр. и мат-лы междунар. науч. конф., посв. 200-летию Казанского университета ["Русская и сопоставительная филология: состояние и перспективы"], (Казань, 4—6 октября 2004 г.) / под общ. ред. К. Р. Галиуллина. — Казань : Изд-во Казан. ун-та, 2004. — С. 159—160.

101. Салмина Л. М. Когнитивная функция языка // Тр. и мат-лы II Международных Бодуэновских чтений ["Казанская лингвистическая школа: традиции и современность"], (Казань, 11—13 декабря 2003 г.) / Казанский государственный университет. — Казань : Казан. гос. ун-т, 2003. — Т. 1. — С. 68—70.
102. Селиванова Е. А. Когнитивная ономазиология : Монография / Елена Александровна Селиванова. — К. : Фитосоциоцентр, 2000. — 248 с.
103. Селиверстова О. Н. Когнитивная семантика на фоне общего развития лингвистической науки / О. Н. Селиверстова // Вопросы языкознания. — 2002. — № 6. — С. 12—26.
104. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд) / Олена Олександрівна Селіванова. — К. : Фітосоціоцентр, 1999. — 148 с.
105. Слово в действии. Интент-анализ политического дискурса : Коллективна монографія / под. ред. Г. Н. Ушаковой, Н. Д. Павловой. — СПб. : Алетейя, 2000. — 316 с.
106. Торгівля людьми як явище. / Міжнародний жіночий правозахисний центр "Ла-Страда — Україна" [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.lastrada.org.ua/tp.cgi?lng=ua>
107. Фаликман М. В. Динамика внимания в условиях быстрого последовательного предъявления зрительных стимулов : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Фаликман Мария Вячеславовна. — М., 2001. — 159 с.
108. Фесенко С. Л. Аффективно-когнитивная ориентация языковой личности как основа формирования когнитивных интенций / С. Л. Фесенко // Мат-лы I междунар. науч. конф. ["Языки и транснациональные проблемы"], (Тамбов, 22—24 апреля 2004 г.) / отв. ред. Т. А. Фесенко. — М.—Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2004. — Т. II. — С. 215—219.

109. Фрумкина Р. М. Самосознание лингвистики вчера и завтра / Р. М. Фрумкина // Изв. Академии наук. Серия литературы и языка. — 1999. — Т. 58, №4. — С. 28—38.
110. Хромова Н. А. Фрейм как структурированный концепт (на примере английских глаголов поддержки) / Н. А. Хромова // Когнитивная лингвистика: ментальные основы и языковая реализация. Ч. 1. Лексикология и грамматика с когнитивной точки зрения : сб. статей к юбилею профессора Н. А. Кобриной. — СПб. : Тригон, 2005. — С. 157—161.
111. Чабан Н. А. Образ суверенной Украины в вербальном воплощении (на материале публикаций газеты The New York Times) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Чабан Наталья Анатольевна. — Черкассы, 1997. — 179 с.
112. Чейф У. Л. Память и вербализация прошлого опыта / У. Л. Чейф // Новое в зарубежной лингвистике. — М. : Прогресс, 1988. — С. 35—114.
113. Чекулай И. В. Универсальный характер категоризации языковой оценки и оценочной категоризации // Когнитивная лингвистика: ментальные основы и языковая реализация. Ч.2. Текст и перевод в когнитивном аспекте : сб. статей к юбилею профессора Н. А. Кобриной. — СПб. : Тригон, 2005. — С. 34—38.
114. Ченки А. Семантика в когнитивной лингвистике / Ченки А. // Фундаментальные направления современной американской лингвистики [под ред. А. А. Кибрика, И. М. Кобозевой, И. А. Секериной]. — М. : Изд-во ИГУ, 1997. — 455 с.
115. Чернявская В. Е. От анализа текста к анализу дискурса: немецкая школа дискурсивного анализа / В. Е. Чернявская // Филологические науки. — 2003. — № 3. — С. 68—76.
116. Чеснокова Г. В. Емпіричні методи дослідження як новий підхід до вивчення поетичного тексту / Г. В. Чеснокова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. — 2010. — Ч. 1. — № 13 (200). — С. 118—128.
117. Чеснокова Г. В. Престиж автора як формант реакції читача на поезії американського романтизму: емпірична розвідка / Г. В. Чеснокова //

- Матеріали науково-практичної конференції ["Мова, освіта, культура в контексті Болонських реалій"], (Київ, 2—4 квітня 2008 р.). — К. : ВЦ КНЛУ, 2008. — С. 210—212.
118. Чеснокова Г. В. Як виміряти враження від поезії або Вступ до емпіричних методів дослідження у мовознавстві: Монографія / Ганна Вадимівна Чеснокова. — К. : Ленвіт, 2010. — 305 с.
119. Шевченко И. С. Дискурс как мыслекоммуникативное образование / И. С. Шевченко, Е. И. Морозова // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. — 2003. — № 586. — С. 33—38.
120. Шибанова Е. О. Метафорические концептуальные системы в сфере экономики и политики (на материале англоязычной прессы) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 „Германские языки” / Е. О. Шибанова. — М., 1999. — 28 с.
121. Яворська Г. М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс. Мова, культура, влада / Галина Михайлівна Яворська. — К. : Нац. акад. наук України, ін-т мовозн. ім. О. О. Потебні, 2000. — 285 с.
122. Adendorff R. The Expression of "Affect" in Discussion about HIV/AIDS / R. Adendorff, V. de Klerk, D. van Genechten. // Text and Talk. An Interdisciplinary Journal of Language, Discourse and Communication Studies. — 2009. — Vol. 29, № 2. — P. 125—149.
123. Aertselaer J. N. Metaphor and Metonymy in the Representation of Agency / J. N. Aertselaer // Conceptualization of Events in Newspaper Discourse: Mystification of Agency and Degree Of Implication in News Reports / ed. by J. I. Marín Arrese. — Madrid : Universidad Complutense de Madrid, 2002. — P. 89—103.
124. Aitchison J. Understanding Words / J. Aitchison // Language and Understanding / ed. by G. Brown, K. Malmkaer, A. Pollit [et. al.]. — Oxford; N. Y. : Oxford University Press, 1995. — P. 81—96.
125. Allen R. C. Channels of Discourse Reassembled: Television and Contemporary Criticism / Robert Clyde Allen — L. : Routledge, 1992. — 420 p.

126. Altschull J. H. From Milton to McLunan. The Ideas Behind American Journalism. / J. Herbert Altschull. — L.; N. Y. : Routledge, 1990. — 447 p.
127. Argenter A. J. Responsibility in Discourse: Evidence, Report and Entitlement to Speak in the Book of Deeds of King James / A. J. Argenter // Language in Society. — 2006. — Vol. 35, № 1. — P. 1—25.
128. Atkinson J. Alternative Media and Social Justice Movements: The Development of a Resistance Performance Paradigm of Audience Analysis / J. Atkinson, D. S. Dougherty // Western Journal of Communication. — 2006. — Vol. 70, № 1. — P. 64—88.
129. Balnaves M. Introduction to Quantitative Research Methods. An Investigative Approach / M. Balnaves, P. Caputi. — L.; Thousand Oaks; New Delhi : Sage Publications, 2001. — 257 p.
130. Bartels L. M. Messages Received: The Political Impact of Media Exposure / L. M. Bartels // American Political Science Review. — 1993. — № 87. — P. 267—285.
131. Benczes R. Conceptual Metaphor Systems in North-American Slave Narratives / R. Benczes // Textual Secrets. The Message of the Medium : Proceedings of the 21st PALA Conference / ed. by S. Csabi, J. Zerkowitz. — Budapest : Eötvös Lorándó University, 2002. — P. 207—212.
132. Bialystok E. Towards an Explanation of Second Language Acquisition / E. Bialystok // Language and Understanding / ed. by G. Brown, K. Malmkaer, A. Pollit, J. Williams. — Oxford; N. Y. : Oxford University Press, 1995. — P. 115—138.
133. Bippus A. M. Owing Your Emotions: Reactions to Expressions of Self- versus Other-Attributed Positive and Negative Emotions / A. M. Bippus, S. L. Young // Journal of Applied Communication Research. — 2005. — Vol. 33, № 1. — P. 26—45.
134. Blommaert J. Debating Diversity. Analysing the Discourse of Tolerance / J. Blommaert, J. Verschueren. — L., N. Y. : Routledge, 1998. — 233 p.

135. Bloommaert J. On Being Declared Illiterate: Language-ideological disqualification in Dutch Classes for Immigrants in Belgium / J. Bloommaert, L. Creve, E. Willaert // *Language and Communication*. — 2006. — Vol. 26, № 1. — P. 34—54.
136. Brace N. SPSS for Psychologists. A Guide to Data Analysis using SPSS for Windows (Versions 8, 9, and 10) / N. Brace, R. Kemp, R. Snelgar. — L.; N. Y. : Palgrave, 2000. — 287 p.
137. Brandt L. Cognitive Poetics and Imagery / L. Brandt, P. A. Brandt // *European Journal of English Studies*. — 2005. — Vol. 9, № 2. — P. 117—130.
138. Brereton P. The Continuum Guide to Media Education. Continuum / Pat Brereton. — L.; N. Y. : Routledge, 2001. — 197 p.
139. Brewer P. R. Priming or Framing: Media Influence on Attitudes Toward Foreign Countries / P. R. Brewer, J. Graf, L. Willnat // *Gazette*. — 2003. — № 65. — P. 493—508.
140. Brown G. Discourse Analysis / G. Brown, G. Yule. — Cambridge : Cambridge University Press, 1993. — 288 p.
141. Burke A. Unpacking Metalinguistic Metaphor: A Crosslinguistic Study of Language-as-conduit / A. Burke, J. Rett // *Selected Papers from the 4th Conference on Researching and Applying metaphor (RAAM IV) ["Metaphor, Cognition, and Culture"]*, (April 2001) / ed. by Z. Maalej. — Manouba-Tunis : University of Manouba-Tunis, 2005. — P. 113—132.
142. Burke M. How Cognition can Augment Stylistic Analysis / M. Burke // *European Journal of English Studies*. — 2005. — Vol. 9, № 2. — P. 185—195.
143. Calin W. The Twentieth-Century Humanist Critics. From Spitzer to Frye / W. Calin. — Toronto, Buffalo, L. : University of Toronto Press, 2007. — 268 p.
144. Campani G. Migrants and the Media: The Italian Case / G. Campani // *Media and Migration. Constructions of Mobility and Difference* / ed. by R. King, N. Wood. — L.; N. Y. : Routledge, 2001. — P. 38—52.
145. Carroll N. Visual Metaphor / N. Carroll // *Aspects of Metaphor* / ed. by J. Hintikka. — Dordrecht : Kluwer, 1994. — P. 189—218.

146. Carvalho A. Representing the Politics of the Greenhouse Effect: Discursive Strategies in the British media / A. Carvalho // *Critical Discourse Studies*. — 2005. — Vol. 2, № 1. — P. 1—29.
147. Clair St. R. N. Visual Metaphor, Cultural Knowledge, and the New Rhetoric / St. R. N. Clair // *Learn in Beauty: Indigenous Education for a New Century* / ed. by J. Reyhner, J. Martin, L. Lockard, W. S. Gilbert. — Flagstaff : Northern Arizona University, 2000. — P. 85—101.
148. Clark H. H. *Using Language* / Herbert H. Clark. — Cambridge : Cambridge University Press, 2003. — 432 p.
149. Cohen-Almagor R. *Speech, Media, and Ethics. The Limits of Free Expression* / Raphael Cohen-Almagor. — N. Y. : Palgrave, 2001. — 216 p.
150. Coulthard M. *An Introduction to Discourse Analysis* / Malcom Coulthard. — L.; N. Y. : Longman, 1985. — 212 p.
151. Croft W. On iconicity of Distance / W. Croft // *Cognitive Linguistics*. — 2008. — Vol. 19, № 1. — P. 49—57.
152. Crystal D. *Linguistics* / David Crystal. — L. : Penguin Books, 1990. — 276 p.
153. Čulić Z. The Relevance of Axiological Dynamism in Innovative Metaphors / Z. Čulić // *Textual Secrets. The Message of the Medium: Proceedings of the 21st PALA Conference* / ed. by S. Csábi, J. Zerkowitz. — Budapest : Eötvös Lorándó University, 2002. — P. 213—220.
154. Culpeper J. A Cognitive Stylistic Approach to Characterization / J. Culpeper // *Cognitive Stylistics. Language and Cognition in Text Analysis* / ed. by E. Semino, J. Culpeper. — Amsterdam; Philadelphia : Benjamins, 2002. — P. 251—277.
155. Culpeper J. Inferring Character from Texts: Attribution Theory and Foregrounding Theory / J. Culpeper // *Poetics*. — 1996. — № 23. — P. 335—361.
156. Diessel H. Iconicity of Sequence: A Corpus-based Analysis of the Positioning of Temporal Adverbial Clauses in English / H. Diessel // *Cognitive Linguistics*. — 2008. — Vol. 19, № 3. — P. 465—490.

157. Dirven R. *Cognitive Exploration of Language and Linguistics* / R. Dirven, M. Verspoor. — Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1998. — 301 p.
158. Dixon P. *Textual and Extra-Textual Manipulations in the Empirical Study of Literary Response* / P. Dixon, M. Bortolussi // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 75—87.
159. Emmott C. *Responding to Style: Cohesion, Foregrounding and Thematic Interpretation* / C. Emmott // *Thematics: Interdisciplinary Studies* / ed. by M. Louwse, W. van Peer. — Amsterdam: Benjamins, 2002. — P. 91—117.
160. Eysenck M. W. *Cognitive Psychology. A Student's Handbook* / M. W. Eysenck, M. T. Kean. — Hove; N. Y. : Psychology Press, 2000. — 631 p.
161. Fairclough N. *Language and Power* / Norman Fairclough. — N. Y. : Longman, 1989. — 200 p.
162. Fairclough N. *Media Discourse* / Norman Fairclough. — N. Y. : Edward Arnold, 1995. — 215 p.
163. Fauconnier G. *The Way We Think. Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities* / Gilles Fauconnier. — N. Y. : Basic Books, 2002. — 440 p.
164. Fengxiang F. *A Corpus-based Empirical Study on Inter-textual Vocabulary Growth* / F. Fengxiang // *Journal of Quantitative Linguistics*. — 2006. — Vol. 13, № 1. — P. 111—127.
165. Fillmore Ch. *Case for Case Reopened* / Ch. Fillmore // *Syntax and semantics 8: Grammatical relations*. — N. Y. : Academic Press, 1977. — P. 76 — 138.
166. Fillmore Ch. *Linguistics as a Tool for Discourse Analysis* / Ch. Fillmore // *Handbook of Discourse Analysis*. — L.; Orlando; San Diego; N.Y. : Academic Press, 1985. — P. 11—39.
167. Fillmore Ch. *The Case for Case* / Ch. Fillmore // *Universals in Linguistic Theory* / ed. by E. Bach, R. T. Harms. — N. Y. : Holt, Rinehart & Wilson, 1968. — P. 1—88.

168. Fischer O. Introduction: Iconicity as a Creative Force in Language Use / O. Fischer, M. Nanny // *Form Miming Meaning: Iconicity in Language and Literature*/ ed. by M. Nanny, O. Fischer. — Amsterdam : John Benjamins, 1999. — P. xv—xxxvi.
169. Fiske S. T. *Social Cognition* / S. T. Fiske, S. E. Taylor. — N. Y. : Academic Press, 1991. — 365 p.
170. Focus Groups as Sites of Influential Interaction: Building Communicative Self-Efficacy and Effecting Attitudinal Change in Discussing Controversial Topics / Th. E. Zorn, J. Roper, K. Broadfoot [et. al.] // *Journal of Applied Communication Research*. — 2006. — Vol. 34, № 2. — P. 115—140.
171. Forceville Ch. Addressing an Audience: Time, Place, and Genre in Peter van Straaten's Calendar Cartoons / Ch. Forceville // *Humor: International Journal of Humor Research*. — 2005. — Vol. 18, № 3. — P. 247—278.
172. Forceville Ch. Cognitive Linguistics and Multimodal Metaphor / Ch. Forceville // *Reflektion und Anwendung* / ed. by K. Sachs-Hombach. — Cologne : Von Halem, 2005. — P. 264—284.
173. Forceville Ch. Expanding Cognitive Linguistics to Pictures: Pictorial Metaphor in Advertising / Ch. Forceville [Электронный ресурс] // Summary by the author. — Routledge, 1996. — Режим доступа : <http://www.semioticon.com/people/forceville.htm#Abstracts>
174. Forceville Ch. The Role of Non-verbal Sound and Music in Multimodal Metaphor / Ch. Forceville // *Words in their Places: A Festschrift for J. Lachlan Mackenzie* / ed. by H. Aertsen, M. Hannay, R. Lyall. — Amsterdam : Faculty of Arts, VU Amsterdam, 2004. — P. 65—78.
175. Forceville Ch. Visual Representations of the Idealized Cognitive Model of Anger in the Asterix Album *La Zizanie* / Ch. Forceville // *Journal of Pragmatics*. — 2005. — Vol. 37, № 1. — P. 69—88.
176. Fowler R. *Linguistic Criticism* / Roger Fowler. — Oxford; N. Y. : Oxford University Press, 1990. — 190 p.

177. Freeman D. C. *Notes Towards a New Philology* / D. C. Freeman // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 35—47.
178. Freeman M. H. *Blending: A Response* / M. H. Freeman // *Language and Literature. Journal of the Poetics and Linguistic Association*. — 2006. — Vol. 15, № 1. — P. 107—117.
179. Freeman M. H. *Poetry and the Scope of Metaphor: Toward a Cognitive Theory of Literature* / M. H. Freeman // *Metaphor and Metonymy at the Crossroads. A Cognitive Perspective* / ed. by A. Barcelona. — Berlin; N.Y. : Mouton de Gruyter, 2000. — P. 253—281.
180. Fuertes-Olivera A. *Persuasion and Advertising English: Metadiscourse in Slogans and Headlines* / A. Fuertes-Olivera, M. Velasco-Sacristan, A. Arribas-Bano [et. al.] // *Journal of Pragmatics*. — 2001. — Vol. 33, № 8. — P. 1291—1307.
181. Fuller J. *News Values. Ideas for an Information Age* / Jack Fuller. — Chicago; L. : University of Chicago Press, 1996. — 251 p.
182. Gallagher V. *Visibility and Rhetoric: The Power of Visual Images in Norman Rockwell's Depictions of Civil Rights* / V. Gallagher, K. S. Zagacki // *Quarterly Journal of Speech*. — 2005. — Vol. 91, № 2. — P. 175—200.
183. Garman M. *Psycholinguistics* / Michael Garman. — Cambridge : Cambridge University Press, 199. — 512 p.
184. Gibbs R. W. Jr. *Metaphoric Processing of Allegorical Poetry* / R. W. Jr. Gibbs, E. Boers // *Selected Papers from the 4th Conference on Researching and Applying metaphor (RAAM IV) ["Metaphor, Cognition, and Culture"]*, (April 2001) / ed. by Z. Maalej. — Manouba-Tunis : University of Manouba-Tunis, 2005. — P. 11—24.
185. Gibbs R. W. *What's Special about Figurative Language in Emotional Communication?* / R. W. Gibbs, J. S. Leggitt, E. A. Turner // *The Verbal Communication of Emotions: Interdisciplinary Perspectives* / ed. by S. R. Fussel. — Mahwah, NJ : Erlbaum, 2002. — P. 125—149.

186. Gibbs R. W., Jr. Feelings Moved by Metaphor // Textual Secrets. The Message of the Medium: Proceedings of the 21st PALA Conference / ed. by S. C sabi, J. Zerkowitz. — Budapest : E tv s Lor ndo University, 2002. — P. 13—28.
187. Gibbs R. W., Jr. The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language and Understanding / Raymond W. Gibbs, Jr. — Cambridge : Cambridge University Press, 1999. — 527 p.
188. Gibbs R. Why Many Concepts are Metaphorical / R. Gibbs // Cognition. — 1996. — № 61.— P. 309—319.
189. Golan G. Inter-media Agenda Setting and Global News Coverage. Assessing the Influence of the New York Times on Three Network Television Evening News Programs / G. Golan // Journalism Studies. — 2006. — Vol. 7, № 2. — P. 323—333.
190. Grady J. A Typology of Motivation for Conceptual Metaphor: Correlation vs Resemblance // Metaphor in Cognitive Linguistics / ed. by R. W. Gibbs, G. Steen. — Amsterdam : John Benjamins, 1999. — P. 101—124.
191. Gries Th. S. Conversing Evidence: Bringing Together Experimental and Corpus Data on the Association of Verbs and Constructions / Th. S. Gries, B. Hampe, D. Schonefeld // Cognitive Linguistics. — 2005. — Vol. 16, № 4. — P. 635—676.
192. Gripsrud J. Understanding Media Culture / Jostein Gripsrud. — London : Oxford University Press, 2002. — 330 p.
193. Gu Y. Multimodal Text Analysis: A Corpus Linguistic Approach to Situated Discourse / Y. Gu // Text and Talk. An Interdisciplinary Journal of Language, Discourse and Communication Studies. — 2006. — Vol. 26, № 2. — P. 127—167.
194. Gunther. R. The Media in Democratic and Non-Democratic Regimes: A Multilevel Perspective / R. Gunther, A. Mughan // Democracy and the Media. A Comparative Perspective. Communication, Society and Politics. / ed. by R. Gunther, A. Mughan. — Cambridge : Cambridge University Press, 2000. — P. 3—19.

195. Haiman J. In Defence of Iconicity / J. Haiman // *Cognitive Linguistics*. — 2008. — Vol. 19, № 1. — P. 35—48.
196. Haiman J. The Iconicity of Grammar: Isomorphism and Motivation / J. Haiman // *Language*. — 1980. — Vol. 56, № 3. — P. 515—540.
197. Hakemulder J. Imagining what could Happen. Effects on Taking Roles of a Character on Social Cognition / J. Hakemulder // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 139—153.
198. Hakemulder F. Foregrounding / F. Hakemulder, W. van Peer [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://redes.de/foregrounding/about.htm>
199. Hakemulder J. Foregrounding and its Effects on Readers' Perception / J. Hakemulder // *Discourse Processes*. — 2004. — Vol. 38, № 2. — P. 193—218.
200. Halliday M. A. K. Language, Context, and Text: Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective / M. A. K. Halliday, H. Ruquiya. — Oxford : Oxford University Press, 1985 — 126 p.
201. Halmari H. The Soft-Spoken, Angelic Pickax Killer: The Notion of Discourse Pattern in Controversial News Reporting / H. Halmari, J. O. Ostman // *Journal of Pragmatics*. — 2001. — Vol. 33, № 6. — P. 805—823.
202. Hargreaves A. G. Media Effects and Ethnic Relations in Britain and France / A. G. Hargreaves // *Media and Migration. Constructions of Mobility and Difference* / ed. by R. King, N. Wood. — L.; N. Y. : Routledge, 2001. — P. 23—37.
203. Harman G. Cognitive Science? / G. Harman // *The Making of Cognitive Science*. — Chicago : The University of Chicago Press, 1988. — P. 258—269.
204. Haspelmath M. Frequency versus Iconicity in Explaining Grammatical Asymmetries / M. Haspelmath // *Cognitive Linguistics*. — 2008. — Vol. 19, № 1. — P. 1—33.
205. Heather. N. Critical Postliberalism: Critical Discourse Analysis as the Basis for New Theology. Helping to Uunderstand the Discourse of Hundreds of Millions

- Worldwide / N. Heather. // *Critical Discourse Studies*. — 2005. — Vol. 2, № 2. — P. 165—187.
206. Hudson R. A. *Sociolinguistics* / Richard A. Hudson. — Cambridge : Cambridge University Press, 1996. — 279 p.
207. Iyengar S. *News that Matters: Agenda Setting and Priming in a Television Age* / S. Iyengar, D. R. Kinder. — Chicago : University of Chicago Press, 1987. — 188 p.
208. Jackendoff R. *Semantics and Cognition* / Ray Jackendoff. — Cambridge : MIT Press, 1993. — 283 p.
209. Jakobson R. *The Speech Event and the Functions of Language* / Roman Jakobson // *On Language* / ed. by L. R. Waugh, M. Monville-Burston. — Cambridge, L. : Harvard UP, 1995. — P. 69—79.
210. Jansen T. *Space Rotation, Perspective Shift and Verb Morphology in ASL* / T. Jansen // *Cognitive Linguistics*. — 2004. — Vol. 15, № 2. — P. 149—174.
211. Jeffords S. *Seeing Through Media. The Persian Gulf War* / S. Jeffords, L. Rabinovitz. — New Brunswick; New Jersey : Rutgers University Press, 1994. — 343 p.
212. Jensen K. B. *The Social Semiotics of Mass Communication* / Klaus Bruhn Jensen. — L. : Sage Publications, 1995. — 228 p.
213. Johnson M. *The Philosophical Significance of Image Schemas* / M. Johnson // *From Perception to Meaning: Image Schemas in Cognitive Linguistics*. — Berlin, etc. : Mouton de Gruyter, 2005. — P. 15—33.
214. Kaye R. "Blaming the Victim": an Analysis of Press Presentation of Refugees and Asylum-Seekers in the United Kingdom in the 1990s / R. Kaye // *Media and Migration. Constructions of Mobility and Difference* / ed. by R. King, N. Wood. — L.; N. Y. : Routledge, 2001. — P. 53—70.
215. Kim D. *A Victory of the Internet over Mass Media? Examining the Effects of Online Media on Political Attitudes in South Korea* / D. Kim, T. J. Johnson // *Asian Journal of Communication*. — 2006. — Vol. 16, № 1. — P. 1—18.

216. Kimmel M. From Metaphor to the "Mental Sketchpad": Literary Macrostructure and Compound Image Schemas in Heart of Darkness / M. Kimmel // *Metaphor and Symbol*. — 2005. — Vol. 20, № 3. — P. 199—238.
217. Kimmel M. Metaphor and Software Assisted Stylistics / M. Kimmel // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 193—210.
218. Kioussis S. Exploring the Impact of Modality on Perceptions of Credibility for Online News Stories / S. Kioussis // *Journalism Studies*. — 2006. — Vol. 7, № 2. — P. 348—359.
219. Knight A. Online Investigative Journalism / Alan Knight [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.ejournalism.au.com>
220. Kövesces Z. *Metaphor: a Practical Introduction* / Zoltán Kövesces. — Oxford University Press, 2002. — 285p.
221. Kronrod A. Accessibility Theory and Referring Expressions in Newspaper Headlines / A. Kronrod, O. Engel // *Journal of Pragmatics*. — 2001. Vol. 33, № 5. — P. 683—699.
222. Lakoff G. *Contemporary Theory of Metaphor* / G. Lakoff // *Metaphor and Thought*. — Cambridge: Cambridge University Press, 1993. — P. 202—251.
223. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By* / G. Lakoff, M. Johnson. — Chicago; L. : The University of Chicago Press, 2003 — 276 p.
224. Langacker R. W. *Foundations of Cognitive Grammar. Theoretical Prerequisites. Vol. I.* / Ronald Wayne Langacker. — Stanford : Stanford University Press, 1987. — 516 p.
225. Laslo J. Narrative Empathy and Inter-group Relations / J. Laslo, I. Somogyvari // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 113—125.
226. Lee B. Agenda-setting and the Internet: The Intermedia Influence of Internet Bulletin Boards on Newspaper Coverage of the 2000 General Election

- in South Korea / B. Lee, K. M. Lancendorfer, K. J. Lee // *Asian Journal of Communication*. — 2005. — Vol. 15, № 1. — P. 57—71.
227. Levinson S. C. *Pragmatics* / Stephen C. Levinson. — Cambridge : Cambridge University Press, 1995. — 420 p.
228. Linde Ch. *Evaluation as Linguistic Structure and Social Practice* / Ch. Linde // *The Construction of Professional Discourse* / ed. by B. L. Gunnarsson, P. Linell, B. Nordberg. — L.; N. Y. : Longman, 1997. — P. 151—172.
229. Louw B. *Consolidating Empirical Method in Data-Assisted Stylistics: Towards a Corpus-Attested Glossary of Literary Terms* / B. Louw // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 243—264.
230. MacLaury R. E. *Color and Cognition in Mesoamerica. Constructing Categories as Vantages* / Robert E. MacLaury. — Austin : The Texas University, 1997. — 616 p.
231. Mar R. *Effects of Reading on Knowledge, Social Abilities, and Selfhood. Theory and Empirical Studies* / R. Mar, M. Djikic, K. Oathley // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 127—137.
232. Margolin U. *Studying Literature and Being Empirical: A Multifaceted Conjunction* / U. Margolin // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 7—19.
233. Maslog C. C. *Framing Analysis of a Conflict: How Newspapers in Five Asian Countries Covered the Iraq War* / C. C. Maslog, S. T. Lee, H. S. Kim // *Asian Journal of Communication*. — 2006. — Vol. 16, № 1. — P. 19—39.
234. Mawby R. I. *Police Services for Crime Victims* / R. I. Mawby // *Policing Across the World. Issues for the Twenty-first Century* / ed. by R. I. Mawby. — L. : UCL Press, 1999. — P. 187—203.
235. McCarthy M. *Discourse Analysis for Language Teachers* / Michael McCarthy. — Cambridge : Cambridge University Press, 1991. — 213 p.

236. McCombs M. A Look at Agenda-setting: Past, Present and Future / M. McCombs // *Journalism Studies*. — 2005. — Vol. 6, № 4. — P. 543—557.
237. McGroarty M. Language Attitudes, Motivation and Standards / M. McGroarty // *Sociolinguistics and Language Teaching* / ed. by S. L. McKay, N. H. Hornberger. — Cambridge : Cambridge University Press, 1996. — P. 3—46.
238. Melrose R. Text Semantics and the Ideological Patterning of Texts. Ideological Patterning of Texts / R. Melrose // *Critical Discourse Studies*. — 2005. — Vol. 2, № 1. — P. 71—94.
239. Miall D. S. Anticipation and Feeling in Literary Response. A Neuropsychological Perspective / D. S. Miall // *Poetics*. — 1995. — № 23. — P. 275—298.
240. Miall D. S. Aspects of Literary Response: A New Questionnaire / D. S. Miall, D. Kuiken // *Research in the Teaching of English*. — 1995. — № 29. — P. 37—58.
241. Miall D. S. Beyond the Schema Given. Affective Comprehension of Literary Narratives / D. S. Miall // *Cognition and Emotion*. — 1989. — Vol. 3, № 1. — P. 55—78.
242. Miall D. S. Cognitive Poetics: from Interpreting to Experiencing what is Literary / David S. Miall. // *Anglistentag 2007 Proceedings*. Trier : Wissenschaftlicher / ed. by K. Stierstorfer. — Münster : LIT Verlag, 2008. — P. 187—198.
243. Miall D. S. Emotion and the Self: The Context of Remembering / D. S. Miall // *British Journal of Psychology*. — 1986. — № 77. — P. 389—397.
244. Miall D. S. Empowering the Reader. Literary Response and Classroom Learning / D. S. Miall // *Empirical Approaches to Literature and Aesthetics* / ed. by R. J. Kreuz, S. M. MacNealy. — Alberta : Ablex, 1996. — P. 463—478.
245. Miall D. S. Feeling from the Perspective of the Empirical Study of Literature / D. S. Miall // *Journal of Literary Theory* — 2008. — Vol. 1., № 2. — P. 377—393.
246. Miall D. S. Foregrounding and Feeling in Response to Narrative / D. S. Miall // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi,

- A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 89—102.
247. Miall D. S. Foregrounding, Defamiliarization, and Affect Response to Literary Stories / D. S. Miall, D. Kuiken // *Poetics*. — 1994. — № 22. — P. 389—407.
248. Miall D. S. On the Necessity of Empirical Studies of Literary Reading / D. S. Miall // *Journal of Literary Theory*. — 2000. — Vol. 14, № 2—3. — P. 43—59.
249. Miall D. S. A Feeling for Fiction: Becoming What We Behold / D. S. Miall, D. Kuiken [Электронный ресурс] // *The Work of Fiction: Cognitive Perspectives Conference* (Bar-Ilan University, Ramat-Gan, Israel, 4—7 June 2001). — Режим доступа : <http://cogweb.english.ucsb.edu/Culture/WoF/>
250. Miall D. S. Beyond Text Theory. Understanding Literary Response / D. S. Miall, D. Kuiken // *Discourse Processes*. — 1994. — № 17. — P. 337—352.
251. Morley D. *Television, Audiences and Cultural Studies* / David Morley. — L.; N. Y. : Routledge, 1992. — 325 p.
252. Nunan D. *Introducing Discourse Analysis* / David Nunan. — London : Penguin English, 1993. — 134 p.
253. Paliichuk E. Conceptual Iconicity in Media Discourse on Human Trafficking: the Empirical Perspective / E. Paliichuk // *Book of Abstracts : The 6th International Conference ["Cultural Research: Challenges for the 3rd Millenium III"]*, (12—15 April 2010) / KNLU. — K. : KNLU, 2010. — P. 17—18.
254. Paliichuk E. Conceptual Metaphor in Modern Media Discourse on Human Trafficking Situation / E. Paliichuk // *The Third Ukrainian Society for the Study of English Symposium ["Recent Trends in Language and Literature Studies: Insights and Approaches"]*, (Kyiv, 6—8 October 2005). — K. : Vyd. Tsentru KNLU, 2005. — P. 36—37.
255. Paliichuk E. Frame Connections Trafficker – Victim in Media Discourse on Human Trafficking / E. Paliichuk // *Conference abstracts of the 10th Annual TESOL – Ukraine Convention ["Communication in This Global Age: Celebrating*

- Ten Years of Development and Success"], (3—5 March 2005). — Львів : ПП "Марусич", 2005. — С. 101—102.
256. Paliichuk E. Human Trafficking and Media: Is Language That Powerful? / E. Paliichuk // *Acting and Connecting: Empirical Approaches to Language and Literature.* / ed. by S. Zyngier, A. Chesnokova, V. Viana. — Munster : LIT Verlag, 2007. — P. 175—189.
257. Paliichuk E. Human Trafficking in Media Discourse: the Empirical Perspective / E. Paliichuk // *Book of Abstracts : The 3rd Annual Conference ["Cultural Research: Challenges for the 3rd Millenium III"]*, (7—9 April 2006) / KNLU. — K. : KNLU, 2006. — P. 14—15.
258. Paliichuk E. Priming Effects in Media Discourse on Human Trafficking / E. Paliichuk // *Book of Abstracts : The 5th Annual Conference ["Cultural Research: Challenges for the 3rd Millenium III"]*, (8—12 April 2009) / KNLU. — K. : KNLU, 2009. — P. 28—30.
259. Paltridge B. *Genres, Frames and Writing in Research Settings* / Brian Paltridge. — Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins, 1997. — 195 p.
260. Patterson T. E. *The United States: News in a Free-Market Society* / T. E. Patterson // *Democracy and the Media. A Comparative Perspective. Communication, Society and Politics.* / ed. by R. Gunther, A. Mughan. — Cambridge : Cambridge University Press, 2000. — P. 241—272.
261. Peña M. S. Some Notes on the Image – Schematic Basis of the Metaphorical Expression of Love and Hate / M. S. Peña // *Textual Secrets. The Message of the Medium: Proceedings of the 21st PALA Conference* / ed. by S. Cśabi, J. Zerkowitz. — Budapest : Eötvös Lorándó University, 2002. — P. 201—206.
262. Rayner Ph. *Media Studies: The Essential Introduction* / Ph. Rayner, P. Wall, S. Kruger. — L.; N. Y. : Routledge, 2001. — 331 p.
263. Riley Ph. *Discourse and Learning* / Ph. Riley // *Papers in Applied Linguistics and Language Learning* / ed. by Ph. Riley — L.; N. Y. : Longman, 1985. — 389 p.
264. Rivers W. L. *Writing Opinion, Editorials* / W. L. Rivers, B. McIntyre, A. R. Work. — Ames, Iowa : Iowa State University Press, 1988. — 110 p.

265. Rodriguez M. R. C. The Rhetoric of Metaphor in Genre Settings: The Case of Building Reviews / M. R. C. Rodriguez // Selected Papers from the 4th Conference on Researching and Applying Metaphor (RAAM IV) ["Metaphor, Cognition, and Culture"], (April 2001) / ed. by Z. Maalej. — Manouba-Tunis : University of Manouba-Tunis, 2005. — P. 37—59.
266. Rogers E. M. Communication Technology / Everett M. Rogers — N. Y. : Free Press, 1986. — 276 p.
267. Rogers E. M. Mass Communication / Everett M. Rogers. — N. Y. : Free Press, 1988. — 600 p.
268. Rubio-Fernandez P. Concept Narrowing: The Role of Context-independent Information / P. Rubio-Fernandez // Journal of Semantics / [ed. by J. Sedivy, R. Carston, I. Noveck, B. Geurts]. — 2008. — Vol. 25, № 4. — P. 381—409.
269. Rubio-Fernandez P. Suppression in Metaphorical Interpretation: Differences between Meaning Selection and Meaning Construction / P. Rubio-Fernandez // Journal of Semantics / ed. by J. Sedivy, R. Carston, I. Noveck, B. Geurts. — 2007. — Vol. 24, № 4. — P. 345—371.
270. Saharso S. Female Autonomy and Cultural Imperative: Two Hearts Beating Together / S. Saharso // Citizenship in Diverse Societies / ed. by W. Kymlicka, W. Norman. — N. Y. : Oxford University Press, 2000. — P. 224—242.
271. Sandstrom K. When Motion Becomes Emotion. A Study of Emotion Metaphors Derived from Motion Verbs : Extended Essay / Karin Sandstrom. — Luleålv : Luleålv University of Technology Department of Language and Culture, 2006. — 46 p.
272. Scheuer J. Habitus as the Principle for Social Practice: A Proposal for Critical Discourse Analysis / J. Scheuer // Language in Society. — 2003. — Vol. 32, № 2. — P. 143—175.
273. Schiffrin D. Interactional Sociolinguistics / D. Schiffrin // Sociolinguistics and Language Teaching / ed. by S. L. McKay, N. H. Hornberger. — Cambridge : Cambridge University Press, 1996. — P. 307—328.

274. Semetko H. A. Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News / H. A. Semetko, P. M. Valkenburg, // *Journal of Communication*. — 2000. — № 50. — P. 93—109.
275. Semino E. A Cognitive Stylistic Approach to Mind Style in Narrative Fiction / Semino E. // *Cognitive Stylistics. Language and Cognition in Text Analysis* / ed. by E. Semino, J. Culpeper. — Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins, 2002. — P. 95—122.
276. Shachar A. Should Church and State be Joined at the Altar? Women's Rights and the Multicultural Dilemma / A. Shachar // *Citizenship in Diverse Societies* / ed. by W. Kymlicka, W. Norman. — N. Y. : Oxford University Press, 2000. — P. 199—223.
277. Shank Ch. Metaphors of Collaboration / Ch. Shank, V. John-Steiner // *Selected Papers from the 4th Conference on Researching and Applying metaphor (RAAM IV) ["Metaphor, Cognition, and Culture"]*, (April 2001) / ed. by Z. Maalej. — Manouba-Tunis : University of Manouba-Tunis, 2005. — P. 163—185.
278. Shen Y. Two Levels of Foregrounding in Literary Narratives / Y. Shen // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 103—111.
279. Shinohara K. Socio-culturally Motivated Resemblance Metaphor: An Analysis of Sexual Metaphors in Korean and Japanese / K. Shinohara, F. Morizumi, M. Takada [et. al.] // *Selected Papers from the 4th Conference on Researching and Applying metaphor (RAAM IV) ["Metaphor, Cognition, and Culture"]*, (April 2001) / ed. by Z. Maalej. — Manouba-Tunis : University of Manouba-Tunis, 2005. — P. 187—207.
280. Short M. Understanding Texts: Point of View / M. Short // *Language and Understanding* / ed. by G. Brown, K. Malmkjær, A. Pollit, J. Williams. — Oxford; N. Y. : Oxford University Press, 1995. — P. 169—190.
281. Simpson P. *Stylistics* / Paul Simpson. — L.; N. Y. : Routledge, 2004. — 247p.

282. Siqueira M. The Role of the Body in the Conceptualization of Emotions – Comprehension and Production of Metaphors by Brazilian Children / M. Siqueira // Selected Papers from the 4th Conference on Researching and Applying Metaphor (RAAM IV) ["Metaphor, Cognition, and Culture"], (April 2001) / ed. by Z. Maalej. — Manouba-Tunis : University of Manouba-Tunis, 2005. — P. 25—36.
283. Sitaram K. S. Civic Discourse: Multiculturalism, Cultural Diversity, and Global Communication / K. S. Sitaram, M. H. Prosser. — Vol. I. — Stanford; London : Stanford University Press, 1998. — 493 p.
284. Spolsky B. Comprehension Testing, or Can Understanding be Measured? / B. Spolsky // Language and Understanding / ed. by G. Brown, K. Malmkjær, A. Pollit, J. Williams. — Oxford; N. Y. : Oxford University Press, 1995. — P. 139—152.
285. Spolsky B. Sociolinguistics / Bernard Spolsky. — Oxford: Oxford University Press, 1998. — 272 p.
286. Stereotyping and Racism. Findings from Two Attitude Surveys / [Great Britain, Commission for Racial Equality]. — L. : Routledge, 1998. — 30 p.
287. Stockwell P. Cognitive Poetics. An Introduction / Peter Stockwell. — L.; N. Y. : Routledge, 2002. — 193 p.
288. Stockwell P. Texture and Identification / P. Stockwell // European Journal of English Studies. — 2005. — Vol. 9, № 2. — P. 143—154.
289. Stola D. The Social and Political Context of Migration between Central Europe and the European Union / D. Stola // The Legal Framework and Social Consequences of Free Movement of Persons in the European Union. — L. : Kluwer Law International, 1999. — P. 139—148.
290. Strentz H. News Reporters and News Sources. Accomplices in Shaping and Misshaping / Herbert Strentz. — Iowa : Iowa State University Press/AMES, 1989. — 181 p.
291. Svanlund J. Metaphor and Convention / J. Svanlund // Cognitive Linguistics. — 2007. — Vol. 18, № 1. — P. 47—89.

292. Swales J. M. Genre Analysis. English in Academic Research Settings / John M. Swales. — Cambridge : Cambridge University Press, 1996. — 260 p.
293. Świątek J. On Some Rhetorical Effects in Advertising Discourse / J. Świątek // Textual Secrets. The Message of the Medium: Proceedings of the 21st PALA Conference / ed. by S. Cśabi, J. Zerkowitz. — Budapest : Eötvös Lorándó University, 2002. — P. 237—243.
294. Taylor J. R. Linguistic Categorization: Prototypes in Linguistic Theory / John R. Taylor. — L. : Clarendon Press, 1995. — 312 p.
295. The Discursive Construction of National Identity / R. Wodak, R. de Cillia, M. Reisigl et. al. ; translated by A. Hirsch, R. Mitten. — Edinburgh : Edinburgh University Press, 2003. — 224 p.
296. Tian Y. Framing the SARS Crisis: A Computer-Assisted Text Analysis of CNN and BBC Online News Reports of SARS / Y. Tian, C. M. Stewart // Asian Journal of Communication. — 2005. — Vol. 15, № 3. — P. 289—301.
297. Trafficking in Children for Forced Labour and Sexual Exploitation in Ukraine: Rapid Assessment [Draft report] / [Prepared by Center of Social Expertises of the Institute of Sociology, National Academy of Sciences, Ukraine]. — Kyiv : ILO-IPEC, 2003. — 68 p.
298. Trask R. L. Key Concepts in Language / Robert Lawrence Trask. — L.; N. Y. : Routledge, 1999. — 378 p.
299. Triandafyllidou A. Immigrants and National Identity in Europe / Anna Triandafyllidou. — L.; N. Y. : Routledge, 2001. — 176 p.
300. Trosborg A. Contracts as Social Action / A. Trosborg // The Construction of Professional Discourse / ed. by B. L. Gunnarsson, P. Linell, B. Nordberg. — L.; N. Y. : Longman, 1997. — P. 54—75.
301. Trudgill P. Introducing Language and Society / Peter Trudgill. — L. : Penguin English, 1992. — 79 p.
302. Tseng M. Y. Iconicity as Power: Examples from Wordsworth and Zen Discourse / M. Y. Tseng // Journal of Literary Semantics. — 2004. — Vol. 33, № 1. — P. 1—23.

303. Turner M. *The Literary Mind* / Mark Turner. — N. Y., Oxford : Oxford University Press, 1998. — 187 p.
304. *Using Theory to Select Messages in Antidrug Media Campaigns: Reasoned Action and Media Primings*. *Public Communication Campaigns / [Cappella J. N., Fishbein M., Hornik R. et. al.] ; ed. by R. E. Rice, C. K. Atkin.* — Thousand Oaks, CA. : Sage, 2001. — P. 214—230.
305. van Amesfoort H. *International Migration and Civil Rights: The Dilemmas of Migration Control in an Age of Globalisation* / H. van Amesfoort // *The Legal Framework and Social Consequences of Free Movement of Persons in the European Union.* — L. : Kluwer Law International, 1999. — P. 73—88.
306. van Klink B. *Analogy and Legal Reasoning* / B. van Klink, L. Royackers // *Selected Papers from the 4th Conference on Researching and Applying Metaphor (RAAM IV) ["Metaphor, Cognition, and Culture"], (April 2001)* / ed. by Z. Maalej. — Manouba-Tunis : University of Manouba-Tunis, 2005. — P. 61—77.
307. van Peer W. *Muses and Measures: Empirical Research Methods for the Humanities* / W. van Peer, J. Hakemulder, S. Zyngier. — Newcastle : Cambridge Scholars Publishing, 2007. — 390 p.
308. van Peer W. *Stylistics and Psychology. Investigations of Foregrounding* / Willie van Peer. — L.; Sydney; Wolfeboro; New Hampshire : CROOM HELM, 1986. — 220 p.
309. Viana V. *Empirical Evaluation Towards an Automated Index of Lexical Variety* / V. Viana, N. Silveira, S. Zyngier // *Directions in Empirical Literary Studies* / ed. by S. Zyngier, M. Bortolussi, A. Chesnokova, J. Auracher. — Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins, 2008. — P. 271—282.
310. Werth P. *Text Worlds: Presenting Conceptual Space in Discourse* / Paul Werth. — N. Y. : Longman, 1999. — 390 p.
311. *When Zebras Become Painted Donkeys: Grammatical Gender and Semantic Priming Interact During Picture Integration in a Spoken Spanish Sentence* /

- N. Y. Y. Wicha, A. Orozco-Figueroa, I. Reyes [et. al.] // *Language and Cognitive Processes*. — 2005. — Vol. 20, № 4. — P. 553—587.
312. Widdowson H. G. *Linguistics* / Henry G. Widdowson. — Oxford : Oxford University Press, 1996. — 142 p.
313. Wilcox P. P. *A Cognitive Key: Metonymic and Metaphorical Mappings in ASL* / P. P. Wilcox // *Cognitive Linguistics*. — 2004. — Vol. 15, № 2. — P. 197—222.
314. Wilcox Sh. *Cognitive Iconicity: Conceptual Spaces, Meaning and Gesture in Signed Languages* / Sh. Wilcox // *Cognitive Linguistics*. — 2004. — Vol. 15, № 2. — P. 119—147.
315. Wiley T. G. *Language Planning and Policing* / T. G. Wiley // *Sociolinguistics and Language Teaching* / ed. by S. L. McKay, N. H. Hornberger. — Cambridge : Cambridge University Press, 1996. — P. 103—147.
316. Wilson D. *Relevance and Understanding* / D. Wilson // *Language and Understanding* / ed. by G. Brown, K. Malmkjær, A. Pollit, J. Williams. — Oxford; N. Y. : Oxford University Press, 1995. — P. 35—58.
317. Wodak R. *Critical Discourse Analysis and the Study of Doctor-Patient Interaction* / R. Wodak // *The Construction of Professional Discourse* / ed. by B. L. Gunnarsson, P. Linell, B. Nordberg. — L.; N. Y. : Longman, 1997. — P. 173—200.
318. Wood N. *Media and Migration: an Overview* / N. Wood, R. King // *Media and Migration. Constructions of Mobility and Difference* / ed. by R. King, N. Wood. — L.; N. Y. : Routledge, 2001. — P. 1—22.
319. Woods A. *Statistics in Language Studies* / A. Woods, P. Fletcher, A. Hughes. — Cambridge : Cambridge University Press, 1996. — 322 p.
320. Zhabotynska S. A. *Shorts, Breeches and Bloomers: Plurality in Blends* / S. A. Zhabotynska // *The Way We Think. Odense Working Papers in Language and Communication*. — 2002. — Vol. 2, № 23. — P. 127—142.

321. Zinken J. Discourse Metaphors: The Link between Figurative Language and Habitual Analogies / J. Zinken // *Cognitive Linguistics*. — 2007. — Vol. 18, № 3. — P. 445—466.
322. Zwitserlood P. Priming Morphologically Complex Verbs by Sentence Contexts: Effects of Semantic Transparency and Ambiguity / P. Zwitserlood, A. Bolwiender, E. Drews // *Language and Cognitive Processes*. — 2005. — Vol. 20, № 1—2. — P. 395—415.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

323. Кибрик А. А. Иконичность / А. А. Кибрик [Электронный ресурс] // 2001—2011 Онлайн-энциклопедия "Кругосвет". — Режим доступа : <http://www.krugosvet.ru/articles/92/1009209/1009209a1.htm>
324. Краткий словарь когнитивных терминов / [авт.-сост. Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина]. — М. : МГУ. — 246 с.
325. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. — М. : Советская энциклопедия, 1990. — 685 с.
326. Паршин П. Б. Когнитивная лингвистика / П. Б. Паршин [Электронный ресурс] // 2001—2011 Онлайн-энциклопедия "Кругосвет". — Режим доступа : http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/KOGNITIVNAYA_LINGVISTIKA.html
327. Социологический справочник / [под общ. ред. В. И. Волович]. — К. : Изд-во полит. лит-ры Украины, 1990. — 381 с.
328. Collins Cobuild English Language Dictionary / [ed. by J. Sinclair]. — L.; Glasgow : HarperCollinsPublishers, 1991. — 1703 p.
329. Sourcebook on Combating Trafficking in Women and Children / [prep. by the office of the resident legal adviser U.S. Embassy in Ukraine]. Vol. I. — 2000. — 361 p.

330. Sourcebook on Combating Trafficking in Women and Children / [prep. by the office of the resident legal adviser U.S. Embassy in Ukraine]. Vol. II. — 2000. — 270 p.
331. The Pied Piper of Hamelin [Електронний ресурс] // Wikipedia. — Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/The_Pied_Piper_of_Hamelin

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

ЕCPAT-USA, ЕCPAT International [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ecpatusa.org/>; http://www.ecpat.net/ei/EI_publications.asp

1. Report on ECPAT-USA's Briefing about Child Trafficking, 26. 08. 2001
2. International Trafficking of Children to New York City, 18.10.2002
3. Child Sex Tourism, 04.06.2003
4. Child Sexual Exploitation in the US, 08.09.
5. Child Trafficking, 24.02.2004
6. New York City Task Force Against Sexual Exploitation, 09.05.2005
7. Who is there to Help Us?, 29.06.2005
8. 'The Fight against Child Sex Tourism finds Growing Support in US Government and Travel Tourism Industry', 04.12.2005
9. ECPAT Global Monitoring Report: United States of America, 23.12.2006
10. ECPAT International Annual Report, July 2005 – June 2006, February 2007
11. ECPAT International Annual Report, July 2006 – June 2007, December 2007
12. Group Battles Child, Female Exploitation in Tanzania, VOA News, 09.01.2008
13. ECPAT International Annual Report, July 2007 – June 2008, January 2009
14. Child Sex Tourism Remains the "Dirty Little Secret", 20.10.2009
15. ECPAT International Annual Report, July 2008 – June 2009, February 2010
16. Lyons: Sorry it happened here, but it did, *Northwest Herald*, 07.01.2010
17. Hotels and airlines to fight child sex tourism, *India Today*, 08.01.2010
18. ECPAT International Annual Report July 2009 – June 2010, December 2010

ECPAT-UK [Электронный ресурс]. — Режим доступа :

<http://www.ecpat.org.uk/resources>

1. The law allowed ... to ruin my daughter's life, *The Express*, 07.07.2001
2. More help for victims of sex trafficking, *Home Office Press Release*, 10.03.2002
3. Vice ring sisters jailed, by Millar Ch., McNeil R., *The Evening Standard*, 03.06.2003
4. Women forced into prostitution, *The Hendon Times*, 25.09.2004
5. Children 'smuggled into airports for life as slaves', *The Evening Standard*, 16.02.2005
6. Cautious welcome for prostitution plan, *Guardian Unlimited*, 10.09.2007
7. Tougher laws against overseas child sex, *The West*, 13.09.2007
8. Travelers Unite to Stop Child Prostitution in Cambodia, *PR Web Newswire*, 16.09.2007
9. New parliament report supports ECPAT UK call for a government inquiry on missing children, 14.05. 2009
10. Stolen Futures: Trafficking for forced child marriage in the UK, 15.07.2009
11. UK anti-trafficking measures 'not fit for purpose' and breach international law, 16.06.2010
12. Stars across the globe raise their hands to stop child trafficking, 14.07. 2010
13. Trafficked children let down by agencies failing to take the lead, *Children & Young People Now*, by Puffett N., 31.08.2010
14. Former UK Government adviser Arrested In Cambodia On Child Sex Charges, *The People*, by Carlin Th., 12.09.2010
15. Cameron urged to sign EU ban on slave trafficking, by Dugan E., 31.10.2010
16. Child trafficked into Scotland as sex slave, by Rose G., 04.11.2010

UNICEF [Электронный ресурс]. — Режим доступа до ресурсу :

<http://www.unicef.org>

1. Trafficking in Human Beings – The Ugly Face of Europe, by Konrad H., 18–20.09.2002

2. Trafficking in Human Beings in South Eastern Europe, UNICEF Report, 2004
3. Child Trafficking in Europe, A Broad Vision to Put Children First, October 2008

The BBC [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.bbc.co.uk>

1. Clampdown on child sex tourism, by Cook R., 01.04.1998
2. The forgotten children, by Johnston C., 19.06.1998
3. Child prostitutes 'victims not criminals', 6.10.1998
4. UK police join fight against Thai child sex tourism, 9.12.1998
5. '100 kids abused daily' in Sri Lanka, by Price S., 9.02.1999
6. Child slavery ban agreed, 17.06.1999
7. Shopping for Romanian babies, by Roberts S. L., 03.03.2000
8. Trafficking: A human tragedy, by Hagler T., 19.06.2000
9. Asia's child sex victims ignored, 15.09.2000
10. Sex 'tourist' gets seven years, 20.10.2000
11. The Children of Guatemala, 28.10.2000
12. South Africa's child sex trafficking nightmare, 23.11.2000
13. British Anti-slavery, by Oldfield J., 01.01.2001
14. Turkey's human traffic, by Morris Ch., 06.02.2001
15. Trafficking nightmare for Nigerian children, 10.01.2001
16. Africa's trade in children, by Monekosso T., 18.01.2001
17. EU 'to protect' sex slaves, 08.03.2001
18. Child asylum seekers sold for sex, 08.03.2001
19. West Africa's 'little maids', by Blunt E., 16.04.2001
20. 'Slave ship' timeline, 17.04.2001
21. Mystery surrounds child 'slave' ship, 17.04.2001
22. Benin boat was engaged in child-trafficking, 17.04.2001
23. FBI urges human traffic co-operation, 21.05.2001
24. Europe's poorest country supplying organs to its neighbours, 09.07.2001
25. Focus on the slave trade, 03.09.2001
26. Benin moves against child slavery, 26.09.2001

27. Witchdoctor investigation in torso case, 16.10.2001
28. West Africa moves against slavery, 25.10.2001
29. Italy - from emigrant to immigrant state, by Pettifer J., 07.01.2002
30. Ritual killing link to dead boy, 25.01.2002
31. Thames torso 'was human sacrifice', 29.01.2002
32. Trafficking. International Archive, 29.01.2002
33. Candle clues ruled out in 'Muti' killing, 14.02.2002
34. Asia-Pacific states tackle human traffic, by Galpin R., 27.02.2002
35. 'I was forced to kill my baby', 02.04.2002
36. Thames torso police to meet Mandela, 12.04.2002
37. Thames torso police meet occult experts, 15.04.2002
38. Torso police reopen old case, 24.05.2002
39. Crime gangs target human traffic, 24.04.2002
40. Europe gripped by migrant myths, by Barter Sh., 19.06.2002
41. Human smuggling eclipses drugs trade, 20.06.2002
42. EU immigration policies condemned, 20.06.2002
43. Woman arrested over Thames torso, 09.07.2002
44. Torso murder police bail woman, 10.07.2002
45. Bedford property in human smuggling raid, 06.09.2002
46. Tackling the human traffickers, by Silverman J., 09.09.2002
47. Prayers for Thames torso boy, 21.09.2002
48. Indians selling human organs, 15.10.2002
49. Trafficking human beings, 18.11.2002
50. Push to stop child trafficking, by Lawson A., 06.01.2003
51. Social customs 'hide child sex abuse', 21.01.2003
52. Breakthrough in torso murder inquiry, 31.01.2003
53. Torso murder inquiry moves to Nigeria, 27.02.2003
54. Torso police return to Africa, by Bennett N., 06.03.2003
55. New Nigerian leads in torso murder, 06.03.2003
56. African child trafficking condemned, 01.04.2003

57. Tales of West African trafficking, 02.04.2003
58. 'Child prostitutes' trafficked into UK, 16.05.2003
59. Underworld Rich List: Smugglers, 21.05.2003
60. Child safe house 'may close', 27.05.2003
61. Italy in 'fire on migrants' row, 16.06.2003
62. Children smuggled into UK, 20.06.2003
63. Robbie's child trafficking plea, 25.06.2003
64. Child prostitute 'vigilance' appeal, 27.06.2003
65. Torso suspect could be boy's father, 02.07.2003
66. African trafficking ring linked to UK, 08.07.2003
67. Three-year-olds among asylum seekers, 21.07.2003
68. Arrests in 'Adam' torso case, 29.07.2003
69. Papers horrified by child trafficking, 30.07.2003
70. Call to close child traffic loophole, 30.07.2003
71. Trafficking victim tells of torment, 30.07.2003
72. Child trafficking: How can we stop it?, 05.08.2003
73. The 7 O'Clock News: Human Traffic, 12.08.2003
74. Afghan child slavery probe, 25.09.2003
75. Australia tackles sex slave traffic, by Harrison R., 13.10.2003
76. The khat smugglers, 13.10.2003
77. Trafficked Benin children freed, 16.10.2003
78. Italy's asylum seekers lose hope, by Smith T., 23.10.2003
79. Punjabi pop star 'helps' police, 28.10.2003
80. Tales of woe from Nigeria's child 'slaves', by Olukoya S., 13.11.2003
81. Italy's lessons in tolerance, by Smith T., 17.12.2003
82. Prison for sex slave gang leader, 22.12.2003
83. Organ traffickers 'threaten' nuns, 13.02.2004
84. US aims to end people trafficking, 13.02.2004
85. Nigeria's 'respectable' slave trade, 17.04.2004
86. Scale of African slavery revealed, by Little A., 23.04.2004

87. Fears of Athens sex slave boom, by Galpin R., 21.06.2004
88. A modern slave's brutal odyssey, 03.11.2004
89. Earthquake and Tsunami, 29.11.2004
90. Baby factory in Nigeria, 20.12.2004
91. Editor's choice, 05.01.2005
92. China stops baby trafficking ring, by Lim L., 03.02.2005
93. Ceremony to free slaves cancelled, 07.03.2005
94. Children sold into slavery found, 09.03.2005
95. Everyone loves Marilyn, 09.05.2005
96. Sex trade's reliance on forced labour, by Madslie J., 12.05.2005
97. Call to sign trafficking treaty, 15.05.2005
98. Missing children, 16.05.2005
99. Khmer girls' trafficking ordeal, by Morris K., 02.06.2005
100. Net to help catch human traffickers, by Morris K., 05.07.2005
101. Tamil rebels 'recruit children', by Anbarasan E., 25.07.2005
102. Trafficking hits 'alarming' level, by Foulkes I., 16.09.2005
103. 19 women rescued from 'brothel', 30.09.2005
104. Factfile: Sex trade trafficking, 30.09.2005
105. Pair jailed over people smuggling, 01.11.2005
106. UN highlights children's plight, 14.12.2005
107. Plans to help trafficking victims, 05. 01. 2006
108. US aims to end people trafficking, 06. 01.2006
109. Human smuggling trial opens, 08.01.2006
110. Brazil occult sex killer jailed, by Rocha J., 10.01.2006
111. Trafficking victims 'need help', by Bell B., 12.01.2006
112. Millions 'forced into slavery', 16.01.2006
113. Europe's human trafficking hub, by Bell B., 17.01.2006
114. Torso suspect faces extradition, 20.01.2006
115. Child prostitutes' sad stories, by Catcheside K., 21.01.2006
116. South China's fortune seekers, Buckley S., 25.01.2006

117. Trafficked and trapped, by Ash L., 27.01.2006
118. Tanzania skin trade arrests, Otieno Ch., 02.02.2006
119. Slavery Today, 03.02.2006
120. The baby business, 05.02.2006
121. Proof, 13.02.2006
122. The Body Trade, 15.02.2006
123. The organ broker's story, 16.02.2006
124. Human Trafficking, 17.02.2006
125. Freedom from slavery, 17.02.2006
126. "Life in jail was very difficult", 21.02.2006
127. Children report on children's rights, 23.02.2006
128. Trafficking as modern slavery, 25.02.2006
129. Trafficking girls, 01.03.2006
130. The route from China, 04.03.2006
131. Trafficking in humans: global scourge, 06.03.2006
132. The destination, 06.03.2006
133. Mary Robinson on modern slavery, 06.03.2006
134. The Middle East kidney trade, 09.03.2006
135. Intercountry adoption: Trafficking children, 09.03.2006
136. Who are the kidney sellers?, 10.03.2006
137. Trafficking girls, 11.03.2006
138. Trafficking victims: who are they?, 12.03.2006
139. 2012 Games sex trafficking fears, 23.03.2007
140. New evidence of 'bonded labour', by Little A., 25.04.2007
141. Trafficked migrants work as "bonded labour" in UK, 25.04.2007
142. Police target human traffickers, 03.10.2007
143. 'I was sold for 2,000 euros', 03.10.2007
144. Trafficked children 'go missing', by Crawford A., 02.10.2007
145. New crackdown on sex trafficking, 03.10.2007
146. Harman to discuss 'slave' adverts, 29.10.2007

147. Human trafficking awareness stall, 07.12.2007
148. Trafficking law delays 'must end', 03.01.2008
149. Man on human trafficking charge, 23.01.2008
150. UN forum aims to end trafficking, 13.02.2008
151. Trafficking: A very modern slavery, by Holmes S., 15.02.2008
152. Burma migrants suffocate in lorry, 10.04.2008
153. Targeting internal trafficking, by Ando B., 05.05.2008
154. Trafficked women in London 'not getting enough help', by Madongo I., 15.05.
155. Modern day slavery?, 23.05.2008
156. New trafficking law for Thailand, 05.06.2008
157. 'Largest' trafficking crackdown, 02.07.2008
158. Scores rescued from trafficking, 02.07.2008
159. Trafficking 'rife' in Yorkshire, 03.07.2008
160. Arrests in trafficking campaign, 03.07.2008
161. Trafficking victim support call, 18.10.2008
162. Human trafficking unit to disband, 10.11.2008
163. Eight held over human trafficking, 18.11.2008
164. Human trafficking suspects bailed, 19.11.2008
165. Major raids on human trafficking, 03.12.2008
166. Two on human trafficking charges, 06.12.2008
167. Pair jailed over sex trafficking, 15.12.2008
168. Is the number of trafficked call girls a myth?, 09.01.2009
169. US father sells daughter for beer, 14.01.2009
170. Call to block Olympic trafficking, 20.01.2009
171. Tajik women who buy and sell babies, by Demytrie R., 28.01.2009
172. Fears of SA World Cup trafficking, by Lakaje M., 03.02.2009
173. Cockling bay victims remembered, 05.02.2009
174. Cardinal 'regrets' CofE divisions, 09.02.2009
175. Arrests at Oxford 'brothel' raid, 10.02.2009
176. Bishop fears Olympic sex traffic, 11.02.2009

177. UN calls for trafficking action, 12.02.2009
178. Arrests after trafficking raids, 27.02.2009
179. Family jailed for sex trafficking, by Bell D., 04.06.2009
180. Sinai smugglers still tunneling to Gaza. 30.06.2009
181. Trafficked and Black Britannia, 30.07.2009
182. Pembrokeshire based couple ran Irish prostitute ring, 04.02.2010
183. Human Trafficking, 21.02.2010
184. Seedy underworld of human trafficking, 18.05. 2010
185. Children removed in Ilford people-trafficking raids, 12.10.2010
186. Briton on child sex abuse charge in Cambodia orphanage, 22.10.2010
187. Jack Straw criticised for 'easy meat' comments on abuse, 08.01.2011
188. Kosovo organ trafficking case surgeon bailed in Turkey, 12.01.2011

The Guardian. [Электронный ресурс]. — Режим доступа :

<http://www.guardian.co.uk>

1. “They were smart and they wore suits. They hurt me”, by Hill A., 18.12.2000
2. A message from the global south, by Sassen S., 12.09 2001
3. Greece says it will deport boat people, by Smith H., 08.11.2001
4. Immigrants to face language and citizenship tests, by Tempest M., 07.02.2002
5. Western officials “colluding with people traffickers”, by Carroll R., 23.07.2002
6. Liberian migrants die in Sicilian shipwreck, by Willan Ph., 16.09.2002
7. Trade in young lives – Sold into slavery – scandal of children smuggled into Britain, by Tremlett G., Hopkins N., 14.12.2002
8. Sex trade fears over lost children, by Tremlett G., Hopkins N., 14.12.2002
9. Bristol's role in slavery, by Stephenson P., 26.02.2003
10. The teenagers traded for slave labour and sex, by Gillan A., 30.07.2003
11. Trafficking in dubious numbers, by O'Neill B., 31.07.2003
12. “Father” who shattered dreams of orphans, by Gillan A., 08.08.2003
13. New EU plan to toughen asylum rules, by Norton-Taylor R., 08.08.2003
14. Janie's secret, 05.11.2003

15. Blunkett told to shelve refugee child 'threat', by Travis A., 16.12.2003
16. Asylum shift by former minister, by Hencke D., 17.12.2003
17. Blunkett gives little ground on asylum bill, by Tempest M., 17.12.2003
18. Blunkett defies Labour rebellion on asylum bill, by Wintour P., 18.12.2003
19. 60 migrants feared lost in sinking, 22.12.2003
20. Face to Faith. We must not copy Herod, by McTernan O., 03.01.2004
21. Hunt after Albanian boat disaster, by Hooper J., 12.01.2004
22. Tragic death that uncovered the shadowy world of Britain's hidden Chinese workers, for low pay, by Pai Hsiao-Hung, Leigh D., 13.01.2004
23. British truck driver cleared of people smuggling 13.01.2004
24. Briton cleared by Greek court, by Smith H., 14.01.2004
25. Of human bondage, 03.02.2004
26. EU migration fears are 'overblown', Press Association, 18.02.2004
27. Stop this modern slavery. Letters, 30.03.2004
28. 'People trafficking' propping up NHS, by Carvel J., 12.05.2004
29. Journalists accused of human trafficking, by Aglionby J., 27.07.2004
30. Everywhere in chains. Comment, by Herzfeld B., 23.08.2004
31. EU asylum plan 'best of both worlds', by Happold T., 25.10.2004
32. Raids net 13 suspected of human trafficking, by Laville S., 05.11.2004
33. Criminals may be trafficking orphans, by Aglionby J., Steele J., Whitaker B., 05.01.2005
34. UK demands crackdown on sex trafficking, by Vulliamy E., 09.02.2005
35. We must help end the sex slave trade, by CIF Author, 23.06.2006
36. Black magic, by Freeman H., 12.08.2006
37. Wading into traffic, by Harkin J., 19.07.2007
38. Stop the traffic, by Elliott C., 20.07.2007
39. Ending a trade in misery, by Bindel J., 10.09.2007
40. Selling sex is a choice, by Taylor D., 11.09.2007
41. Two women killed each week, by Bindel J., 02.07.2008

- 42.'It is down your street and in your lane', by Scott-Clark C. and Levy A., 11.10.2008
- 43.Prostitution and trafficking, by Davies N., 20.10.2009
- 44.Inquiry fails to find single trafficker who forced anybody into prostitution, by Davies N., 20.10.2009
- 45.Sex trafficking is no illusion, by Davies N., 20.10.2009
- 46.Sex trafficking: a futile war of statistics, by MacShane D., 21.10.2009
- 47.Trafficking is no myth. I endured it, by Kraja A., 23.10.2009
- 48.Tackling the trafficking myths, by MacShane D., 16.11.2009
- 49.Police 'ignore' rights of sex trafficking victims, by Carrell S., 09.02.2010
- 50.Britain sends South Africa 42m condoms in HIV fight before World Cup, by Boseley S. and Smith D., 09.03.2010
- 51.Five Israelis charged with organ trafficking, Associated Press in Jerusalem, 22.04.2010
- 52.Sex trafficking gang offered to sell young virgins to wealthy Arabs, by Pidd H., 14.09.2010
- 53.Remember the child victims of sex tourism, by Carvalho S. et al., 27.09.2010
- 54.Endorsement for report alleging Kosovo PM links to organ trade racket, by Lewis P., 17.12.2010
- 55.Child sex trafficking study sparks exaggerated racial stereotyping, by Davies C. and McVeigh K., 06.01.2011
- 56.Sexual exploitation of children, by Carrie A. M., 17.01.2011
- 57.Child sex trafficking in UK on the rise, by Topping A., 17.01.2011

The Observer [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://observer.guardian.co.uk>

1. China sells organs of slain convicts, by Williams I., 10.12.2000
2. Closing Europe's back door, 04.02.200
3. Africans back down at UN race talks, by McGreal Ch., 09.09.2001
4. Once they were girls. Now they are slaves, by Holt K., 03.02.2002

5. Anti-trafficking laws hurt women. *The Big Issue: The sex industry*, 10.02.2002
6. Sex and slavery, 23.02.2003
7. Failed asylum seekers lose free NHS care, by Hinsliff G., 21.12.2003
8. Murder, they wrote, by France L., 12.06.2005
9. Red light tour condemned as 'sick', by Bowes G., 13.11.2005
10. Has anyone seen our child?, by C. D. Hogg, 23.09.2007

The Times [Электронный ресурс]. — Режим доступа :
<http://www.thetimes.co.uk/tto/news>

1. Babies Stolen For Sale On Chinese Black Market, by O'Donnell L., 01.02.2002
2. Bodysnatchers stole bones, by Reid T., 23.12.2005
3. Crackdown on people smugglers, by McGrory D., 05.01.2006
4. Flak for trafficking paper, 17.01.2006
5. Tories call for action on human trafficking, by McLaren E., 03.01.2007
6. Sex trafficking threatens Olympics, by Tendler S., 24.03.2007
7. Police chiefs told to declare war on organised people trafficking, 20.09.2007
8. No fair trial for victim of people trafficking, 02.10.2008
9. Six people-trafficking arrests in Britain, 24.06.2008
10. Pope calls for action to stop human trafficking, by Owen R., 05.04.2009
11. Gael Kakuta deal was not child trafficking, says Peter Kenyon, 08.09.2009
12. Police in Romania arrest leaders of child-trafficking, 08.04.2010
13. Diplomats accused of human trafficking, by Evans J., 28.06.2010
14. Tackling organ trafficking claims may be beyond us, by Bone J., 19.12.2010
15. Girls' exploitation, 10.01.2011
16. 'Turkish Frankenstein' held in organs trade inquiry, by Bone J., 12.01.2011

The Independent [Электронный ресурс]. — Режим доступа :
<http://www.independent.co.uk>

1. Put down that apathy sandwich-trafficking is your problem, 04.06.2000
2. How Sarajevo has become the springboard into Europe, 05.02.2001

3. Four charged with enslaving girls in strip club, 23.02.2001
4. Mystery of the missing rust-bucket, laden with a human cargo of child slaves, 16.04.2001
5. Two arrested in US for trade in 'exotic dancers', 18.08.2001
6. Iranians try to get safe 'corridor' for Afghan exodus, 28.09.2001
7. Jail for gang leader who earned millions by smuggling 10,000 people to UK in two years, 13.08.2003
8. The horrors of the international sex trade, Orr D., 23.12.2003
9. Not every trafficked prostitute is a naive victim, by Dejevsky M., 11.01.2006
10. Human trafficking is 'slavery that shames world', by Penketh A., 24.04.2006
11. Children trafficked from Asia to UK, by Lakhani N., 23.09.2007
12. Anti-trafficking unit saved from axe, by Hughes D., 04.12.2008
13. Girl recalls sex trafficking ordeal, by Liam C., 17.11.2009
14. Sex trafficking unit closed, by Dugan E., 28.03.2010
15. China organ trafficking trial exposes grisly trade, Reuters, 19.05.2010
16. People trafficking protection measures slammed, by Chris G., 16.06.2010
17. Let's call sex-trafficking by its real name – slavery, by Smith J., 15.08.2010
18. The horrific trade in British children for sex, by Dugan E., 15.08.2010
19. Spain breaks up male-prostitute trafficking gang, 31.08.2010
20. David Cameron urged to sign up to trafficking crackdown, by PA, 15.09.2010
21. Police smash Romanian 'child trafficking ring', by Taylor J., 12.10.2010
22. The anti-trafficking industry is the biggest threat to migrants, by Rothschild N., 13.10.2010
23. Children forced to work as farm labourers, by Dugan E., 24.10.2010
24. Cameron urged to sign EU ban on slave trafficking, by Dugan E., 31.10.2010
25. China and Britain agree action on sex trafficking, by Morris N., 11.11.2010
26. The Human Organs of the Council of Europe: Evidence Please, by MacShane D., 23.12.2010
27. Hundreds of children at risk as police fail to track and prosecute traffickers, by Dugan E., 02.01.2011

28. Joan Smith: Gender inequality, not race, fosters abuse, by Smith J., 09.01.2011
29. Woman jailed for beating maid, 11.01. 2011

The Daily Telegraph [Электронный ресурс]. — Режим доступа :

<http://www.telegraph.co.uk>

1. 'Chocolate Slaves' Carry Many Scars, by Tweedie N., 17.04.2001
2. Payments for transplant organs could become legal, by Shaikh Th., 20.10.2002
3. The darker side of travel, 13.09.2003
4. Global industry fed by traffickers, 13.09.2004
5. The orphans who face an uncertain future, by Davies C., 08.01.2005
6. A seven-year odyssey from pint to pint, by Robinson R., 08.01.2005
7. After community support officers come civilian investigators. Is this another example of policing on the cheap?, by Berry J., Syal R., 09.01.2005
8. The traffickers who were jailed for stealing Elena's life, by Bunyan N., 09.05.2005
9. I've run out of tears, says girl sold at the age of 15, by Bunyan N., 09.05.2005
10. Hundreds of child slaves sold into UK every year, by Harrison D., 04.06.2006
11. Police target suburbia in purge over 'sex slavery', by Steele J., 22.06.2006
12. Police track sex slaves to suburbs, by Harrison D., 25.06.2006
13. Trafficking: 'a modern slave trade', say Tories, by Johnston Ph., 03.01.2007
14. 'Sex slaves' win deportation stay, by Johnston Ph., 23.01.2007
15. Children for sale: UK's new slave trade, by Harrison D., 27.01.2008
16. Jacqui Smith's prostitution laws could help free women from sexual slavery, by McDonagh M., 20.11.2008
17. Lorry drivers who smuggle illegal immigrants escape fines, by Whitehead T., 15.12.2009
18. Doctor to be charged with modern-day slavery, by Roberts L., 10.09.2010
19. The new route of human smuggling misery, by Meo N., 09.10.2010
20. Brit acquitted of sex trafficking in Bangkok, by Drummond A., 08.11.2010
21. South African hospital pleads guilty to organ trafficking case, 10.11.2010
22. The women sold into sex-slavery, by Popa D., 22.11.2010

23. Kosovo physicians accused of organ trafficking racket, 14.12.2010
24. EU poised to investigate Kosovo PM over 'organ trafficking', 16.12.2010
25. Kosovo PM to sue over organ trafficking allegations, 21.12.2010
26. Albanian prime minister seeks probe on organ traffic claims, 22.12.2010
27. Mexico plans reform of immigration system, by Leah H., 05.01.2011
28. Saudi woman sentenced for beating maid, by MacKinnon I., 10.01.2011

The New York Times [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://global.nytimes.com/>

1. Harsh Chinese Reality Feeds a Black Market in Women, by Rosenthal E., 24.06.2001
2. Both Jailer and Parent to Children Without Nation, by Schmitt E., 25.06.2001
3. Children as Barter in a Famished Land, by Bearak B., 08.03.2002
4. The Girls Next Door, by Landesman P., 25.01.2004
5. When The Right Is Right, by Kristof N. D., 22.12.2004
6. Holidays Inspire A Rush To The Border, by Leduff Ch., 23.12.2004
7. Refugees Rush To Canada, by Kraus C., Pear R., 28.12.2004
8. Qatar Bans Use Of Children As Jockeys, Agence France-Presse, 30.12.2004
9. Real World New Year's Resolutions, Editorial, 31.12.2004
10. Asia's Deadly Waves: Grieving Children; Uncounted Costs: Legions of Orphans and Broken Hearts, by Perlez J., Rusli E., 07.01.2005
11. Hearts, Minds and Flood Relief, by McNeil D.G.Jr., 13.01.2005
12. The Tsunamis and Child Trafficking, Editorial, 13.01.2005
13. Cambodia, Where Sex Traffickers Are King, Kristof N.D., 15.01.2005
14. 21st Century Slavery, Letter, 28.01.2005
15. A Little Help on Illegal Aliens, by Edwards J.R. Jr., 06.02.2005
16. Drug Lord, Ruthless and Elusive, Reaches High in Mexico, by Mckinley J. C. Jr., 09.02.2005
17. Rebels Undercut Colombian President, Forero J., 12.02.
18. Is Shaping Plan to Pressure North Koreans, by Sanger D.E., 14.02.2005

19. Japan, Plans Sex Traffic Crackdown, by Onishi N., 16.02.2005
20. Our Friends, the Torturers, by Herbert B., 18.02.2005
21. Japan Leader Who Denied State Role in Wartime Sex Slavery Still Apologizes,
by Onishi N., 27.03.2007
22. The 21st-Century Slave Trade, by Kristof N., 22.04.2007
23. When American Dream Leads to Servitude, by Gonzalez D., 24.04.2007
24. The Evil Behind the Smiles, by Kristof N., 31.12.2008
25. If This Isn't Slavery, What Is? , by Kristof N., 03.01.2009
26. Striking the Brothels' Bottom Line, by Kristof N., 10.01.2009
27. A Seamy Side of Vienna, With No Waltzes Included, by Scott A.O., 01.05.2009
28. Girls on Our Streets, by Kristof N., 06.05.2009
29. Spain Links Voodoo to Forced-Prostitution Case, by Burnett V., 22. 05.2009
30. Sex-Trafficking Victims and Credulous Criminals, by Holden S., 17.07.2009
31. The Women's Crusade, by Kristof N. and WuDunn Sh., 17.08.2009
32. Modern-Day Slavery, the People and Politics, by Genzlinger N., 16.09.2009
33. Changing Lives, by Kristof N., 17.09.2009
34. Two Arrested in Attempt to Crash Border, by Preston J., 23.09.2009
35. Doing Good, With Soft Hands, by Howard H., 30.09.2009
36. For Runaways, Sex Buys Survival, by Urbina I., 26.10.2009
37. Art Show Shines Light on Sex Trafficking's Victims, by Lee J., 10.11.2009
38. Despite Law, Few Trafficking Arrests, by Berger J., 03.12.2009
39. E.U. Urged to Open Doors to Migrants, by Bennhold K., 14.12.2009
40. Legislators Work to Improve Laws on Runaways, by Urbina I., 03.01.2010
41. Israel Raids Polygamist Compound, by Kershner I., 14.01.2010
42. Accord On Human Trafficking Sought With U.S., 29.01.2010
43. A Bitter Guest Worker Story, Editorial,04.02.2010
44. Bleak Portrait of Haiti Orphanages Raises Fears, by Thompson G., 06.02.2010
45. Judge Releases Eight Americans Jailed in Haiti, by Romero S. and Urbina I.,
17.02.2010
46. A Window Into Human Trafficking in Texas, by Kristof N., 19.03.2010

47. Adviser to Americans Jailed in Haiti Is Arrested, by Lacey M. and Urbina I., 19.03.2010
48. Florida Case Blocks Parole for Molester in California, by Gentile C., 19.03.2010
49. Ban on Marriages to South Korean Men, by Associated Press, 19.03.2010
50. Police Accuse 7 Suspects of Trafficking Women Into South Africa, 26.03.2010
51. Human Trafficking, There and Here, by Kristof N., 01.05.2010
52. Prosecutors Say Taylor Admitted Paying for Sex, 07.05.2010
53. 8 Charged in Brooklyn in Sex-Trafficking Case, by Zraick K., 02.06.2010

The Wall Street Journal [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://europe.wsj.com/home-page>

1. Vietnamese Women Are Kidnapped, by Marshall S., 03.08.1999
2. A Conference of Victims, 05.08.2001
3. Best of the Web Today, 02.04.2002
4. Sex and Slavery, 15.11.2002
5. Aiding and Abetting. The Slave Trade, by Hughes D. M., 27.02.2003
6. Who's Guilty?, 28.03.2003
7. Trade in Soul and Body, 21.05.2001
8. Chinese 'Justice', 28.05.2003
9. A Troubling Gift, 06.06.2003
10. Get Tough on Rangoon, 12.06.2003
11. Fidel's Sex Problem, 27.06.2003
12. God and Governing, 17.12.2003
13. Hijacking the Fight Against AIDS, by Hughes D. M., 17.12.2003
14. The U.N.? Who Cares?, 23.09.2004
15. Economic Crisis Fuels Human Trafficking, by Simpson C., 16.06.2009
16. Reward Organ Donors, by Satel S., 03.04.2009
17. Modern Slavery Comes to Kansas, 17.06.2009
18. About That New Jersey Organ Scandal, by Satel S., 26.07.2009
19. The Failure of Anti-Trafficking Efforts, by Gupta R., 09.10.2009

20. The Case for Paying Organ Donors, by Satel S., 18.10.2009
21. Another Exaggerated Sex-Trade Stat, by Bialik C., 23.10.2009
22. Missionary Case Illuminates Plight of Haiti's Orphans, by Gauthier-Villars D., Jordan M. and Millman J., 03.02.2010
23. Earthquake Exposes Haiti's Faulty Adoption System, by Gauthier-Villars D., Jordan M. and Millman J., 27.02.2010
24. The Elusive Link Between Sex Trafficking and Sporting Events, by Bialik C., 18.06.2010
25. Susan Sarandon Speaks Out Against Child Sex Trafficking, 30.07.2010
26. Sex Trafficking Arrests Remain Rare, by Oloffson K., 26.10.2010
27. Buffalo FBI praises work against human trafficking, 09.11.2010
28. Man indicted on child sex, prostitution charges, 10.11.2010
29. NY men charged with human trafficking in RI, by 29.12.2010

The International Herald Tribune [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://global.nytimes.com/?iht>

1. New U.S. Slave Trade: Trafficking in Women, by Brinkley J., 03.04.2000
2. Children Missing in Lagos Are Feared to Be in Danger, Reuters, 31.01.2001
3. Let's stop the people-smugglers, by Downer A., 27.02.2002
4. Police arrest and expel hundreds of immigrants, by Povoledo E., 17.05.2002
5. Immigration returns to center stage, by Povoledo E., 17.09.2002
6. 80 arrested over human trafficking, 03.10.2002
7. Pay attention to the women, by Crossette B., 25.10.2002
8. France sends 54 illegal immigrants back to Dakar and Abidjan, by James B., 04.03.2005
9. Europe needs a new way with migrants, by Veenkamp Th., 25.04.2003
10. An alliance against the traffic in humans, by Burns R. N., Eide K., 04.03.2004
11. In Italy, a new approach to tackling prostitution, by Widmann L., 25.05.2004
12. Colin L. Powell: An action plan against a global evil, 16.06.2004
13. Sahara town booms with people smuggling, by Smucker ph., 25.10.2004

14. Foreign brides challenge South Korean prejudices, by Sang-Hun Ch., 24.06.2005
15. Turkey's sex trade entraps Slavic women, by Smith C.S., 28.07.2005
16. Baby trafficking is thriving, by Kitsantonis N. and Brunwasser M., 18.12.2006
17. Citizens of nowhere, by Mydans S., 01.04.2007
18. With scars that will never heal, by Povoledo E., 21.09.2007
19. Desperation Gathers and Makes a Nightly Dash for Britain, by Brothers C., 29.04.2008
20. 'These people' and 'those', by Slooten van E.R., 02.11.2008
21. E.U. Urged to Open Doors to Migrants, by Bennhold K. and Brothers C., 14.12.2009
22. From California to Cambodia, Fighting for Women, by Mydans S., 02.04.2010

The Economist [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.economist.com/>

1. Illegal migrants, 18.02.1999
2. A single market in crime, 14.10.1999
3. The last frontier, 22.06.2000
4. Something for a refresco, 26.10.2000
5. Open season, 08.02.2001
6. The rise in vice, 14.06.2001
7. SoHopeless, 21.06.2001
8. Tackling the people-traffickers, 28.02.2002
9. The traffic in human beings in America, 30.05.2002
10. The Afghan plague, 24.07.2003
11. Deaths in the Mediterranean, 23.10.2003
12. Human traffickers from Nigeria, 22.04.2004
13. Reforming prostitution laws, 02.09.2004
14. Entertainment, of a kind, 03.03.2005
15. The stubbornness of slavery, 09.05.2005
16. No place for your daughters, 24.11.2005

17. Stones of shame, 27.07. 2006
18. Sea of tears, 21.09.2006
19. In from the cold, 30.08.2007
20. Drawing lines in a dark place, 14.08.2008
21. A tragic crossroads, 14.08.2008
22. A horrible business, 14.08.2008
23. Unwanted visitors, 21.08.2008
24. The oldest conundrum. The red lights are going out all over Europe but not elsewhere, 30.10.2008
25. The traffic police, 11.06.2009
26. Lawless roads, 24.09.2009
27. Killed, aborted or neglected, and the number is rising, 04.03.2010
28. A smaller welcome mat, 16.12.2010

The National Review [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.nationalreview.com/>

1. Wolves in Sheep's Clothing, by Hughes D.M., 09.10.2002
2. Solutions to the problem of sexual trafficking, by Hughes D. M., 01.05.2003
3. U.S. State Department showcases legal prostitution for international visitors, by Hughes D. M., 21.05.2003
4. Nyet to Trafficking, by Hughes D. M., 18.06.2003
5. Lilya and Uncle Tom, by Hughes D. M., 08.07.2003
6. A Special Evil. Bush vs. slavery, by Hughes D. M., 26.09.2003
7. Whose Side Are We On? Moscow дума protests U.S.-funded programs, by Hughes D. M., 18.11.2003
8. Children in Chains, by Hughes D. M., 02.02.2004
9. Images of sexual abuse and humiliation, by Hughes D. M., 06.05.2004
10. Traffic Lights, by Hughes D. M., 02.08.2004
11. Terrorism against women and girls, by Hughes D. M., 12.08.2004
12. Women's Wrongs, by Hughes D. M., 20.10.2004

13. Miller's Mission 21st century abolitionism, by Lowry R., 24.01.2005
14. How Can I be Sold Like This? The trafficking of North Korean women refugees, by Hughes D. M., 19.07.2005
15. The New Abolitionist Movement. Donna Hughes on progress fighting sex, by Lopez K. J., 26.01.2006
16. Sexual Gulags. Facing and fighting sex trafficking, by Lopez K.J., 26.01.2006
17. Turn and Look. Shining a spotlight on Germany's shame, by Hughes D. M., 19.06.2006
18. Does Freedom Mean Freedom From Slavery? by Miller J.R., 05.02.2007
19. Enslaved in the U.S.A., by Hughes D. M., 30.07.2007
20. Looking Beneath the Surface, by Hughes D. M., 01.10.2007
21. Debating Trafficking, by Weitzer R., 22.10.2007
22. Freedom, Justice, and Rock 'n' Roll, by Beard S., 17.10.2008
23. No Joke, by editors, 16.09.2009
24. Underreported News: Child Trafficking in Haiti, by Pollowitz G., 25.10.2010
25. Kosovo's Organ Trail, by Boyles D., 15.12.2010

The Financial Times [Электронный ресурс]. — Режим доступа :

<http://www.ft.com/home/europe>

1. The Escape of a Domestic Worker, by Burt T., 02.08.2003
2. Japan tries to crack down on human trafficking, by Sanchanta M., 17.02.2005
3. Japanese move on immigration set to hit Filipino entertainers, by Sanchanta M., 19.02.2005
4. US presses Macao over human trafficking, by Kwong R., 01.07.2007
5. Trafficking: Steps to limit human cost, by Rakoczy A., 26.03.2008
6. Malay officials accused over human trafficking, by Sevastopulo D., 22.04.2009
7. Turkish police hold 10 in Atatürk yacht raid, by Strauss D., 01.10.2010
8. Thaci faces probe over alleged organ trafficking, by MacDonald N., 16.12.2010
9. The perils of moral fervour in the Balkans, by Wheatcroft G., 16.12.2010
10. Sex and the sitting room, by Chan S. P., 07.01.2011

The CNN [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://edition.cnn.com/>

1. Russian grandmother 'wanted to sell child for organs'. Five-year-old Andrei was sold for \$90,000, 28.11.2000
2. Four charged with enslaving Russian women, by Frieden T., 22.02.2001
3. Abuse rife at Nike's Indonesia plants, 22.02.2001
4. Police: Woman chained 12-year-old maid to backyard pole, 14.05.2001
5. Japan put on sex trade watch list, 14.06.2004
6. Two guilty over Jakarta sex trade, by Frieden T., 26.04.2005
7. U.S. cites 4 Gulf allies in trafficking report, by Labott E., 03.06.2005
8. Bush: U.S. 'a lawful society and a welcoming society', 15.05.2006
9. U.S. intensifies fight against human trafficking, by Frieden T., 01.02.2007
10. Tackling London's sex slave shame, by Marsh A.V., 19.03.2007
11. India escapes U.S. list of worst human traffickers, by Labott E. and Verjee Z., 13.06.2007
12. Spain's dire straits for immigrants, by CNN Madrid Bureau Chief Al Goodman, 06.12.2007
13. Argentine mom seeks daughter forced into prostitution, by Byrnes B., 18.09.2008
14. Operation frees dozens of child prostitutes, by Bohn K., 27.10.2008
15. Some kidnapped workers freed, families say, by Krupaskaia A., 12.11.2008
16. UK plans clampdown on sex trafficking, 19.11.2008
17. Bricked in by debt Pakistan's child'slaves', by Reza S., 25.11. 2009
18. Sex trafficking: An American problem too, by Carr B., 25.11. 2009
19. 107 slave laborers freed in Mexico City, by Brice A., 04.12.2009
20. Traffickers targeting Haiti's children, human organs, PM says, by Evans T., 27.01.2010
21. Faith-based fashion company helps women rescued from human trafficking, by Cukingnan N., 23.08.2010
22. On the trail of human trafficking: stone breaking industry in Nepal, by Kara S., 13.09.2010

23. British prostitution ring sentenced to 2-plus years each, by the CNN Wire Staff, 14.09.2010
24. Mexico captures suspected Chinese migrant smuggler, by the CNN Wire Staff, 23.10.2010
25. 'Women for sale' store highlights sex trafficking in Israel, by Medding Sh., 29.10.2010
26. Producer's Notebook: Surviving slavery, by Poolos A., 02.12.2010
27. Held as slaves, now free, by Bronstein Sc., Lyon A. and Poolos A., 03.12.2010
28. Kosovo's PM fires back over stolen organs report, by Rustemi V., 20.12.2010
29. New revelations about slaves and slave trade, by Eltis D. and Richardson D., 05.01.2011
30. Feds nab suspected human trafficker in Connecticut casino, by the CNN Wire Staff, 11.01.2011
31. Woman gets three years for abusing Indonesian maid, by Jamjoom M., 12.01.2011
32. Turkish doctor suspected of human organ trafficking arrested, by the CNN Wire Staff, 12.01.2011

The Washington Post [Электронный ресурс]. — Режим доступа :

<http://www.washingtonpost.com/>

1. Pair Convicted of Enslaving Housekeeper; Md. Couple Brought Teen From Cameroon Illegally, by Ly Ph., 21.12.2001
2. Feminism in The 21st Century, by Chesler Ph., Hughes D. M., 22.02.2004
3. Bush Speech on Human Trafficking Targets Castro, by Milbank D., 17.07.2004
4. Human Trafficking: Exploiting Misery, And Creating It, by Shales T., 24.10.2005
5. Sex slavery, by Dogbadzi J., 19.11.2005
6. In a Shift, Anti-Prostitution Effort Targets Pimps and Johns, by Blumenfeld L., 15.12.2005
7. PBS Frontline: 'Sex Slaves', by Bienstock R., 08.02.2006
8. Soccer With a Side of Slavery, by Chon K. and Ellerman D., 10.06.2006

9. Fight Human Trafficking In All Forms, by Andoni L., 26.01.2007
10. Daryl Hannah: Activist, Helen Thomas Fan, by Akers M.A., 08.02.2007
11. Allies Cited for Human Trafficking, by Boustany N., 13.06.2007
12. Human Trafficking Evokes Outrage, Little Evidence, by Markon J., 23.09.2007
13. Anti-Human Trafficking Bill Would Send FBI Agents on Trial of Pimps, by Markon J., 29.11.2007
14. Eastern Europe Fails on Human Trafficking, by Stoyadinova M., 04.11.2008
15. Plea Deal in Works for Human Trafficking Case, by Markon J., 07.12.2008
16. Compliance in Human Trafficking?, by Brandt J., 23.04.2009
17. Partnering Against Trafficking, by Clinton H., 17.06. 2009
18. Working to Shed Light on Very Dark Practices, by Mizell V., 08.10.2009
19. Chinese border town emerges as new front line in fight against human trafficking, by Richburg K., 26.12.2009
20. Human trafficking isn't just overseas. by Dvorak P., 21.05.2010
21. Virginia's human trafficking problem, by Galuszka P., 01.06.2010

Ілюстрації *павутиння* [Електронні ресурси]. — Режим доступу :

1. <http://evolutsia.com/content/view/1811/82/>
2. http://allday.ru/2008/04/06/geometrija_sovershenstva__pautina.html
3. <http://www.google.com.ua/search?q=cobweb+pictures&hl=ru&prmd=imvns&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=vcbfTvWrOJDRsgbH9rntCA&sqi=2&ved=0CCIQsAQ&biw=1126&bih=477>

ДОДАТКИ

Додаток А. Міжфреймові семантичні ролі актантів

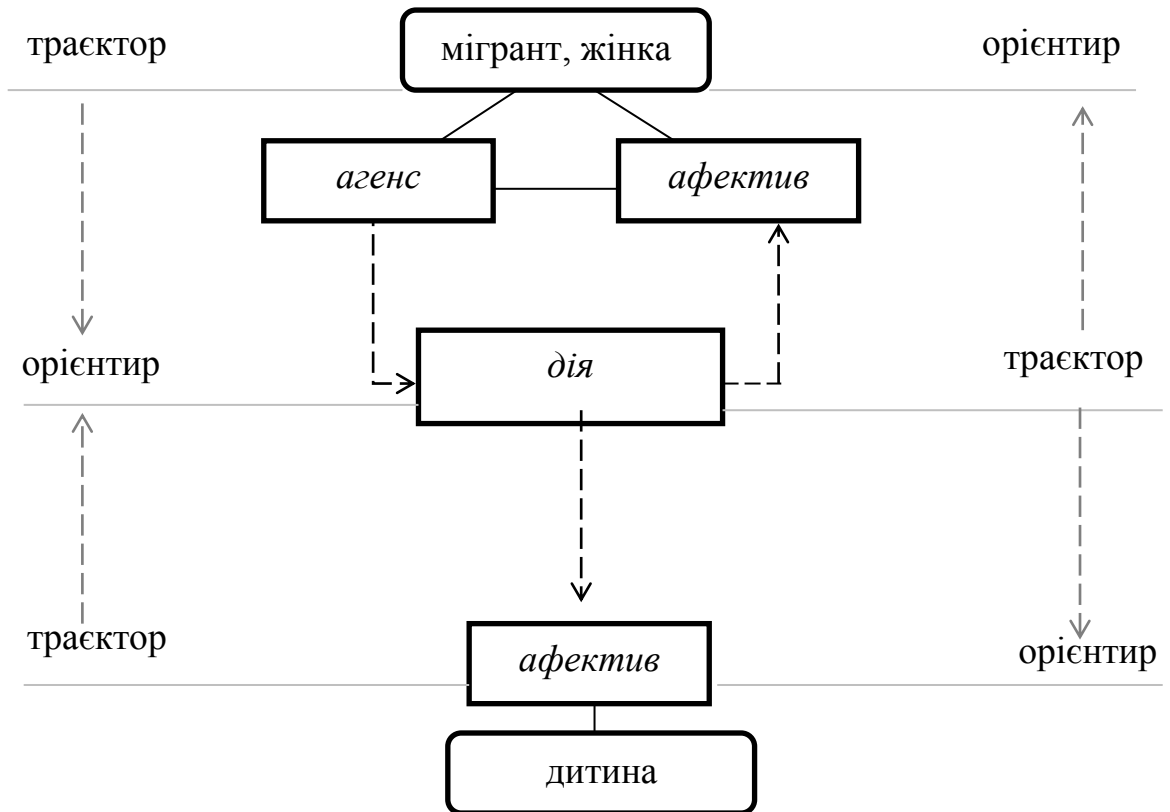

Рис. А.1. Профілювання акціональних пропозиційних схем у концептуальних полях мігранта, жінки та дитини як жертв ТЛ

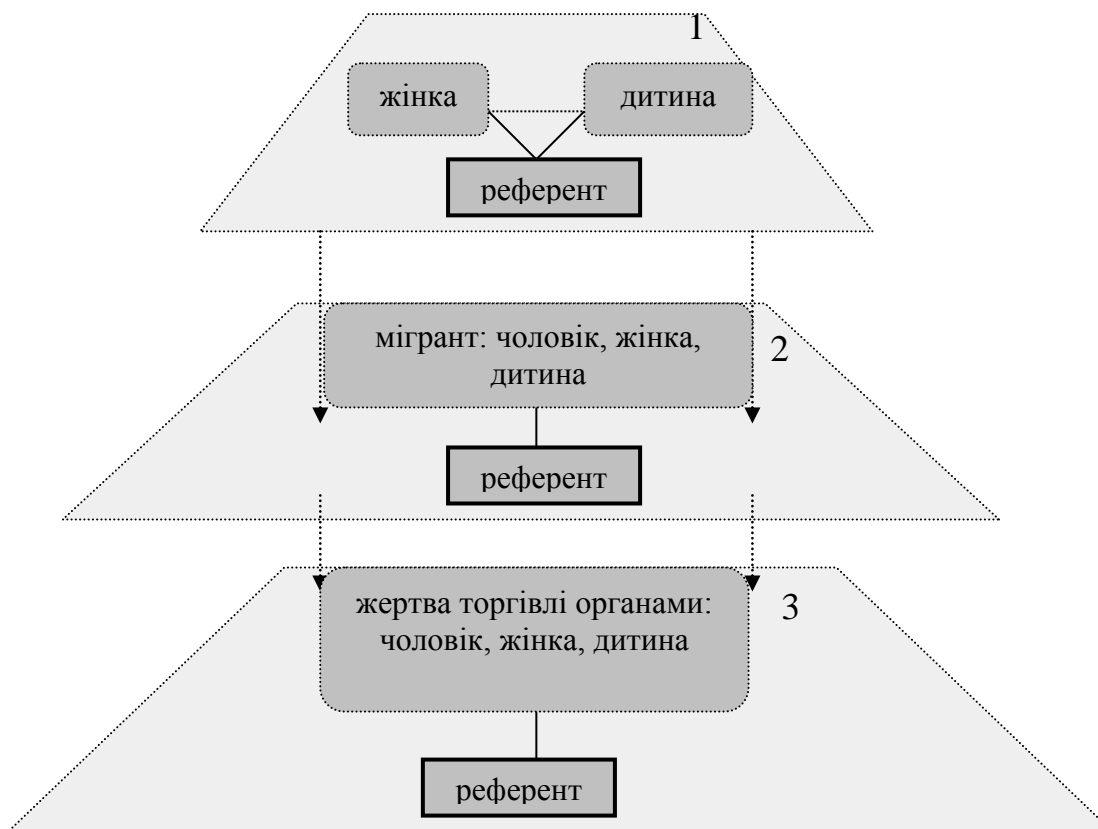

Рис. А. 2. Різновиди референтів актанта *жертва*

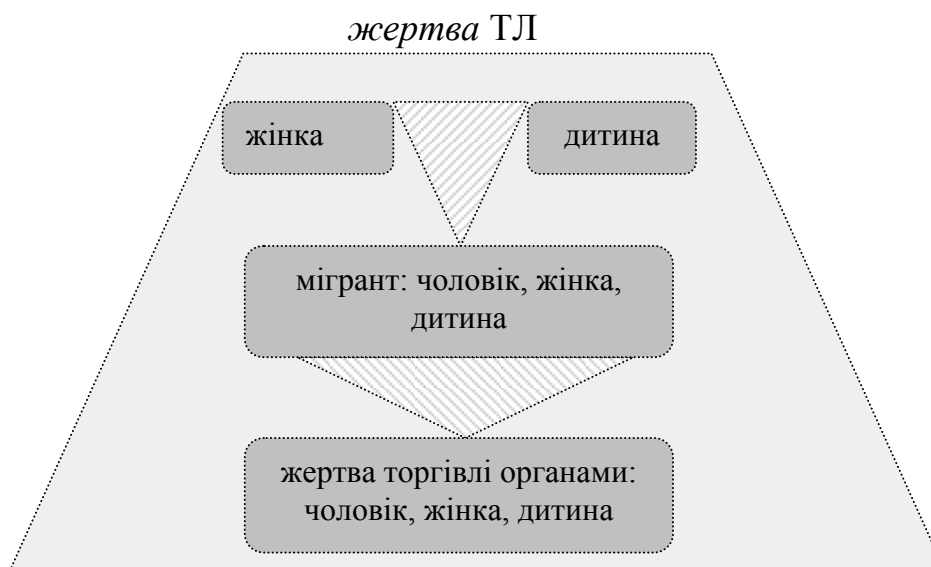

Рис. А. 3. Нашарування різновидів актанта *жертва ТЛ*

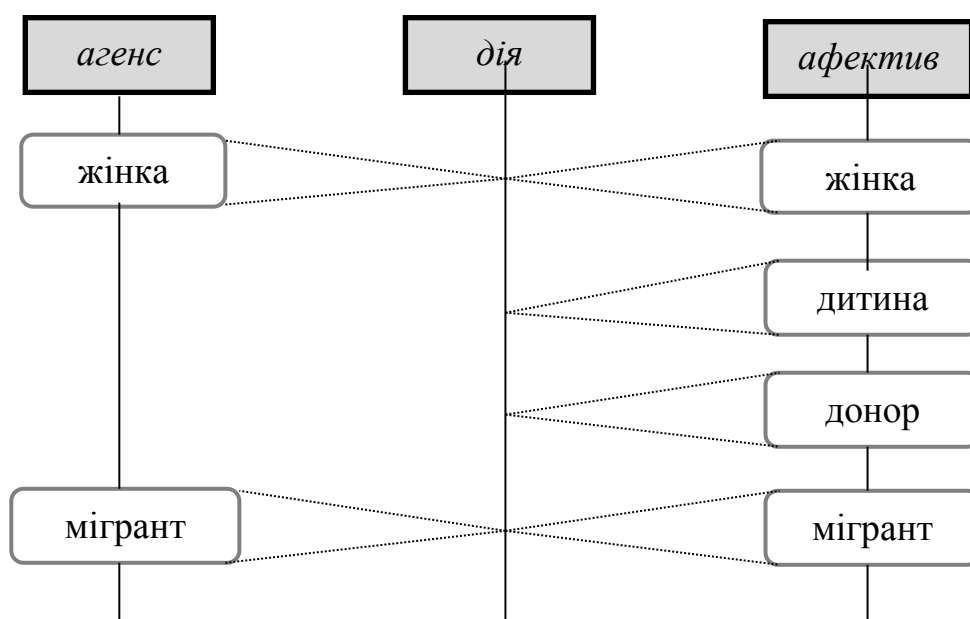

Рис. А. 4. Пропозиційні зв'язки *агенс – дія – афектив* в акціональному фреймі *жертва ТЛ*

Рис. А. 5. Збіг ролей *агенс* у концептуальних полях *жертви і торговця людьми*

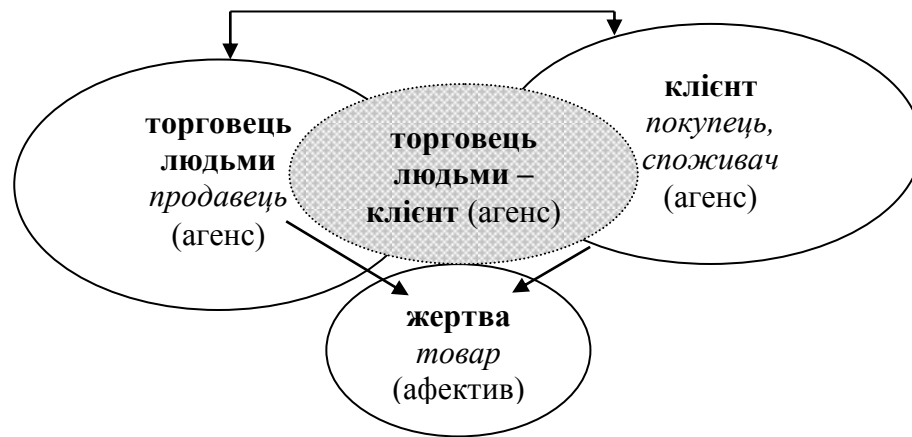

Рис. А. 6. Міжфреймові зв'язки жертва – торговець людьми – клієнт

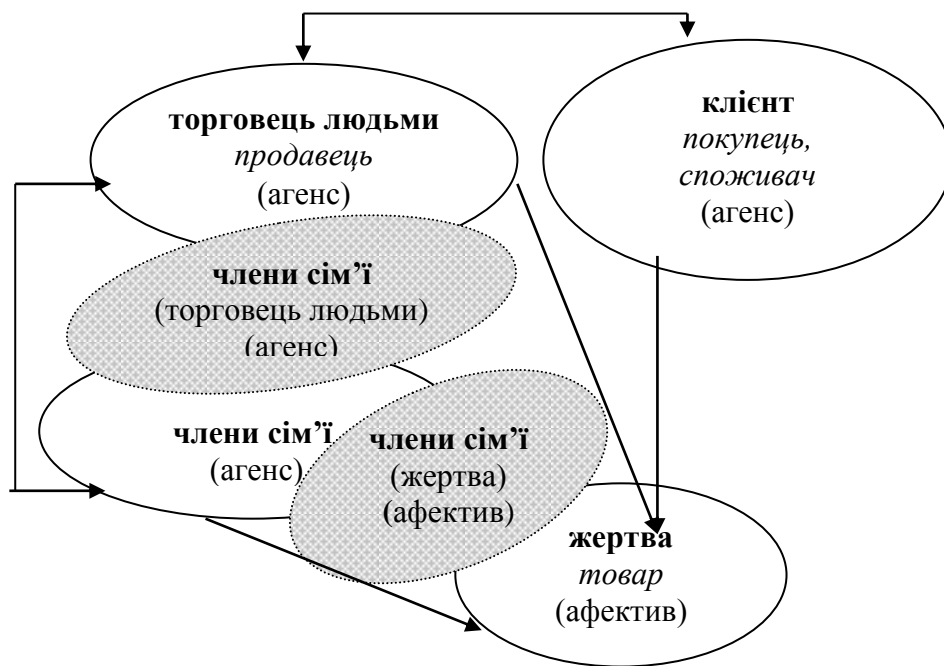

Рис. А. 7. Міжфреймові зв'язки члени сім'ї – клієнт – торговець людьми – жертва

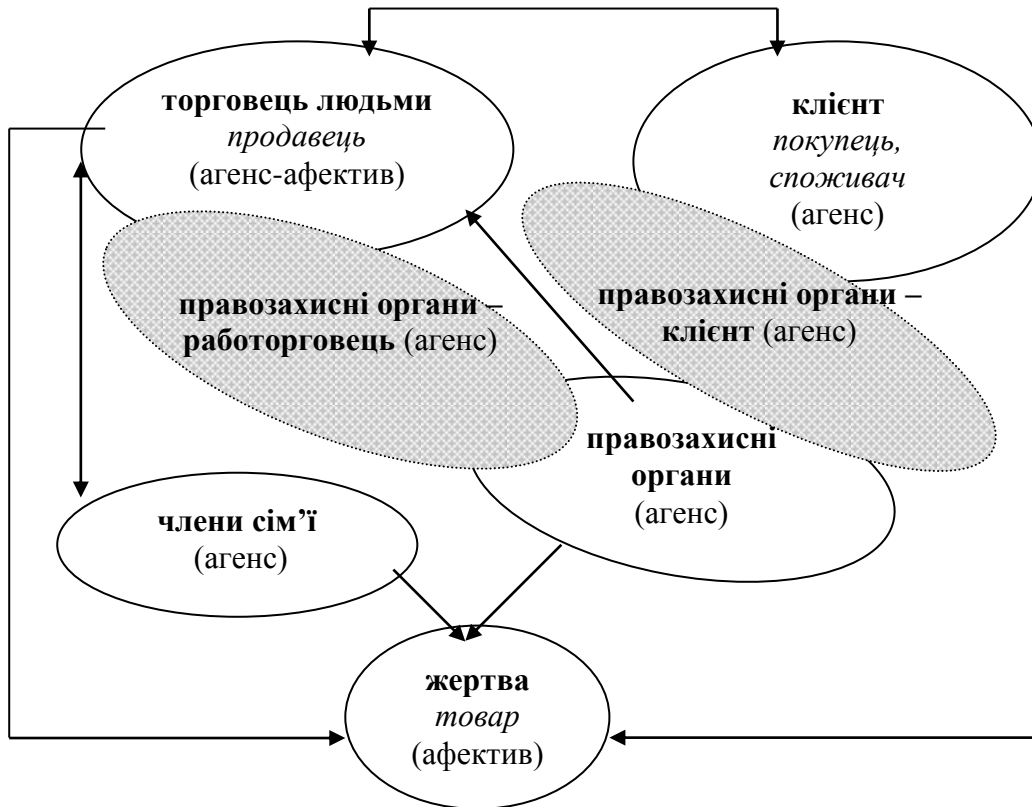

Рис. А. 8. Міжфреймові зв'язки *правозахисні організації – члени сім'ї – клієнт – торговець людьми – жертва*

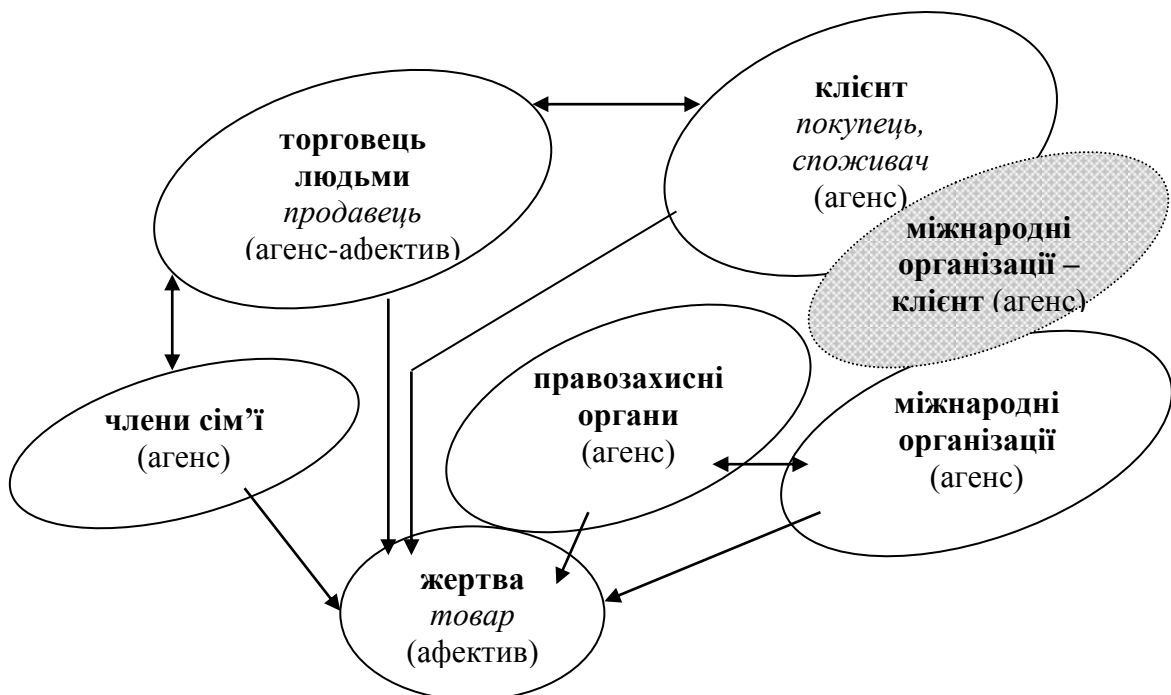

Рис. А. 9. Міжфреймові зв'язки *міжнародні організації – правозахисні організації – члени сім'ї – клієнт – торговець людьми – жертва*

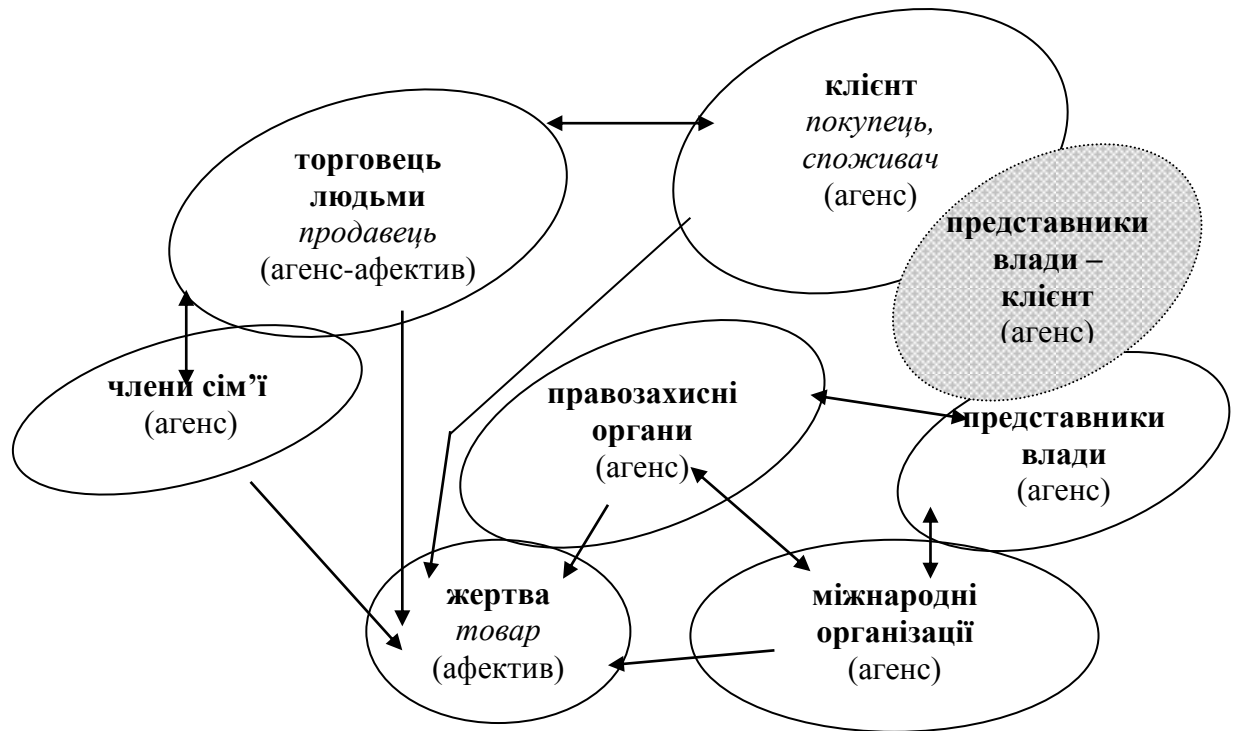

Рис. А. 10. Міжфреймові зв'язки актанта *представники влади* з іншими актантами

Таблиця А. 1

Зв'язки *агенс – афектив* у фреймових структурах актантів

актант	семантична роль	
	<i>агенс</i>	<i>афектив</i>
<i>Ж</i>	-	<i>Ж</i>
<i>Т</i>	<i>Т</i>	<i>Ж, Ч</i>
<i>К</i>	<i>К</i>	<i>Ж</i>
<i>Ч</i>	<i>Ч</i>	<i>Ж, Ч</i>
<i>ПО</i>	<i>ПО</i>	<i>Ж, Т</i>
<i>МО</i>	<i>МО</i>	<i>Ж</i>
<i>ПВ</i>	<i>ПВ</i>	<i>Ж</i>

Ж – жертва; **Т** – торговець людьми; **К** – клієнт торгівлі людьми; **Ч** – члени сім'ї; **ПО** – правозахисні організації; **МО** – міжнародні організації; **ПВ** – представники влади.

Таблиця А. 2

Міжфреймові семантичні ролі актантів
реципієнт, помічник, бенефактив

актант	семантична роль		
	<i>реципієнт</i>	<i>сирконстант (помічник)</i>	<i>бенефактив</i>
<i>Ж</i>	Т	Т	Т, К
<i>Т</i>	Ж	Т	Т, К
<i>К</i>	Т, ПО	Т	Т, К
<i>Ч</i>	Т	Т, Ч	Т, Ч
<i>ПО</i>	ПВ, Ч, МО,	ПО, ПВ	Т, ПО
<i>МО</i>	ПО, МО	ПО, МО	Ж, МО, ПВ,
<i>ПВ</i>	ПО, ПВ	ПО, ПВ	Ж, ПВ

Підрахунок актантів у ролях *реципієнт* – *помічник* – *бенефактив*: **Ж** – 3 рази у ролі *реципієнт* у фреймовій структурі **Т** та 2 рази як *бенефактив* у структурах **МО** та **ПО**; **Т** – 12 разів в структурі **Ж** у ролях *реципієнт*, *сирконстант (помічник)* і *бенефактив*; у власне акціональній моделі **Т** у ролях *сирконстант* і *бенефактив*; в акціональному фреймі **К** у ролях *реципієнт*, *сирконстант (помічник)* і *бенефактив*; в акціональному фреймі **Ч** у ролях *реципієнт*, *сирконстант* і *бенефактив*; в акціональному фреймі **ПО** як *бенефактив*; **К** – 3 рази, завжди як *бенефактив* у взаємодії структур **Ж**, **Т** і **К**; **Ч** – 4 рази: як *сирконстант* і *бенефактив* в акціональній моделі **Ч** та як *реципієнт* і *сирконстант* у структурі **ПО**; **ПО** – 6 разів: як *бенефактив* у власне акціональній моделі актанта, як *реципієнт* у концептуальному полі **Ч**, як *реципієнт* і *сирконстант* у структурі **МО** та як *реципієнт* і *сирконстант* у фреймовій структурі **ПО**; **МО** – 7 разів: як *реципієнт* і *сирконстант* у структурі **ПО**, як *реципієнт*, *сирконстант* і *бенефактив* у власне акціональній моделі цього актанта як *реципієнт* і *сирконстант* у фреймовій структурі **ПВ**; **ПВ** – 6 разів: як *реципієнт* і *сирконстант* у фреймовій структурі **ПО**, як *бенефактив* у структурі **МО**, як *реципієнт*, *сирконстант* і *бенефактив* у власне акціональній моделі **ПВ**.

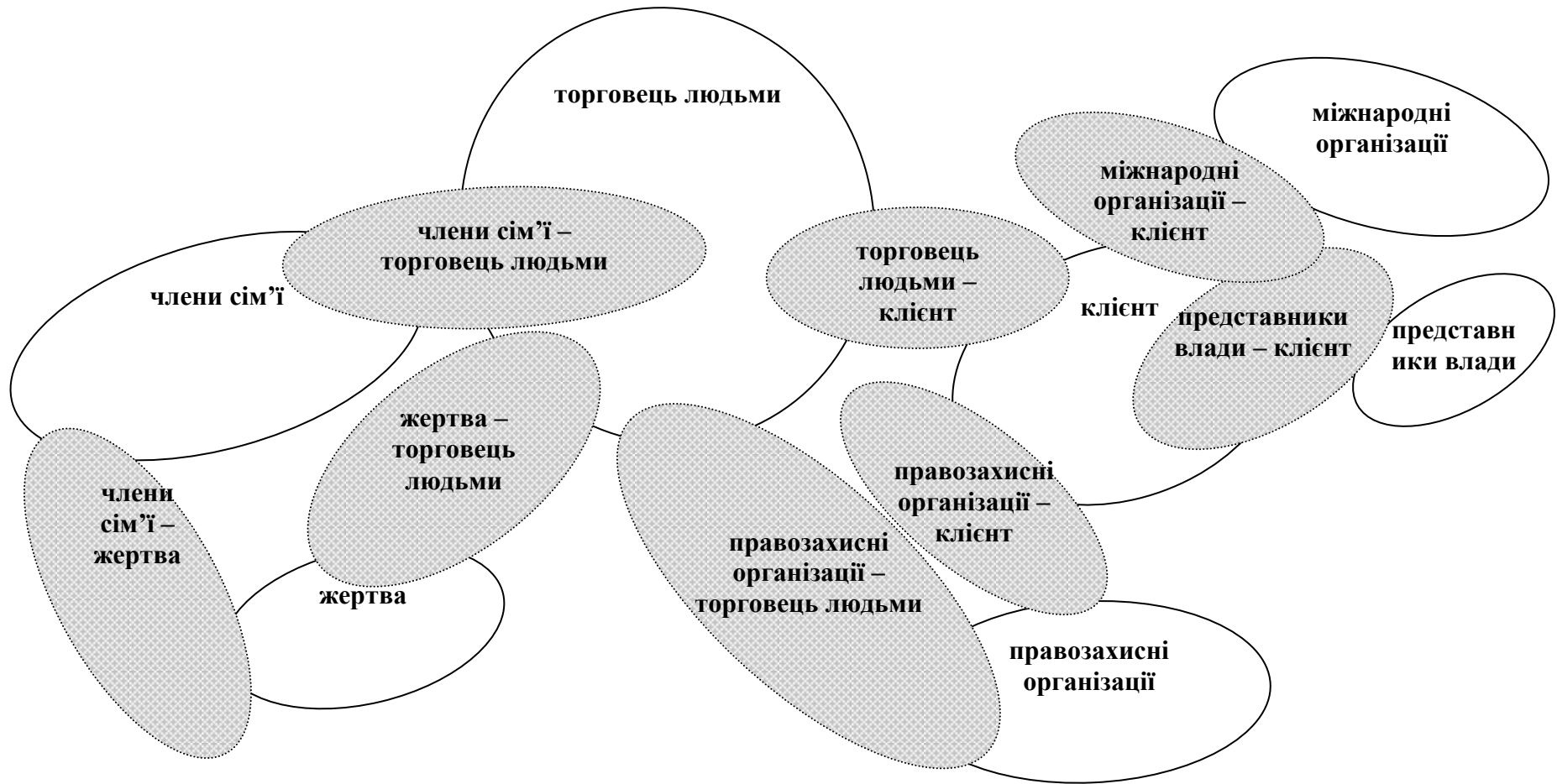

Рис. А. 11. Злиття концептуальних полів актантів ситуації ТЛ

**Додаток Б. Фрагменти типових англомовних медійних
повідомлень про ситуацію торгівля людьми**

КМ ТЛ (локативна схема, оцінка у предметному фреймі):

- *Responses from Law Enforcement. According to the New York Immigration Coalition, the three largest incoming groups of immigrants to New York City come from (largest to smallest): 1) the former Soviet Union, 2) the Dominican Republic and 3) Mexico. Since no service providers gather statistical data on trafficking victims, law enforcement authorities' knowledge of official cases was relied on. Interestingly, law enforcement officials estimated that most trafficking victims were, in no particular order, from 1) the former Soviet Union, 2) Asia and 3) Central and South America and 4) Africa [ECPAT-USA, 2];*
- *The police found a squalid, land-based equivalent of a 19th-century slave ship, with rancid, doorless bathrooms; bare, putrid mattresses; and a stash of penicillin, "morning after" pills and misoprostol, an antiulcer medication that can induce abortion. The girls were pale, exhausted and malnourished [NYT, 4];*
- *As we look back on our summer holidays, many of us must stifle a small but nagging sense of guilt. Any thoughtful traveller knows that mass tourism - the world's biggest industry - is not an unmitigated blessing. A few of the negatives: high-altitude pollution from tens of thousands of aircraft; the concreting of once-beautiful coastlines; the swamping of fragile cultures by tourists and their cash. Then there's the truly hellish side-effect of global tourism I witnessed in Svay Pak. What I saw there will haunt me until I die [DT, 3].*

КМ ТЛ (подібність у компаративному фреймі):

- *Study identifies 'tip of the iceberg' as vulnerable young are smuggled into Britain for fraud, cannabis farming, prostitution, and slavery [I, 27].*

Актант жертва (дитина) (якість у предметному фреймі):

- *"No, now! Now! You have girl now!" the hard-faced boys started shouting, pushing me back into the room. I escaped this chamber of horrors only by dispensing most of my newly bought cigarettes and a fistful of riels. But I shall never forget the little "10-year-old", and the thought of the grotesque things someone had trained her to do in that sweaty cubicle. Whether or not 10 was her real age, she didn't even come up to my waist. She looked more like six [DT, 3].*

Актант жертва (жінка) (афектив в акціональному фреймі, пропозиції посесії у посесивному фреймі):

- *...The girls will then be forced to work in brothels, unpaid, day and night, often for years. Some are fed methamphetamine pills - "speed" - to keep them awake. The reluctant are coerced by rape, and sometimes by electric shocks. The girls' only reward is food, medical treatment to keep them working, and make-up to lure more customers [DT, 3];*
- *Kevin Bales of Free the Slaves says: "The physical path of a person being trafficked includes stages of degradation of a person's mental state. A victim gets deprived of food, gets hungry, a little dizzy and sleep-deprived. She begins to break down; she can't think for herself. Then take away her travel documents, and you've made her stateless. Then layer on physical violence, and she begins to follow orders. Then add a foreign culture and language, and she's trapped." [NYT, 4];*
- *"I didn't want to sleep with the customers - so the brothel owner beat me with electric cable and a chain," she says softly. "I had to receive five customers in the daytime, and 25 at night. Some of them were Westerners. And if I didn't receive that number the owner would beat me again, or give me no food. I had to keep working . . . he was so cruel." ... Now 21, she worked in the brothel for five years until picked up in a police raid. Her forehead is still scarred from beatings. She says that in those five years she was never paid. Nothing? "Nothing." Really? Nothing? "Nothing," she replies. "You see, she was a sex-slave," says Sophon Phy. Couldn't she escape? "The brothel owner had a guard, with a gun, who controlled us. I was too afraid," she whispers [DT, 3].*

Актант жертва (афектив, наслідок в акціональному фреймі):

- *"Some of the girls are very angry: with men, with clients, or with their families if they got them into prostitution," says Laurence Gray, World Vision's child protection co-ordinator for Asia. "I've sat down here with children of 16 or 17 who are in the last stages of their lives as a result of HIV/Aids, and ...well ..." He struggles to finish the sentence [DT, 3].*

Актанти торговець людьми, жертва (агенс – афектив в акціональних фреймах):

- *Criminals who traffic hundreds of children into and around the UK are not being adequately investigated or prosecuted, according to the country's leading child-protection unit [I, 27];*
- *A surgeon charged with a role in the alleged trafficking of human organs in Kosovo has been arrested and bailed in his native Turkey. Yusuf Sonmez was arrested in Istanbul after he was charged along with eight others by EU prosecutors in Kosovo late last year. Charges against them include human organ trafficking and the unlawful exercise of medical activities. Dr Sonmez is said to have previously denied organ trafficking [I, 27].*

Актанти торговець людьми, жертва (агенс – афектив, мета, наслідок в акціональних фреймах, локативна схема, якість у предметному фреймі):

- *In Eastern European capitals like Kiev and Moscow, dozens of sex-trafficking rings advertise nanny positions in the United States in local newspapers; others claim to be scouting for models and actresses. In Chisinau, the capital of the former Soviet republic of Moldova -- the poorest country in Europe and the one experts say is most heavily culled by traffickers for young women -- I saw a billboard with a fresh-faced, smiling young woman beckoning girls to waitress positions in Paris. But of course there are no waitress positions and no "Paris." Some of these young women are actually tricked into paying their own travel expenses -- typically around \$3,000 -- as a down payment on what they expect to be bright, prosperous futures, only to find themselves kept prisoner in Mexico before being moved to the United States and sold into sexual bondage there [NYT, 4].*

Актант торговець людьми (агенс в акціональному фреймі):

- *Traffickers understand that because women can more easily gain the trust of young girls, they can more easily crush them. "Men are the customers and controllers, but within most trafficking organizations themselves, women are the operators," Haugen says. "Women are the ones who exert violent force and psychological torture." [NYT, 4].*

Актант торговець людьми, жертва (мігрант, жінка) (пропозиція тотожності, схожості у компаративному фреймі, дія, реципієнт, помічник в акціональному фреймі):

- *On the U.S. side, "J-e-s-u-s" was spelled out in rocks 10 feet high across a steep hillside. A 15-foot white wooden cross rose from the peak. It is here that thousands of girls and young women -- most of them Mexican and many of them straight from Calle Santo Tomas -- are taken every year, mostly between January and August, the dry season. Coyotes -- or smugglers -- subcontracted exclusively by sex traffickers sometimes trudge the girls up to the cross and let them pray, then herd them into the hills northward [NYT, 4].*

Актант клієнт (якість у предметному фреймі):

- *other men -- also Mexicans, but more neatly dressed. ... The john was an older American man [NYT, 4];*
- *The customers were Dutch, French, American, German? And British [DT, 3]; and middle-aged 'sugar daddies' [BBC, 16];*
- *there is a man, a willing customer, prepared to hire a girl for sex and not ask too many questions [BBC, 129].*

Актант клієнт (тотожність у компаративному фреймі):

- *various johns [NYT, 4]; tourists [DT, 3]; a batterer who forced her to pick tomatoes during the day, and raped her at night [NR, 11]; "Men are the customers and controllers [NYT, 4]; paedophiles [BBC, 1]; those who seek sex*

with children [BBC, 4]; The customers in this trade, who aged between 20 and 70, are divided by researchers into “situational abusers” – those who may sleep with children simply because child prostitutes happen to be available – and “preferential abusers” – paedophiles who seek out children to abuse [DT, 4]; sex offenders of all kinds [DT, 3];

Актант клієнт (схожість у компаративному фреймі):

- *We had customers who were police, so you were not going to go talk to a cop. We had this customer from Nevada who was a child psychologist, so you're not going to go talk to a social worker. So who are you going to talk to? [NYT, 4].*

Актант клієнт – жертва (дитина) (якість у предметному фреймі клієнта, афектив (дитина) в акціональному фреймі):

- *Westerners was lounging on plastic chairs at a cafe, drinking beer and eating chips and spaghetti. Svay Pak is infamous - by word of mouth and on the internet - as a destination for tourists looking for sex with young girls. And for sex with children [DT, 3].*

Актант клієнт – жертва (дитина) (афектив (жертва), причина, наслідок в акціональних фреймах):

- *Sex tourism, the dark underbelly of the tourist trade, is rapidly becoming a global issue. And the terrible fact is that younger and younger children are doomed to work in brothels because the "customers" assume that children are less likely to be infected with HIV/Aids [DT, 3].*

Актант міжнародні організації, жертва (дитина) (дія в акціональному фреймі, кількості у предметному фреймі):

- *Unicef (the United Nations Children's Fund) reports that 97 countries have identified cases of commercial sexual exploitation of children, and puts the number of children recruited or coerced into the sex trade every year at 1.2 million - and rising [DT, 3].*

Актанти правозахисні організації, представники влади, міжнародні організації, торговець людьми (дія, мета, причина, реципієнт – бенефактив в акціональних фреймах):

- *Gray and his colleagues work tirelessly with Cambodian government ministries, the police, and tourist organisations to try to combat sex tourism, as does Pierre Legros at Afesip. The causes, they say, are many: desperate poverty; unemployment; a culture in which families regard children as a "resource"; and endemic corruption that often allows paedophiles to buy their way out of trouble by bribing police or judges [DT, 3];*
- *"This [legislation] is working very badly. No country wants to highlight this problem, and have its citizens on the front pages of the newspapers," says Pierre Legros. He alleges that in many cases embassies have used strong-arm*

tactics to secure the release of suspects. "Sometimes they put so much pressure on the government that the government says: 'OK, take this guy away . . .'" (From this charge he specifically excludes the British embassy, which supports Afesip, and which through the Foreign Office and the International Development Department has initiated imaginative child-protection projects, including a nationally acclaimed theatre production by Phnom Penh's at-risk street children.) [DT, 3].

Актант правозахисні органи (пропозиції носеці):

- *One officer in the P.F.P.'s anti-trafficking division told me that 10 high-level officials in the state of Sonora share a \$200,000 weekly payoff from traffickers, a gargantuan sum of money for Mexico. The officer told me with a frozen smile that he was powerless to do anything about it [DT, 3].*

Актанти представники влади, міжнародні організації (дія, оцінки в акціональних фреймах, родовидові зв'язки КМ ТЛ в ідентифікативному фреймі):

- *Influenced by a coalition of religious organizations, the Bush administration has pushed international action on the global sex trade. The president declared at the U.N. that "those who create these victims and profit from their suffering must be severely punished" and that "those who patronize this industry debase themselves and deepen the misery of others. And governments that tolerate this trade are tolerating a form of slavery." [NYT, 4].*

Актанти правозахисні організації, представники влади, торговець людьми (дія, реципієнт, помічник, бенефактив):

- *"Some officials are not only on the organization's payroll, they are key players in the organization," an official at the U.S. Embassy in Mexico City told me. "Corruption is the most important reason these networks are so successful." Nicolas Suarez, the P.F.P.'s coordinator of intelligence, sounded fatalistic about corruption when I spoke to him in Mexico City in September. "We have that cancer, corruption," he told me with a shrug. "But it exists in every country. In every house there is a devil." [NYT, 4].*

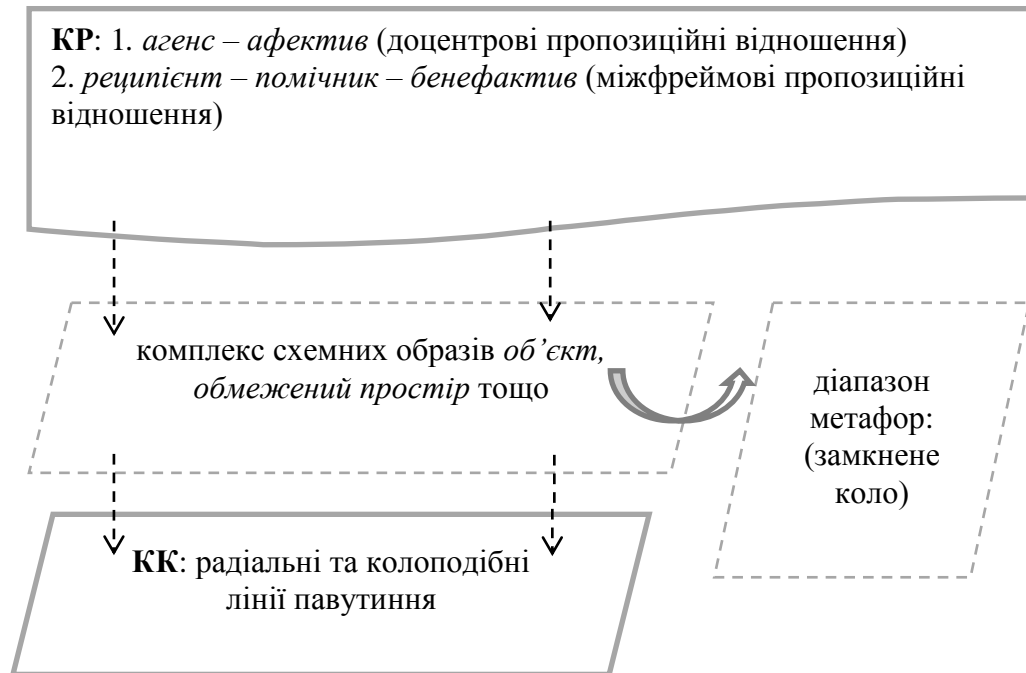
Актанти члени сім'ї, жертва (пропозиції дії, афектив в акціональних фреймах):

- *Just two days earlier, her parents heard from Suri (they call her by her nickname) for the first time since she disappeared. "She's in Queens, New York," the mother told me breathlessly. "She said she was being kept in a house watched by Colombians. She said they take her by car every day to work in a brothel. I was crying on the phone, 'When are you coming back, when are you coming back?' " The mother looked at me helplessly; the father stared blankly into the distance. Then the mother sobered. "My daughter said: 'I'm too far away. I don't know when I'm coming back'" [NYT, 4].*

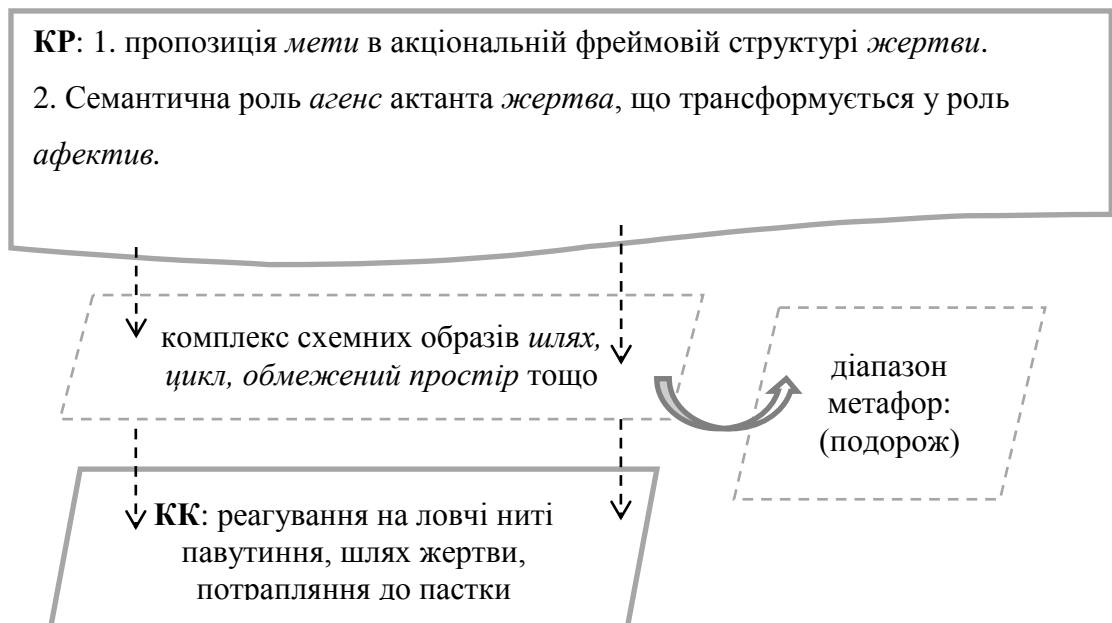
Актанти члени сім'ї, торговець людьми (причина, спосіб, помічник, бенефактив):

- *But the historical solidarity networks through which rural families sent their children to urban relatives and friends to improve their chances of education and employment have degenerated into money transactions - with a class of middlemen growing fat on the profits. ...Parents may be paid as little as J10 to lease their offspring to the Arab Gulf states, Lebanon and Europe. ... Groups of children have been taken to Europe, under the pretext of participation in sports tournaments or, in one case, a public audience with the Pope ... [BBC, 16];*
- *"It starts in a friendly way. The brokers visit a family ... where they know there is a young daughter. They offer to help her find a job, or finish her studies and then it's 'please, sign this contract'." [BBC, 129];*
- *Childless couples unwilling to grapple with the adoption bureaucracy, rural families in need of more hands on the farm, couples who have only daughters and yearn for a son – all are willing to pay well for black market babies [BBC, 16].*

Додаток В. Метафоричні проєкції ситуації торгівля людьми.

Рис. В. 1. Метафорична проєкція: ситуація ТЛ – замкнене коло

Рис. В. 2. Метафорична проєкція: ситуація ТЛ – подорож

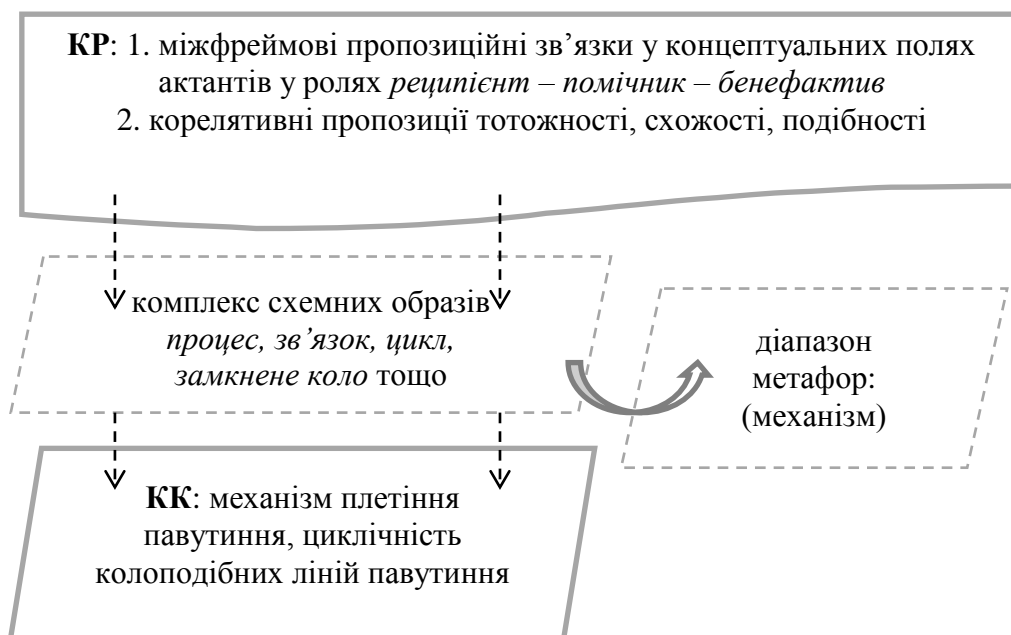

Рис. В. 3. **Метафорична проекція: ситуація ТЛ – механізм**

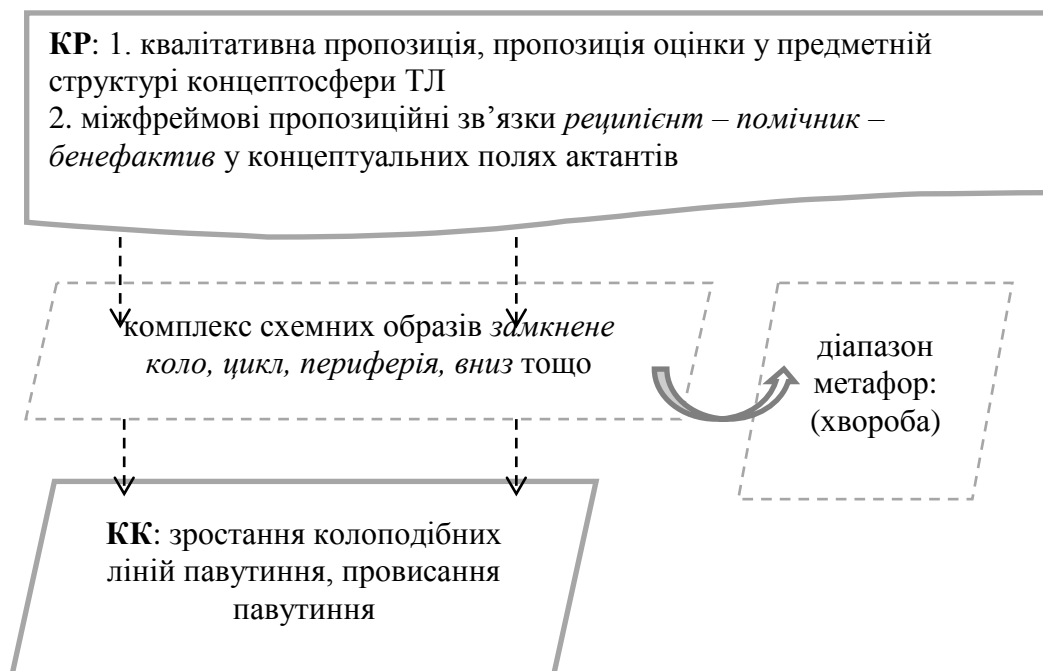

Рис. В. 4. **Метафорична проекція: ситуація ТЛ – хвороба**

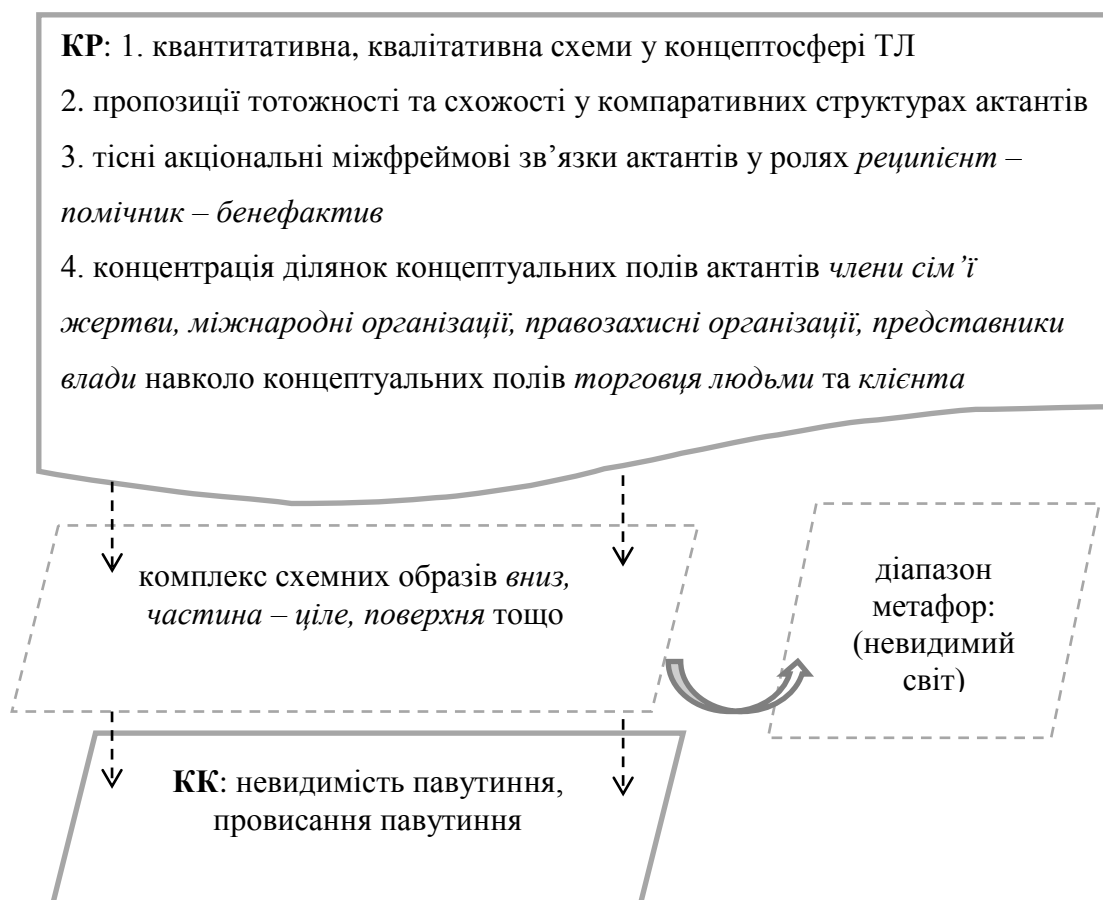

Рис. В. 5. **Метафорична проекція: ситуація ТЛ – невидимий світ**

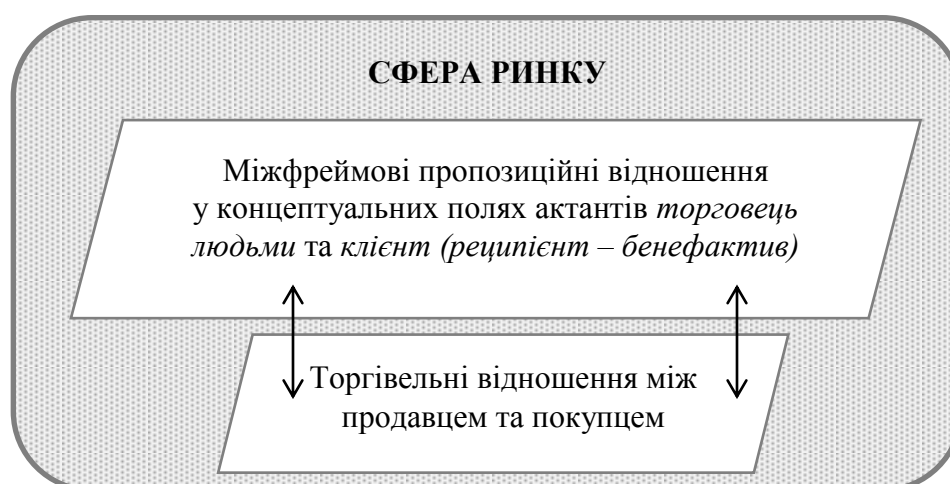

Рис. В. 6. **Метонімічна проекція: ситуація ТЛ – РИНОК**

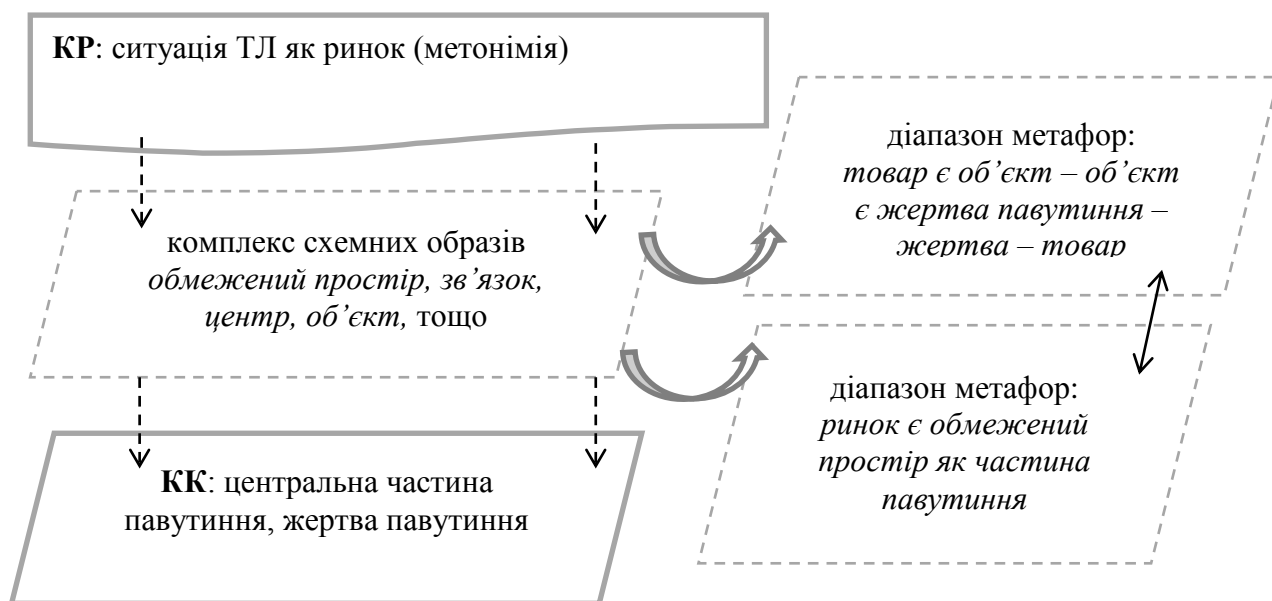

Рис. В. 7. **Метафорична проекція ринок ТЛ – частина павутиння**

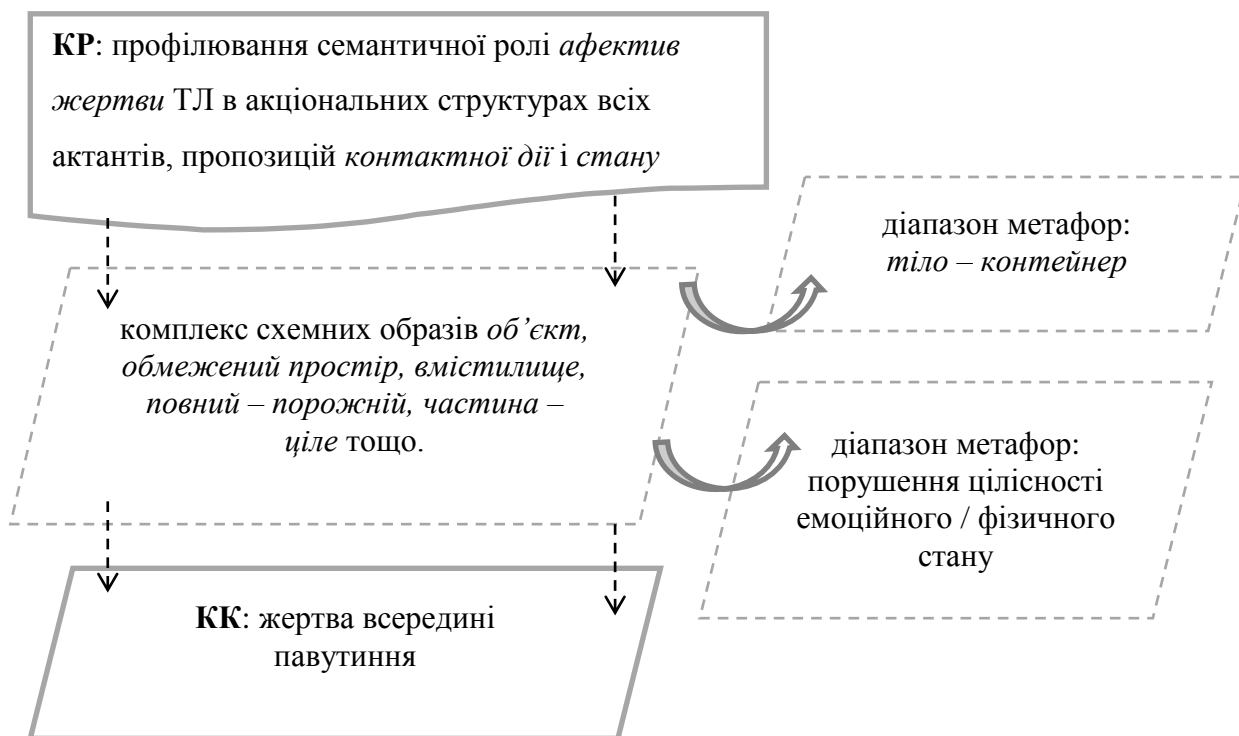

Рис. В. 8. **Метафорична проекція жертва ТЛ – жертва павутиння**

Додаток Г. Анкети-опитування для групи I і II**Група I. VICTIMS OF HUMAN TRAFFICKING: EMPIRICAL ANALYSIS OF MEDIA DISCOURSE**

This questionnaire is part of a research that is being carried out by the REDES project. It should take you about 30 minutes to answer it. Please mark only one item in each question and answer as honestly as possible. Your contribution is very important for our work.

Thank you for participating in this study.

IMPORTANT – Protection of Privacy

This questionnaire will be used for research purposes only and is completely confidential. It will, under no circumstances, be passed on to further parties. Only combined statistics, tables, and graphs will appear in publications and reports; no answers will be used from which a personal identification could be made.

Please answer the questions to the best of your knowledge and ability, as unrepresentative answers not only render the results useless, but can also compromise the analysis process. Many thanks!

Please draw an X to indicate the appropriate answer.

For example:

Do you enjoy reading for entertainment in order to relax?

Yes

No

Part 1: Personal Information.

1) Gender:

Female

Male

2) Age: _____ years old

3) How long have you been studying English? _____

4) Do you read newspapers in English?

- Yes
 No

5) If yes, how often?

- daily
 once a week
 once a month
 very rarely

6) What would you rather read about?

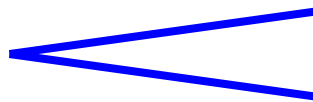
- Politics
 Economy
 Society
 Crime
 Culture
 Sport
 Other subjects

7) Have you ever heard about human trafficking?

- Yes
 No

Questionnaire

Please answer the following questions by indicating your position on a scale as follows:

do not

believe   believe very strongly
at all

For example: When I see someone who is injured, I remain calm.

do not

believe x   believe very strongly
at all

8) **A trafficked person is:**

a victim of poverty

do not
believe
at all

believe very strongly

---

9)

an illegal immigrant

do not
believe
at all

believe very strongly

---

10)

someone trapped in slavery

do not
believe
at all

believe very strongly

---

11)

an adventurous money seeker

do not
believe
at all

believe very strongly

---

12)

a highly-paid worker

do not
believe
at all

believe very strongly

---

13) **Do you feel sympathy for trafficked people?**

absolutely

very

not

much so

14) **Can you imagine yourself being in the same situation?**

absolutely

very

not

much so

Reading

15) Please read the following text(1):

Trafficking in Human Beings in South Eastern Europe

UNICEF Report (177 words)

“The gender aspect of trafficking, going beyond violence against women and prostitution is rarely discussed in the region. On the one hand, it is common knowledge that trafficking in South Eastern Europe means primarily trafficking of young women and girls for sexual exploitation. On the other hand, there are virtually no gender-based assessments of this situation. Although trafficking does not impact only on women, their vulnerable position in the family and in society and discrimination in the workplace increase the prevalence of trafficking among women. The position of women in the family, in the labour market and in migration processes is directly related to the vulnerability of women to trafficking. Paradoxically, this knowledge is rarely translated into policies, prevention strategies or programmes. There are also other issues, not directly related to the discrimination of women, which could be better understood and benefit from the use of a “gender lens” for their assessment, such as the relationship and differences between male and female migration patterns, the vulnerability of girls and the gender dimension of trafficking for labour exploitation.”

16) How difficult was the language of the article?

absolutely

very

not

much so

17) Was the meaning clear to you?

absolutely

very

not

much so

18) After having read the article, to what extent has your opinion about trafficked people changed?

Not at all

very much

19) What emotions are you experiencing after having read both texts?

You are:

angry

not true

completely true

at all

---

20) disappointed
 not true   completely true
 at all

---

21) sad
 not true   completely true
 at all

---

22) ambivalent
 not true   completely true
 at all

---

23) disinterested
 not true   completely true
 at all

---

24) **To what extent were you affected by the text?**

Not at all   very much

25) **Do you feel sympathy for trafficked people?**

absolutely   very
 not   much so

26) **To what extent do you sympathize with men?**

absolutely   very
 not   much so

27) **To what extent do you sympathize with women?**

absolutely   very
 not   much so

28) **To what extent do you sympathize with children?**

absolutely   very
 not   much so

29) To what extent do you sympathize with teenagers?

absolutely not   very much so

30) To what extent do you believe that a trafficked person is:

a victim of poverty?

do not believe at all   believe very strongly

---

31) a slave?

do not believe at all   believe very strongly

---

32) a money seeker?

do not believe at all   believe very strongly

---

33) well-paid?

do not believe at all   believe very strongly

---

34) illegal?

do not believe at all   believe very strongly

---

35) victim of trafficking in organs?

do not believe at all   believe very strongly

---

36) How do you view the possibility that you could find yourself in the same situation?

impossible   very likely

Thank you very much for participating!

Група II. VICTIMS OF HUMAN TRAFFICKING: EMPIRICAL ANALYSIS OF MEDIA DISCOURSE

This questionnaire is part of a research that is being carried out by the REDES project. It should take you about 30 minutes to answer it. Please mark only one item in each question and answer as honestly as possible. Your contribution is very important for our work.

Thank you for participating in this study.

IMPORTANT – Protection of Privacy

This questionnaire will be used for research purposes only and is completely confidential. It will, under no circumstances, be passed on to further parties. Only combined statistics, tables, and graphs will appear in publications and reports; no answers will be used from which a personal identification could be made.

Please answer the questions to the best of your knowledge and ability, as unrepresentative answers not only render the results useless, but can also compromise the analysis process. Many thanks!

Please draw an X to indicate the appropriate answer.

For example:

Do you enjoy reading for entertainment in order to relax?

Yes No

Part 1: Personal Information.

1) Gender:

- Female
 Male

2) Age: _____ years old

3) How long have you been studying English? _____

4) Do you read newspapers in English?

- Yes
 No

5) If yes, how often?

- daily
- once a week
- once a month
- very rarely

6) What would you rather read about?

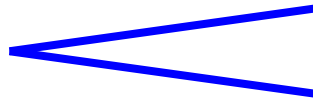
- Politics
- Economy
- Society
- Crime
- Culture
- Sport
- Other subjects

7) Have you ever heard about human trafficking?

- Yes
- No

Questionnaire

Please answer the following questions by indicating your position on a scale as follows:

do not

believe
at all

believe very strongly

For example: When I see someone who is injured, I remain calm.

do not

believe
at all

x

believe very strongly

8) **A trafficked person is:**

a victim of poverty

do not

believe
at all

believe very strongly

9) **an illegal immigrant**
do not
believe   believe very strongly
at all

---

10) **someone trapped in slavery**
do not
believe   believe very strongly
at all

---

11) **an adventurous money seeker**
do not
believe   believe very strongly
at all

---

12) **a highly-paid worker**
do not
believe   believe very strongly
at all

---

13) **Do you feel sympathy for trafficked people?**
absolutely   very
not   much so

14) **Can you imagine yourself being in the same situation?**
absolutely   very
not   much so

Reading

15) **Please read the following text(2):**

The Girls Next Door (How Sex Trafficking Works), The New York Times, January 25, 2004, By PETER LANDESMAN

Who can expect a young woman trafficked into the U.S., trapped in a foreign culture, perhaps unable to speak English, physically and emotionally abused and perhaps drug-addicted, to ask for help from a police officer, who more likely than not will look at her as a criminal and an illegal alien? We had customers who were police, so you were not going to go talk to a cop. We had this customer from Nevada who was a child psychologist, so you're not going to go talk to a social worker. So who are you going to talk to?" One of them told me that officials at the airport -- who cooperate with Mexico's federal preventive police (P.F.P.) -- work with the traffickers and "direct airlines to park at certain gates. Officials go to the aircraft. They know the seat numbers. While passengers come off, they take the girls

to an office, where officials will 'process' them." ... "We have that cancer, corruption," he told me with a shrug. "But it exists in every country. In every house there is a devil." The police are not seen as a solution for anything. You don't run to the police; you run from the police."

... Her account reminded me -- painfully -- of the legend of the Pied Piper of Hamelin. In the story, a piper shows up and asks for 1,000 guilders for ridding the town of a plague of rats. Playing his pipe, he lures all the rats into the River Weser, where they drown. But Hamelin's mayor refuses to pay him. The piper goes back into the streets and again starts to play his music. This time "all the little boys and girls, with rosy cheeks and flaxen curls, and sparkling eyes and teeth like pearls" follow him out of town and into the hills. The piper leads the children to a mountainside, where a portal opens. The children follow him in, the cave closes and Hamelin's children -- all but one, too lame to keep up -- are never seen again.

16) How difficult was the language of the article?

absolutely very
 not   much so

17) Was the meaning clear to you?

absolutely very
 not   much so

18) After having read the article, to what extent has your opinion about trafficked people changed?

Not at all   very much

19) What emotions are you experiencing after having read both texts?

You are:

angry

not true   completely true
 at all

---

disappointed

20) not true   completely true
 at all

---

sad

21) not true   completely true
 at all

---

22) ambivalent

not true   completely true
at all

---

23) disinterested

not true   completely true
at all

---

24) **To what extent were you affected by the text?**

Not at all   very much

25) **Do you feel sympathy for trafficked people?**

absolutely   very
not   much so

26) **To what extent do you sympathize with men?**

absolutely   very
not   much so

27) **To what extent do you sympathize with women?**

absolutely   very
not   much so

28) **To what extent do you sympathize with children?**

absolutely   very
not   much so

29) **To what extent do you sympathize with teenagers?**

absolutely   very
not   much so

30) **To what extent do you believe that a trafficked person is:
a victim of poverty?**

do not   believe very strongly
believe
at all

---

31) a slave?
do not believe at all   believe very strongly

---

32) a money seeker?
do not believe at all   believe very strongly

---

33) well-paid?
do not believe at all   believe very strongly

---

34) illegal?
do not believe at all   believe very strongly

---

35) victim of trafficking in organs?
do not believe at all   believe very strongly

---

36) **How do you view the possibility that you could find yourself in the same situation?**

impossible   very likely

Thank you very much for participating!

Додаток Д. Опис процедур та інтерпретація результатів емпіричного дослідження читацької реакції на мовні засоби реалізації метафоричних проєкцій ситуації *торгівля людьми*.

Залежно від типів текстів учасників було розподілено на дві групи: Група 1 отримала анкету, що містить текст 1, а Група 2, відповідно, отримала анкету, що містить текст 2. Респонденти обох груп відповідали на однакові запитання, розподілені на 3 розділи: особиста інформація, дотекстові запитання та післятекстові запитання.

Обробка та обрахунок масиву статистичних даних, отриманих після опитування, здійснювалася з використанням спеціальної комп'ютерної програми СПСС для Windows, версія 11 [118; 136]. Для кількісного аналізу інформації про особисті дані респондентів було використано описовий (дескриптивний) та частотний аналіз, який показав результат щодо віку та статі респондентів, який було враховано у подальшому проведенні експерименту.

Середній вік учасників експерименту становив 19,8 років, мінімальний показник – 18 років, максимальний показник – 23 роки. Серед 50 респондентів було 46 учасників жіночої статі і 4 – чоловічої статі. Це означає, що за номінальною шкалою [307], в експерименті взяли участь респонденти переважно жіночої статі, 92% від загальної кількості учасників. Одночасно, враховуючи молодий вік респондентів, припускаємо, що ці дані можуть слугувати передумовою більш чутливого сприйняття англomовних текстів ЗМК, оскільки дівчата утворюють найбільш уразливу категорію потенційних жертв ситуації ТЛ.

Надалі, для отримання даних щодо обізнаності респондентів про ситуацію ТЛ та з'ясування тем, що є цікавими для учасників при прочитанні англomовних медійних повідомлень, були виміряні такі незалежні змінні, як "читання газет", "частотність прочитання газет", "тематика статей, що цікавить учасників", та "обізнаність про ТЛ"

За номінальною шкалою, більшість респондентів (84%) відповіли, що читають газети англійською мовою. Це означає наявність у респондентів досвіду читання англомовних медійних повідомлень, що уможливило подальше проведення експерименту. Регулярне прочитання англомовних газет свідчить про те, що результати експерименту є значущими для того, щоб зробити певні висновки щодо формування суспільної думки.

Проте, для отримання більш валідних даних, було з'ясовано частотність читання англомовних газет, отримавши відповіді за інтервальною [307] шкалою: "щоденно", "раз на тиждень", "раз на місяць" або "дуже рідко".

На запитання, як часто учасники читають англомовні газети, вони переважно відповіли – *раз на тиждень* та *раз на місяць*, що нараховує по 33,3% за інтервальною шкалою. Це доволі високий результат, який свідчить про регулярність у прочитанні газет англійською мовою респондентами та чутливість у сприйнятті проблем, що висвітлюються в текстах ЗМК.

Оскільки ситуація ТЛ виявляється у сплетінні найрізноманітніших аспектів сучасного життя: політичного, економічного, культурного, спортивного, соціального тощо, важливо знати, яким темам надаються перевагу респонденти під час прочитання англомовних текстів ЗМК.

За результатами опитування, теми, якими цікавляться учасники, здебільшого належать сферам *культура* (42,2%) та *суспільство* (31,1%) за порядковою шкалою. Решта тем за рівнем зацікавленості в них респондентами має такий відсотковий показник: *політика* (8,9%), *злочинність* (4,4%), *спорт* (4,4%), *інші теми* (8,9%).

Окрім цього, для отримання даних про рівень фонових знань стосовно ситуації ТЛ, ми запитали у респондентів, чи обізнані вони про існування такого явища, як ТЛ. За номінальною шкалою 94% респондентів відповіли позитивно відносно обізнаності про ситуацію ТЛ, а це означає, що прочитання текстів відбувалося на основі більш менш відомого для респондентів контексту, що мало гармонійний вплив на рівень емоційного сприйняття інформації.

Результати кількісного (описового та частотного) аналізу надали підстави для проведення наступного етапу, який полягав у з'ясуванні якісних закономірностей, тобто у виявленні зв'язку між відповідями до прочитання тексту та після його читання, а також ступеня зміни ставлення учасників до *жертви* ТЛ після прочитання тексту. В обробці отриманих даних нас також цікавило, чи є між групами респондентів статистично значуща різниця після прочитання тексту у читацьких реакціях.

Дотекстові запитання було сформульовано так: *на вашу думку жертва ТЛ є* 1) жертвою бідності; 2) нелегальним мігрантом; 3) рабом; 4) шукачем пригод та грошей; 5) високооплачуваним робітником; 6) наскільки уявляєте себе в подібній ситуації; 7) чи відчуваєте співчуття до *жертви*. Післятекстові запитання були аналогічними. У відповідях респондентів на них нас цікавив ступінь зміни після прочитання тексту. Для збору даних було використано таку порядкову [307] шкалу: *абсолютно ні – швидше ні – швидше так – цілком погоджуюсь*.

Припустивши, що англomовний медійний текст змінює ставлення читачів до *жертви* ТЛ, ми перевірили це за допомогою параметричних тестів, оскільки більшість з нижчезазначених змінних мають нормальний розподіл [118; 307] даних. Парний двовибірковий тест (*Paired-Sample T-Test*), який застосовують для порівняння двох залежних (парних) вибірок у випадках, коли респонденти тестуються двічі, наприклад, відповідаючи на дотекстові і післятекстові запитання [118; 307], передбачав порівняння середніх показників вищезазначених змінних; різниця між ними є різницею між ступенем сприйняття образу *жертви* до та після прочитання тексту. Так, статистика парних вибірок показує, що ступінь віри респондентів у те, що *жертва* ТЛ є *жертвою бідності, нелегальним мігрантом, рабом* після прочитання медійного тексту дещо підвищився. Також підвищився рівень *співчуття до жертви* та можливості *уявити себе в подібній ситуації*. Практично незмінним залишилось сприйняття *жертви* як *авантюрного шукача грошей*, а рівень віри у те, що така людина *отримує високу зарплатню*, зменшився (Табл. Д. 1).

Статистична характеристика парних вибірок.

		Середній показник	N	Стандартне відхилення	Стандартна помилка середньоарифметичного
Пара 1	(до) жертва бідності	2,0000	50	0,85714	0,12122
	(після) жертва бідності	2,3800	50	0,75295	0,10648
Пара 2	(до) нелегальний мігрант	2,6800	50	0,93547	0,13230
	(після) нелегальний мігрант	2,8800	50	1,04276	0,14747
Пара 3	(до) раб	2,1837	49	0,85813	0,12259
	(після) раб	2,8980	49	0,82272	0,11753
Пара 4	(до) авантюрний шукач грошей	2,4400	50	1,05289	0,14890
	(після) авантюрний шукач грошей	2,4200	50	1,03194	0,14594
Пара 5	(до) високооплачуваний робітник	2,5600	50	0,88433	0,12506
	(після) високооплачуваний робітник	1,6000	50	0,90351	0,12778
Пара 6	(до) уявлення себе в ситуації	1,6200	50	0,69664	0,09852
	(після) уявлення себе в ситуації	2,1600	50	0,81716	0,11556
Пара 7	(до) співчуття до жертви	1,8200	50	0,84973	0,12017
	(після) співчуття до жертви	2,5800	50	0,97080	0,13729

У сприйнятті образу *жертви* після прочитання англomовного медійного тексту респондентами спостерігаються деякі зрушення. Однак, для висловлення більш упевнених тверджень, необхідно перевірити, чи є отримані дані статистичної характеристики парних вибірок значущими, порівнявши їх за допомогою проведення тесту АНОВА [118; 307] (Табл. Д. 2).

Таблиця Д. 2

Тест на порівняння парних вибірок

		Різниця між парами					t	df	Значущість. (двостороння)
		Середній показник	Стандартне відхилення	Стандартна помилка середнього арифметичного	95% Інтервал довіри відхилення				
					Нижчий	Вищий			
Пара 1	жертва бідності (до) – (після)	-0,3800	,87808	0,12418	-0,6295	-0,1305	-3,060	49	,004
Пара 2	нелегальний мігрант (до) – (після)	-0,2000	1,04978	0,14846	-0,4983	0,0983	-1,347	49	,184
Пара 3	раб (до) – (після)	-0,7143	1,02062	0,14580	-1,0074	-0,4211	-4,899	48	0,000
Пара 4	авантюрний шукач грошей (до) – (після)	0,0200	1,18649	0,16779	-0,3172	0,3572	0,119	49	0,906
Пара 5	високооплачуваний робітник (до) – (після)	0,9600	1,27711	0,18061	0,5970	1,3230	5,315	49	0,000
Пара 6	уявлення себе в ситуації (до) – (після)	-0,5400	0,90824	0,12844	-0,7981	-0,2819	-4,204	49	0,000
Пара 7	співчуття до жертви (до) – (після)	-0,7600	0,71600	0,10126	-0,9635	-0,5565	-7,506	49	0,000

Тест на порівняння парних змінних показав, що результати є значущими лише для пари 1 ($t=3,060$, $df=49$, $p=0,002$, одностороння значущість), пари 3 ($t=4,899$, $df=48$, $p=0,000$, одностороння значущість), пари 5 ($t=5,315$, $df=49$, $p=0,000$, одностороння значущість), пари 6 ($t=4,204$, $df=49$, $p=0,000$, одностороння значущість) та пари 7 ($t=7,506$, $df=49$, $p=0,000$, одностороння значущість), де t – значення розподілення, df – число ступеня свободи, p – стандартна помилка [302], що підтверджує валідність дослідження при значеннях односторонньої значущості не більше ніж 0,05.

Результативність 5 з 7 випадків доводить, що англomовний медійний текст все ж таки впливає на зміну у ставленні читачів до *жертви*. Проте, для більш чіткого з'ясування закономірностей впливу текстів із великою кількістю лінгвостилістичних засобів та оцінних мовних одиниць реалізації метафоричних проєкцій концептуальної ситуації ТЛ важливо з'ясувати, який із них впливає на зміну ставлення більшою мірою, і, відповідно, в якій групі ступінь такої зміни є вищим.

Для цього, було застосовано тест на порівняння двох незалежних вибірок (Independent-Samples T Test) (Табл. Д. 3). Ми залучили змінну *тип тексту* (що дорівнює типу групі за типом тексту *нейтральний – емотивний*) та змінні, що слідують після прочитання тексту: *ступінь віри у те, що жертва ТЛ є:*

- 1) жертвою бідності;
- 2) нелегальним мігрантом;
- 3) рабом;
- 4) шукачем пригод та грошей;
- 5) високооплачуваним робітником;
- 6) наскільки уявляєте себе в подібній ситуації;
- 7) наскільки відчуваєте співчуття до *жертви*.

Статистика незалежних вибірок "тип тексту – післятекстові відповіді"

	Читання тексту	N	Середній показник	Стандартне відхилення	Стандартна помилка середньоарифметичного
співчуття до жертви	нейтральний	25	1,9200	0,64031	0,12806
	емотивний	25	3,2400	0,77889	0,15578
жертва бідності	нейтральний	25	2,1600	0,68799	0,13760
	емотивний	25	2,6000	0,76376	0,15275
авантюрний шукач грошей	нейтральний	25	2,4000	1,08012	0,21602
	емотивний	25	2,4400	1,00333	0,20067
раб	нейтральний	25	2,8400	0,80000	0,16000
	емотивний	25	3,0000	0,86603	0,17321
високооплачуваній робітниця	нейтральний	25	1,6400	0,95219	0,19044
	емотивний	25	1,5600	0,86987	0,17397
нелегальний мігрант	нейтральний	25	2,9600	0,97809	0,19562
	емотивний	25	2,8000	1,11803	0,22361
уявлення себе в ситуації ТЛ	нейтральний	25	1,6800	0,62716	0,12543
	емотивний	25	2,6400	0,70000	0,14000

Наведена таблиця демонструє, що у респондентів Групи 2, які читали *емотивний* текст, *рівень співчуття до жертви* є майже удвічі вищим, аніж у Групі 1. Також, дещо підвищився *ступінь віри, що жертва є жертвою бідності*, та *ступінь уявлення себе в ситуації ТЛ*. Практично не існує різниці у сприйнятті *жертви* між групами респондентів у позиції *ступінь віри в те, що жертва є авантюрним шукачем грошей, рабом, високооплачуваним робітником та нелегальним мігрантом*. Про це також свідчать результати відповідного тесту на порівняння незалежних вибірок.

Тест для незалежних вибірок "тип тексту - після-текстові відповіді"

		Тест Левена на рівність дисперсій		t-тест на рівність середніх показників						
	Рівні дисперсії	F	Значущість	t	df	Значущість (2-стороння)	Стандартне відхилення	Стандартна помилка середньоарифметичного	95% Інтервал довіри відхилення	
									Нижчий	Вищий
співчуття	рівні	1,616	0,210	-6,546	48	0,000	-1,3200	0,20166	-1,72546	-0,9145
	не рівні			-6,546	46,269	0,000	-1,3200	0,20166	-1,72586	-0,9141
жертва бідності	рівні	1,583	0,214	-2,140	48	0,037	-0,4400	0,20559	-0,85336	-0,0266
	не рівні			-2,140	47,485	0,038	-0,4400	0,20559	-0,85348	-0,0265
шукач грошей	рівні	0,390	0,535	-0,136	48	0,893	-0,0400	0,29484	-0,63282	0,5528
	не рівні			-0,136	47,741	0,893	-0,0400	0,29484	-0,63291	0,5529
раб	рівні	0,152	0,699	-0,679	48	0,501	-0,1600	0,23580	-0,63410	0,3141
	не рівні			-0,679	47,701	0,501	-0,1600	0,23580	-0,63418	0,3141
висока оплата	рівні	0,611	0,438	0,310	48	0,758	0,0800	0,25794	-0,43862	0,5986
	не рівні			0,310	47,613	0,758	0,0800	0,25794	-0,43873	0,5987
нелегал. мігрант	рівні	0,661	0,420	0,539	48	0,593	0,1600	0,29710	-0,43735	0,7573
	не рівні			0,539	47,167	0,593	0,1600	0,29710	-0,43763	0,7576
уявл. у ТЛ	рівні	0,274	0,603	-5,107	48	0,000	-0,9600	0,18797	-1,33794	-0,5820
	не рівні			-5,107	47,432	0,000	-0,9600	0,18797	-1,33806	-0,5819

Отримані дані мають значущість лише для вибірок, які означають *рівень співчуття до жертви* ($t=6,546$, $df=48$, $p=0,00$, одностороння значущість), *ступінь віри, що жертва ТЛ – жертва бідності* ($t=2,140$, $df=48$, $p=0,0185$, одностороння значущість) та *уявлення себе в подібній ситуації* ($t=5,107$, $df=48$, $p=0,0185$, одностороння значущість). Різницю у впливі медійних текстів на зміну емоційного стану читачів у двох групах на графіках продемонстровано на рис. Д. 1, Д. 2, Д. 3, наведених нижче.

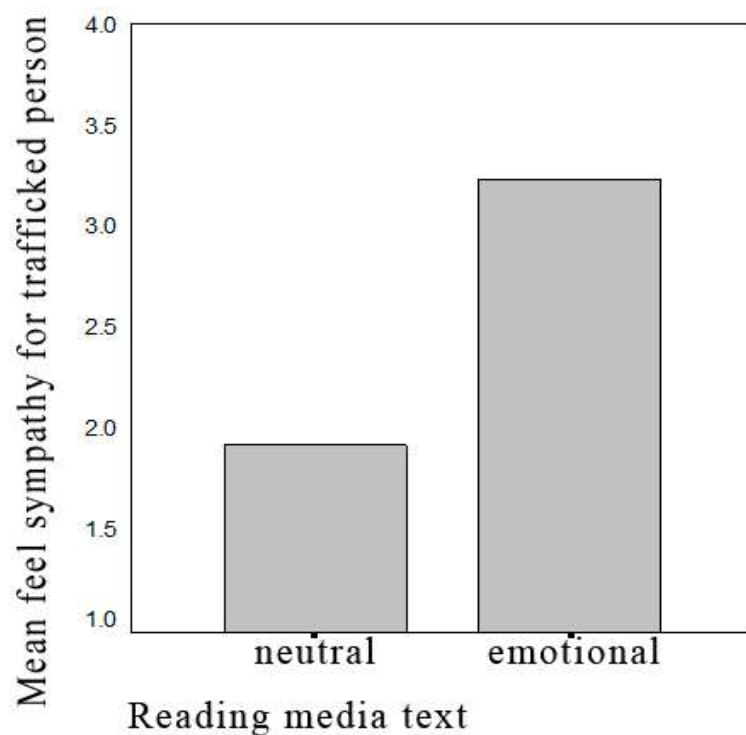

Рис. Д. 1. Різниця у рівні співчуття до *жертви* ТЛ після прочитання медійних текстів між двома групами респондентів

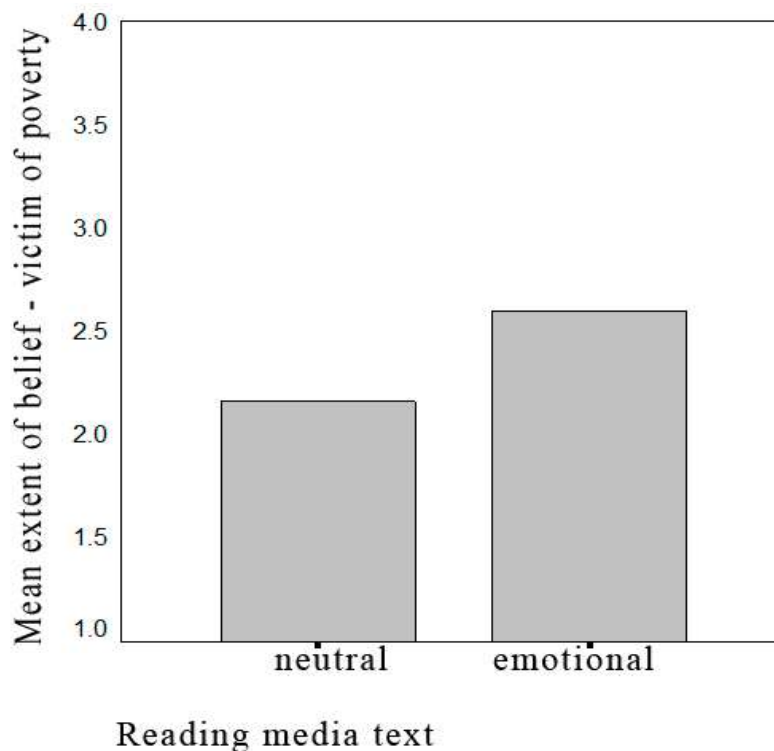
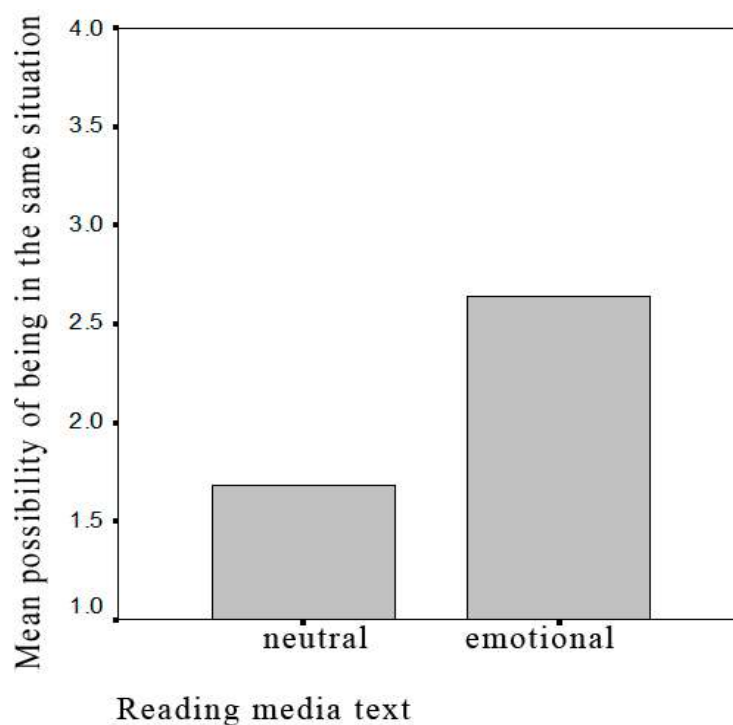

Рис. Д. 2. Різниця у ступені віри, що *жертва ТЛ є жертвою бідності*, після прочитання медійних текстів між двома групами респондентів

Рис. Д. 3. Різниця у ступені уявлення читачами себе в ситуації ТЛ після прочитання медійних текстів між двома групами респондентів

Наведені графіки унаочнюють різницю між групами учасників у сприйнятті *жертви* ТЛ відносно ступеня *співчуття до жертви ТЛ*, ступеня *віри в те, що жертва ТЛ є жертвою власної бідності*, та ступеня *уявлення себе у подібній ситуації*.

У порівнянні із групою 1, в якій респонденти зазначають, що їх попередня думка у названих позиціях підсилюється після прочитання тексту, в групі 2 такий ступінь є набагато вищим.

Зазначимо, текст для групи 2 є *емотивним*, тобто таким, що містить велику кількість лінгвостилістичних засобів реалізації метафоричних проєкцій на відміну від нейтральної тональності тексту для групи 1. Відповідно, у групі 2 рівень емоційної реакції читачів є набагато вищим у порівнянні з рівнем реакцій респондентів у групі 1.

Для більш глибокого вивчення реакцій читачів на англomовний медійний текст було проведено низку нижченаведених тестів. Перш за все, ми припустили, що англomовний медійний текст сприяє зміні емоційного стану та відповідно думки читачів щодо явища ТЛ в цілому.

Для виявлення цього післятекстові запитання були спрямовані на з'ясування того, чи змінилася думка респондентів про ситуацію ТЛ, а також того, чи знаходяться вони під емоційним впливом того, що прочитали.

Дані, які ми отримали шляхом опитування учасників експерименту, ми піддали тесту на порівняння середніх показників двох незалежних вибірок (Independent-Samples T Test) (Табл. Д. 5).

Описова статистика показує, що практично немає різниці між групами відносно зміни думки (середні показники – 2,4000 та 2,2800), проте ступінь впливу емотивного тексту (3,3200) на читачів є майже удвічі вищим, ніж таким є вплив нейтрального тексту (1,7600).

Таблиця Д. 5.

Статистика для незалежних вибірок

"тип тексту - зміна думки, тип тексту – емоційний вплив"

	текст	N	Середній показник	Стандартне відхилення	Стандартна помилка середньоарифметичного
ступінь зміни думки	нейтральний	25	2,4000	0,91287	0,18257
	емотивний	25	2,2800	0,89069	0,17814
ступінь емоційного впливу тексту	нейтральний	25	1,7600	0,66332	0,13266
	емотивний	25	3,3200	0,62716	0,12543

Для з'ясування рівня зміни думки та емоційної реакції респондентів було проведено тест на порівняння незалежних вибірок стосовно (Табл. Д. 6). Дані цього тесту показують, що результат щодо ступеня зміни думки не є значущим через високу ймовірність похибки ($p=0,320$), у той час як ступінь емоційного впливу тексту є надзвичайно значущим ($t=8,544$, $df=48$, $p=0,00$, одностороння значущість) (Рис. 4.9 у Розділі 4). Цей результат є основним для підтвердження гіпотез, висловлених у нашій роботі; його інтерпретацію запропоновано у Розділі 4 (пункт 4.3).

Таблиця Д. 6.

Тест для незалежних вибірок

"тип тексту – зміна думки, тип тексту – емоційний вплив"

		Тест Левена на рівність дисперсій	Значущість	t-тест на рівність середньоарифметичних						
	Рівні дисперсії	F	Значущість	t	df	Значущість (2-стороння)	Стандартне відхилення	Стандартна помилка середньоарифметичного	95% Інтервал довіри відхилення	
									Нижчий	Вищий
ступінь зміни думки	рівні	0,001	0,980	0,470	48	0,640	0,1200	0,25508	-0,39288	0,63288
	не рівні			0,470	47,9	0,640	0,1200	0,2550	-0,39288	0,6328
ступінь емоційного впливу тексту	рівні	0,001	0,972	-8,544	48	0,000	-1,5600	0,18257	-1,92709	-1,19291
	не рівні			-8,544	47,8	0,000	-1,560	0,1825	-1,92712	-1,1928

У вивченні риторичного потенціалу англомовних медійних текстів ми зосередили нашу увагу на тому, які саме почуття відчули учасники експерименту, прочитавши англомовну статтю про работоргівлю. Для цього було введено змінні на позначення емоцій (*злість, засмученість, смуток, суперечливі почуття, байдужість*), які можуть відчувати читачі після прочитання різних за стилістичним забарвленням текстів. Залежність змінних *тип тексту – емоції* було виміряно тесту на порівняння середньоарифметичних у двох групах (Independent-Samples T Test) у табл. Д. 7.

Таблиця Д. 7

Статистика для незалежних вибірок: емоції

	текст	N	Середній показник	Стандартне відхилення	Стандартна помилка середньоарифметичного
злість	нейтральний	25	1,9600	0,97809	0,19562
	емотивний	25	2,2800	1,20830	0,24166
засмученість	нейтральний	24	2,1667	0,96309	0,19659
	емотивний	25	2,6000	1,00000	0,20000
смуток	нейтральний	25	3,1200	1,01325	0,20265
	емотивний	25	2,6800	1,06927	0,21385
суперечливі почуття	нейтральний	23	2,6522	0,71406	0,14889
	емотивний	25	1,6800	0,69041	0,13808
байдужість	нейтральний	25	2,6800	0,74833	0,14967
	емотивний	25	1,6000	0,70711	0,14142

Описова статистика наводить середньоарифметичні показники *емоцій* у двох групах: рівень *злості* після прочитання *емотивного* тексту є дещо вищим у порівнянні із *нейтральним* текстом, трохи вищим є рівень *засмученості*, трохи нижчим є рівень *смутку* у порівнянні із *нейтральним* текстом, почуття читачів стали менш *суперечливими* після прочитання *емотивного* тексту та дещо понизився рівень *байдужості* після прочитання тексту. Для з'ясування значущості такого емоційного сприйняття ситуації, було здійснено тест для незалежних вибірок.

Таблиця Д. 8

Тест для незалежних вибірок: емоції

		Тест Левена на рівність дисперсій		t-тест на рівність середньоарифметичних						
	Рівні дисперсії	F	Значущість	t	df	Значущість (2-стороння)	Стандартне відхилення	Стандартна помилка середньоарифметичного	95% Інтервал довіри відхилення	
									Нижчий	Вищий
злість	рівні	3,506	0,06	-1,029	48	0,309	-0,3200	0,31091	-0,94513	0,3051
	не рівні			-1,029	46,004	0,309	-0,3200	0,31091	-0,94583	0,3058
засмученість	рівні	0,502	0,48	-1,544	47	0,129	-0,4333	0,28066	-0,99795	0,1312
	не рівні			-1,545	46,999	0,129	-0,4333	0,28044	-0,99751	0,1308
смуток	рівні	0,247	0,62	1,493	48	0,142	0,4400	0,29462	-0,15237	1,0323
	не рівні			1,493	47,862	0,142	0,4400	0,29462	-0,15241	1,0324
супереч. почуття	рівні	0,067	0,79	4,794	46	0,000	0,9722	0,20277	0,56401	1,3803
	не рівні			4,787	45,360	0,000	0,9722	0,20307	0,56327	1,3810
байдужість	рівні	0,000	1,00	5,245	48	0,000	1,0800	0,20591	0,66598	1,4940
	не рівні			5,245	47,847	0,000	1,0800	0,20591	0,66595	1,4940

Проведений тест показав, що отриманий результат є значущим лише для 2 позицій із 5, а саме для пунктів *суперечливі почуття* та *байдужість*, в яких помітною є тенденція до зниження показників цих почуттів після прочитання *емотивного* тексту.

Це означає, що у читачів понизилися рівні *суперечливості* в почуттях та *байдужості* після прочитання *емотивного* тексту у порівнянні із результатом, який показали респонденти групи 1, що читали *нейтральний* текст (Рис. Д. 4, Д. 5).

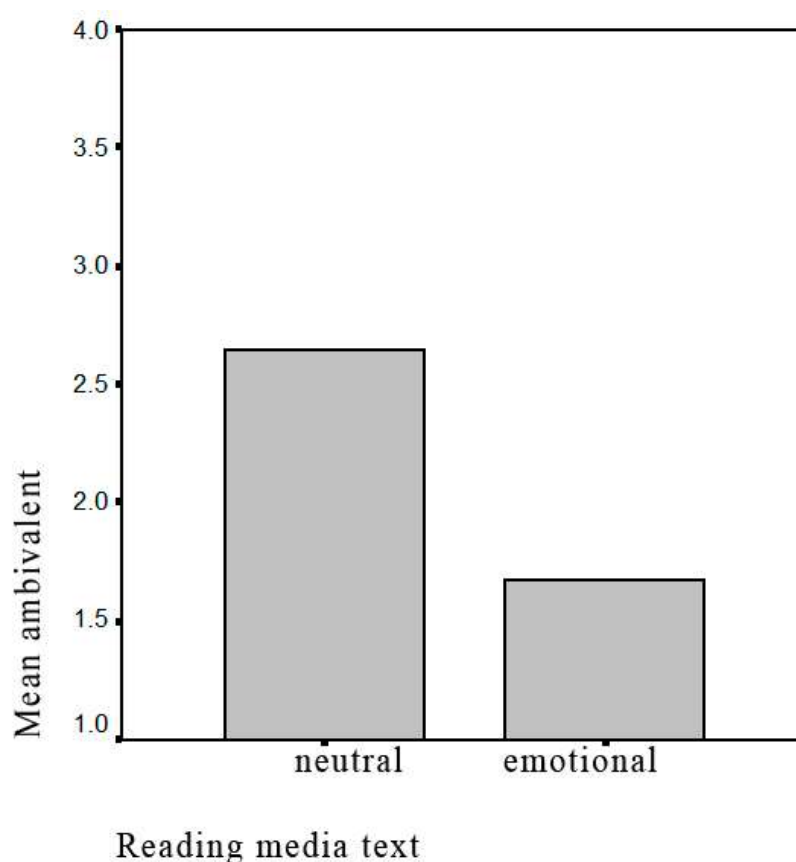

Рис. Д. 4. Рівень *суперечливих почуттів* у двох групах

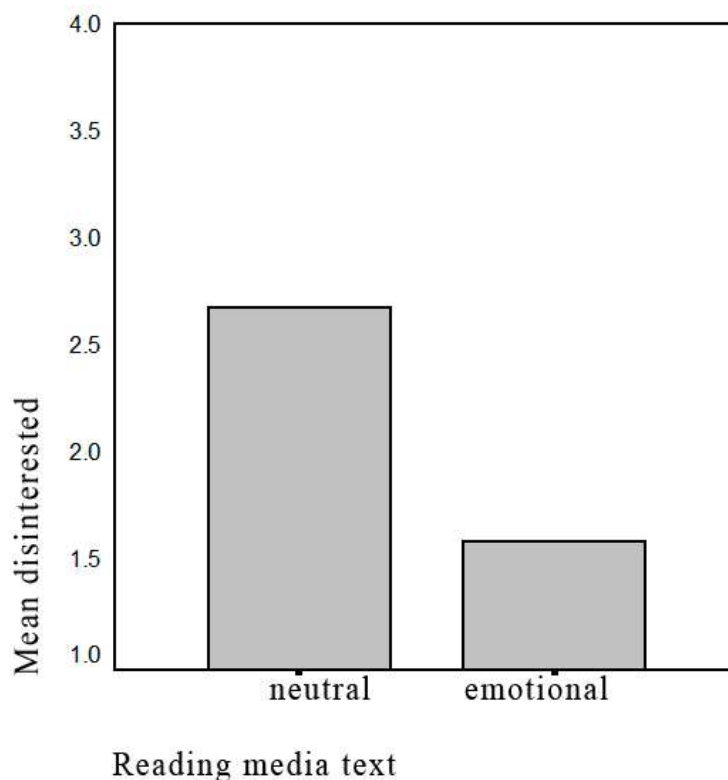

Рис. Д. 5. Рівень *байдужості* у двох групах

Ці графіки унаочнюють рівень зміни емоційного стану респондентів. Після прочитання тексту із лінгвостилістичними засобами реалізації метафоричних проєкцій, рівень *байдужості* та *суперечливості* в їх почуттях значно зменшився, що підтверджує вплив *емотивного* тексту на реакцію читачів. Висновки, зроблені на основі результатів емпіричної розвідки, запропоновано у Розділі 4 цього дослідження.